Digitized by Google

XXXVIII
H
65

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXVIII
H
65
NAPOLI

ATHANASII KIRCHERI
FVLDENSIS BVCHONII
E SOC. IESV.

PRODROMVS
COPTVS SIVE ÆGYPTIACVS.

Ad

Eminentiſſ: Principem S. R. E Cardinalem

FRANCISCVM BARBERINVM,

in quo

Cùm linguæ Coptæ, ſiue A Egyptiacæ, quondam Pharaonicæ, origo, ætas, viciſſitudo, inclinatio; tùm hieroglyphicæ literaturæ inſtauratio, vti per varia variarum eruditionum, interpretationumque difficillimarum ſpecimina, ita noua quoque & inſolita methodo exhibentur.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE III
NAPOLI

Romæ. Typis S.Cong: de propag: Fide. 1636.

Superiorum permiſſu.

Eminentiſſimo Principi

FRANCISCO CARD: BARBERINO

S.R.E. Vicecancellario

ATHANASIVS KIRCHERVS

è Soc: IESV

perpetuam felicitatem.

IAcienda eſt, Eminentiſsime Princeps, mihi penè dixerim inuito, exiſtimationis alea; dum haſce Coptæ, ſeu AEgyptiacæ linguæ primitias, ſub Eminentiſsimi Nominis tui ſplendore mentis oculorumque arbitrio committo, æqua atque iniqua variorum iudicia non iniquo animo præſtolaturus. Et latuiſſent illa ſanè cum ſuo Authore, ſicuti reliqua omnia, quæ de priſcâ, atque hucuſque incognitâ AEgyptiorum ſymbolicâ ſapiētiâ indefeſſo ſtudio, conatu pertinaci, iam compararam ſupellectilia; niſi officioſa amicorum importunitas, armata deprecatio & amica quædam vis, quotidiana penè expoſtulatione de manibus extorſiſſet. Quorum ego, ſi authoritatē æquè ac rationes eneruare valuiſſem, animum meum procul du-

bio obfirmaſſem, priuataque delectatione contentus illud Antigénidæ vſurpaſſem: *Intus mihi cano & muſis.* Nam quod nōnulli cōmemorabant, veſtigium aliquod relinquēdum eſſe, quo me poſteritati vixiſſe teſtarer; ne totus morerer, magnaq; pars mei vitaret libitinam; nihil admodum me commouebat, cui ſola nominis immortalitas nimis exile præmium tantorum laborum ſemper eſt viſa. Memineram etiam pręclarè illud à Seuerino Boetio, ſapienterque pronunciatum.

Quod ſi putatis longius vitam trahi
Mortalis aura Numinis.
Cum ſera vobis rapiet hoc etiam dies
Iam vos ſecunda mors manet.

Porrò ſi gloriæ poſteritatiſque recordationi velificandum eſt, aliud à Propheta Regio viris Religioſis æquor aperitur, vt aſsidua nimirum virtutum ſolidarum, exercitatione, atque apparentium bonorum contemptu, nunquam interituram nominis immortalitatem conſectentur: In memoria enim æterna iuſtum fore, diuino illius vaticinio, multò iam ante didiceram. Plus igitur aliquantò eorum rationes videbantur momenti, qui neminem ſibi vni natum eſſe contendebant; ac proinde quæ quis talenta à Deo O. M. ſibi concredita aſſecutus

eſſet

eſſet publica luce aliorum iudicio non indigna, publico nequaquam inuidenda. Sed habebam tamen non pauca quæ his opponerem; ac primum quidem tenuitatis meæ mihi conſcius, non ſatis incorruptum Iudicem eſſe arbitrabar amicorum in me beneuolentiam. Quin & continuò illud animo obuerſabatur meo: quis leget hæc? aut ſi legere poſsit quis animum, linguas adeò peregrinas, tantumque ab orbe noſtro remotas vt intelligat, adijciet? Neque enim ignorabam acria Criticorum ætatis huius ingenia, & Ariſtarchis ſuis hoc ſæculum abundare. Nam ſi preſſo pede eorum, qui de rebus maximè arduis ſcripſerunt veſtigijs inſtitero, ſtyli barbariem ſeuerioribus obeliſcis mox iugulabunt: ſin aliquantò liberiùs in philologiæ campos excurrero, rebus grauioribus verborum ampullis fucum obducendo, iniuriam me facere dictitabunt. Hiſce rationibus hoc apud amicos agebam, vt nihil agerem Neque tamen idcirco verborum lenocinia, fucoſque, & calamiſtra in materia graui difficilique ſum ſectatus; hanc hederam ſcriptis ſuis appendant licet, qui re totâ ſunt deſtituti; nobis difficilium, rerumque abditarum inquiſitio, natiuo ſuo cultu caſtiùs videtur nitere.

Plus itaque omnibus hiſce honoris Dei, in quem

vni-

vnicum collimabam, & boni publici cura poterat, qua factum eſt, vt ego, qui popularem auram nunquam magni æſtimaui: ne maledicentiæ quidem fluctus, declinare latendo potuerim, & cùm negotij nil fuerit ſilendo ſapientem videri, nunc in eam me palæſtram dederim in qua non rarò, vt cum Comico loquar, exiſtimationis damno *deſudaſcitur*. Verùm in hac ambiguâ mentis luctâ, me reficit, ac reſtaurat vnicum Eminentiſsimi Nominis tui patrociniũ; cuius eximio ſplendore frontem huius operis vt inſignirem, varijs ſum rationibus adductus. Imprimis quia Eminentia tua, vt huiuſmodi aggrederer, iuſsit; vt auderem, animauit; vt poſſem, neceſſaria ſuppeditauit; vt feruentius progrederer, ſtimulũ addidit tuus in reconditis literaturis inueſtigãdis ingẽs cura, & ſtudiũ incredibile; vt demum cautè agerem & conſideratè, tùm in ijs percẽſendis, acerrimum permouit iudicium, aliæque virtutes, quæ quantæ ſint, malim ſilentio prædicare, quàm, vt quondam de Auguſto dicebat Suetonius, parcè & ieiunè attingere. Acceſsit hiſce demum omnibus, ſingularis tuus in Societatem noſtram affectus, cui tametſi ex æquo me reſpondere poſſe diffidam, in parte tamen gratiarum reponendum eſt, non ingratum eſſe conari.

His

His igitur rationibus motus ecce Prodromus iſte Coptus ſeu AEgyptiacus, tandem poſt diuturna itineris difficilis pericula, laboreſq; varios integer & incolumis Eminentiſsimo conſpectui tuo ſe ſiſtit, vt nouarũ, ita rararum recõditiſsimarumque rerum Nuncius fidelis. Tuum erit, eâ quâ rerum nouarum proſcænia ſoles fronte eum excipere. Etſi enim ſermo eius fuerit ſimplicior, & prima fronte neſcio quid impolitum, & aſperum præ ſe tulerit, placebit tamen ni fallor mira quædam eius in loquendo varietas, & quod rei caput, rerum incognitarũ multiplex manifeſtatio, alio autem eum fine non pręmiſi, quàm vt, quid in reliquo de ſacris AEgyptiorum ſculpturis ſecuturis operibus molirer patefacerẽ, & quàm ingens linguarum exterarum notitia ſecretioribus ſtudijs & diſciplinis lumen adferret, propalàm demonſtrarem. Quod ſi verò id expectationi tuæ non ita reſponderit, excuſes id velim, ceu opus non niſi ſubceſiuarum horarum elucubratione partum. Alterum verò opus (quod hôc tanto futurum eſt excellentius, quanto non immeritò altior & ſublimior Philoſophia Grãmaticâ cenſeri ſolet.) Hieroglyphicorum, inquam, ęnigmatum rediuiuum Oedipum, omnem prioris defectum facilè ſuppleturum tibi perſuadeas. Hoc

enim

enim exiguum eſſe fateor, & non niſi rudimentum quoddam, ſeu quaſi primam quandam adumbrationem: qualecunque tamen ſit, ſplendorem à purpura tua habiturum confido, & (fas ſit dicere) tuam ab eo aliquem, vt nimirum ad exteros & poſteros dimanet hic tuus in optimas artes vel amor vel honor; dimanet, inquam, in laudem tuam, in aliorum exemplum. Quod cùm factum comperero, fructum me laboris mei non exiguum conſecutum putabo. Deus Eminentiam tuam Eccleſiæ Catholicæ decus, atque ornamentum quam diutiſsimè ſeruet incolumem. Vale. Romæ è domo Profeſſa Soc. Ieſu. 14 die menſis Coptici Ⲑⲱⲩⲧ ſeu 2. Auguſti, anno Chriſti 1636. Coptitarum Martyrum 1352.

AD LECTOREM.

CVm omnem AEgyptiacam antiquitatem inſtaurandi nobis ſit animus; certè ipſius argumenti difficultas ſuadere videbatur, vt ab ea re, quę totius antiquitatis veluti clauis erat, ab ipſa, inquam, veterum Ægyptiorũ vernacula antiqua, quam Coptam, ſeu Pharaonicam appellamus, totius operis auſpicaremur exordium: Huius enim, quàm ingens in omni facultate, arte, & ſcientia ſit vſus; quantum non ad profanæ tantùm, ſed & ſacræ literaturæ cultum, verbo, ad omnem eruditionem antiquitatemque eruderandam conferat, etſi Prodromus iſte varijs in locis id abundè & variè doceat; Oedipum tamen AEgyptiacum varia ſua eruditione, quam huius ope eruit, id non clariùs tantùm & abũdantiùs demõſtraturũ, ſed & id quoq; apud reconditioris literaturæ Amantes effecturum ſpero, vt hanc recens Europæ natam linguã non æſtiment tantùm ſed & omne quoq; ſtudium induſtriamq; ad eam addiſcendã conferãt, ad quod maiori facilitate præſtandum, dictæ linguæ inſtitutiones in fine operis huius adnectere volui, vt interim ſeſe in eis exerceret Lector, & ad futura intelligenda aptiorem redderet capacioremque: Non aliam ob cauſam totius Oedipi quoque AEgyptiaci Ideam ijs appoſuimus, niſi vt quantum ex vtriuſque literaturæ reſtitutione Reip: literariæ emolumentum ſperari poſſit Lectori innoteſceret. Certè norunt id amici, quibus abdita eius vel per rimas quaſdam oſtendi, qui nouitate rerum commoti, cùm alia ratione nequirent, certatim id encomiaſticis metris Prodromo præponendis extollere ſatagebant. Verùm, ne laudibus acceptis hominum diuino fauori obicem ponerem, neue huiuſmodi ſolatiola auidiùs

ambiſſe, aut etiam ante victoriã triumphos egiſſe viderer, eorum beneuolentia laudata, ea qua par erat modeſtia recuſaui; exceptis eorum Eulogijs; qui non tàm Encomiaſtæ, quàm rerum variarũ Teſtes erant futuri, approbatoreſq;. Nam cum hic præſens liber, Oedipi operis omninò noui, rari, difficilis, & argumenti multorum opinione incredibilis, ſit Prodromus; cùm pleraque præterea, è reconditis inuiſiſque Orientalium monumentis deprompta Europæos linguarum cognitione deſtitutos omninò lateant, adeoque multi forſan in rebus adeò nouis de fide mea dubitare, aut de impoſtura & fuco aliquo ſuſpicari poſſent. Vt in re magni momenti maiori ingenuitate, fide & ſinceritate procederem, ſimulque monſtrarem linguarum, quas in operibus paſſim ad rerum dictarum confirmationem adducturus ſum, me diuina gratia haud ignarũ, iſtius teſtes admittere volui, ipſos Græcos, Hebræos, Syros, Chaldæos, Arabes, Armenos, AEthiopes, Abyſſinos, Samaritanos, alioſque quibus mea literaria ſupellex nota eſt, quique mea omnia luſtrarunt, reuiderunt. quique ſuſceptum opus conſilio auxilioque nullo non tempore de proprijs ſuis aliqua communicantes pro viribus promouere contendunt. Atque hæc ſunt beneuole Lector, de quibus te primò monitum volebam; quod ſi in ijs quicquam laude dignum inueneris, non mihi, ſed Deo, bonorum omnium largitori, qui infantium linguas ſolus diſertas facit, imputes velim. Vale.

MVTIVS VITELLESCVS
SOCIETATIS IESV
PRAEPOSITVS GENERALIS.

CVm Prodromum Coptum, ſeu AEgyptiacum P. Athanaſij Kircheri, noſtræ Societatis, tres eiuſdem Societatis, quibus id commiſsum fuit, recognouerint; & in lucem edi poſse probauerint; facultatem concedimus, vt typis mandetur, ſi ita Reuerendiſsimo Domino Viceſgerenti, & Reuerendiſsimo P. Magiſtro Sacri Palatij videbitur. In cuius rei fidem has literas, manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus. Romæ 23. Aprilis, 1635.

Mutius Vitelleſcus.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſſ. Patri Mag. Sacri Palatij Apoſtolici.

A. Torniellus Vicesg.

IVſſu Reuerendiſſimi Patris F. Nicolai Riccardij S. Palatij Apoſtolici Magiſtri; librum P. Athanaſij Kircheri Societatis Ieſu, qui Prodromus Coptus, ſeu AEgyptiacus, notatur, ritè & ordine cenſui; In eo, non ſolum nihil offendi Religioni Catholicæ & bonis moribus pugnans, ſed contra, quàm plurima ex abditis ſacræ vetuſtatis, & myſticis AEgyptiorum penetralibus, ingenioſè eruta argumenta, quæ cum ob genuinam multarum linguarum cognitionem, tum ob reconditam rerum peregrinarum eruditionem ex ipſis fontibus hauſtam, orthodoxæ veritati robur & firmamentum ſufficiunt, errores & hæreſes labefactant. Dignum initium, vnde cætera æſtimentur. Vigebit que diu, repertitium felicitate laboris & ingenij ſtudium, nulli non eruditioni Sacræ & profanæ, lampada (quod dicitur) tradens. Ita cenſeo. Romæ, ex Domo profeſſa, Iunij 15. An. 1636.

Melchior Inchofer. Soc. Ieſu.

Imprimatur.
Fr. Nicolaus Riccardius S.P.A.M.

DOCTORVM ORIENTALIVM
De Prodromo Copto
Teſtimonia Encomiaſtica.

Iſaaci Sciadrenſis Maronitæ Archiepiſcopi Tripolitani Syriæ ad Admodum R. P. Patrem ſibi amantiſſimum Athanaſium Kircherium *è Soc: Ieſu*

Rhythmus Syriacus cantu Iacobitico

ܐܝܣܚܩ ܫܕܪܝܐ ܡܪܘܢܝܐ ܡܝܛܪܦܘܠܝܛܐ ܕܛܪܝܦܘܠܝܣ
ܘܪܥܝܐ ܠܐܒܐ ܐܚܐ ܡܝܩܪܐ ܘܚܒܝܒܐ ܕܝܠܗ ܐܬܢܐܣܝܘܣ
ܩܝܪܟܝܪ
ܡܘܫܚܬܐ ܒܩܝܠܐ ܝܥܩܘܒܝܐ.

ܐ ܐܒܐ ܡܝܩܪܐ ܡܫܒܚܐ ܡܠܦܢܐ ܐܬܢܐܣܝܘܣ
ܒ ܒܬܫܒܘܚܬܟ ܠܗ ܩܪܒܢ ܠܒܢ ܠܐܬܢܐܣܝܘܣ.
ܓ ܓܢܒܐ ܠܟܠܟܠ ܡܠܦܢܘܬܐ ܘܚܟܝܡܘܬܐ
ܕ ܕܪܫ ܒܟܬܒܘܗܝ ܠܟܠܗܘܢ ܕܝܠܦܝܢ ܒܢܝ ܙܒܢܗ:
ܗ ܗܘܝ ܡܠܐܟܐ ܢܗܝܪ ܠܗ ܡܢܟ ܒܟܬܒܐ ܕܪܘܚܗ
ܘ ܘܣܘܟܠܐ ܕܠܗܘܢ ܡܘܕܥܝܢ ܘܡܣܬܟܠܝܢ
ܙ ܙܢܐ ܐܟܙܢܐ ܕܟܠ ܣܦܪܐ ܐܝܟ ܕܡܫܬܥܝܢ
ܚ ܚܠܦ ܡܚܫܒ ܕܐܝܟ ܠܟܬܒܘܗܝ ܐܝܟ ܠܡܠܬܝܗܘܢ:
ܛ ܛܒܐ ܕܝܠ ܠܟܝܡܝܢ ܕܠܗ ܡܬܠܡܕܝܢ
ܝ ܝܕܥܝܢ ܘܡܫܒܚܝܢ ܘܡܝܩܪܝܢ ܘܟܠ ܡܠܦܢܐ
ܟ ܟܠ ܡܫܒܚܐ ܘܟܠ ܡܪܝܡܐ ܘܟܠ ܫܡܝܐ
ܠ ܠܟܠܗܝܢ ܕܠܗܘܢ ܢܗܘܪܐ ܘܫܘܒܚܐ ܡܢ ܡܠܦܢܐ:
ܡ ܡܥܒܕܢܐ ܡܠܟܐ ܘܟܠ ܥܡܡܐ ܡܫܒܚܝܢ ܠܗ
ܢ ܢܗܘܪܐ ܒܪܘܚܐ ܕܠܒܐ ܐܝܟ ܫܡܫܐ ܘܠܐ ܡܫܬܠܐ
ܣ ܣܘܓܐܐ ܒܟܠܗ ܘܐܬܚܙܝ ܒܟܠܐ ܒܫܠܡܐ
ܥ ܥܡ ܫܡܫܐ ܘܣܗܪܐ ܘܟܘܟܒܐ ܒܫܠܡܐ:
ܦ ܦܘܡܐ ܕܠܟܠܗܘܢ ܡܫܒܚܬܐ ܒܪܘܚܐ ܕܫܠܡܐ

ܢ ܢܓܕܗ ܘܗܝܢ ܠܠܒ ܘܩܕܡܗ ܕܢܐܬܐ ܒܩܕܡܬܐ

ܩ ܩܒܠ ܠܡܥܢܝܬܐ ܗܕܐ ܕܡܢ ܠܒܝ ܡܫܕܪ ܐܢܐ ܠܟ

ܪ ܪܒܐ ܘܡܠܦܢܐ ܕܐܪܡܐܝܬ ܡܩܪܒ ܐܢܐ ܠܟ

ܫ ܫܘܒܚܐ ܠܛܒܐ ܕܐܕܒܪܟ ܘܕܒܪܟ ܒܫܪܝܪܘܬܐ

ܬ ܬܘܕܝ ܠܪܘܚܐ ܕܐܝܬܝܟ ܠܣܘܦܐ ܕܠܐ ܡܬܟܫܠܘܬܐ.

Eiuſdem Interpretatio verbalis.

PAter mi Doctor Venerabilis, clariſſime Athanaſi qui in tuis doctrinis imitari niteris Magnum Doctorem Athanaſium, Electas ſtellas ſplendidaſque Baſilium, imitaris in ſcientia tua Solem Eccleſiæ Gregorium. Ingenium ſublime dedit tibi Dominus noſter in abundantia miſericordiaru n eius. Et intelligentiam omnium philoſophorum ;. Armis omnium ſcientiarum induit te, vt decet eos, qui ad præclara expediēda mittuntur. Virtus eius adiuuit te, diſcere voces ſicut electos eius. Beatitudinem magnam dent animæ tuæ intelligentis, noti tui, & amici tui, & magiſtri, Doctoreſque, quia ſapientiam omnium Orientalium & linguarum plurimarum ſcientiam ſuper alios declaras, inter Doctores doces, ſermonum variorum idiomata didiciſti celeriter, manifeſtaſti faciliter. Librum quem impreſſiſti, & alios quos imprimere intendis, cum declaratione & commentatione verborum facillimè dilucidas, voces obuias ſubtiliter voluis & penetras & multum laboras, breuiterque ponis & eleganter: ſuſcipe hanc hymnodiam, quam ex corde ad te mitto præclare Doctor, cui Syriacè offero. Gloria Bono qui direxit te & deduxit te verè, gratiarum actio Spiritui, qui adduxit te ad finem ſine offenſione.

ABRAHAMI ECCHELLENSIS
Syri Maronitæ In Romanæ Sapientiæ gymnaſio Arabicę Linguæ ordinarij Profeſſoris
Ad Reuerendum P. Athanaſium Kircherium
è Soc: Ieſu
Carmen Syriacum.

ܐܒܪܗܡ ܚܩܠܢܝܐ
ܠܐܒ ܐܒܘܢ ܡܝܩܪܐ ܐܬܐܢܣܝܘܣ
ܡܢ ܫܪܒܬܗ ܕܝܫܘܥ

ܡܐܡܪܐ ܡܫܘܚܐ

ܨܦܢܬܦܥܢܚ ܕܟܣ̈ܝܬܐ: ܓܠܐ ܗܘ ܩܕܡܝܢ:
ܒܗܘܢܐ ܕܡܙܠܓ: ܠܐܬܪ̈ܘܬ ܕܚܟܡܬܐ: ܦܪܚ ܕܝܢ ܘܦܪܚ:
ܐܘܨܪ̈ܐ ܐܫܟܚ: ܠܘܬ ܡܨܪ̈ܝܐ: ܘܠܐ ܐܢܫ ܐܡܪܚ.
ܠܡܚܒܠܘ ܣܕܪܗܘܢ: ܗܘ ܒܠܚܘܕܘܗܝ: ܦܬܚ ܠܗܘܢ ܘܦܫܩ
ܗܐ ܡܬܟܪܟ: ܥܠ ܡܪ̈ܟܒܬܐ: ܐܦ ܡܙܕܗܐ:
ܘܟܠ ܠܫܢܐ ܫܕܪ: ܠܘܬܗ ܐܝܙܓ̈ܕܐ: ܕܠܗ ܗܘ ܢܫܒܚܘܢ:

Eiuſdem Interpretatio.

SAphnatphahnah, qui abſcondita nobis declarat,
Intellectu ſplendenti ad Regiones ſapientiæ volauit,
Theſauros inuenit apud Ægyptios, nemoque auſus eſt
Eorum ſeriem corrumpere, ipſe verò ſolus aperuit.
Ecce circumfertur ſuper currus & triumphat
Et omne idioma miſit ad eum nuncios, vt eum laudaret:

شعر غيره عربي لابراهيم الحقلاني

Aliud Arabicum

eiuſdem Abrahami Ecechllenſis.

يامن فاز على كل الـــورى .
بعلم حازه بتعــب مجمــوع .
هم يحسدوك بما خصصت به .
ولايكون قولهـم عندك له سمـوع
فلو قسم الليث اثلاثا لما اكلت
منـــه الكلاب ولوماتت الجوع .

Eiuſdem traductio.

O Qui excellis in omni doctrina, quam poſſediſti, labore collectam. Inuideant tibi maleuoli propter id, quod tibi peculiare feciſti. Verùm eorum dicteriis ſurdus mutus tranſeas. Si enim diuiſus fuerit leo tres in partes, non comedunt ex eo canes, et ſi perirent fame.

Aliud Eſtranghelo metro Balai eiuſdem.

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ܐܪܟܐ ܕܡܬܝܕ̈ܥܢ ܗܢܘ ܢܝܠ
ܕܬܕܡܪ̈ܢ
ܗܘ ܐܛܪ̈ܘܡܘܣ ܕܟܠܗܝܢ ܝܕ̈ܥܬܢܝܢ
ܠܐܬܪܐ ܕܡܨܪܝܢ ܗܢܘ ܡܫܦܥ ܦܠ̈ܚܐ
ܘܥܠܡܐ ܕܚܟܡܬܐ ܒܡܝ̈ ܗܢܘ ܠܟܠܗ
ܣܦܪ̈ܝܢ

Expoſitio eiuſdem.

Prodromus hic eſt ſcibilium, Nilus flumen mirabilium, Prodròmus omnium ſcientiarum, Nilus rerum prodigioſarum Terram AEgypti hic inundat. eiuſque ſolum Agricolas beat. Ille Orbem ſapientiæ aquis irrigat. Omneſque literatos pelago ſcientiæ ditat.

Eiuſdem Abrahami Ecchelenſis
Idiomate Samaritano.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

†††

[illegible]

Eiuſdem interpretatio.

Omnis lingua, & idioma elegans, quod circulus claudit
Soluat vota ſua & tributum ſeparet
Illi, qui radicem famis à campo ſapientiæ extirpauit.
En Samaritanus munus ſuum offert, manu plaudit
Et ſocios inuitat, & pelagus eius encomiorum nauigat.
Et huic Ioſeph laudem addit, & nunquam obmuteſcit.

Petri Pauli Copi Sacerdotis Armeni Eulogium Armenicum.

[illegible]

Interpretatio eiuſdem.

Multi vt peregrinas linguas & varias ſcientias addiſcant peruagantur, Africam, Aſiam, & Europam; Sed iam neceſſarium amplius non erit, cùm quæcunque occulta Africa, Aſia, & Europa continentur, hic Author ſuis libris complectatur.

Michaelis Archipreſbyteri Eſgonitæ Syri,

In Prodromum Coptum

Reuerendi Patris Athanaſij Kircherij

Soc. Ieſu

Rhythmus Heracleus; ſeu vetuſta Chaldæorum Lingua.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Interpretatio eiuſdam.

V*Idi librum tuum Vir acute, & admiratus ſum eum & vehementer obſtupui, cùm quæuis recondita inueniantur in eo, omniaq; idiomata peregrina ſignentur in eo, ſubtiliter & eleganter declarentur in eo: opus tuum admirabile eſt, Doctor ſubtilis apud Doctores, nilque aliud eſt quàm thuribulum ex quo redolent omnes odores.*

Iodoci Hopffneri Herbipolitani, Theologi In reconditum opus Prodromi Copti R.P. Athanaſij Kircheri Fuldenſis Germani *è Societ: Ieſu*

Rythmus Hebraicus

שיר עברי

Explicatio eiuſdem.

בלשונות בכל מדינה	Occaſumque Ortumque inter qua tollit in altum
ממזרח עד מערבה	Quaque ſolet Phœbus condere nocte caput.
ועברית ורומיית לא ריך	Quæ te lingua latet? ſit Hebræa, Latina, ſit omnis
לשון קבטי היא לשונך	Vnam omnes calles. Coptica lingua tua eſt.
ותשאה באור מחשבתה	Hanc iſthoc Prodromo biſseno idiomate, primus
ב״ב לשונות שאתה	Merſam AEgyptiacis eruis è tenebris.

Doctoris Io: Baptiſtæ Ionæ de Sapheta, quæ Vrbs eſt Galileæ ſuperioris Paleſtinæ, Hebraicarum literaum In Piſana Academia profeſſoris in idem opus

Rythmus Rabinicus.

שני יוסכן סמוך כרלוני יופי. סגלגלה כמלכי עולי ולווג

א אתנאסיוס : שכם לו והודו : שהרי הודו שם : בספר מצרים :
ת תם לבו ובכבודות לפניכבו כמעריס מוסב לפו וסב פנוס.
נ נכבס סוון : בכל עת וזמן : לא הכיס אלמן : באלפון מצרים :
ס סיסין גלס : במוקיתו עלס : וגם בלה דלס : אים מצרים
י יערסו טפל : פומר ישראל : ובכו סגולל : קרא מצרים :
ו והתו לויברוס : בכל עת סידרוס : ויסמסו לנגם בכלמצרים :
ס סכן לבי עלעס : יקרא תקיעה : עשה לנו נהמס : בגלותנו מצרים :

Sacerdotum Abyſſinorum

In eundem Prodromum Coptum Teſtimonium Æthiopicum.

ቦዘመጻሕፍ፡ ኦልቦ፡ ሰሐተ፡ ንሕነ፡ ሰምዓታት፡ ኢትያጱያዊ፡
ወንእመን፡ እሰመ፡ ኵሎሙ፡ ማእምረን፡ ወቶሎጋዊያን፡ ፈቲዉ፡
ከሙ፡ የእማሩ፡ ኵሎነገረ፡ በሐዉርተ፡ ከመ፡ ያእማሩ፡ ፋክሬሁ፡
በኪሉ፡ ኢረከቡ፡ ረከበ፡ አተናቴዎስ፡ ዉማእማረ፡ ኵሉ፡ ነገረ፡ ሚጠ፡
ልሳነ፡ ቅብጥ፡ ወኢትዮጲያ፡ ንሕነ፡ ናእማር፡ ሰማእተ፡ ዚኣሁ፡ ንሕ።

አባ፡ማሕጸንተ።ማርያም።
አባ፡ሐብተ።ማጋያም።
አባ፡አጽጳ።ድንግል።
ተንሥኡ፡ክርሃቶስ።

Explicatio.

IN hoc libro in AEthiopicis mendacium non eſt, & nos ſumus teſtes, & dicimus quod multi Sapientes deſiderauerunt ſcire varias linguas, ad interpretationes varias perficiendas, & non inuenerũt. Hic Athanaſius primus omnes ſermones explicare nouit, non in alijs tantùm linguis, ſed & in AEthiopica potiſſimùm & AEgyptiaca, & nos infraſcripti ſumus teſtes eius.

Machzanta Maroiam	*hoc eſt*	*Depoſitum Mariæ.*	*Sacerdotes Abyſſini*
Chabta Maroiam		*Donum Mariæ.*	
Azſa Dungel		*Pallium Virginis.*	
Tanſa Chriſtos		*Reſurrectio Chriſti. Diaconus.*	

PRODROMI COPTI CAPITVM SYLLABVS ET LEMMATA.

Procemium Prodromi

Cauſa ſcriptionis. difficultas tractādi antiqua; lingua Coptæ antiquitas; Eximiorū virorū ad hoc genus ſcribēdi incitatio; Theſaurus Copto-arabicus præmittitur Hieroglyphici operis, veluti baſis & fundamentum.

Caput I.

De etymo vocis Coptos.

Coptos non ab AEgypto, nec Chibt, ſed ab Vrbe Copto deriuatur. Ⲅⲩⲡⲧⲓⲟⲥ Kopticū قبطى *Arabicum, Item* ϫⲏⲙⲓ & مصرى *Meſra quid propriè ſignificent. differentia inter* ⲕⲟⲡⲧⲟⲥ & ⲕⲟⲫⲧⲟⲥ. *AEthiopica vox Gobzo quid? Copti Vrbis deſcriptio. Cana Ramuſio, Elitron AEgeſyppo dicitur, celebritas eius & feracitas.*

Caput II.

De Coptitarum inſtitutis.

Coptitæ ante Chriſtum Idolorum cultui deditiſſimi. Poſt Chriſtum primi Chriſtiana religione imbuuntur, Vrbs vicina Thebaidos. Coptitæ linguam AEgyptiam antiquam ab interitu vindicarunt. Libri Coptici Bibliothecæ Vaticanæ. Religionis ſtudium apud Coptitas viget. Ingens Martyrum numerus. AEra Martyrum quid? Ritus Coptitarum in ſacramentis adminiſtrandis. Liturgiæ Copticæ ratio. Coptica & AEthiopica Eccleſia vna fuit olim ſub Antiſtite Alexandrino; Quantum prodeſſe poſſint huiuſmodi liturgiæ antiquiſſimæ Hæreticis ad conuerſionem.

Caput III.

De Copto-AEthiopicæ Eccleſiæ Colonijs in alias mundi partes traductis.

Coptitæ, AEgyptij, & AEthiopes, lingua Syriaca quōdam in ſacris vſi ſunt. Ex AEgypto, Syria, & AEthiopia in Indiam ad propagationem fi-

dei

dei Chriſtianæ Coloniæ tranſmiſſæ. idque ex vetuſtiſſimo monumento Syro-ſinicis characteribus, quod paucis ante annis in China detectum fuit, inſcripto probatur.

Caput IV.

De Colonijs dictis in Indiam, Chinam, Iaponiam, Tartariam deductis.

Quid & vbi propriè Cathaia, Quis & vbi magnus ille Presbyter Ioannes. De Gryphibus & Pygmæis, & an hi propriè homines ſint. De prima prædicatione S. Thomæ Apoſtoli in India, eiuſq; martyrio Calurminæ ſeu Maliaporæ peracto, de Cruce miraculoſa ſanguine eius expreſſa. Brachmanicarum literarum cruci circumſcriptarum interpretatio. De nauigationibus primorum Chriſtianorum ex AEgypto in Indiam, quæ Ophir AEgyptiacè dicitur, varia traduntur.

Caput V.

Lingua Copta ſeu antiqua AEgyptiaca affinis olim Græcæ. Examen nominis Coptici ſeu AEgyptiaci. Thaphnat ſanech. ſeu Pſontomphanich. AEgyptij ob miracula patrata vocant Moyſem Pſontomphanchi, quod arcanorum reuelatorem ſignificat; diſcutiuntur circa hoc nomen textus Hebraicus, Syriacus, Arabicus, Chaldæus, Samaritanus, Græcus, Armenus, Coptus. Copta lingua non fuit affinis Hebraicæ nec alijs Orientalibus linguis, Græca excepta. Locus Beniamini explicatur de AEgyptiaca lingua. Moſes nomen AEgyptiacum eiuſque ſignificatio. Comparatio linguæ Coptæ cum alijs linguis Orientalibus. Menſes AEgyptiorum Veterum, & nomina ſtellarum aliarumque rerum, vti herbarum, animalium, Deorum, Copta lingua cum antiqua AEgyptiaca eadem adhuc retinet. Aſima non eſt AEgyptiacum nomen, ſed Samaritanum.

Caput VI.

De Nomine Dei Copto ⲫⲧ Phta.

Myſticum nomen eſt. myſticorum nominum ratio. Varia monogramma. Myſteria literarum Armenicarum. Myſteria nominis Copti ⲫⲧ explicantur. Quis fuerit Phtha antiquus AEgyptiorum Deus. Generatio eius ab Hemepht. Phtha mundi ſymbolum; nomen

vni-

vniuerſum perambulans. Characteres varij Phta ſeu Tauti inter Hieroglyphica adhuc reperiuntur. Vnde baculus nota Tau inſignitus D. Antonij. Figura baculi Moſaici quæ fuerit? ⲫ ϯ *Coptitarum, myſticorum nominum rationes habet. Comparatio eius cum nomine Dei tetragrammato.*

Caput VII.

Lingua Græca primùm à lingua AEgyptiaca profluxit. Notabilia, de ſigno ſenarij numeri Græcorum, apud Coptitas adhuc pro litera Alphabeti ſexta vſurpato. Differentia linguæ antiquæ AEgyptiacæ, vernaculæ & Græcæ quæ ipſis doctrinalis erat. Columnæ & monumenta Græcis literis inſcripta. Pænorum lingua olim ſimilis erat Hebraicæ. Lingua Copta ex varia AEgyptiaci Imperij mutatione variam quoque corruptionem paſſa eſt. A Latinis, Græcis, Arabicis multa mutuantur. In Syntaxi nominum & verborum quanta ſit ab omnibus cæteris linguis diſcrepantia.

Caput VIII.

De vtilitate Linguæ Coptæ.

Vtilitas linguæ Coptæ maxima non ad hæreſes duntaxat refutandas, ſed & alias literas excolendas. Theſaurus librorum Coptorum in Bibliotheca Vaticana, eorumque Catalogus. Theſauri Copto-arabici præſtantia. Alphabetum Agarenorum ſeu Africanorum. Mirabilis cuiuſdam Vetuſtiſſimæq; Inſcriptionis, in rupe quadam mõtis Oreb inciſæ, à nemine ante hac explanatæ vera, certa & fidelis Interpretatio: in qua multa recondita ex Hebræorum antiquitatibus eruuntur.

Caput IX.

Literis hieroglphicis verba Copta inſerta fuiſſe varijs exemplis oſtenditur. Variaq; monogrammata dilucidantur: quibus denique ſubiungitur Specimẽ interpretationis hieroglyphicæ; in quo multa de veterũ AEgyptiorum ſymbolicis diſciplinis à nemine (quod ſciam antehac) indigitata nouo auſu & molimine produntur. Quibus omnibus in fine tractatus particularis de elementis linguæ Coptæ, quem Primitias linguæ Coptæ ſiue AEgyptiacæ notare libuit, vnà cum Idea Oedipi, adnexus eſt.

ⲤⲨⲚ Ⲫϯ

AD EMINENTISSIMVM

S. R. E.

FRANCISCVM

CARD. BARBERINVM

PRODROMI COPTI

Siue Aegyptiaci.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

CVM olim, Eminentiſsime Princeps, repentino quodam apud Corinthios rumore percrebuiſſet, Philippum Macedonum vrbi cum vaſto exercitu imminere, ciuesq; ad obſidionem ferendam impigrè, quæ forent ex vſu paraſſent: Fertur ἡμιερόβιος ille Diogenes depoſito philoſophico & pileo, & pallio, ſordidatus, & ſqualore obſitus, dies aliquot, ſuum illud dolium ἄνω τε ϗ κάτω, quaſi magnum quippiam moliturus per collem vrbi vicinum

nouo quodam & ante hac inuiſo laboris genere voluiſſe, reuoluiſſe, ſubuoluiſſe, & deuoluiſſe. Quod cum pleriq; mirarentur, atque adeo inuſitato rei ſpectaculo attoniti: ecquid inſueta hac vaſis volutatione ſibi vellet? rogarent; reſpondiſſe; ne ipſe, alijs omnibus negotioſis, ſolus otioſus videretur. Intelliges ni fallor (Magne Princeps) quid hac Prodromi mei proluſione velim. Cum ſingulari fauore tuo in Vrbem acceſitus, doctiſſimos quoſuis in hoc orbis theatro legendo, ſcribendo, docendo, & aliter certatim de literis, ac poſteritate bene mereri viderem; palladijſque machinis aduerſus ἄγνοιαν felici marte pugnare; ac eam in rem nouas ſubinde acies inſtruere, quæ & cæſim & punctim in illam eiusq; ſocios, ac fœderatos ſub præſtantiſſimis ducibus irruant. Mihi Diogenæi illius, digni ſanè tanto Philoſopho apophthegmatis memori viſum eſt, pro mea tenuitate, in medium cum illis prodire, ne inter tot egregios probatæ virtutis milites, vnus de multis ceſſator haberer. & proinde, Heſiodi illud in me cadere meritò agnoſcerem, ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης. Verum cum in hac velitatione, ac verè Apollinea expeditione oportunum dolio hoc philoſophico voluendo locum inquirerem, atque in tanta occupationum, ac ſtudiorum, quibus ſingulos iam intentos intuebar varietate, ſedulò circumſpicerem,

Heſiodus. Theog.

rem,

rem, qua in parte huius literarij campi induſtriam meam potiſſimum collocarem; ecce ſtationibus iam ſingulis occupatis, ſola mihi reſtare video antiquiſſima illa Aegyptiorum rudera, ac temporis iniuria ſemiſepultas monimentorum parietinas; Nam præter difficilem illam antiquitatum Aegyptiacarum, ſacrorumq; myſteriorum, ſub hieroglyphicis diſciplinis latentium à nemine hucuſque (quantum quidem mihi ſcire licet) tentatam inueſtigationem, idiomatis quoq; Aegyptiaci antiqui, quod Coptum vocamus, reſtauratio mihi commiſſa tanto maiorem laborum copiam, quantò & materia rarior eſt, & difficilior, ſuppeditauit. Præſertim cum in ſumma illa rerum humanarum inconſtantia, & viciſſitudine nil difficilius ſit, ac arduum magis, quam earum rerum, quas vetuſtas temporum paulatim ab hominum memoria longè remotas, ita abdidit; vt omnem intellectus lucem effugere videantur, deſcribere narrationem: in qua præobſcuram ambiguitatem ſcribentibus præbet rerum inexplorata antiquitas; & legentibus quandoque fidem detrahit abſtruſa ac infinitis diſſentientium Authorum controuerſijs intricata, & admodum perplexa temporum deſcriptio. An non igitur in me campum adeo confragoſum, ac innumeris difficultatibus impeditum, potiſſimum ſine duce viarum gna- *Difficultas tractādæ materiæ.*

ro, ingredientem appoſitè quadrabit, nota illa Hebræorum מַרְבֶּה חֹשֶׁךְ מַרְבֶּה תוֹעָה ? vbi enim multa tenebrarum caligo, ignota adhæc via, multos errores & lapſus, frequentesq; offenſiones contingere neceſſe eſt. Ac proinde periculoſæ plenum aleæ opus me aggredi non ignoro; dum non de communi aliquo, ac familiari nobis idiomate, ſed Sapientum Aegyptiorum antiquiſſimo, lingua vti in hunc diem Europæis incognita, ſic vetuſtatis apud ipſosmet Aegyptios adhuc incompertæ, ac plurimarum gentium commixtione ſuccedentibus ſeculis vitiata aliquid certi adſtruere contendo. Sed enim cum nullæ tenebræ tantæ ſint, in quibus non aliquis ſaltem lucis effulgeat radius; nec tanti rerum nodi, quos non humani ingenij veritatis amore flagrantis ſagax diſſoluat induſtria; Ego certè non reconditioris tantùm antiquitatis ſtudioſis; ſed & toti Reip: literariæ rem haudquaquam ingratam me facturum exiſtimaui. Si, vti in cæteris Aegyptiacis, quæ hucuſque delituere monumentis eruderandis; ita in eorundem lingua ſeù idiomate reſtaurando, operam meam quantulamcunq; collocarem; opusq; non tam proprio ingenij ad quæuis difficilia cæteroqui prompti motu; quam doctiſſimorum virorum, quos inter principem ſane non immeritò locum obtinet Ampliſſimus Dominus Nicolaus Fabricius

Multæ tenebræ multus error.

cius de Peireſc Chriſtianiſſimo Regi à ſecretis conſilijs armata deprecatione extortum aggrederer, idq; ab alijs derelictum, ad incudem reuocarem. Ne verò laborem difficultatemque ſubeundam pertimeſcens & ego animum propoſitumq; exequendi operis abijcerem, Ecce cauſa fuit antiquiſſimus Codex manuſcriptus, ſeu Onomaſticon Copto-arabicum, quod Illuſtriſſimus D. Petrus à Valle Patritius Romanus non ita pridem ab omni temporum, tinearumq; iniuria vindicatum, ex Aegypto ſecum tranſportauit: cuius ex arabicis tenebris in lucem latiam deducendi curam cum mihi aliorum rogatu Emin. Princeps commendaſſes. tantum è continua eiuſdem tùm verſione, tùm rerum in eo occurrentium conſideratione profeci, vt cum eius linguæ Coptæ non iam planè ignarus, quamplurimas ad Aegyptiorum antiquitatem pertinentes difficultates eius opera me ſoluere poſſe conſiderem, hieroglyphicis (quibus tum magno ardore enodandis incumbebam) adeoq; alijs omnibus occupationibus tantiſper ſuſpenſis hoc præſens opus cæteris ſecuturis lucubrationibus meis adeò fructuoſum, ſine mora aggreſſus fuerim; memor illius Tatiani: *τῶν προτέρων ζητήσεις ἀπόδειξις ἐστὶ τὸ λαμπρότητος τῶν ὑστέρων.* Et quamuis tota hæc materies ad hyeroglyphicos tractatus commodius differri potuiſſet; quia tamen Theſaurus

lin-

linguæ Coptæ, ſicuti & alia de Romanorum obeliſcorum interpretatione molimina hanc tractationem veluti προδραμμάτων atque adeo ſeparatam vendicare videbantur, eam ceu Prodromum quendam, laudabili amicorum importunitate extortum, ac ſecuturorum operum veluti exhibitorem abſque vlla dilatione mox expediendum exiſtimaui. Sed, ne antequam rem aggrediamur, ἀταξίας vitium ſubrepat, vti in huiuſmodi miſcellis diſſertationibus fieri ſolet; haſce noſtras exercitationes in certas claſſes, ſeù capita diſpertiri viſum eſt.

CA-

CAPVT I.

De Etymo vocis Coptos.

ETymorum, vocumq; peregrinarum perperam intellectarum imperitam explicationem magnis paſſim erroribus ſcriptores implicuiſſe, vt alia multa eruditorum monumenta, ita & illi demonſtrant, qui vocem κόπτος, in rerum diuerſarum ſententiam diſtraxerunt.

Atque ij quidem, qui hoc vocabulum, κόπτος, idem eſſe volunt cum voce (Aegyptus) frigidis ſanè coniecturis fulti, exiguos monſtrant, vt poſtea videbimus in Arabicæ, & Coptæ linguæ cognitione progreſſus. Alij vero, qui eius etymon ab eo Rege, qui primus Mitſraim, Aeriam aut Oceaniam antiquitùs dictam, Aegypti nomine inſigniuit, quemq; Aegyptij, teſte Leone Africano, vulgari lingua Chibth appellant, deducere volunt; eo longius à vero aberrant, quanto inter Coptos, & Chibth maior cenſenda eſt differentia: Alij denique qui totius vocis huius ἐτυμολογίαν ab vrbe Coptos deriuant, præ reliquis videntur, ita loqui fas ſit, κοπτίζειν. Veruntamen cum ſingulis iam recenſitis opinionibus, rationes vtrinque non incongruæ occurrant; viſum fuit eas hic ad examen reuocare; vt eorum rationibus & argumentis primo tri-

Koptos non deriuatur à voce Aegyptus.

Neque ab Aegypto primo Rege quem Chibt appellant.

Ioannes Leo Africanus l. 8.

Koptos ab Vrbe Copto deducitur.

trutinatis, quid de ſingulis ſentiendum, ſtatuendumq; ſit, pateſiat.

Primi itaque qui (τὸ κόπτος) cum voce (Aegyptus) paſſim confundere ſolent; aliam opinionis ſuæ rationem non adducunt, niſi ſolam affinitatem, quam vox Arabica قبطى Kopti, & Copta vox γύπτιος, aut γὐπτιος, tum ſono, tum ſignificatione obtinent ad vocem (Aegyptus) Verum hoſce infirmo fundamento inniti, nemo non videt. Nam ſi dicta vocabula paulò penſiculatiùs diſcutiantur, affinia quidem ea, & ὁμόφωνα; non ὁμόνυμα eſſe reperientur. Nam ijs, qui vel extremis labris, dictarum linguarum elementa deguſtarunt, compertum eſſe exiſtimo; hanc vocem γύπτιος hoc loco propriè Aegyptum, nec lingua Copta; nec قبطى (Kopti) Arabica ſignificare. Cum Aegyptum Coptitæ propriè denotent per dictionem χήμι; quemadmodum eandem per dictionem مصر (Meſra) ſignificant Arabes; patent hæc luculenter ex Onomaſtico noſtro Copto-arabico; cuius Author, quandocunque rerum ad Coptitas pertinentium titulos in Onomaſtico dicto Copto-arabicè ponit; nequaquam Meſra, vel χήμι, quibus verbis cæteroquim Aegyptum propriè dictam indicat, vtitur. Sed μετγύπτιος & قبطى Copti, queis nil aliud niſi Coptorum, ſeu Coptitarum in Aegypto ſectam vult ſignificare. Sic titulus

Coptitæ Aegyptū proprio nomine chemi, & Arabes Meſra.

tulus

tulus νιαβοτμμεῖγυπτιος Menſes Copticos, non Aegyptios denotat. Cui & arabica verſio conſonat; quæ dictum Copticum interpretatur الشهور القبطيه hoc eſt menſes Copticos. non الشهر المصرين videlicet menſes Aegyptios. Pari ratione Onomaſticon Copto-arabicum numeros Copticarum, non appellat πιαριτμοςνχήμι hoc eſt numerum Aegyptium; ſed πιαριτμοςνγυπτιος ſeu numerum Copticum. Vti & Arabes الحساب القبطى. Multa ſimilia theſaurum linguæ Coptæ voluenti occurrent; χήμι itaque etymo deducto à primo Aegypti cultore Chamo Noëmi filio, ſiquidem Beroſo credimus, propriè lingua Copta Aegyptum ſignificat; Quemadmodum in Arabica lingua مصر Meſra, à Miſraim Chami filio deducto nomine; Priori ſubſcribit Plutarchus libro de Oſiride, & Iſide in quo Aegyptum antiquis ſeculis χημιαν, hoc eſt vas μελάγγειον, à nigrore nimirum & pinguedine terræ vocatam ait. Poſterius, Arabes, Chaldæi, Syri, Aethiopes, Armeni, Perſæ, omnes deniq; Orientales populi communi conſenſu aſſeuerant. γυπτιος vero & قبطى Kopti, propriè ab vrbe Coptos, Originem deduxere. Vnde & linguam Coptam, & ſi eandem cum antiqua Aegyptia faciamus, negamus tamen à voce Aegyptus eam deriuatam, ſed ab vrbe Coptus, & non ſecus ac Latinam linguam à principe vrbe Roma, Ro-

Niabotmegggiptios.

Alſchahur elKaptihe. Alſchahur almeſriin.

Piaritmos nichemi.

Alhheſab elKopti.

Chemi deriuatur à Chamo, & Meſra à Mitſraim eius filio.

Plutarchus l. de Oſir. & Iſide.

Méſes Aegyptiorũ, antiquorũ & lingua eorum ab vrbe Coptana vocatur Copta; ſicuti Menſes & lingua Latinorũ ab vrbe Roma dicitur Romana.

manam, aut Indicam à Mexico, Mexicanam dictam aſſerimus. Notandus hic error quidam, in quem cum plurimi ex non infimis Authoribus inciderint, eum nequaquam diſſimulandum cenſuimus, eſt autem iſte, quod κόπτος, & κόφθος paſſim imperitè confundant; cum tamen tantum abſit vt ea nomina idem ſint, vt etiam toto cælo diuerſa reperiantur. de Copto paulò ante dictum eſt, de quo & in ſequentibus fuſius dicemus. κόφθος vero nihil aliud eſt, quam à Mahumetanis confictum vocabulum, quo Chriſtianos Aegyptios, ſeu Monachos aliosq; religioſæ vitæ ſectatores Cophthos, quaſi dicas inciſos, per contemptum appellare ſolent, quæ diligenter notanda ſunt. nec enim κόφθος apud priſcos Authores vnquã me legiſſe memini. Sed nos his notatis, eo vnde digreſſi ſumus reuertamur. Porrò alij qui vocem Coptos. à primo Rege Aegypto, quem vernacula lingua Chibth appellant, deriuare conantur, non minus quam priores decipiuntur; Cum illud vocabulum Chibth, quo in vulgari Arabico Idiomate Aegyptum ſignificant, aliam deriuationem neſciat, quam eam, quam à Græcis, Romanis, alijsq; exteris gentibus hauſit. Nam Aegyptij, cum regnum ſuum magno hominum commercio frequentatum viderent, eamq; Aegyptum paſſim nuncupari animaduerterent conſimili nomine

Coptos & Cophthos non ſunt idem.

Cophthi qui dicantur.

Coptos non deriuatur à Chibth.

mine Aegyptum, Chibth appellare cæperunt. Vnde nulla ratione concedendum eſt; γυπτιος, & Chibth &ſi affinia, eadem eſſe, vti diximus. Cum & etymo, & pronunciatione differant. Nam ſi ijs qui aliquam huius linguæ notitiam in Aegypto ab ipſis Coptitis inſtructi hauſerunt credimus, hoc vocabulum γυπτιος, υ in ω mutato, γωπτιος, non γυπτιος pronunciandum eſſet; quod & in Aethiopum libris quoque obſeruatur. qui à vicinis Coptitis inſtructi, Aegyptũ alio nomine non appellant, niſi ምድረ፡ግብጽ። Medura gobzo. hoc eſt terram Aegypti. Quæ cum ita ſint optimè ipſi ſentiunt, qui huius Etymon à Copto celeberrima olim Aegypti vrbe, & Thebaidos metropoli deducunt. Hæc enim eſt à qua Coptitæ eorumq; lingua nomẽ inuenit, vti ante inſinuauimus. Fuit autem hæc vrbs Coptos (quæ & Cana Ramuſio dicitur) Ptolomæo teſte Nomi Coptici metropolis ſub 26 latitudinis gradu, & longitudinis 62 ſita: cuius quoque meminere Fl. Ioſephus & Aegeſippus. Strabo eam Thebaidos caput, Arabum & Aegyptiorum commune appellat emporium, verba eius hic addere libuit. *Poſt Veneris inquit Templum eſt Iſidis fanum, deinceps ſunt ea quæ Typhonia vocantur, & foſſa quæ Coptum defert communem Arabum, & Aegyptiorum vrbem; deinceps eſt Iſthmus in rubrum mare porrectus, iuxta Bere-*

Ab vrbe Copto deriuatio horũ nominũ deſumenda.

F. Ioſ. l. 4. c. 11. de bell. Iud.

Aegeſipp. l. 4. c. 35. Cedrenus.

Ptolomeus c. 35.

Situs vrbis Coptanæ.

Strabo l. 17

nicen vrbem, quæ quanquam ſine portu eſt, tamen propter opportunitatem Iſthmi idonea diuerſoria habet: dicunt Philadelphum primò hanc viam exercitu aperuiſſe, cum aquis ea careret; ac diuerſoria conſtituiſſe, tam pedibus iter agentibus, quam Camelis; Idq; effeciſſe, quoniam rubrum mare difficulter nauigaretur, præſertim ex intimo receſſu. Enimuero experientia vtilitatem maximam demonſtrauit; atque nunc omnes Indicæ & Arabicæ merces, ac Aethiopicæ etiam, quæ Arabico ſinu aduehuntur, Coptum *deferuntur, iſtarum rerum emporium. Non procul à Berenice eſt Muris ſtatio, quæ vrbs nauale habet. A Copto quoque non multum abeſt Apollinis Ciuitas, quarum duæ vrbes Iſthmum terminantes vtrinque ſunt. Sed Coptus & Muris ſtatio nunc excellunt, iiſq; omnes vtuntur. Hæc de vrbe Coptos Strabo.*

Plinius l. 5. c. 9.

Plinius inter cæteros Aegypti nomos, ſeu præfecturas, vrbis Nomiq; Coptitis quoq; meminit.

Plutarchus l. de Oſiride & Iſide circa mediũ.

Plutarchus plurimis iu locis huius mentionem facit. Iſidem enim cum Oſiridem maritum à Typhone interfectum audiſſet, hic lugubri veſte indutam, tonſiſq; capillis nunquam ſatis Oſiridis quærendi initium feciſſe. *Iſis, inquit, hæc audiens protinus capillos ſuos tondet, & lugubrem ſtolam induit. ex quo vrbi Coptos adhuc nomen manet, tametſi alij hoc nomine priuationem denotent. Nam κόπτειν priuare ſignificat.* Citato quoque

Coptos Iſidis tẽpore celebris.

 libro

libro, Coptitas, ait, certis quibuſdam ſolemnibus Aſinum præcipitare ſolitos, & homines ruſos inſectari, eo quod, qui Oſiridem occidit, Typhon, ruſo & Aſinino colore fuiſſe tradatur. In Copto quoque Hori ſimulacrum altera manu Typhonis pudenda tenens Coptitas coluiſſe, idem Pſutarchus author eſt. Fanum ſeu adytum Iſiacum, ad quod magni hominum vtriuſque ſexus oraculis conſulendi gratia fieri concurſus ſolebant, Copti quoque extitiſſe tradit Pauſanias in Phocicis: Τότε οὖν τῷ Ῥωμαίων ὃς ἐπιτέτραπτο Αἴγυπτον, ἄνδρα φασὶ χρήμασιν ἀναπείσαντα ἐς τὸ ἄδυτον καταπέμψαι τῆς Ἴσιδος τὸ ἐν Κόπτῳ· καὶ ὁ ἐκπεμφθεὶς ἀνέστρεψε μὲν ἐκ τοῦ ἀδύτου, διηγησάμενος δὲ ὁπόσα ἐθεάσατο, καὶ τοῦτον αὐτίκα ἐπυνθανόμην τελευτῆσαι. *Eo ipſo, inquit, tempore Romanum hominem qui Aegyptum Prouinciam obtinebat, quendam mercede conductum, iuſsiſſe Iſidis adytum, quod Copti erat, intrare, rediiſſe illum mox, at quæ conſpexerat, expoſuiſſet, è vita diſceſsiſſe*: Coptitas ſtudioſos quoque Crocodilorum cultores ex Plutarcho tradit Volateranus. Vinum Thebaicum, maxime quod circa Coptum naſcitur, ijs qui calidioribus morbis infeſtantur, commendatur ab Athenæo in dipnoſophiſticis. Cui adſtipulatur Geographia Arabica, quæ vinum & fructus Coptenſes commendat his verbis: فنقول ان من مغار الرقيم الى جب جليمة خمسة وثلثون ميلا

Plutarchus cit. loc.

Coptitæ præcipitant Aſinũ ex odio in Typhonẽ.

Plutarchus cit. loc.

Hori ſimulacrũ Copti quale.

Fanũ Iſiacũ Copti celebre.

Pauſanias in Phocicis.

Coptitæ crocodilorum cultores.

Volateran. de Aegypto l. 1.

Vinũ Copticũ bonũ febricitibus.

Athenæus in dipnoſoph. l. 2. circa finẽ.

Geograph. Arabica p. 3. cli. 2.

ميلًا ومن جب حلمة الى وادى نخيل خمسه
وثلثون ميلًا ومن وادى نخيل الى جب الميدان
خمسة وثلثون ميلًا ثمّ الى مرح الشيخ ثلثون
ميلًا ثمّ الى القوبطه عشرون ميلًا كان به خمر
وتمر كثير.

Phencul en men maagraletraquim ala giabb halimeth chams votolatum milan, vamen Giabhhalimeth ala vaadinahhil chams voatoltun milan omen vaadinahhil elagiab el milan chams voatholtun milan thom ala marahh elſcheich tholtun milan tſom ala elcopto haſchrun milan kana beh chams vtamar ketir.

Dicimus itaque quod à Maaralraqim vſq; ad habhalimta quindecim milliaria. hincq; ad Vadinahhil totidem; & à Vadinehhil ad habalmidan totidem. ad Marahh verò antiquam tredecim milliaria, ſicuti hine ad Kuopte in qua vinum & fructus ſeu palma multa, tredecim milliaria ſimiliter computentur.

Vinum Coptum, & fructus Coptanis bom.

Atque ex hiſce & ſimilibus fusè allegatis teſtimonijs patet, Coptum vrbem cum ob rerum copiam ſitusq; opportunitatem; tum ob famoſa deorum Aegyptiorum delubra, & adyta, in quibus Sacerdotes paſſim Mithræ, aut Serapidis conſulendi gratia morabantur, ob feſta denique frequentia in Iſidis, Oſiridis, aut Serapidis honorem ibi celebrari ſolita, vrbem fuiſſe anti-

Celebritas vrbis Coptæ, & antiquitas eius.

antiquiſſimam, atque poſt Thebas à quibus non procul diſtabat, totius Aegypti celeberrimam: quamuis hodierno tempore nimia vetuſtate collapſæ, bellorumq; iniuria deſtructæ, vti ab ijs, qui Aegyptum luſtrarunt, fide digniſſimis viris percepi, vix ruinas reperias. Cæterum qui plura de ſitu Copti vrbis deſiderat, conſulat ſyntagma primum apparatus noſtri hieroglyphici; in quo Veteris hodiernæq; Aegypti chorographiam vnà cum ſingulorum Nomorum, Vrbiumq; celebrium exacta deſcriptione, reperiet. Atque hæc de Etymo Vrbis Copténſis ſufficiant. Nunc ad Coptitas eorumque inſtituta progrediamur.

CA-

CAPVT II.

De Coptitarum moribus, & inſtitutis.

COptanæ vrbis ſitu, fama, etymo alijsq; ad eam ſpectantibus præcedente capite expenſis, nihil iam reſtat, niſi vt, quales illi Coptitæ, à quibus lingua Copta nomen deduxit, quod vitæ illorum inſtitutum fuerit, paucis quoque declaremus. ne quid in hac materia conſideratione dignum omiſiſſe videamur. Aduertendum igitur, quod toto illo ſalutis humanæ aduentum antecedente tempore, Coptanæ vrbis incolæ religione alia non erant imbuti, niſi ea, quæ toti Aegypto erat communis, videlicet Solis, Lunæ, ac brutorum animantium, canum dico, felium Crocodilorum, aliorumq; ſimilium cultu. cui vſque adeo immerſi erant; Vt non immeritò Satyricus poeta, in eos inuehi videatur;

Quæ religio Coptitis ante Chriſti aduentum?

Brutorum cultus.

Iuuenalis Satyr. 15.

Quis neſcit Voluſi Bithynice qualia demens
Ægyptus portenta colat? & paulo poſt
Oppida tota Canem venerantur, nemo Dianam.

Verum cum Aegypto, temporum ſucceſſu, Sole iuſtitiæ mundo exoriente, per Sanctos Apoſtolos, eorumq; ſucceſſores, ad veram Chriſti

fidem

ſidem adducta Chriſtianæ religionis proiecta ſemina cùm vbique locorum; tum in Aegypto potiſſimùm, vtpote Euangelij noui fonti vicina, felici ſegete adoleſcerent. Multi ex Aegyptijs amore euangelicæ perfectionis inſtigati, ad ea ſe loca contulerunt, quæ à rerum vanarum ſtrepitu ſemota, cæleſtium contemplationi maximè apta erant, cuiuſmodi Thebaidos ſolitudinem fuiſſe ſcribit Palladius: cui cùm vrbs Coptos proxima eſſet, monaſticæ vitæ ſectatores partim rerum, quæ ipſis neceſſariæ eſſe poterant, comparandarum commoditate allecti, eum, vtpote deſerto adiacentem, à quo & Coptitæ quoque poſtmodum dicti ſunt, elegerunt; partim etiam, vt locus iſte, in quo tanta ſuperſtitionis monumenta intuebantur, quiq; dæmonum furijs erat infeſtus, pijs Monachorum ſtudijs, & ſanctis Chriſtianæ vitæ diſciplinis initiatus, in Spiritus ſancti habitaculum mutaretur.

Coptitarũ ad Chriſtũ conuerſorum, amor religionis.

Palladius in lauſiaca.

Atque ij ſunt, qui antiquam illam Aegyptiacam linguam, etſi, vt in regnorum mutationibus plerumq; fieri ſolet, admodum corruptam, ab interitu, à quo creſcente Mahumetis imperio non longè aberat, vindicarunt; ſcriptis varijs illuſtrarunt, atque ad hæc vſque tempora propagatam ab oppido Coptos, vt quæ in tota reliqua Aegypto alijs iam linguis introductis, extincta à ſolis Coptitis vrbis accolis conſeruata

Coptitæ primi linguam antiquã Aegyptiacã ab interitu vindicarunt, & ab vrbe Copto Coptam primi appellarunt.

C flo-

floreret, Coptam appellarunt. Vidi ego non in Vaticana ſolùm, ſed & in alijs quoque celebrioribus vrbis Bibliothecis multos adhuc Copto charactere, linguaq; conſcriptos codices; quorum alij grammaticas, onomaſtica, atque dictæ linguæ dictionaria, è quorum numero theſaurus ille linguæ Coptæ (quem ex arabico in latinum vertimus, & cuius ratione hunc Prodromum præmittendum cenſuimus) vnus quoque fuit. Alij verò ſacræ Scripturæ fragmenta varia, libros, vt vocant, rituales, vitas martyrum, aliasq; ſacras hiſtorias continent. quorũ catalogum vide in cap. 7. huius Prodromi. Retulit mihi quoq; ſupra citatus Petrus à Valle, multa egregia monumenta lingua Copta conſcripta in Aegypto adhuc ſupereſſe; inter ea IV prima Concilia, Eccleſiaſticam hiſtoriam, item Eccleſiæ Coptæ computum, aliaq; permulta ad rem Eccleſiaſticam facientia; quæ ſi per Viros linguarum gnaros publici iuris fierent, non exiguum Reip. literariæ incrementum breui acceſſiſſe videremus. Verùm, vt plerumque fit, cùm in nullius, ſiue boni communis promouendi neglectu, ſiue excolendarum linguarum incuria cædere cenſeantur emolumentum, in blattarum luſus, & tinearum neceſſe eſt, vt abeant, alimentum. Sed ſpero, Eminentiſſime Princeps, te pro egregio illo tuo, ad literas instaurandas ſtudio, affe-

Multi Coptici libri in Bibliotheca Vaticana.

Vtilitas librorũ Coptorum.

ctuq;

ctuq; admirabili, ad poſteritatem tibi hoc immortali beneficio deuinciendam, vti in omnibus alijs rerum bene gerendarum occaſionibus, ita in huiuſmodi quoque curando negotio partes tuas deſiderari nequaquam paſſurum. quod & mecum de tua magnificentia, quotquot reconditioris literaturæ amore feruntur, ſibi indubitanter ſpondent. Sed redeamus ad Coptitas.

Innocentia, & zelus Copticarum in fide.

Porrò è ſacris hiſtorijs lingua Copta ſcriptis apparet, innocentiſſimæ vitæ homines fuiſſe Coptitas, atque adeò feruentes Chriſtianæ vitæ cultores, vt nullis vnquam ſuppliciorum generibus à ſuſcepta ſemel fide, vitaq; abduci potuerint. Patet id è crudeli illa atque formidanda Diocletiani Imperatoris perſecutione; in qua anno dicti Cæſaris decimo nono, Marcellini Papæ ſeptimo, ſalutis noſtræ 302. teſte Baronio, ad viginti millia Chriſtianorum crudelitate inaudita, innumeris alijs in exilium amandatis, vitam glorioſo agone finierunt. Quos inter Philoromus, & Philetas, (hic Thmui, alter Alexandriæ epiſcopali munere fungebatur) eximium ſanè Chriſtiani certaminis exemplum poſteritati præbuere. Meminit huius crudeliſſimæ perſecutionis Chronicon Alexandrinum.

Perſecutio Chriſtianorum Aegyptiorum ſub Diocletiano. C. Baron. ann. cit.

Chronicon Alexandrinum anno 19. Diocletiani

Ετους, inquit, ιθ᾽ τῆς Διοκλητιανοῦ βασιλείας κέ μαρτίου ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα; ἤπλωτο πανταχόσε ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ Θηβαΐδι Βασιλικὰ γράμματα, τὰς μὲν ἐκ-

κλησίας ἔδαφος φέρειν, τὰς δὲ θείας γραφὰς ἀφανεῖς πυρὶ γενέσθαι προστάττοντα, καὶ τοὺς τιμῆς καὶ ἀξίας ἐπειλημμένους, ἀτίμους· τοὺς δὲ ἐν οἰκετίαις, εἰ ἐπιμένοιεν τῇ τοῦ χριστιανισμοῦ προθέσει ἐλευθερίας ὑστερεῖσθαι προαγορεύοντα. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἕτερα φοιτήσαντα γράμματα προστάττει τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν προέδρους, καὶ πάντας τούτους, καὶ πάντα τόπον, πρῶτον μὲν δεσμοῖς παραδίδοσθαι, εἶτα ὕστερον πάσῃ μηχανῇ θύειν ἀναγκάζεσθαι. ὡς πολλοὺς μὲν ἐκ τοῦ ποικίλως διαθλήσαντας τελειωθῆναι, πολλοὺς δὲ χαυνωθέντας καταπεσεῖν ἀπὸ δειλίας τὴν ψυχὴν προναρκήσαντας.

Anno, inquit, *Diocletiani* 19. *vigeſimo quinto die Martij, ipſo die paſchatis vbiq; tum maximè in Ægypto, & Thebaide Imperatorum edicta ſunt propoſita, quibus iubebantur Chriſtianorum templa à fundamentis euerti, ſacrorum voluminum paginæ deleri, magiſtratus & honoribus inſignes dignitatibus priuati in ordinem redigi; reliqui in familijs libertate exui, ni exuerent mentem Chriſtianam. Nec multo poſt aliæ venerunt literæ, quæ imperabant, vti Eccleſiarum Antiſtites, omneſque, vbicumq; locorum eſſent, Chriſtiani vinculis mandarentur; dein omni ſuppliciorum genere ad ſacrificia cogerentur. Quo factum eſt, vt ab eo tempore multi exquiſitis varijsq; tormentorum cruciatibus pro Chriſto occumberent, nec pauci ſtolidè præſidentes, poſtea animo præ metu cadentes ante ſupplicia deficerent ac laberentur.* & paulò ante, Olimpiade videl. 245. Πολλοὶ ἐμαρτύρησαν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας καὶ Αἰγύπτου, καὶ Αὐγουστανικῆς καὶ ἕως Θηβαΐδος· καὶ κό-

Perſecutio.

καὶ κόπτε. *multiq; ab Alexandria, & Ægypto, atque Auguſtanica, in Thebaidem & Coptum vſque cæſi occubuere.* Qua perſecutione ſanè maxima Aera Martyrum nomen inuenit, hoc eſt Epocha annorum, quam à glorioſa Martyrum circa Copton occiſorum victoria ordiuntur. Verùm vt & annus Diocletiani, & Aera martyrum, ſimiliaque meliùs intelligantur, viſum fuit rem geſtam vtpotè paucis notam, & vix ab aliquibus tractatam, ea, qua ex Arabicis, & Copticis monumentis fide eam deſumpſi, breuiter hic & ſummatim interſerere. Res itaque ſic ſe habet.

Aera Martyrũ quid?

Euectus ad imperij culmen Diocletianus, cum inter cæteras prouincias bello ſubactas, Aegyptus maximè Achilla duce rebellaſſet, ex indignatione ſumma, ob contumeliam, vt ipſe putabat, ſibi à Refractarijs illis illatam; in furorem verſus, mox ea expugnata non ſatis eſſe ratus eſt, Achillam iam in poteſtatem ſuam redactum, feris dilaniandum obijcere; ſed vindictam quoque omni crudelitatis genere refertam, ſibi exercendam exiſtimans, in cuiuſcumq; conditionis homines fœdum in modum debacchatus eſt. Verùm inter alia, tria potiſſimùm quæ perſecutionem vehementer auxere, contra eos machinatus eſt. Primum fuit, vt omnes cùm aliorum, tum Chriſtianorum libros ſacros hinc inde per vniuerſam Aegyptum collectos, abo-

Aegyptus rebellat Diocletiano.

aboleret, his enim abolitis, ad Romanorum ritus facilius eos allectum iri confidebat. Alterum erat, vt artem tranſmutationis metallorum interdiceret timebat enim, ne inde locupletiores facti Aegyptij, collectoq; exercitu multum Romanis impoſterum fortaſſis faceſcerent negotij; Tertium denique erat, vt computus anni Aegyptijs vſitatam rationem, Romano ſtylo accommodaret. Duo prima, etſi multum in eis deſudauerit, aſſequi nunquam potuit; hoc, vti voluit, ita & perfecit eo quo ſequitur modo.

Anni Dioclετianæi inſtitutio.

Annum Aegyptium antiquum vniuerſum 1031 cuius vltimus dies fuit 12 Iunij, à Nabonaſſaro progredi permiſit. & 311. annos aſſumens, ob 77 vices, quater à primo Imperij Octauiani Cæſaris Auguſti anno elapſas, in quibus omnes præterlapſi biſſextiles compræhendebantur, iuſſit; vt 13 die menſis illius totidem etiam dies numerarentur tanquam intercalares. Tum dies 78 anni currentis 312. in diem incideret ſequentem poſt nouilunium Virginis, (quod fuit in 28. diem) in feriam ſcilicet ſextam diei 29. Auguſti, & dies hic ſemper impoſterum ipſum principium eſſet menſis Thoth noui illius anni reformati. Et ſicuti poſt vltimũ menſem ſemper illi dies 5. intercalabantur: hoc non fieret niſi in 3 primis annis cõmunibus Iulianis, & in quarto biſſextili, alter item

dies

dies ad eos adijceretur, vt eſſent 6. ſic annus ille continuo progreſſu, & æquali meta perpetuo ad annum Romanum reſponderet, & à ſuo nomine impoſterum vocaretur annus Diocletiani. Obſeruata quidem hæc omnia fuerunt dum ritus ſtetit paganus; & quidem ob eorum iam inolitam conſuetudinem ſemper continuatam, vſque ad ætatem Abbatis Dionyſij; qui conſignatione annorum Chriſti propoſita, iuxta ſuam computationem, ſtatim recepta fuit à multitudine. Ad quod exemplum Aegyptiæ gentes, annum, quem habebant, retinentes, & conditione ſua melius conſiderata, nomen odioſum profani illius Imperatoris in nomen alterum, videlicet fortiſſimorum Martyrum, qui ſanguinem ſub ipſo fuderant, quem & poſteri eorum in hunc diem ſeruant, mutarunt. Primò itaq; Thebais, & vicina Copto loca; poſtmodum Alexandrina ſedes tanquam Metropolitana, quæ primo iuxta Dionyſij computum, annos ſuos à primò Ianuarij, mortem SS. Innocentium inſecuto, ſumere ſolebat, ſuam etiam & ipſa particularem æram, vna cùm Eccleſia Coptana, ob ſimilem alterum euentum, accepit: nempe à primo Thoth, qui mortem ſubſecutus eſt magnorum illorum Athletarum, qui agonem ſuum dicto Diocletiani tempore gloriosè finierunt, initium faciens. atque hanc æram, nunc ab vrbe Copto

Inſtitutio æræ Coptæ.

ſit

Tarich al-ſchahada. تاريخ القبطى tarich alkubti, nunc تاريخ الشهدا hoc eſt æram martyrum poſteri, quæ & in hunc diem durat, appellare cœperunt. Meminit huius perſecutionis, atque æræ martyrum Ignatius Antiochenus Patriarcha qui à Scaligero de ijs conſultus ita in quadam epiſtola arabica ad quæſita reſpondet:

وايضًا انكم قد سالتم عن تاريخ الشهدا المستعمل
من القبطى ما هو وما هو سبب تسميتها بهذا
الاسم واعلم انّها مبدى من السنه التاسعة عشر
الملك ديوقليطيانوس الاكبر التى فيها زاد
الاضطهاد على النصرة وامر بهدم كنايسهم ويقتل
كلّ من ما يذبح الاصنامهم واستشهد بهذا الامر
على يده من مومنين واليه القبطى.
مایة واربعه واربعین الف وسبعمایة نفر
ومن هذا اليوم يبدى تاريخ القبطى ويسمنه
تاريخ الاشهد اى هولاى الذين اسفك دمهم
ديوقليطيانوس.

Vvaaigdan enakom ked ſaaltom han tarich elſchiahed el meſtahemel men alkobri mahu vòmahu Sabab teſmiteha behada eleſm voahalem ennaha mebadi men alſaneh eltesaheer haſcher almelk Diuclitianus elkabar elledi phiha zad eladtahad alnazareth veamer behadm kanaiſ-

hom,

hom, vaiaqtol kol men la ijdbahh elleſſanamhom
voeſtaſched behad ellemer hala iadhoh men-
muminin vealih alkobti maiet voarbaheh vo-
arbahain alf voſabha maieh nafar vomen had
eliaum iebadi tarich alcopti vuiiſmaneh tarich
elleſchad aihulai alledin eſphak damhom Dio-
clitianus.

Rurſus ait, quæſiuiſtis ſuper æra Martyrum *Ignatius*
vſitata à Coptitis, quæ & quam ob cauſam ita ap- *Patriarcha*
pellata ſit. Scito eius initium eſſe ab anno Regis Dio-
cletiani impij decimo nono, in quo auxit perſecutionem
contra Chriſtianos, cum edixiſſet eorum Eccleſias
deſtruendas; item, vt quicunq; idolis non ſacrifi-
caret, interficeretur. Quocirca hoc edicto martyrio Ex Copti-
coronati ſunt fidelium Terræ Coptæ centum quadra- tis Chri-
ginta quatuor millia, ſeptingenta autem in exilium ſtianis mar
acta. Ab eo tempore incipit æra Copta, quam vo- tyrio co-
cant æram Martyrum, eorum nempe quorum ſan- ronantur.
guinem fudit Diocletianus. hæc Patriarcha. Vocat 144000.
autem, hic Scaliger, manifeſto nomine Terram 700. in
Aegypti, Terram Copti ab vrbe celeberrima exilium
Copto, ſicut æram Philippi, quà à morte Phi- miſſa.
lippi Aegyptij vtebantur, Albategnius vocat
تريخ القبطى Tarich Elkupti. Sequuntur hos
Aethiopes Abyſſini, qui hunc annum Diocle-
tiani vocant. ዓመተ፡ መሕትረ :: Amath macha-
rath, hoc eſt annum gratiæ & miſericordiæ, ne-
que alia hodie epocha vtuntur Abyſſini; quem-

Scaliger l. v de emend. Temp. fol. 245. ed. pariſ.

Albategn. de computu annorum.

Aethiopes æram Coptam vocant annũ gratiæ.

admodum ex eorum computu conſtat; in quo Epactas aliosq; cyclos inueſtigaturi, de anno gratiæ pro radice computus accipiendo monentur. verum quandoquidem ea verba ſæpè in eorum diarijs, ſeu Ephemeridibus occurrunt, viſum fuit aliquot eius ſchemata hic adiungere! ſic igitur dicunt.

Ratio cõputus Aethiopici.

Ex Ephemeride Aethiopica Bibl. Vatic. locul. num. 18.

ታአሚሩ፡ አም፡ አዳም፡ አስከ፡ ይትፌጸም፡ ዓለም። ለዘይትገበሩ፡ ዓመታት፡ ወዐለታት፡ ወሰንበታት፡ ዘክርስቶስ፡ ያመት፡ መሕረት፡ ትአኀዝ።

Tamiru, am, adam, aſcha, iitfazam, alam, laziatgabara, amatat, vaabatat, vvaſanbatat, zachroſtos, amata, machrat, tachaz.

Hoc eſt, vt ſcias ab Adam vſq; ad conſummationem ſæculi, quomodo fiant anni, dies, ſabbatha Chriſti; Accipe annum gratiæ in quo es. hæc ex Codice Abyſſino Vaticano. In literis quoq; ab Aethiopibus hic Romæ commorantibus ad me datis: in fine ſic ponitur,

Ex Epiſtola Aethiopica ad me data.

በሮማ፡ ዓመት፡ መሕረት፡ ፫፡፻፡፴፡፬። ወበኍሰበ፡ ሬቱዕ፡ ዘክም፡ ዘኀሰብ፡ ክሉሙ፡ ክርስቲያን፡ ፲፮፡፻፡፴፡፬።

Beroma, amath, macharath, 334, vvabachaſaba, rithua, zacham, zachaſaba, chalomu, chriſtian, 1634

Ratio Aethiopum computãdi annos.

Hoc eſt. *Romæ anno gratiæ iuxta minorem numerum 334, iuxta computum verò rectum, quo omnes Chriſtiani vtuntur.* 1634. Sed hæc & ſimilia vbiq; paſſim in eorum libris obuia ſunt. Ego certè cum

G mul-

multùm de Aeræ Coptæ ratione dubitarem, vtpote cui antehac de ea tractanti mihi non ſine fundamento ſuſpecta eſſet, verùm eam non in alijs tantum Arabicis Authoribus; ſed & in hoc Codice, vel ipſis Coptitis confirmantibus, tandem veram deprehendi. Nam in libris ſuis paſſim Authoris, & profeſſionis indicato nomine, ei annorum à Martyrum ſuorum tranſitu elapſorum numerum mox ſubiungunt. Sed quia res eſt ſcitu digna, viſum fuit hic formulam eius ex fine Codicis noſtri Copto-arabici decerptam ſubiungere. Sic author ſcribit.

Author Theſauri Coptarabici, in fine Codicis.

وناقله المسكين العابم الدربة التمكين الراهب
الحقير غبريال ابن الرشيد عرف بكاتب قطليك
وكان الفراغ من نقله بدير طموية في يوم الجمعة
الحادى العشرون من بابه سنة سنه وثلثين والف
الشهدا الاطهار رزقنا الله شفاعتهم امين والحمد
لله دايما:

Vanaqleh elmaskin, eldurbeth eltamkin elraheb, elhaquir Gabriel ebn elraſchid haraph bectab catolika vcana alphraga men nacloh bdair Tamuih phi iaum elgemaha elhhadi elhaſchiarin men ſchiahr Baba ſaneth ſateh votlhatim volf elſchiada elethahar razacna allah ſchaphahatom Amin voalhhemd lilah daiman.

Hoc eſt. *Et tranſlator eius pauper & inops, directionis & firmitatis indigus, Monachus ſeu Religioſus humilis, & abiectus, Gabriel filius Arreſchid, notus in libro* قطليكا *KadeliKa, & perfecta fuit tranſlatio eius in monaſterio Thmui die Veneris, vigeſima prima die menſis Papa (hoc eſt 18. Octobris) anno milleſimo trigeſimo ſecundo SS. Martyrum noſtrorum, det nobis Deus terminum cum ijs Amen.* quibus vltimis verbis reſpondet Copticũ.

Hentirõpi namartyros niethuab.

Ϧⲉⲛϯⲣⲟⲙⲡⲓ ⲛⲁⲙⲁⲣⲧⲩⲣⲟⲥ ⲛⲓⲉⲑⲟⲩⲁⲃ. &c.

hoc eſt. *anno Martyrum noſtrùm ſanctorum &c.* E quibus luculenter patet huius Codicis noſtri Coptarabici Authorem Monachum profeſſione fuiſſe, hominem religioſum, & modeſtum, abhinc trecentis annis ſcripſiſſe; patet quoque eos nequaquam Chriſtianorum æram; ſed Martyrum ſuorum obſeruare, quam & vernaculo, ſeu Copto nomine

Piopentegiptios.

ⲡⲓⲱⲡⲛ̀ⲧⲉⲅⲩⲡⲧⲓⲟⲥ ⳾

hoc eſt. *Aeram ſeu computum Coptum* vocant. quod nomen Scaliger ſe neſcire fatetur l. v. de emendatione temporum, vbi ait, *Nullum dubium relinquitur in initio annorum Diocletiani; conſtat enim illud initium competere anno 284. Hoc non ſolum confirmatur ex epilogiſmis Theonis; ſed*

etiam

etiam ex Ægyptijs Coptitis Chriſtianis, qui ad hanc diem ea Epocha vtuntur, vocantq; eam arabicè تريخ قبطى الشهدا *hoc eſt ætam Coptam Martyrum. Quomodo autem ſua lingua vocent, quæ eſt vetus Ægyptiaca, & qua in ſacris & ritibus Eccleſiæ ſuæ vtuntur, equidem neſcio.* hæc ille. *Scaliger. l. 7 fol. 245 lin. 8.* Tarich Kubti Iſchahada.

Hanc vero Martyrum æram in Aegypto in hunc diem durare, teſtantur literæ, quæ conſeruantur in actis Apoſtolicis vnionis Aegyptiacæ Eccleſiæ cum Romana, quæ contigit Romæ ſub Clemente Octauo in Vaticano, publico in Conſiſtorio, anno Gregor. 1595. Expeditionis ipſius patriarchæ libelli, ſignati erant Cairi, Meſre vulgo dicta, feria 2. die 22. Nouemb. anno 1593. hac ſubſcriptione facta.

فى يوم عشره سنه من شهر هتور المبارك سنه
عشروثلثمايه والف الشهدا الاطهـــــار.

hoc eſt die 16. Menſis Hatur benedicti, anno à Sanctis Martyribus 1310. Epiſtola verò Ioannis Commus his verbis ſubſcribitur

فى يوم السبت فى عشره اثنى من شهر كيهـــك
القبطى فى سنه عشره وثلثمايـه والف مـن
السبـــى الشهـــدا الاطهـــــــار.

Hoc eſt, die Sabbati 12. Menſis Coptici Choeac anno 1310. à captiuitate Martyrum Sanctorum. Atque hæc ſunt, quæ de æra Mar-

Martyrum dicenda exiſtimaui, nunc ad alia progrediamur.

Ritus Coptitarum ſimiles ritibus Aethiopicis.

Porrò inter cæteros Orientalium Eccleſiarum ritus, Copticos ſeu Aegyptiacos in ſacris adminiſtrandis, Aethiopicis ritibus maximè aſſimilari, non Ritualia tantum (vt vulgo dicuntur) ſed & Liturgiæ vtriq; genti communes abundè demonſtrant: Nam & cærimoniarum omnium, rituumq; in ijs comprehenſorum, ea eſt ad inuicem ſimilitudo & affinitas, vt ſi verba excipias, rem eandem pœnè deprehendas; Verum operæ precium faciam, ſi rem vel vnico exemplo Miſſæ eorum, quam ijs, qui ſequuntur ritibus peragunt, demonſtrauero. Sacerdos Coptus, aut Aethiops ſtatuta hora Eccleſiam intrat, ac congregato iam populo pontificali habitu amictus altare aſcendit, Diacono clara voce intonante verba Copta,

Ratio miſſæ celebrandæ apud Coptitas.

ⲡⲣⲟⲥⲫⲉⲣⲓⲛⲥⲁⲧⲁ ⳺

Hoc eſt: proſit oblatio, queis effatis, alta quoque voce ad populum conuerſus Sacerdos hæc verba ſequentia ingeminat.

ⲟⲩⲥ ⲙⲉⲧⲁⲡⲁⲛⲧⲱⲛ ⳺

Chriſtus cum omnibus; cui reſpondet populus

ⲕⲉ ⲙⲉⲧⲁ ⲧⲟ ⲡⲛⲁ ⲧⲟⲥⲥⲟⲩ,

& cum

& cum Spiritu tuo. Varijs itaque ritibus præmiſſis, & hymnis vltro citroque recitatis. triſhagio illo denique, quod his verbis incipiunt

ϫⲟⲩⲁⲃ ⸱ ϫⲟⲩⲁⲃ ⸱ ϫⲟⲩⲁⲃ ⸱

finito, Sacerdos patenam, calicem, cochlear, & hoſtiæ arculam, per quam ipſi arcam fœderis, ſicuti per cochlear lanceam Chriſti myſticè ſignificant, benedicens, extenſis manibus ſic oblationem orditur. *Quid Cochlear, & arcula hoſtiæ myſticè ſignificent.*

Ⲫⲏⲛ ⲃⲡⲟⲥ ⲓⲏⲥ ⲡⲓϫⲥ ⲡⲓϣⲫⲏⲣⲛⲁⲛⲁⲓ-
ⲇⲓⲟⲥ ⲟⲩⲟϩⲡⲗⲟⲅⲟⲛ ⲛ̀ⲧⲉⲡⲓⲁⲧⲑⲱⲗⲉⲃ
ⲫⲓⲱⲧ ⲛⲉⲙⲡⲛⲁ ⲉⲑⲟⲩⲁⲃ ⸱ ⲫⲓⲱⲧⲡⲉ//
ⲛⲟⲥ ⲟⲩⲟϩⲡⲉⲛⲟⲥ ⲟⲩⲟϩⲡⲉⲛⲟⲩϯ ⲟ//
ⲩⲟϩⲡⲉⲛⲥⲱⲧⲏⲣ ⲛ̀ⲑⲟⲕⲅⲁⲣ ⲡⲉⲛⲓⲱⲓⲕⲉ//
ⲧⲟⲛϩ ⲉⲧⲁϥⲓ̀ⲉⲛⲉⲥ⸱ ⲛ̀ⲧⲉⲃⲟⲗϧⲉⲛⲧⲫⲉ
ⲟⲩⲟϩⲁⲕⲉⲣϣⲟⲣⲡⲛ̈ϫⲁⲕⲛ̀ⲟⲩ ϩⲓⲛⲃⲛ̀ⲁ//
ⲧⲁϭⲙⲉ̀ϩⲣⲓⲙⲉϫⲉⲛ ⲡⲱⲛϧ ⲉ̀ⲙⲡⲕⲟⲥⲙⲟⲥ⸱
Ⲧⲉⲛϯϩⲟⲟⲩⲟϩⲧⲉⲛⲧⲱⲃϩ, ⲛ̀ⲧⲉⲙⲉⲧⲁ// *Oblatio Copta ex Miſſali, ſeu Rituali Copto Vat. nu. 11. 12. 13.*
ⲅⲁⲑⲟⲥ ⲡⲙⲁⲓⲣⲱⲙⲓ Ⲟⲩⲱⲛϩⲙ ⲡⲉⲕ//
ϩⲟ ⲉϩⲣⲏⲓⲉϫⲉⲛ ⲡⲁⲓⲱⲓⲕ ⲫⲁⲓ ⲛⲉⲙⲉ̀ϫⲉⲛ
ⲡⲁⲓⲁⲫⲟⲧ ⲫⲁⲓ⸱ Ⲛⲁⲓ ⲉⲧⲁⲣⲭⲁⲩⲉϩⲣⲏⲓⲉ̀//
ϫⲉⲛⲧⲁⲓⲧⲣⲁⲡⲉⲍⲁⲛ ⲛ̀ⲓⲉⲣⲁⲧⲓⲕⲏ ⲛⲧⲁⲕ//
ⲑⲁⲓ ⸱ Ⲙⲟⲩⲉⲣⲱⲟⲩ ⲁⲣⲓⲁⲅⲓⲁϩⲓⲛ ⲙⲙⲱⲟⲩ
ⲙⲁⲧⲟⲩⲃⲙⲓⲟⲩ Ⲟⲩⲟϩⲣⲟⲩⲑⲃⲟⲩ ϩⲓⲛⲁ//
ⲡⲁⲓ//

ⲡⲁⲓⲱⲓⲕ ⲙⲉⲛ ⲛ̀ⲧⲉϥϣⲱⲡⲓⲛ̀ⲑⲟϥ ⲡⲉⲛⲉⲕ//
ⲥⲱⲙⲁ ⲉⲑⲟⲩⲁⲃ ⳾ ⲡⲉⲱⲧⲁⲉⲉⲧϭⲉⲛ//
ⲡⲁⲓⲁ ⲫⲟⲧ ⲛ̀ⲑⲟϥ ⲡⲉⲛⲉⲕⲥⲛⲟϥ ⲉⲧⲧⲁⲓ//
ⲏⲟⲩⲧ ⳾

Hoc eſt

O Domine Ieſu Chriſte, diuinæ eſſentiæ particeps, Verbum immaculatum, coæqualis Patri, & Spiritui ſancto, pater noſter, dominus noſter, Deus noſter, & ſeruator noſter; tu es panis ille, qui de cælo deſcendit, qui veniſti vt eſſes agnus immaculatus pro redemptione, & vita mundi; Rogamus, & deprecamur bonitatem tuam; vt ponas ſuper hoc ſanctum myſterium faciem tuam; ſuper hunc panem, & ſuper hunc calicem, qui ponimus ea ſuper hanc menſam Sacerdotes tui; Benedic, ſanctifica, munda, & transfer panem hunc in corpus tuum ſanctum, (ſeu carnem tuam ſanctam) & Vinum quod eſt in hoc Calice in ſanguinem tuum precioſum &c. quæ in Liturgia Aethiopica ijſdem propè verbis habentur. Verba ſequuntur.

አለቅ: ኢየሱስ: ክርስቶስ: ዘኢተገብረ: ሀሊቁሁ: ቂል: ንጹሕ።
ወልደ: አበ: ወመንፈስ:ቅዱስ:አንተ: ዉአቱ: ኅብስተ:ሐወት።
Aethiopica oblatio. ዘወረደ:አምሰማይት: ወአቅደምከ: ከዊነ: ከመ: በግዕ: ንጹሕ:
ዘአልቦ: ነውፃ: ረበአንተ: ሐየወተ: ዓለም። ወያእዜኒ :ንስእል:
ወንኃሥሥ : ሐራቲከ : ሠናይቲከ : አመፈቀሬ : ሰብእ :
አርኢ:

አርኢ : ገጸከ: ለዕለ: ገዘንቱ : ኅብስት: ወለዕለ: ዝንቱ : ጽዋዕ : ዘአነበርነ፡ ለዕለ፡ ዝንቱ : ታቦት : መንፈስዊ ። ዘለከ፡ ባርከሙ ፥ ወቀድሶሙ፡ወአንጽሖሙ።ወሚጦ:ለዝንቱ:ኅብስተ፡ከመይኩን ሥጋከ፡ ነፁሐ፡ ዘተይመር፡ ምስለ:ዝነቱ፡ጽዋዕ፡ ደምከ፡ ክቡር፡

Alak Iaſus chroſtos zaitagabra holikehu Kal nezuhh walda aba vemanphas Kedus enta . vaatu hobſata chauat zawarada em ſamaiat vaakdamacha chawina chama bago nazuhh zazalbo nauura baenta chawata alam . waiaazeni neſal wanhiſchoſch chiruta ſaniaticha emſakare ſabaa arij gazach laala zantu, ob ſata wahaala zantu zuuaa zaanbarna laala zantu tabot manfas wi zalacha barachmu wakaduſmu waanzuchmu wamitho lazantu hobſata cham iaehun ſagoch nazuhh zatadamra maſla zantu zuwaa dmacha chabur .

Quæ verba ſic verto .

O Princeps noſter, Ieſu Chriſte, cuius ſubſtantia creata non eſt. Sed es purum verbum,tu es Filius Patris,tu es panis vitæ, deſcẽdens de cælo,qui antequã venires, eras in figura agni immaculati pro redẽptione mundi,nunc bonitatem tuã,ò amator hominum humiliter imploramus , vt faciẽ tuam ſuper hunc panem , & calicẽ in hoc altari oſtendas. † Benedic † Sanctifica,† munda,& transfer panem hunc in carnem tuam immaculatam ; & vinum hoc in ſanguinem tuum pretioſum &c. quæ ſequuntur. Quæ Coptæ Liturgiæ ita reſpondent, vt in nullo diſcrepent ; in cæteris eſt ijs in- *Queis verbis oblationẽ peragant Aethiopes.*

 cen-

cenſandi ratio eadem, eadem confeſſionis dicendæ formula, eadem conſecrationis verba (quæ & communia habent cum alijs Orthodoxis Eccleſijs.) Idem adorationis actus, quem Coptita Sacerdos, peracta conſecratione ſic orditur.

num. 11. fol. 36. Actus adorationis Sacerdotis Coptitæ.

ϯⲛⲁϩϯ· ϯⲛⲁϩϯ· ϯⲛⲁϩϯ· ⲟⲩⲟϩ
ϯⲉⲣⲟⲙⲟⲗⲟⲅⲓⲛ ϣⲁⲧⲙⲡⲓⲛⲓϥⲓ ⲛ̀ϧⲁⲉ̀ ϭⲁⲣⲍ
ⲛ̀ⲡⲉϥⲧⲁⲛϧⲟ ⲉⲧⲁⲡⲉⲕⲙⲟⲛⲟⲅⲉⲛⲏⲥ ⲛ̀ϣ//
ⲏⲣⲓ· ⲡⲉⲛⲟ̄ⲥ̄ ⲟⲩⲟϩⲡⲉⲛⲛⲟⲩϯ ⲟⲩⲟϩ//
ⲡⲉⲛⲥⲱⲧⲏⲣ ⲓ̄ⲏ̄ⲥ̄ ⲡⲭ̄ⲥ̄·

Quæ ſic è Copto verto, Credo, credo, credo & confiteor ex tota anima mea, quod hoc ipſum (quod eſt in manu mea, illud eſt corpus viuum Filij tui Vnigeniti Domini noſtri, Dei noſtri, ac Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti &c. Quæ Aethiopico omnino reſpondent vti poſt videbimus. Eędem igitur fidei, commemorationis, aliarumq; benedictionũ formulæ, verba eadem omnia ſunt. Cuius quidem affinitatis cauſam aliam non reperio, niſi, quod Eccleſia Aegyptia, & Aethiopica, ſicuti ab vno ſemper Epiſcopo, eoq; Alexandrino adminiſtrata fuit; ſic ab eodem ritibus ferè ijſdem, cerimonijsq; imbuta, alias facilè neglexit. Aegyptiam autem Eccleſiam, & Aethiopicam eandem fuiſſe, præter ea quæ dicta ſunt, oſtendunt Nicephorus, Zonaras, Cedrenus, Chronicum Alexandrinum, ipſa denique ritualia

Quæ ſit cauſa affinitatis rituum Coptorũ, & Aethiopicorum. Aegyptia, & Aethiopica Eccleſia vna. *Nicephorus hiſt. trip. Zonaras. Cedrenus. Chronicon Alexãdrin.*

lia Aethiopica: Nam in communi commemoratione, quam pro felici ſtatu Eccleſiæ Aethiopicæ, Regis Claudij, Principum ac Iudicum eius, ſubditorumq; ſalute faciunt, Pontificis quoque Alexandrini ſpecialis fit mentio; hiſce verbis.

በአንተ ፡ ሊቀነ ፡ ሊቀ ፡ ጳጳሳነ ፡ አባ ፡ አገሌ ፡ እግዚእ ፡ ርእሰ ፡
ኤጲስቆጶሳት ፡ ለዓበይ ፡ ሀገር ፡ እስክንድርያ ፡ ወርእሰ ፡ ሀገርነ ፡
ክቡር ፡ ጳጳሳነ ፡ አበ ፡ አገሌ ። ወኵሎሙ ፡ ኤጲስቆጶሳት ፡
ቀሳውስት ፡ ወድይቆናት ፡ ርቱዓነ ፡ ሃይማኖት ።

Rituale Aethiopicum, & missa Romæ impressa vnà cum Euangelijs fol. 8.

Baanta likan lika Papaſna aba agale Agzia Raaſ Episko paſat laabaia, hagara alaſachanduraia, waraas hagarana, chabura Papaſana Ab Agale, va cholumu Episkopasat Kas wu sat, vaduiakont ratuana hahe iama not.

Aethiopes orant pro Archiepiſcopo Alexandrino, tanquam pro capite Eccleſiæ.

Quæ verba ex abyſſino tranſlata ſic ſonant. Orate pro principe noſtro, principe Archiepiſcoporum noſtrorũ Gabriele, domino, & capite Epiſcoporum Magnæ Prouinciæ Alexandriæ. & pro capite patriæ noſtræ venerando Archiepiſcopo noſtro Marco, ac omnibus Epiſcopis, Sacerdotibus, & Diaconis rectæ fidei.

In alijs quoq; commemorationibus ſequentium SS. Marci Euangeliſtæ, Theonæ, Petri, Alexandri, Athanaſij, Theophili, Cyrilli, aliorumque Epiſcoporum Alexandrinorum paſſim mentionem faciunt. Quæ ſatis oſtendunt Aegyptiam, & Aethiopicam, in vnam coiſſe Eccleſiam; non ſecus ac veterum Aegyptiorum Aethio-

E 2 pumq;

Sicut olim communis erat Aegyptiorum, & Aethiopũ religio, ſic & poſt Chriſtũ.

pumq; profanam Eccleſiam, atque idololatricam religionem, quam vtrique genti communem fuiſſe Diodorus docet. Ritus enim, & cerimonias, conſuetudinesq; Eccleſiam, caputq; eius comitari, nos quotidiana docet experientia.

Cur Aethiopes æram ſuã vocẽt ærã Martyrũ.

Cur Aethiopum æra vocetur gratia.

Atque ex dictis quoque patet, cur cum Coptitis Aethiopes eadem æra Martyrum vtantur? Cum enim vnam Eccleſiam ſub vno Paſtore conſtituerent, diraq; Diocletiani perſecutione non Aegyptij tantum; ſed & Aethiopes quoque infeſtati, ac grauiſſimis tormentis ſublati pro Chriſti nomine, Martyrij coronam adepti ſint; communi quoque æra eos, videlicet epocha, ſeu radice, qua in memoriam gratiæ tot ſanctis conceſſi à Deo Martyrij, computandorum annorum initium ſumerent, gaudere decebat. Vnde miror, Scaligerum cætera perſpicacem, in expenſione horum annorum gratiæ, tam ſubitò ignorantiam ſuam fateri voluiſſe; verba eius ſunt. *Annum gratiæ vocant Æthiopes æram Diocletiani, qua vtuntur; cauſam appellationis ignoro.* & in fine diſcurſus, *Æſtuaui aliquantum priuſquam hos annos gratiæ intelligere potui.* Sed mirum non eſt, virum vti in hoc, ita in multis alijs peccaſſe; vt, qui libros eorum non viderit, vel viſos non intellexerit.

Scaliger. l. 7. de em. tẽp. in annot. Aeth. fol. 339. ed. Pariſ.

Quid annus gratiæ apud Aethiopes.

Porrò ſicuti Copto-Aethiopica Eccleſia primis temporibus ſanctis moribus, & inſtitutis in-

inſtructa,egregios in Chriſtiana perfectione progreſſus fecit, ſic ſucceſſu temporum, (quæ eſt rerum humanarum viciſſitudo & inconſtantia) alijs atque alijs ſchiſmatis, ab vniuerſali Eccleſiæ corpore, diuerſis temporibus diuulſa, & prauis Dioſcori aliorumq; dogmatis infecta, ſancta eſſe deſijt, nec ei præter ritus & cerimonias in ſacris obeundis, quas non obſtante ſchiſmate, illibatas ſemper retinuit, quicquam remanſit. Vti patet ex eorum monumentis,quæ hic Romæ in hunc diem conſeruantur, in quibus etſi particulares hæreſes, alijque errores notabiles, quantum quidem obſeruare licuit, non reperiantur, ſchiſmatis tamen alijs atque alijs temporibus facti, manifeſta paſſim apparent indicia. Nam præter Alexandrinum Pontificem, ſeu Patriarcham, neminem alium agnoſcunt Eccleſiæ Præſidem. In Liturgijs quoque eorum multa, quæ in antiquis patrum Cyrilli, Baſilij, Gregorijque Liturgijs deſunt, adiuncta reperio. Quemadmodum ex formula confeſſionis, quam offertorio ſubiungunt,patet. Vbi Coadiutor Sacerdotis, ita confeſſionem orditur. *Serui tui hodie miniſtrantes Sacerdos, Diaconus, & omnes Miniſtri, populus, & ego pauper ſeruus tuus, & peccator abſoluamur, per os Trinitatis Sanctæ, Patris, Filij, & Spiritus Sancti, & B. Mariæ cæli ſecundi, Matris Dei, per os Michaëlis, Gabrielis,*

Copto-Aethiopica Eccleſiæ; ſchiſma.

Copto-æthiopica Eccleſia aliũ præter Alexandrinũ Pontificẽ nõcognoſcit.

Formula Confeſſionis vſitata dictæ Eccleſiæ.

lis, Raphaelis, Vrielis, & omnium Archangelorum, & nonaginta nouem ordinum Angelorum, & mille millium miniſtrantium, & quorum nomina numerare neſcimus, & 4 animalium, qui 6 alas habent, Seraphim, & Cherubim qui cum 2 alis ſuis faciem ſuam, & cum duabus alis ſuis, pedes ſuos tegunt, cum duabus verò volant à fine mundi ad finem, & 24 Seniorum, & primorum Sanctorum Patrum, & quindecim Prophetarum, ac quatuordecim millium puerorum Bethleem, item per os 12 Apoſtolorum, & Sancti Iacobi Epiſcopi Hieroſolymitani, & S. Pauli, Timothei, Syllæ, Barnabæ, Titi, Philemonis, Clementis, & omnium ſeptuaginta duorum Diſcipulorum, & quingentorum ſuorum ſociorum, & per os ſancti Marci diuinitatem clamantis, & aliorum Euangeliſtarum, & per os trecentorum & decem & octo Epiſcoporum; qui recta fide in Nicæna Synodo congregati fuerunt, & centum quinquaginta in Conſtantinopolitana; & ducentorum in Synodo Epheſina, & per os Pontificis noſtri Saueros, (Seueri) Ioannis Chryſoſtomi oris aurei, Cyrilli, Baſilij, Theophili, Athanaſij, Gregorij, & Pontificum noſtrorum, Matthæi, Gabrielis, Ioannis, Salamæ, Bartholomæi, Iſaac, Marci, & per os Eccleſiæ Vnicæ, quæ congregata fuit per Apoſtolos Sanctos, & per me peccatorem abſoluamini, & impleamini gratia, ad gloriam, & honorem Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. Quo facto

cto Diaconus clara voce dicit. *Omnes qui non amant Dominum noſtrum, & in natiuitatem eius, minimè credunt, & in ſanctam Mariam Virginem, anathema ſint, vſque ad aduentum eius.* Quæ omnia abſunt à reliquis Liturgijs. Verùm hoc loco nequaquam prætereundi nobis ſunt ritus, ac cerimoniæ, quas in conſecratione corporis, & ſanguinis Domini vtraque gens obſeruare ſolet. ſic itaque, vt breuiter me expediam, ſeſe res habet. Sacerdos Aethiops triſagio dicto ſeſe accingens ad conſecrationem, dicit alta voce. *Extendit manus ſuas ad infirmitatem, infirmatus eſt, vt infirmos ſanaret in te ſperantes, qui & in ea nocte in qua traditus eſt, accepit panem in ſanctas & puras manus ſuas, inſpexit in cælum ad te patrem ſuum, gratias egit, benedixit, & ſanctificauit, & dedit diſcipulis ſuis dicens, accipite & comedite ex eo omnes.*

ዝሕብስት፡ሥጋየ፡ውእቱ፡ለዘ፡በእንቲአክሙ፡ይትፌተት፡
ለሕድገተ፡ኃጢአት፡አሜን፡

Zach-obſata ſchgoia Vuuatu laza baantiachama latfatat lahhdugata hhathiat, Amen.

Hic panis caro mea eſt, quæ pro vobis tradetur in remiſſionem peccatorum, Amen.

Populus verò dicit.

የ፡ሕዝብ፡አሜን፡አሜን፡አሜን፡ንአምን፡ወንትአመን፡ንሴብሐከ፡
እእግዚእነ፡ወአምላክነ፡ዝንቱ፡ውእቱ፡በአማን፡ንአምን፡
ሥጋከ፡

Amen,

Amen; Amen, Amen, naemen vantaemmen neſebhhacha aagziana vaamlachna Zantu vuatu baemen naemen ſchagoch.

Amen, Amen, Amen, credimus & confidimus, & laudamus te, ò Domine Deus noſter. Hoc eſt (in veritate credimus) caro tua.

Sacerdos dicit.

ወከማሁ ፡ ጽዋዐኒ ፡ አእኩቶ ፡ ባረከ ፡ ወቀደሰ ፡ ወይቤሎሙ ፡ ንሥኡ ፡ ስትዩ ፡ እምኔሁ፡ ኵልክሙ፡ ዝጽዋዕ፡ ይምየ፡ ውእቱ፡ ለዘበእንቲአክሙ ፡ ይትከዐው፡ ለቤዛ፡ ብዙኃን ። አሜን ።

Vachamahu zuuaani aachuto, baracha, vakadiſo, waiabelomu naſchu ſatiu emnihu chulchamu zazuuaa damaia watu lazbaantiachamu iatchaiuu labeza bzuhhan. Amen.

Similiter calicem, gratias agens, benedixit & ſanctificauit, & dixit eis, accipite, & bibite ex eo omnes. Hic eſt calix ſanguinis mei, qui pro vobis effundetur, & pro redemptione multorum. Amen.

Populus verò reſpondet.

አሜን ፡ አሜን ፡ አሜን ፡ ንአምን ፡ ወነትአመን ፡ ንሴብሐከ ፡ እእግዚእነ፡ ወአምላክነ፡ ዝንቱ፡ ነአምን፡ በአማን፡ ደምከ ።

Amen, Amen, Amen, naemen wantaemen neſebhach aagziana Vaamlachna zantu naemen beeman dmacha.

Amen, Amen, Amen, credimus & confidimus, & laudamus te, ò Domine Deus noſter.

Hic

Hic (in veritate credimus) ſanguis tuus eſt. Atque hæc quoad conſecrationem Abyſſinis vſurpatam. Coptitæ vero dicto Triſagio illo ſolemni, his verbis inchoant conſecrationem.

Conſecratio Corporis, & ſanguinis Domini iuxta Coptitarum ritus.

Ⲁϥϫⲱⲗⲉⲛⲁⲛ ⲉϧⲣⲏⲓ ⳾ ⲙⲡⲁⲓⲙϣϯ
ⲙ̀ⲙⲩⲥⲧⲏⲣⲓⲟⲛ ⲛ̀ⲧⲉϯⲙⲉⲧⲉⲩⲥⲉⲃⲏⲥ ⲉϥ
ⲑⲏϣⲅⲁⲣⲉⲧⲏⲓϥⲉⲫⲙⲟⲩ — ϧⲁⲡⲱⲛϧⲉⲙ-
ⲡⲓⲕⲟⲥⲙⲟⲥ ⳾ ϯϥϭⲓⲛⲟⲩⲱⲓⲕ ⲉϫⲉⲛⲡⲉϥ-
ϫⲓϫ ⲉⲑⲟⲩⲁⲃ ⳾ ⲛ̀ⲁⲧⲧⲁϭⲛⲓ ⲟⲩⲟϩ ⲛⲁⲧ-
ⲑⲱⲗⲉⲃ ⲟⲩⲟϩⲙ̀ⲙⲁⲓⲧⲁⲣⲓⲟⲛ ⲟⲩⲟϩ-
ⲛ̀ⲉⲣⲉϥⲧⲁⲛϧⲟ ⳾ Ⲁϥϫⲟⲩϣⲧⲉ ⲡⲉϣⲱⲓ
ⲉⲧⲫⲉ ϩⲁⲣⲟⲕ ⳾ Ⲫⲏ ⲉⲧⲉⲫⲱϥⲛ̀ⲓⲱϯ ⳾
Ⲫϯ ⳾ ⲟⲩⲟϩ Ⲫⲛⲏⲃ ⲛ̀ⲧⲉⲟⲩⲟⲛⲛⲓⲃⲉⲛ ⳾
Ⲉⲧⲉϥϣⲉⲛϩⲙⲟⲩ ⳾ (ⲗⲁⲟⲥ ⳾ Ⲁⲙⲏⲛ ⳾)
ⲁϥⲥⲙⲟⲩⲉⲣⲟϥ (ⲗⲁⲟⲥ ϫⲱⲙⲙⲟⲥ Ⲁ-
ⲙⲏⲛ) ⲁϥⲉⲣⲁⲅⲓⲁⲍⲓⲛ̀ⲙⲙⲟϥ (Ⲁⲙⲏⲛ)
Ⲫⲁϣϥ ⲧⲏⲓϥⲓⲛ̀ⲡⲉⲧⲉⲛⲟⲩϥⲛ̀ⲁⲅⲓⲟⲥ ⲙ̀-
ⲙⲁⲑⲏⲧⲏⲥ ⳾ ⲟⲩⲟϩ ⲛ̀ⲁⲡⲟⲥⲧⲟⲗⲟⲥ ⲉⲑⲩ-
ⲁⲃ ⳾ ⲉϥϫⲱⲙⲙⲟⲥ ⳾ ϫⲉϭⲓⲟⲩ ⲱⲙⲥ-
ⲃⲟⲗⲏϧⲏⲧϥ ⲧⲏⲣⲟⲩ ⳾

ⲪⲀⲒ ⲄⲀⲢ ⲠⲈⲚⲀⲤⲰⲘⲀ

Ⲉⲧⲟⲩ ⲡⲁⲯⲁϣϥ ⲉⲃⲟⲗⲉϫⲉⲛⲑⲏⲛⲟⲩ ⁘
Ⲛⲉⲙϩⲁⲛⲕⲉⲙⲏϣ ⲛ̀ⲥⲉⲧⲏⲓϥ ⲉⲛ̀ϫⲟ-
ⲉⲃⲟⲗ ⲛ̀ⲧⲉ ⲡⲉⲛⲛⲟⲃⲓ - Ⲫⲁⲓ
ⲁⲣⲓⲧϥ ⲉⲡⲁⲉⲫⲙⲉⲩⲓ ⁘

Ⲡⲁⲓⲣⲓϯⲟⲛⲡⲓ ⲕⲉⲁⲫⲟⲧ ⲙⲉⲛⲉⲛⲥⲁⲡⲓ-
ⲇⲓⲡⲛⲟⲛ ⁘ ⲁϥⲑⲟⲧⲏⲉⲃⲟⲗ ϩⲉⲛⲟⲩⲏⲣⲡ-
ⲡⲉⲙⲟⲩⲙⲱⲟⲩ ⲉⲧϥϣⲉⲛϩⲓⲙⲟⲧ (Ⲁⲙⲏⲛ)
ⲁϥⲱⲟⲩⲉⲣⲟϥ (Ⲁⲙⲏⲛ) ⲁϥⲉⲣⲁⲅⲓⲁⲍⲓⲛ
ⲙ̀ⲙⲟϥ (Ⲁⲙⲏⲛ) Ⲁϥϫⲉⲙϯⲡⲁϥⲧⲏⲓ-
ϥⲟⲛ ⲛ̀ⲛⲏⲉⲧⲉⲛⲟⲩϥ ⲛ̀ⲁ̀ⲅⲓⲟⲥ ⲙ̀ⲙⲁⲑⲏⲧⲏⲥ ⁘
ⲟⲩⲟϩ ⲛ̀ⲁ̀ⲡⲟⲥⲧⲟⲗⲟⲥ ⲉⲑⲟⲩⲁⲃ ⲉϥϫⲱⲙ-
ⲙⲟⲥ ⁘ Ϫⲉⲥⲱⲉ ⲃⲟⲗⲛ̀ϧⲏⲧϥ ⲧⲏⲣⲟⲛ ⁘

ⲪⲀⲒ ⲄⲀⲢ ⲠⲈⲠⲀⲤⲚⲞϤ

ⲛ̀ⲧⲉϯ Ⲇⲓⲁⲑⲏⲕⲏ ⲛ̀ⲃⲉⲣⲓ
Ⲉⲧⲟⲩⲛⲁⲫⲟⲛϥ ⲉⲃⲟⲗⲉϫⲉⲛⲑⲏⲛⲟⲩ ⁘
ⲛⲉⲙϩⲁⲛⲕⲉⲙⲏϣ ⲛ̀ⲥⲉⲧⲏⲓϥ. ⲉⲛ̀ϫⲱⲉ-
ⲃⲟⲗ ⲛ̀ⲧⲉⲛⲛⲟⲃⲓ ⲫⲁⲓ ⲁⲣⲓⲧ-
ϥⲉⲡⲁⲉⲣⲫⲙⲉⲩⲓ ⁘

Triſagio itaque ſolemniter decantato Coptita Sacerdos; his verbis orditur conſecrationem. *Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui poſuit nobis myſterium magnum in ſignum quod ille traderetur in mortem pro vita & redemptione mundi; Accepit*

panem

panem in ſanctas incontaminatas, puras, & illibatas manus ſuas. & aſpiciens in cælum ad te, Deus, qui pater eius es, &, Dominus omnipotens; gratias egit (hic reſpondet populus Amen) *& benedixit eum* (populus dicit Amen) *& ſanctificauit eum* (populus dicit Amen) *deditq; eum diſcipulis ſuis, & Apoſtolis Sanctis, dicens accipite & comedite de eo ipſo omnes vos.*

Hoc enim eſt Corpus meum.
Quod pro vobis, & pro multis frangetur, & dabitur in remiſſionem peccatorum, hoc facite in meam commemorationem.

Similiter autem & poſt cænam accepit Calicem, & miſcuit illum cum vino, & aqua, & adorauit (reſpondet populus Amen) *& benedixit eum* (Amen) *& ſanctificauit eum* (Amen) *& guſtauit, & dedit etiam diſcipulis ſuis, & Apoſtolis Sanctis, & dixit. Accipite de eo omnes vos.*

Hic enim eſt Sanguis meus
noui teſtamenti,
Qui effundetur pro vobis, & pro multis dabitur in remiſſionem peccatorum, in memoriam meam.

Atque hæc eſt formula conſecrationis Coptitis ante mille, & quadringentos circiter

annos vſitata, ex qua vel maxime apparet cùm primorum Chriſtianorum in obeundis Sacramentis deuotio; & SS. Euchariſtiæ antiquitas, tùm Eccleſiæ Catholicæ in confectione eiuſdem hucuſq; non interrupta conſuetudo, vniformitas, & conuenientia.

Multa hic alia de ritibus eorum proferre poſſem, ſed quia ea omnia in aliud tempus reſeruaui, ne Prodromi huius limites excedere videar, conſultò hic de ijs plura dicere ſuperſedeo. Hoc vnicum addam, plurimum huiuſmodi Liturgiæ Coptæ antiquitaté ſanè maximam profuturam, cùm ad confirmandas Sacramentorum cerimonias, tum dogmata hac tempeſtate controuerſa. Maximè hoc ſeculo calamitoſiſſimo, quo Heterodoxis noſtris non ſatis eſt, probris, conuitijs, libellis famoſis, contumelijs blaſphemijs ſacros Eccleſiæ Catholicæ ritus, auguſtiſſimumque Miſſæ ſacrificium impugnare, ſed & ipſi deniq; corpori, & ſanguini Domini violentas manus inferre, ſanctaq; eius conculcare & contaminare; Inſuper ipſius Miſſæ exſufflatores, prorſus iugem illam hoſtiam ſublatam à medio volunt, & abominationem deſolationis, ante conſummationem temporum à Daniele definitam, introducere nituntur. Quæ mentis inſania certè facilè retundi poterit; ſi oſtenderimus Miſſam non nuperam, non à Papiſtis (vt calumniantur) con-

confictam, non à D. Gregorio Papa primum introductam; ſed à Chriſto inſtitutam, ab Apoſtolis vſitatam, à primitiuæ Eccleſiæ patribus, primis illis ſex à Chriſto incarnato ſeculis, certis quibuſdam cerimonijs ac precibus auctam; quod eximiè ſanè præſtare poterunt Eccleſiæ Coptæ Liturgici libri, omnium qui è manuſcriptis ſuperſunt, antiquiſſimi. Verum horum editionem relinquimus Sacræ illi Eminentiſs.rum Cardd. quæ à Fide propaganda nomen habet, Congregationi, quam pro egregio ſuo zelo, affectuq; quo in huiuſmodi ſtudia nullo non tempore fertur, magnificè ſanè præſtituram non dubito.

CAP.

C A P. III.

De Colonijs Eccleſiæ Copto-Aethiopicæ in alias mundi partes traductis.

RECenſitis ijs, quæ de ritibus, & cerimonijs Eccleſiaſticis Eccleſię Copto-Aethiopicæ vſitatis dicenda occurrebant; dubium modo non leue occurrit, vtrum videlicet prædicta Eccleſia alia quapiam præter memoratas linguas, in ſacris ſuis lingua ſit vſa? an non: dubium mouent notæ marginales Codicum tum Aegyptiorum, tùm Aethiopum, quas antiquo illo charactere Syriaco, quem ܐܣܛܪܢܓܠܐ Eſtrangelo vocant, paſſim conſcriptas reperio; An illud forſitan, quod è Syria in Aegyptum, & Aethiopiam, vtpote confines regiones traductæ Coloniæ, & linguæ Syræ, & characterum fuerunt traditrices? certè argumenta quamplurima coniecturæ factæ veritatem comprobare videntur.

Vtrum è Syria in Aegyptũ, & Aethiopiam Coloniæ trãſmiſſæ.

At primo quidem ipſa Aethiopica lingua, quæ ſi pauca exceperis, Syræ, vel Chaldææ (confunduntur enim hæ duæ linguæ paſſim ab Authoribus) prorſus affinis eſt. Deinde monimenta varia, & Codices dicto charactere conſcri-

pti

pti apud Aegyptios, & Aethiopes in hunc diem (vt Franciſcus Aluarez tradit) adhuc ſuperſtites. Quod & Sacerdotes Abyſſini, (quibuſcum maxima mihi hic Romæ, dum hæc ſcribo, commercium eſt, quorum & nomina ſub cenſura Aethiopica huius libelli reperies) teſtantur. Aiunt enim, libros ſuos, & ſacra volumina duplici quondam charactere à Monachis Abyſſinis fuiſſe conſcripta; Quædam antiquo Suriano (quem & Sanctum ob cauſam paulò poſt indicandam vocant) quo ſoli Sacerdotes & doctiores olim vtebantur; cætera vulgari & communi, quo in hunc diem omnes Abyſſini promiſcuè, cuiuſmodi & nos in hoc opuſculo paſſim exhibemus, vtuntur. atque hoſce characteres illius linguæ propriè Aethiopicæ eſſe, quam ግእዝ Geets, ideſt liberam vocant, quòd à nulla alia (vt gloriantur) originem duxerit: illos Surianos eſſe, ſiue Chaldaicos, à quibus Aethiopica lingua à non paucis poſtmodum Chaldæa, ſeu Aſſyria appellata fuerit.

Aethiopica lingua, Chaldææ affinis.

Franc. Aluarez in l. de rebus Aethiopicis.

Suffragantur in his omnibus opinioni meæ Authores non vulgares, C. Baronius. Author Chronici Alexandrini, Zonaras, Cedrenus, Franciſcus Aluarez, alijq; quibus adſtipulatur Scaliger l. 7. de emendatione temporum. *Arabes, inquit, vicini hodie eos vocant* حبشي *habaſchi, & nos inde Abaſſenos, vel vt alij Abyſſinos, ipſi*

C. Bar. t. 1. ann. 134. Chronicon Alex. anno 1260. Scalig. fol. 338.

Abyſſini ſe vocant Chaldæos

vero

vero ſe vocant Chaldæos . neque fruſtra, lingua enim elegantiſſima & vetuſtiſſima qua libros ſacros, & profanos conſcriptos tenent, proximè abeſt à Chaldæa, ſeu Aſſyria. Quæ iiſdem penè verbis P. Nicolaus Codignus refert. l. de rebus Abyſſinis c. 17.

Nicol. Codignus l. de abyſſ. rebus. c. 17.

Porrò Colonias multas ex Aſſyria in Aethiopiam traductas, & lingua Chaldaica etiam temporibus Iuſtiniani eas vſas eſſe refert vetus hiſtoria Eccleſiaſtica, & ex eadem Nicephorus l. 9. c. 18. Eos verò eadem hiſtoria Eccleſiaſtica Auxumitas vocat, à regia nomine Ἄξυμα, cuius etiam Ptolomæus meminit; ipſi vero teſte Aluarez vocant ሐሰሙ Chaſſumu. Verum Nicephorum de his audiamus. *Porro*, inquit, *ex India, & Arabia magna ad Auxumitas Æthiopas Theophilus eſt progreſſus. qui in primis rubri maris littoribus habitabant, quod Oceanus ſeſe vt illi inſinuans, efficit, quod ſanè rubrum mare in maximam longitudinem protenſum, in duos diuiditur ſinus. horum alter quidem ad Ægyptum exundans procedit, vbi etiam nomen ſibi ſuum ferre deſinit, quem antiquitus filij Iſraël Ægyptios fugientes ſiccis pedibus tranſière, alter ad palæſtinam excurrit prope vrbem, cui vetus nomen eſt Æla. In rubri iſtius maris partibus exterioribus ad ſiniſtram Auxumitæ ſunt, quorum metropolis eſt Auxumis. Ante hos verò ad extimum pertingentes Ocea-*

Nicephor. l. 9. c. 18.

Aluarez cit. loco.

Aethiopes Auxumitæ.

Oceanum Orientem verſus, Aſſyrij, apud quos etiam hanc appellationem habeat, quos Alexander Macedo, è Syria pulſos, Colonos eo deduxit. ij ad hoc vſque tempus patria vtuntur lingua. (quæ eſt Syriaca.) hæc Nicephorus. Atque his ita probatis certè non video, cur quiſpiam de lingua Syra Eccleſiæ Copto-Aethiopicæ, ſeu Alexandrinæ in ſacris vſitata dubitare amplius poſſit, cum & hæc Eccleſia, cum Syriaca maximum nullo non tempore vltrò citròque habuerit commercium; accedit quod veriſimile ſit, Eccleſiam dictam Syram linguam tanto didiciſſe ardentius, quanto & ipſe lingua, vtpotè ore Chriſti nobilitata, & excellentior erat & ſacratior. Quod vero huius eiuſdem linguæ nominumq; quorundam Aethiopibus, vti & Aegyptijs, Syrisq; vſitatorum, non in Aſiæ tantum remotioribus regionibus, ſed & vſque adeò in ipſa India, extimoq; Sinarum regno in hunc diem veſtigia reperiantur, res haud dubio omni admiratione digna eſt; monumenta inquam Euangelij quondam in Chinam tranſportati, partim Sinicis, partim Syriacis literis conſcripta, vna cum eorum nominibus qui ibidem dicti Euangelij fuerant prædicatores, qui quidem alij (vti è ſequentibus patebit) non erant, niſi Syri, Aegyptij, Coptitæ, & Aethiopes; quæ verò hæc fuerint monumenta, & quomodo in Chinam peruenerint in gratiam cu-

rioſi Lectoris, hic declarare, id ipſa rei & dignitate, & vtilitate, raritateq; vel maximè poſtulante grauari nec debui, nec potui; res itaq; ſic ſe habet. Anno 1625 cum in Villa Sanxuen dicta in magno Sinarum regno, eruta terra, foſſa quædam fundamentis muri cuiuſdam collocandis præpararetur, contigit, vt Operæ inter cætera monimenta, in ingens etiam ſaxum, Sinicis characteribus eximiè ornatum inciderent, de inuento monumento mox certior factus loci gubernator, qui cum venerandæ antiquitatis veſtigia attentius fuiſſet intuitus, propediem ſcripto quodam in inuenti monumenti laudem edito, in altero eiuſdem quantitatis lapide totam inuenti ſaxi perigraphen incidi ijſdem characterum, notarumq; ductibus, ea qua par erat fide, incidi curauit; poſitamq; in montis cuiuſdam in primaria vrbe Sigàn exiſtentis Heremitorio, inuentæ antiquitatis Theſaurum æternæ memoriæ conſeruatum poſuit. Porrò Patres Societatis noſtræ, qui eo ipſo tempore fortè in eandem prouinciam recens appulerant, cum multa, fama paulatim longè lateq; percrebreſcente, de inuento monumento percepiſſent, ad id inſpiciendum, non tam humano quam diuino inſtinctu compulſi, eò & ipſi ſe contulerunt; Erant autem ad interpretationem inſcriptionis ritè perficiendã, multi è propinquis locis, & ex Bontzijs, & Manda-

darinis accerſiti; Variæ erant variorum de hac inſcriptione ſententiæ & opiniones, quæ tamen in hoc quadrabant omnes, Legis videlicet magni, & veri Dei aliundè in Chinam quondam tranſlati, promulgatiq; interpretationem eſſe. patres itaque in omnem animarum Deo lucrandarum occaſionem intenti hæc audientes, cum multum huiuſmodi ſacri monumenti interpretationem ad infamem & propudioſam Sinenſium religionem confutandam ponderis habiturum eſſe exiſtimarent. Adhibitis quibuſuis linguæ Sinicæ peritioribus magiſtris, eam primo quidem è Sinico ſermone in Luſitanicum tranſlatam, deinde totius ſaxi inſcriptionē fuſioribus commẽtarijs auctam, in vniuerſum Sinarum regnum, quo plures tanti boni participes eſſe poſſent, eo ſanè animarum fructu, quo tota poſteritas non immeritò gaudebit, euulgarunt. Exemplum verò prototypi iuxta omnem dimenſionem vna cum fideli interpretatione huc Romam tranſtulerunt, vbi in hunc diem non ſine intuentium admiratione in Bibliotheca Domus Profeſſæ Soc. Ieſu, vna cum interpretatione italica, quæ Romæ ex Luſitanica, ad inſtantiam multorum tranſlata impreſſa fuit an. 1631. quam & nos modo latini iuris fecimus, omnibus ſpectandum proponitur. Eſt autem lapidis figura in modum parallelogrammi exten-

ſa, 5 palmis lata, vno craſſa, longa ferè decem; tabulæ limbus ſuperius in pyramidalem figuram duobus palmis longam, latam vno abiens ſummitati inſculptam tenet crucis figuram, non abſimilem ei, quam Equites portant Melitenſes. Supra crucem immediatè titulus lapidis ° characteribus Sinenſibus expreſſus ponitur, vt ſequitur.

Nouem Sinenſes characteres titulum lapidis exprimentes.

Huius autem tituli hæc eſt explicatio.

Lapis

Lapis in laudem & memoriam æternam legis lucis, & veritatis portatæ de Iudæa, & in China promulgatæ erectus.

TItulum ſequitur prologus epigraphes, quæ eſt prima linea Characterum à ſuperiori loco deorſum κατὰ τὸ ὀρθὰς, ſiue ad angulos rectos more Sinenſium, exaratorum; cuius explicatio ſequitur.

Prologus Sacerdotis Regni Iudææ dicti Quìm Cìm.

Poſt hæc denique incipit Epigraphe, tota Sinico inciſa charactere, ſublimi & exquiſito ſtylo compoſita; quam proindè libenter hic vna cum Sinicis characteribus iuxta prototypon apponerem, niſi me cùm intricatiſſimorum characterum multitudo, tùm ſpacij anguſtia ab hoc ſuperuacaneo labore abſterrerent; ne tamen lector huius tam eximij monumenti fructu priuetur, viſum fuit omiſſo charactere, & idiomate Sinico, totam eius interpretationem ex italico in latinum verbo tenus à me tranſlatam, vt pluribus ea communicaretur, hoc loco ea fide, qua inueni, proponere.

De-

Declaratio Inſcriptionis Synicæ Primum è Sinico in Luſitanicam, ex hac in Italicam, & demum ex italica in Latinam linguam de verbo ad verbum tranſlata. vt ſequitur.

Declaratio del Xiù Più.

1 DIco itaque hoc modo, ille qui ſemper verus fuit & quietus, omnis expers principij, intellectus profundiſſimi, & ſemper duraturi, excellente potentia ſua creauit res, infinita Maieſtate ſua & ſanctitate fecit ſanctos. Hæc eſt eſſentia diuina, trina in perſonis, & in ſubſtantia vna, Dominus noſter, verus ſine principio, Olò, ò yu *(quod in Chaldæo idem ac Eloha ſignificat)* in figura Crucis fecit quatuor mundi partes, commouit Chaos, fecit duo Kis *(hoc eſt duas virtutes ſeu duas qualitates dictas Inyam)* mutauit tenebras, fecit cælum & terram, fecit vt Sol & Luna motibus ſuis noctem & diem cauſarentur, res omnes fabricatus eſt. Verùm creando primum hominem ei præterea Iuſtitiam largitus eſt originalem, Dominum eum conſtituendo totius vniuerſi, qui de ſua natura primo vacuus erat,

Creatio rerum.

ܐܠܗܐ

Kis quid in Sinenſi lingua.

erat, & vilis, ſeipſo plenus, intellectu plano & æquali, & ſine miſtura nullum habens appetitum inordinatum.

2 Poſtquam verò Satanas fraudibus ſuis vſus, effecit; vt Adamus id quod ex ſe & ſua natura purum erat, & perfectum, inficeret. hoc eſt fecit vt malitia in ipſum intrare inciperet perturbatura pacem, & huius ſuæ ſimplicitatis æqualitatem, & diſcordiam illa fraude introduxit. Icciroo trecentis ſexaginta quinque ſectis vna poſt alteram obortis, vnaquæq; earum maximum quem poterat numerum ad ſe trahebat. Aliqui creaturam Creatoris loco habebant. Alij principium rerum omnium vacuum ponebant, & ens reale (*alludit ad hoc ſecta Pagodum & literatorum Sinenſium:*) quoniam illi aſſerunt, quod principium, è quo omnia prodière, ſit vacuum; quod idem illis eſt ac ſubtile, ſenſibus imperceptibile, etiamſi in ſe reale ſit & poſitiuum principium. Literati verò dicunt, quod principium rerum non ſolum reale ſit, & poſitiuum; ſed præterea quod talis ſit figuræ, & corpulentiæ, vt ſenſibus comprehendi queat. Quidam ſacrificijs quærebant beatitudinem. Quidam bonitate quadam gloriabantur ad decipiendos homines, qua in re omnem ſuam ſcientiam & induſtriam collocabant,

Lapſus Adami.

365. ſectæ

Varij errores hominum.

omni

omni diligentia, & intentione ſuis affectibus ſeruientes. Verùm fruſtra laborabant, & ſine profectu, ſemper in peius progredientes, quemadmodum contingit ijs, qui è vaſe cretaceo ignem elicere volunt obſcuritatem addentes obſcuritati, & hoc ipſo veram ſemitam perdentes ad viam vitæ reuerti neſcientes.

Incarnatio Filij Dei.

3 Tunc vna de diuinis perſonis Sanctiſſimæ Trinitatis dicta Meſſias reſtringendo, tegendoq; Maieſtatem ſuam, & ſe humanæ naturæ accommodando homo factus eſt. Quam ob rem ad hoc gaudium annunciandum Angelum ablegauit, & de Virgine in Iudæa natus eſt. Stella magna felicitatis huius fuit annunciatrix. Reges eius claritate perſpecta munera oblaturi venerunt, vt Lex, & Prophetiæ viginti quatuor Prophetarum adimplerentur. Gubernauit autem mundum lege magna, condidit legem diuinam, ſpiritualem ſine verborum ſtrepitu, fide vera conſummauit: octo diſpoſuit beatitudines: res mundanas mutauit in æternas: aperuit portam trium virtutum *(Theologicarum)* vitam dedit deſtruendo mortem. In perſona ſua ad inferos deſcendit, & omnia confudit dæmonia; naue pietatis ſuæ ad cælum conduxit bonos, & iuſtorum animas in ſalutem vindicauit.

uit. Hiſce denique finitis ſua potentia circa meridiem in cælum aſcendit, relinquens viginti ſeptem doctrinæ tomos ad portam magnæ conuerſionis mundi aperiendam. Baptiſmum ex aqua, & ſpiritu inſtituit ad abluēda peccata, & mundum ad puritatem reducendum. Cruce vtitur, vt omnes abſque exceptione comprehendat, excitat omnes voce charitatis, reuerentiam exhibere iubens verſus Orientem, vt pergant in via vitæ glorioſæ.

4 Miniſtri eius ornamenti exterioris cauſa barbam alunt, & coronas in capite faciunt (*id eſt verticem radunt*) vt oſtendant ſe nullo intus affectu malo teneri. Mancipijs non vtuntur: in alto & baſſo (*puta dominio*) ſeu humili omnibus ſe faciunt æquales: diuitias non congregant, ſed eas omnibus faciunt communes: ieiunia colunt cùm ad mortificandas paſſiones, tum ad præcepta diuina ſeruanda: magni faciunt homines ſupra ſe eleuatos & (*à rebus mundanis*) abſtractos: ſepties in die orationes tam pro viuis, quàm pro defunctis faciunt: ſeptenis diebus ſemel ad animam à peccatis purgandam, puritatemque ei reſtituendam ſacra faciunt. Quia lex vera, & conſtans excellens eſt, difficile eſt ei congruum nomen reperire, cum eius

Apoſtolorum, Sacerdotū, ſeu Miniſtrorum Chriſti vita.

Legis chriſtianæ excellentia.

H effe-

effectus ſit illuminare, & omnia claritate perfundere; vnde neceſſarium fuit eam appellare Kiũ Ki aò, hoc eſt legem claram & magnam.

5 Lex vbi perſonæ Regiæ deſunt, non extenditur, nec dilatatur: perſonæ verò Regiæ abſq; lege nequaquam magnificantur. Lege itaque, & Regibus concordantibus, & in vnam veluti rem coëuntibus illicò mundus illuminatur. Igitur Rege dicto Tài cùm veũ huamti tempeſtate illa celebri, ſingulari prudentia & ſanctitate *(Chinam)* adminiſtrante, venit ex Iudæa ſummæ virtutis vir vocatus Olò puèn, qui à nubibus deductus veram doctrinam importauit. deductus etiam per ventos, & chartas hydrographicas multa pericula, & labores ſuſtinuit, & tandem anno Chiñ quoñ & ieù ſiè *(erat ille annus Christi ſexcenteſimus trigeſimus ſextus)* ad Curiam Regiam appulit. Rex verò famoſo Colào, qui Fam Kieù lym dicebatur, præcepit, vt accepto iumento obuiam nouo hoſpiti verſus occidentalem partem procederet, hoc eſt verſus ſuburbium Ciuitatis, eumq; omni beneuolentia exceptum in Regiam introduceret. Iuſſit Rex traduci doctrinam in palatio, ibidemque vnà inueſtigauit veritatem legis. Intellexit Rex eſſe veram legem, & ſeriò per totum

Lex in Chinā apportatur.

Per Chinā diuulgatur.

totum regnum cum efficacia, & honore iuſſit diuulgari, & dilatari, & in hoc anno 12. Ciñ quoñ 7. menſe Autumni *(erat is annus Domini 636.)* reſcripſit in hunc modum, *(Promulgationis tenor eſt iſte, qui ſequitur.)* Lex vera non habet nomen determinatum, nec ſancti locum habent, vbi conſiſtant determinatum: excurrunt ad omnes partes, vt mundum doceant, ad mundo laboranti ſuccurrendum, velis remis ad vtilitatem afferendam intenti. Ex hoc Regno Tancìn *(ſiue Iudæa)* Olò puèn magnæ virtutis homo de locis adeo diſſitis doctrinam, & imagines Regiæ noſtræ Curiæ præſentaturus aſportauit. Cuius nos intentum docendi à fundamentis examinantes, inuenimus doctrinam eius admodum excellentem, & ſine ſtrepitu exteriori, fundatam principaliter in creatione mundi. Doctrina eius non eſt multorũ verborum, nec ſuperficietenus ſuam fundat veritatẽ, ſalutem hominibus adferens, & profectum: vnde congruum eſt, vt toto noſtro Imperio diuulgetur. Mandarinis quoque, qui Niñ ſañ dicuntur in eo curiæ loco præcepit, magnam vt Eccleſiam exſtruerent, eidemque viginti & vnum Miniſtros deputarent. *(Author Kìm Cim laudat hìc Regem)* ſcilicet ad vires Monarchiæ Cheù Olad iù *(caput hoc eſt*

Eccleſia exſtruitur.

ſecta Stai iù) debilitandas. In curru nigro verſus Occidentem diſceſſit *(hoc eſt extra Chinam)* verùm vbi magnus Taiñ illuſtris factus eſt cum Tao, ſanctum Euangelium Chinæ illatum eſt. Paulò inde Rex effigiem illius *(Olò puèn)* qui vt diximus primus Euangelium attulit, depingi curauit, & muro appendi; excellens eius figura reſplenduit portis Eccleſiæ, & memoria ſemper fulgebit in mundo.

Effigies Olopuen primi Sinenſium Apoſtoli.

6 Iuxta Geographos, qui partium occidentalium mentionem faciunt, & iuxta Hiſtoricos duorum Regnorum Hañ & Guei, Regnum Tan cin *(id eſt Iudæa)* ab Auſtro confine eſt Mari rubro, ab Aquilone relinquit montes gemmarum, ab Occidente boco das fullas *(quod quid ſit difficile eſt conijcere, ego Carmelum ſuſpicor eſſe)* in proſpectu verſus ſanctos. ab Oriente denique contermina eſt huic loco Ciamſam, & aquæ, quam mortuam dicunt. Hæc terra cineres eructat igne calentes *(fortè intelligit lacum Aſphaltitim)* producit balſamum, gemmas minutas, & Carbunculos *(quibus inſinuat Ægyptum cum reliqua ora rubri maris , in qua prædicta reperiuntur)* Latronibus caret & Aſſaſſinis, populus in pace viuit & gaudio; in regnum non admittunt niſi Euangelium; dignitates nulli, niſi virtute

Deſcriptio ſitus Iudææ iuxta Sinenſium Geographos.

me-

meritis conferuntur: ædificia ſunt grandia: *(verbo)* regnum celebre eſt poëſi, & bonis moribus.

7 Docào, cùm, filius Taì cùm, gubernacula regni adijt anno Domini 651. *(continuando Author Kìm Cìm hæc dicit)* Caò vìm magnus Imperator minimè virtutibus Aui ſui degener, nouit cum honore continuare intentum Aui ſui, & dilatare & honorare res patris ſui, præcipiens in omnibus prouincijs fieri eccleſias, vnàq; honorans Olò puèn titulo Epiſcopi magnæ legis, quæ gubernat Regnum Chinæ. Tum lex Dei promulgata eſt per decem prouincias *(quibus Sinenſe Regnum continebatur & regnum ſumma pace fruebatur:)* Eccleſijs replebantur omnes vrbes, & domus felicitate Euangelij florebant.

In 10. prouincijs Chinæ prædicatur Euangelium.

8 In hoc anno dicto Xim liè *(qui tum annus Domini 699.)* Bontij Pagodum ſectatores ſuis vſi viribus extulerunt voces *(id eſt blaſphemarunt noſtram ſanctam legem)* in loco qui dicitur Tum̃ cieũ *(erat is fortè in prouincia Honan.)* & in fine huius alterius anni dicti Sien tieñ *(qui reſpondet anno Domini 713.)* quidam priuati homines in Sienò, quæ erat antiqua Regia Veñ Vam̃ in prouincia Xeñſi auſi ſunt noſtram ſanctam legem ſannis, ludibrio, & vituperio proſcindere.

Perſecutio mouetur contra legem.

Hoc

9 Hoc tempore erat quidam princeps Sacerdotum *(videtur fuiſſe Epiſcopus)* nomine Ioannes, & alius magnæ virtutis vir nomine Kie lie. Hi duo cum alijs nobilibus popularibus ſuis non famâ minus, quam rerum mundanarum contemptu celebribus, cœperunt iterùm ritè Euangelium ſuum excellens explicare continuando, & fila *(malitia Cacodæmonis)* pridem rupta reficere. Rex dictus Hiueñ cum̃ chi taõ *(cœpit huius Imperium anno 719.)* quinque Regulis præcepit, vt in perſona adirent felicem domum, *(hoc eſt Eccleſiam)* & erigerent altaria. Tum columna legis, quæ ad breue tempus iacuit proſtrata, cœpit curſum erigi, & incrementa ſumere. In hoc principio anni Tieñ pao *(quod erat anno Domini 743.)* præcepit Rex Ota Ciam Kuen *(nomen tituli)* dicto Cuoliè ſiè *(erat is Eunuchus ſumma apud Regem gratia valens & authoritate)* vt effigies veras quinque Regum prædeceſſorum auorum ſuorum deportaret, & in Eccleſia collocaret, vnàq; centum precioſarum rerum cimelia in eccleſiam deferret ad ſolemnitatem hanc celebrandam *(dicit Author Kim Cim in laudem ipſorum Regem)* Barbæ longæ draconis etiamſi longè ſint, nihilominus arcus & enſes eius manibus apprehendi poſſunt *(alludit ad hiſto-*

Lex reuiuiſcit.

ſto-

ſtoriam quandam antiquam eiuſdem Regis :) qui fingebatur aſcendiſſe in aëra Draconi inſidens, quem ſerui, qui ſe dicebant ituros cum Rege, varijs armorum generibus inſtruxerant; qui verò remanſerant, barbam Draconis vellicantes, arma quædam tulerunt in memoriam Regis, in ijs veluti præſentem eum intuentes. *Alludit itaque Author huius ſcripturæ ad hanc hiſtoriam, vt declaret effigies memoratorum Regum, Regi præſentium, & viuentium loco fuiſſe; ideo ſubiungit, Claritudo, quam reddunt hæ imagines, oſtendit eos nobis præſentes adeſſe.* Anno tertio Tień pào *(annus is erat Dominus 745.)* fuit in Iudæa Sacerdos quidam Kie hò, qui ſtellarum ope ductus in Chinam appulit, & reſpiciens Solem *(erat hæc Cærimonia eorum, qui ad Regis admittebantur colloquium)* ad conſpectum noſtri Imperatoris intromiſſus eſt. Rex autem iuſſit, vt Sacerdos Ioannes & Paulus cum alijs eiuſdem profeſſionis viris, & cum præſente tantæ virtutis viro Kiè ho ad palatium Hiṁ Kiṁ vocatum, ad adorandum, & ad ſancta *(deuotionis)* opera exercenda ſeſe conferrent. Hoc tempore litteræ Regiæ in tabellis Eccleſiæ ſeruabantur, precioſè ſecundum ordinem ornatæ, ſplendentes colore rubro & ceruleo, & penna Regia replebat va-

Fabula Sinenſium.

anno 745. Appulit alius Prædicator ex Iudæa.

vacuum, aſcendens, & ad Solem vſque pertingens: fauor eius & dona altitudini montis Auſtri comparantur, & abundantia beneficiorum profunditatem æquat maris orientalis. Ratio non poteſt non probare approbatum, & memoratu dignum. Ideò Rex dictus Sa cum̃ neñ meñ, (*qui regere cœpit anno* 757.) in hoc Lim̃ ſuũ ſeũ, & quinque vrbibus recenti mandato Eccleſias fieri voluit. Erat hic Rex eximiæ indolis, ſub quo porta felicitatis toti Regno aperta eſt, hac felicitate gaudio & plauſu exiſtentibus, res gubernationis regalis maximè eleuatæ ſunt.

Anno 757 Rex Sa cum nen men & eius virtutes.

10 Rex Tai cum̃ veñ vù (*adijt imperium anno* 764.) bonorum temporum particeps factus, negotia regni ſine difficultate adminiſtrabat: feſto naſcentis Chriſti ſingulis annis in gratiarum actionem mittebat odoramenta cæleſtia, & ad honorandos huius ſanctæ legis miniſtros, rerum omnium, & annonæ regiæ aſſignabat prouiſionem; certè cælum mundo tribuit pulchritudinem, & perfectionem, & ideò liberaliter res producit; hic Rex imitabatur cælum, iccirco nouerat alere, & ſuſtentare ſuos.

Anno 764

Regis Tai cum virtutes.

11 Rex Kieñ Cium̃ Xim̃ veñuũ, regnans anno 781. octo vtebatur modis ad præmiandos bonos, & caſtigandos malos. nouas rationes ad

Anno 781

ad Euangelij ſtatum inſtaurandum, promouendumq; inſtituit. Regimen ipſius erat admodum excellens, rogamus DEVM pro ipſo, non verecundantes in hoc. Magnæ virtutis eſt æquè eſſe humilem, pacificum, & ſciẽtem, tolerare proximum, abundare charitate ad omnes iuuandos, & benefacere omnibus viuentibus. Hæc eſt vera via, & ſcala ſanctæ legis noſtræ, facere vt pluuia & venti ſolitis temporibus reuertantur, mundus ſit quietus, homines bene gubernati, res ſingulæ rectè diſpoſitæ, viuentes bene viuant, defuncti gaudio perfruantur. Hæc habere in promptu, & rationem reddere, in veritate procedit ex noſtra ſancta fide, & omnes effectus ſunt fortitudinis, & potentiæ ſancti Euangelij noſtri.

Euangelij & legis Chriſtianæ effectus.

12 Rex Sacerdoti dicto Vsù magno legis promulgatori hoſce titulos dedit Kin iù, quàm lò tai fù *(officium eſt in regia aula)* & Soù fum tiè tù fù lèi *(officium extra aulam)* Xi tieñ, thum Kieñ *(officium quoque aliud eſt, quorum explicationes non inueni in exemplari.)* Item dicto Sacerdoti magnæ legis promulgatori veſtimentum Eccleſiaſticum coloris cærulei, *(italicè di color pauonazo)* donauit. Erat Sacerdos iſte pacificus, alijs benefacere gaudebat, virtutis opera ſummo ſtudio peragendo. Aduenit ille in Chinam regione remota è lo-

Dona regis facta prædicatori verbi Dei.

co dicto Vam Xi ciù Chim̃ regionis Pagodùm, quod idem ac regio longè diſſita. Eius res geſtæ tres generationes famoſas Chinæ ſuperarunt, & reliquas ſcientias perfectè dilatauit. In principio Regi in aula ſeruiebat, poſt eius nomen libro quoque regio illatum. Regulus dictus Cò cù y in principio bellicis ſtudebat negotijs in partibus Sofam. Rex vero dictus Sò cùm præcepit Ay sù, vt Cò cù y fauorabilius ceteris promoueret, *(videtur quod Rex iuſſerit cũ eſſe Conſiliarium Cò cù y)* etiamſi vehementer à Capitaneo amaretur, non curauit tamen ſtylum eius ordinarium procedendi; erat enim vngues, & dentes Reip. oculi & aures exercitus *(phraſis Sinica)* ſciebat diſtribuere reditus ſuos, non domi accumulare. Obtulit Eccleſiæ rem pretioſam dictam Poli *(videtur fuiſſe ex vitro)* huius loci Cim̃ reguen̄. Præterea tapetes auro intertextos huius loci Ciè Kì dictos: refecit Eccleſias veteres de nouo fundans, & ſtabiliens atrium, & domum legis: adornans domus, & hoſpitia ſplendentia inſtar Phaſianorum volantium, præter exercitia ſanctæ legis noſtræ operibus ſtudebat charitatis, quotannis quatuor Eccleſiarum Sacerdotes congregando, quibus toto corde inſeruiebat, deq; rebus omnibus neceſſarijs prouidebat ſpatio die-

Regis opera charitatis.

rum

rum quinquaginta, adhuc, famelicos ſatura bat, nudos cooperiebat, infirmos curabat, mortuos ſepeliebat.

13 Tempore Tà sò cum omni parſimonia ſua ſimilis non eſt audita bonitas (*erat hic Tà sò Bonzius ſecta Pagodus,*) qui in maxima quadam congregatione Bonziorum, in qua agendum erat de rebus ſectæ ſuæ, officio fungebatur hoſpitum excipiendorum, & procurandarum rerum vnicuique neceſſariarum. (*Ideo author tractando de operibus charitatis Oy ſiè hunc Tansò anteponit.*) Sed tempore huius Euangelij ſimiles homines videmus, ſanctis operibus vacantes. Idcircò, vt in lucem irent opera tam heroica, lapidi huic magno ea inſculpere volui. Dico itaque DEVS verus, expers principij, purus, quietus & immutabilis eſt, ille fuit primus Creationis artifex, aperuit terram, eleuauit cælum; Vna ex perſonis pro æterna mortalium ſalute factus eſt homo, aſcendit in altum ſolis inſtar, deſtruens tenebroſum, & in omnibus profundam veritatem ſtabiliens.

Felix Eccleſiæ Sinenſis ſtatus. Lapidi inciditur.

14 Splendidiſſimus ille Rex, qui veriſſimè primus primorum Regum fuit, opportunitate vſus omnem ſuſtulit difficultatem, cælum dilatatum eſt, terra extenſa. Clariſſimum eſt Euangelium noſtrum, quod regno

Tam illatũ eſt,afferendo doctrinam,Eccleſias erigendo, pro viuis & defunctis loco fuit nauigij: omnem felicitatem exaltans, quietem dedit vniuerſo mundo.

15 Caò cum inſiſtendo veſtigijs Aui ſui denuò ad nouas Eccleſias exſtruendas animum adiecit. Templa pacis alta, & magnifica terram repleuerunt omnem. Lex vera induit pulchritudinem. Titulo honorauit Epiſcopum, tranquillitate, & gaudio populi ſine laboribus potiti.

16 Sapiens Rex Niueñ cum nouit ingredi vias veras & rectas: tabulæ regiæ erant magnificæ & illuſtres, literæ regiæ in ijs florebant,& reſplendebant. Figuræ Regiæ elucebant: Omnis populus profundè eas venerabatur, omnia dilatabantur, & homines ex eo gaudio ſummo perfruebantur.

17 Hic Rex Sò cum, regnando in propria perſona venit ad Eccleſiam; ſol ſanctus reſplenduit: nubes felices omnem caliginem, & obſcuritatem noctis diſpulerunt. Felicitate in regia domo aggregata, mala ceſſarunt, ſublatisq; diſſenſionibus Imperium noſtrum reſtitutum eſt.

18 Hic Rex Tai cum fũ obediens fuit, virtute cælum æquauit,& terram; dedit vitam pupulo, & rebus ſingulis progreſſum. Odoramenta

menta in gratiarum actionem miſit Eccleſiæ, exercuit opera charitatis. Sol & Luna in eius vniebantur perſona, hoc eſt, omnes ad obedientiam ei præſtandam aduolabant.

19 Hic Rex Kieñ cum̃ in regimine conſtitutus, claram reddebat virtutem: armis 4 maria pacificauit: literis decem millia confinium illuſtrauit: inſtar candelæ ſecreta hominum illuminauit, & velut in ſpeculo detecta cernebat omnia, totum reſuſcitauit orbem: cuncti Barbari regulam viuendi acceperunt.

20 Lex, o quanta, quam perfecta, & quam ad omnia ſeſe extendit! volens eam nuncupare non potui non legem diuinam appellare. Reges nouerant res ſuas diſponere, ego Vaſallus eas poſſum enarrare, ideò erigo hunc lapidem prædiuitem, in præconium magnæ felicitatis.

21 In noſtro potentatu magni Tam, anno ſecundo huius Kieñ cium̃ (*videlicet anno Domini* 782.) die ſeptimo menſis Autumni, die Dominica, hic lapis erectus fuit Epiſcopo Him ciù, Eccleſiam Sinenſem adminiſtrante, Mandarinus nomine Liu ſièci yeñ, tituli erat Ciao y cum̃, in quo officio ante eum fuit Tai cieù ſiè ſu Cañ kiuñ, hanc ſua manu confecit inſcriptionem. Lapis erectus anno 782

Atque

Atque hæc eſt explicatio inſcriptionis ſaxo inſculptæ, in qua illud ſanè ſumma admiratione dignum eſt; adeò variam, & multiplicem rerum, quam hoc ſaxum continet, relationem, tam arcto ſpacio, & characteribus non niſi mille octodecim comprehendi potuiſſe; Fuit autem huius ſcripturæ duplex facta interpretatio, præſens admodum conformis eſt illi, quæ facta fuit Pequini, quæ & elegantior eſt, & magis propria Sinicæq; phraſi magis conformis, & quamuis ob eandem cauſam appareat minus elegans in noſtra lingua, eſt ea nihilominus elegantiſſima, & quo ad ſtylum, & phraſim Sinicam, maximè ab omnibus ijs, qui ſe dictæ linguæ Magiſtros profitentur, laudata. Colligitur autem ex hoc monimento primo legis Chriſtianæ in regnum Sinicum, quæ ante mille circiter annos contigit, introductio. Item quanto cum honore, & veneratione ab Imperatoribus ea fuerit recepta; quomodo, & per quantas prouincias fuerit promulgata, quantum 150. annis, quibus maximè floruit, fuerit dilatata, quales denique perſecutiones bis ſuſtinuerit, ita ijs paulatim ſuppreſſa, vt niſi eius in hoc monumento remanſiſſet notitia, nulla eius veſtigia amplius ſupereſſent. Certè in Chronicis Sinenſibus, de eius in Chinam introductione præter memoratorum Regum, & Mandarinorum nomina, vix quicquam inuenitur.

Quo tempore lex Chriſtiana Chinæ fuerit illata.

tur. Inuentus autem eſt hic lapis paucis ante annis, quam Patres Soc. IESV in Chinam appellerent; Vnde apparet tam eximiarum & ſublimium rerum interpretationem, non fuiſſe reſeruatam, niſi ijs, qui diuinarum, humanarumq; rerum ſcientia egregiè inſtructi, eiuſdem doctrinæ, legisq; vetuſtate temporum obliteratæ, futuri erant annunciatores, propagatoreſque. Atque hæc quidem quoad inſcriptionem Sinico charactere factam ſufficiant. Nunc ad eam, quæ marginibus inſculpta eſt inſcriptionem, progrediamur, quæ quidem, cum ob hominum peritorum huius ſcripturæ in China penuriam hucuſque manſerit inexplicata, atque ea de causa à PP. noſtris Luſitanis in Europam à peritis Syræ linguæ explicanda fuerit tranſmiſſa; ego primus eius interpretationem fructu non pænitendo aggreſſus, ea tandem, qua par eſt fide & diligentia expediui. Eſt autem literis antiquis Syriacis, quas Eſtrangelo vocant, marginibus lapidis inciſa, continetque annum, nomina, & officium eorum, qui tunc temporis, quo hic lapis ſcriptus eſt, erectuſque, ex Apoſtolicis viris, & legis diuinæ promotoribus in China verſabantur. Meminit huius lapidis, inſcriptionumque memoratarum. P. Emanuel Dias in quadam epiſtola Luſitanica Macao data 23. Aug. 1625. quam hic latinis verbis referre

ferre viſum eſt. *In Prouincia*, inquit, *Xenſi Sinarum, vbi modo eſt Trigautius, effoſſus quidam lapis magnitúdinis* 24 *palmorum, aut circiter, in quo patet diſertè ante* 1243 *annos fuiſſe illic Chriſtianos raſo vertice, qui myſteria Trinitatis & Incarnationis prædicarent, ac Sinarum Reges multos illis impendiſſe fauores. Doctor Leo Chriſtianus rem totam imprimi voluit, ac de myſterijs eo in lapide oſtenſis à Mandarinis Chriſtianis ſcribi, vt res magis innoteſceret. Id agitur modo, vt in Regis notitiam res tota deueniat, vertat Deus omnia in gloriam ſuam.*

Confirmat hoc ipſum P. Franciſcus Hurtado, *e Prouincia Nancheu, additque hoc anno apertam fuiſſe portam in nouas regni Sinenſis prouincias Xenſi, Xanſi, Fohum, quæ vltima Conchinchinæ contermina eſt, & exteros facilè admittit.* In fine autem ita dicit. *His adſcripta erant* 10 *vel* 12 *lineæ Syriacæ, quas interpretari non potui. Adiunctæ etiam erant gratiæ à Regibus Sinarum factæ Sacerdotibus illius legis. Verſio hæc ad verbum è Sinicò idiomate facta eſt. Aliæ extant verſiones, ſed omnes conueniunt in eſſentialibus. In libris Regum Sinarum habetur, ante* 994 *annos perueniſſe ad Sinas fidem noſtram, &* 140 *annis poſt ingreſſum, hanc inſcriptionem factam eſſe.* Hæc P. Emanuel Dias. In alijs vero literis paulo recentioribus 21 Nou. 1627 Macao datis ita de hoc

Syriacæ inſcriptiones.

hoc lapide ſcribitur. *Annis prætexlapſis inuenta eſt ſcriptura quædam longa, & antiqua, lapidi prægrandi inciſa lingua Sinenſi, & Chaldaica, vel Syriaca; ex qua conſtat legem Domini Dei noſtri iam quaſi ab hinc mille annis perueniſſe in Sinam, anno ſcilicet Domini 636. lapis autem ille erectus, & inſcriptus fuit anno Domini 782 hoc eſt 146 annis poſt legis ibidem prædicationem, qua ingens conuerſio ad fidem facta eſt, Eccleſiæ ædificatæ, Epiſcopi conſtituti. Reges, qui tempore illius vixerunt numerantur 8, quorum nomina lapis ille exprimit, qui Chriſtianis fauebant; prædicatores vero legis venerunt ex Palæſtina, alijsq; vicinis locis; Continet autem præcipua fidei noſtræ myſteria &c. quæ ex inſcriptione patent.* Verum operæ precium faciam, ſi hoc loco Syriacam inſcriptionem ijſdem characteribus Strangelicis, quibus in China expreſſa fuit vna cum interpretatione eius, exhibeam; præſertim cum Patres noſtri Sinenſes, eam ideò particulari folio in China impreſſo in Europam eius linguæ Magiſtris (*vti paulò ante diximus*) ad eam meliùs explicandam tranſmiſerint: hac enim explicata, ſpero futurum, vt & annus, & nomina, & patria, officiaq; diuinæ legis prædicatorum, & ſcopus quoque noſter melius pateſiant. Inſcriptio autem Syriaca quemadmodum ea in China impreſſa fuit, eſt ſequens.

Anno Chriſti 636. Euangelium Chinæ illatum.

Inſcriptio Syriaca ad Euangelij in China prædicati teſtificationem lapidi inciſa, & poſt modum in China ſingulari folio impreſſa.

ܐܕܡ ܩܫܝܫܐ ܘܟܘܪ
ܐܦܝܣܩܘܦܐ ܘܦܐܦܫܝ
ܕܨܝܢܣܬܐܢ
ܒܝܘܡ̈ܝ ܐܒܐ ܕܐܒܗ̈ܬܐ
ܡܪܝ ܚܢܢܝܫܘܥ ܩܬܘܠܝܩܐ
ܦܛܪܝܪܟ ܒܫܢܬ ܐܠܦ ܘܬܫܥ
ܝܢ ܘܬܪ̈ܬܝܢ ܕܝܘܢܝ̈ܐ
ܡܪܝ ܝܙܕܒܘܙܝܕ ܩܫܝܫܐ
ܘܟܘܪܐܦܝܣܩܘܦܐ
ܕܟܘܡܕܢ ܡܕܝܢܬ
ܡܠܟܘܬܐ ܒܪ ܢܝܚ ܢܦܫܐ
ܡܝܠܝܣ ܩܫܝܫܐ ܕܡܢ
ܒܠܚ ܡܕܝܢܬܐ
ܕܛܚܘܪܣܬܐܢ ܐܩܝܡ ܠܘܚܐ
ܗܢܐ ܕܟܐܦܐ ܕܟܬܝ̈ܒܢ ܒܗ
ܡܕܒ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

僧 靈 寶

Hi Characteres ſinenſes nómina, & officia ſignificant.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

撿 挍 建

立 碑 僧 行 通

[illegible]

[illegible]

K 2

ܘܐܪܟܕܝܩܘܢ ܘܪܝܫ ܥܕܬܐ

ܕܟܘܡܕܢ ܘܕܣܪܓ

Adam Kaſiſo vcurapiſcupo vpapaſi dizinſtan. Beiume Abo dabohotho Mor Haná ieſua Katoliko Patriarchis. Beſanath alf vtiſaain vtarten diauanoiè. Mor Iidbuzad Kaſiſo vcurapiſcupò de Cumdan medinah malcutho bar nihh napſo Milis Kaſiſo dmen Balehh medintho Tahhurſtan Akim Lucho hono Papa dictabon beh medabarnutho dpharukan vcaruzuthon dabhain daluat malche dizinio.

Adam meſchamſchòno Bar Iidbuzad Curaphiſcopo

Mar ſargis kaſiſo, vcurapiſcupo

Sarniſchua kaſiſo

Gabriel kaſiſo Varcodiacun, vriſch aihto de Cumbdanvdaſrag

Explicatio eius hæc eſt

Adam Sacerdos ſeu, Preſbyter, & Archiepiſcopus & papalis zinoſtan ſeu Regionis Sinarum (vbi nota Stan indica lingua regionem ſignificare, vnde Hindoſtan, ſiue Indoſtan, Sinoſtan, Turkiſtan, ſeu Turcheſtan & ſimilia nomina idem ſignificant, ac regionem, Indorum, Sinarum,

Stan quid ſignificet.

narum, Turcarum, non ſecus ac Germanica nomina ſequentia frieſland franckeland, &c. Friſonum, Franconum, Regiones ſignificant, & innumera alia huiuſmodi, quæ omnia ex germanico (land vt indica ex Stã) ex loci, ſc. ſeu regionis proprio nomine componuntur. Quæ ideo hic apponenda duxi, vt cauſam, cur china zindoſtan dicatur, non ignorares). *In diebus patris patrum Domini Hanan Ieſua, ſiue Ioannis Ioſue Catholici Patriarchæ* (Subintellige Alexandrinum, aut Babylonium, qui proprie dicuntur vniuerſales ſeu Catholici Patriarchæ) *Anno milleſimo nonageſimo ſecundo iuxta græcos; Dominus Iidbuzad Sacerdos, & Archiepiſcopus Cumdan ciuitatis Regni* (ſc. Metropolis) *Filius Milis, requies ſit animæ eius, Sacerdotis Belehh ciuitatis Taburſtan* (lege Turcheſtan) *erexit tabulam hanc Papa* (ſic Supremos in aliquo Ordine Eccleſiaſtico vocant) *& ſcripta ſunt in ea adminiſtratio, ſeu gubernatio Saluatoris noſtri, & prædicatio patrum noſtrorum qui ſunt apud Reges Sinarum.*

Adam Diaconus filius Iizdbuad Archiepiſcopus.
Mar ſargis Preſbyter, & Archiepiſcopus.
Sarniſchua Preſbyter
Gabriel Preſbyter, & Arcidiaconus Princeps Eccleſiarum ciuitatum Cumdan & daſrag.

Atque hæc in folio in China impreſſo reperiuntur, quæ & in ſaxo inſculpta cernuntur.

Ve-

Verum antequam vlterius hic progrediar, vna adhuc difficultas, quæ circa annum erectionis huius lapidis occurrit, reſtat diſſoluenda. Annus enim huiuſmodi in Sinica inſcriptione adeò à Syriaca diuerſus reperitur, vt non pauci ea diuerſitate perplexi, mecum de vera, & fideli huius lapidis interpretatione dubitarent. Nam ex Sinico Luſitanica verſio, & ex hac Italica erecti lapidis annum ponunt poſt Chriſtum. 782. Syriaca vero iuxta Græcorum computum ſtatuit annum 1092. qui quam ab altero diuerſus ſit quis non videt? Verum vt exactius hæc omnia reconcilientur, & hic nodus quoquè diſſoluatur, priùs inſcriptionis dictæ translationes hic verbotenus proponendas duxi.

Luſitanica verſio ſic habet.

Luſitanica No noſſo potentado do grãde Taĩ, Segundo anno deſte kieñ, ciuñ que eram do Senhor 782. no mes de Autuno, no ſettimo dia, dia de domingo foy alleuantada eſta pedra, ſendo Biſpo Nimciu que gouerna à igreia da China.

Italica ita habet.

Italica Nel noſtro potentato del gran Tam, ſecundo anno di queſto kieñ ciuñ (che erano del Signore.

re .782. nel meſe di Autunno,nel ſettimo giorno, giorno di Domenica, fu inalzata queſta pietra; eſſendo Veſcouo Niñ ciù, che guberna la Chieſa della China.

Vtriuſquè interpretatio hęc eſt.

In noſtro potentatu magni Tam.ſc.Regis anno ſecundo huius kieñ ciuñ, qui erat annus Domini 782. menſe Autumni, 7. die, die Dominica, exaltatus fuit hic lapis, Epiſcopo Neñ ciù Eccleſiam Sinenſem adminiſtrante. Latina.

Syriaca Inſcriptio ita habet.

ܒܫܢܬ ܐܠܦ ܘ ܬܫܥܝܢ Syriaca
ܘܬܪܬܝܢ ܕܝܘܢܝܐ

Hoc eſt.

In Anno milleſimo nonageſimo ſecundo, qui græcorum. Cum ergò Orientales ſeu græca Eccleſia magna ex parte in computu annorum conueniat cum latina, quæritur, qua ratione hi anni conciliandi ſint? Dico itaquè duplici annorum dictis Diuinæ Legis promulgatoribus vſitatorum genere hunc lapidem fuiſſe inſignitum, vno

Eccleſiaſtico annorum Chriſti, quo Fideles in China Chriſtiani paſſim vtebantur; altero politico ſeu ciuili, qui erat communis Syris, Caldæis, Arabibus, AEygptijs, ac toti propè Orienti; quem vt melius intelligas, notandum eſt annos Regni Græcorum, quorum meminerunt libri Machabæorum eoſdem eſſe, qui aliàs dicuntur Seleucidarum, Syro-Græcorum, aut Syro-Macedonum à Chaldeis, ab Hebræis verò, anni contractuũ, ab AEgiptijs anni Alexandrei, ſiue à morte Alexandri, ab Arabibus ذوالقرنين Dhulkarnaim, quod idem eſt, ac Alexandri duo cornua tenentis(vocantquè eum ideò, vel, (vt Chrriſtmannus vult) ob vtraquè orientis ſcilicet & occidẽtis mũdi cornua à ſe ſubacta, vel vt ego exiſtimo veriſimilius ab Ammone Arietino cuius filium ſe appellabat, aut etiam ob hircum illum Caprarum, cum quo eum Daniel comparauit) aut deniq; anni Philippi(quem تاريخ القبطى ſupra Albitegniũ vocaſſe diximus) Atquè horũ æra incipit annis 12. exactis, ab obitu Alexandri Magni vt ex Euſebio in cap. 9. Dan. S. Hieronimus notat. Quem ſequitur Ribera, Torniellus, & alij. Etſi vero ante Iulium Cæſarem hi anni aliam formam, aliud ſuorum menſium initium habuiſſe videantur, communi tamen ſupputatione ſumunt à Calend. Octobribus exordium. Nomina menſium aut græca ſunt, aut Syro

Cur Alexander Magnus dictus ſit DhulKarnaim?

Syro-caldaica, in cæteris cum anni Iuliani quantitate, & forma congruunt, niſi quod dies intercalaris in hac æra adijciatur ad finem menſis Sabath, qui Februario noſtro reſpondet.

His prænotatis primordia Regni græcorum ſtatuimus cum Euſebio, Scaligero, alijsquè anno ante Chriſti æram trecenteſimo decimo fluente, quo acta eſt Olympias 117. iuxta Chronicon Alexandrinum; ſi quidem in confeſſo eſt, Alexādrum Magnum mortuum eſſe eo anno, quo cæpit Olympias 114 poſtremis diebus menſis hecatombæonis, vt Plutarchus ſcribit, nempe antè æram Chriſti 322 (natus enim eſt Chriſtus 3. anno excluſiuè Olympiad: 194.) differunt igitur anni Regni græcorum ineuntes ab annis Chriſti labentibus 310. ita vt primo anno Chriſti inierit annus Regni græcorum 313. Vndè fit, vt ſi ad annum Chriſti propoſitum adijciantur 310, exurgat annus Alexandræus illo Chriſti anno labente exoriens; Si anno Alexandræo detrahantur 310, remaneat annus Chriſti, quo Alexandræus ille aperitur. Si deniquè annus Alexandrẹus ſubtrahatur à 310 numerus relictus indicet annum ante æram Chriſti, quo cæpit annus ille græcorum; ſiuè quo initium fuit æræ Alexandri, تاريخ ذو القرنين, vti Arabes, & AEgyptij eam appellant.

Annus Alexandreus

Tarih dhul Karnaim.

His igitur ita demonſtratis. Si ab anno Alexan-

drẹo ſiuè græcorum 1092 Syriacis literis lapidi inciſo, 310 (quæ eſt differentia annorum inter annum Chriſti, & Alexandrinum) ſubtrahas, remanebunt 782, qui eſt annus Chriſti lapidi ſinicis numeris inciſus, anno Syro-græcorum ſiuè Alexandrẹo exactè reſpondens.

Paradigma computus.

Mortuus eſt Alexander Magnus, Plut: teſte ——————— Olymp. —— 114. A
Poſt cuius mortem B: Hier. teſte, annis 12 exactis, incipit æra Alexandrẹa videlicet, ——————— Olymp. —— 117. B
Natus verò eſt Chriſtus anno 3 excluſ: ideſt ſecũdo cõpleto Olymp. —— 194. C
Lapis erectus eſt añо Alexãdrẹo – 1092. D
Anno verò Chriſti ——————— 782. E

His poſitis ſubtrahe numerum B à numero C, & habebis differentiam dictarum Olympiadum, videlicet Olympiades 77, quæ ductæ in 4 annos, quibus ſingulæ Olympiades conſtant producunturq; 308, his adde 2 annos completos Olympiad: Chriſti nati, & facies 310, quæ ſubtracta à 1092 relinquunt E. numerum annorum Chriſti, quo hic lapis erectus eſt. Studio itaque duplici annorum genere hunc lapidem

con-

conſignarunt, vt qui annum Chriſti non intelligerent ex Ad uenis, annum ſaltem Alexandræum, vt pote latiùs patentem, cognoſcerent. Difficultare itaquè propoſita quoquè diſſoluta, nunc ad lapidem reuertamur, in cuius margine præter ea Syriaca quæ hic paulò antè propoſuimus, multa adhuc alia nomina propria, quæ in folio dicto deſunt, quorum numerus ad 72 excurrit, videntur. Verùm quia pleraque nomina malè ex preſſa ſunt; nos 24 tantum, ea videlicet quæ lectu faciliora erant, & ad ſcopum noſtrum conducibiliora hic adijcienda exiſtimauimus. Ex his enim luculenter apparebit, hos Apoſtolicos viros alios non fuiſſe, niſi Syros, AEgyptios, Copptitas, & AEthiopas. Vti ſequitur.

Nomina eorum qui margini lapidis Syro Charactere inciſa ſpectantur.

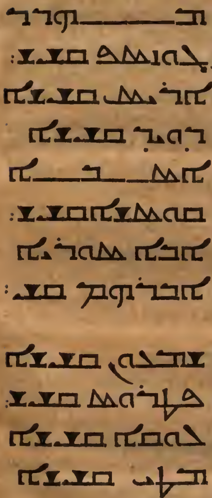
ܩܘܣܛܢܛܝܢܘܣ *Coſtantinus*

ܣܒܐ ܩܘܣܝܐ *Saba Cuſio, ſeù AEthiops*

ܡܪܣܪܓܝܣ ܛܒܢܝܬܐ *Marſargis Tabennita; ſeù Dominus Sergius*

[illegible] *IſaaK Kuſius ſeù*
[illegible] *AEthiops*
[illegible] *Paulus Sacerdos*
[illegible] *Simon Sacerdos*
[illegible] *Adam Sacerdos*
[illegible] *Zugen meſrius, vel AEgyptius*
[illegible] *Mathęus Kuſius, ſeù AEthiops*
[illegible] *Annania Co-*
[illegible] *ptita*
[illegible] *Gabriel Sacerdos*
[illegible] *Lucas Sacerdos*
[illegible] *Suſen Epi-*
[illegible] *ſcopus*
[illegible] *Iacob Sacerdos*

Abad

Abad guſnaſeph
ſacerdos
Arius Sacerdos
Dauid Sacerdos
Aſba Kuſius,ſeù
AEthiops ſac.
Abba Syrus
Abraham Sacerd.

Simon Sacerdos
Petrus Sacerdos
Lucas Sacerdos
Mathæus Sacer-

Atquè hæc ſunt , quæ de lapidis huius Syro-ſinica inſcriptione dicenda exiſtimaui ; nil igitur reſtat niſi vt ad particulares Syro-copticarum expeditiones modo calamum conuertamus.

CAP: IV.

De Expeditione AEgyptioru͂, ſeu Coptitaru͂, in India͂, China͂, & reliquas Aſiæ regiones facta.

CVm in India, China, cæterisquæ Aſiæ regionibus, frequentia in hunc diem adhuc extent Chriſtianæ Religionis veſtigia, operæ pretium faciam, ſi declarato iam Syro-Coptitarum in China reperto monumento, hoc loco quoquè monſtrem, qua occaſione, & via hi Apoſtolici Viri in huiuſmodi remotiſſimas plagas penetrarint; hoc enim præſtito, AEgyptum non Chriſtianæ tantum Religionis, in exteris regionibus promouendæ; ſed, & omnis ſuperſtitionis per totum orbem propagatæ Seminarium nullo non tempore fuiſſe, clarè patebit. Verùm vt in re abſtruſa clariùs procedam, primò ſententias quorundam hic de ijs proponere viſum eſt; vt illis diſcuſſis quid circa rem propoſitam ſtatuendum ſit, luculentiùs pateſiat.

Coloniæ copto-AEthiopicæ Eccleſiæ.

Primò itaquè non deſunt, qui huiuſmodi Colonias Chriſtianorum in Chinam cæteraſquè Aſiæ regiones penetraſſe aſſerant ope magni illius Imperatoris Aſiatici, quem Authores paſſim Preſbyterum Ioannem vocant; Sed cum maxima ſit inter Authores de hoc Imperatore, eiuſquè Regnorum ſitu, qualitate, ac conditione,

Preſbyter Ioannes.

tione, cõtrouerſia, antè õnia aliqua de ipſo eiuſq; Regnis ad clariorẽ rerũ explicationẽ, adferemus.

Quemadmodum igitur AEgyptiorum Reges primum Pharaones, deinde Ptolomęi, Mauritanorum Seriphij, Perſarum Xerxes quondam, & Artaxerxes, nunc Sophi dicuntur, ita Preſbyteri Ioannis nomen quorundam Chriſtianorum Principum à longo iam tempore denotat dignitatem. Quos quidem non apud AEthiopes, aut in vlla alia Africæ parte, vt perperam multi opinantur; ſed in Aſia imperaſſe peritiores conueniunt, quo tamen loco imperium habuerit, non eſt omnino compertum. Nam, quod quidam ſcripſerunt eos fuiſſe Reges Cathaię, magis dubiam rem facit, cum hiſce proximis annis cognitum ſit, quicquid Cathaium eſt, ad Sinas pertinere, nec vrbem eſſe vllam, aut regnum hac voce dictum, quod nunc extra Sinarum terminos reperiatur. Sic enim à Mathæo Riccio Societ. Ieſu apud Sinas Præpoſito, geographica demonſtratione priùs inuentum, & poſtea à Benedicto Gœzio eiuſdem Societatis ex Regno Mogor Profecto, Cathaiumquè terreſtri itinere ex induſtria inueſtigante, ſatis exploratum. Non crederem ego procul à vero diſſitum, præter illam terræ partem, quæ Cathai nomine intra Sinarum limites à noſtris reperta eſt, aliam eſſe orbis plagam

Vbi Imperium Preſbiteri Ioannis.

Cathaium quod Regnum.

mul-

multò ampliorem per Aſiaticos, Scythas, Maſſagetas, Seres, & Paronomiſadas, vicinoſquè circùm effuſam populos; Sinarumquè Regno à meridie, & occaſu conterminam, cui, & Cathai nomen fuerit, & in qua is, de quo nunc agitur Presbyter Ioannes maiorum noſtrorum ætate principatum tenuerit, quam Scythiã extra Imaum Ptolomęus, Paulus Marcus Venetus Imperium magni Cham, ſacræ verò paginæ, teſte Aria Montano Gog, & Magog apppellant de quibus, & Sibylla.

Paulus Mar. Ven.

Sibylla l. carm:

Αἴ αἴ σοι Γὼγ, καὶ πᾶσιν ἐφεξῆς ἅμα Μαγώγ.
Μαρσὼν ἠδ' Ἀγγὼν ὅσσα σοι κακὰ μοῖρα πελάζει.

Hæc tibi Gogq; Magoq; alijſq; ex ordine cũctis.
Marſon atq; Angõ tibi quot mala fata propinquant.

Hanc autem Scythiam veram Cathaiam eſſe plurima monſtrant indicia, de quibus & Geographia arabica, per 4 integra climata poſteriora tractat, traditquè hominibus, animalibus, minerisquè refertam, Chriſtianis florentem, ac immenſis Caucaſi diſtrictibus circumuallatam, dictam Iagog, & Magog ita enim part. 9. clim. 5. lin. 21. refert.

Geographia Arabica.

ومن قلعـــة خرذا مدينة تهامه فى جهة الجنوب
اربع مراحل ومن مدينة خراذا الى الجبل المسمى
قوقايا سبعة ايام وهذا الجبل الذى يحيط بياجوج
وماجوج

وماجوج وهو جبل قايـــم الجنبـات لا يصعــد
الى شى منه البتة وان صعد لم يتوصل الى قنتـه
للكثرة الثلج المتعقد به وان لا ينحلل منه ابداً
ولان اعلى هذا الجبل عليه شبـه اضباب ابـداً
الدهر كلّه لا ينجلى عنه ولا يزول منـــه وهذا
الجبل خلفه من بلاد ياجوج وماجوج مدن كثيرة
وربما تعلق بهذا الجبل النادر من الناس فيرقى لترى
ما فى اعلاه وما خلفه فلا يرجـــع ولا يمكـــن
رجوعه انه لعدوان الحيوان عليه او اقبض الامم
الذى خلق الجبل على من طروا عليهـــم مـن
سايرلامم وربما رجع بالخبر الشاذ منها ويجبرانـه
انه راى بالليل فى تلك الارض التى خلق الجبـل
نيرانا كثير واما بالنهار فلا يرى شيا الاضبـــاب
وسرابا مختلطا متصلا وهذا الصنف.

hoc eſt *A diuerſorio Garada ad ciuitatem Tàhamet è latere auſtrali* 4 *conficiuntur leucæ (quarum videlicet, vna in* 25. *paſſuum) à ciuitate Garada vſquè ad montem, qui Caucaſus dicitur,* 7 *dierum iter eſt. Atquè hic mons Regiones Iagog, & Magog circumdat (mons verò lateribus conſtat adeò arduis, vt nemo ea tranſcendere poſſit, & ſi aſcenderit nunquam tamen ad faſtigium montis perueniet, niuium inueteratarum, & in glaciem concretarum copia impeditus; & quoinam eæ nun-* Altitudo montis Caucaſi.

M quam

quam diſſoluuntur, *in verticemontis nebulæ cuiuſdā iugis Caucaſeis perpetuò inſidentis ſimilitudinem exhibent. Poſt montem verò multæ vrbes Iagog, & Magog. Et contingit non rarò, vt homines huius regionis curioſitate ducti aſcendant, viſuri quid in ſupremitate montis ſit, & quid à tergo eius, & non reuertuntur, & impoſſibilis eſt reditus eorum, vel quia à feris ſilueſtribus dilaniantur, vel quia à reliquis populis poſt montem commorantibus capiuntur; Qui verò ſubindè redeunt incolumes, narrant quod in tranſmontana regione nocturno tempore multi ignes; diurno verò, nil aliud, quam nebula mixta caligine cernatur.*

Chriſtiani

Et paulò poſt linea 35. ait *indigenas terræ Iagog, & Magog ignium, & rei cuiuſcunquè lumineſæ cultores eſſe*. Iterum in part. 7. climatis dicti lin. 34. *in huius regionibus plurimos quoquè Chriſtianos, ſeù* Nazareos *habitare*. Et part. 8. lin. 18. *magnam*, dicit, *vim auri, ex huiuſmodi montibus colligi, & lapidum pretioſorum varia genera, item ferarum venationes*, demum, *magnum hiſce regionibus Principem præeſſe*. Quæ omnia Imperio magni Cham, ſeù Cathaio conuenire oculatus inſpector Paulus Marcus Venetus l. 1. c. 64. his uerbis tradit. *Ab Egrigaia Prouincia eundo verſus Orientem, iter ad Tenduc ducit, (quam plerìquè Geographi cum Cathaio confundunt) in qua ſunt ciuitates, & caſtra multa, vbi etiam manere*

Egrigaia Prouincia

con-

conſueuit Rex ille magnus , & toto orbe terrarum nominatiſſimus , vulgo Preſbyter Ioannes dictus . Modo autem prouincia illa tributa pendet magno Cham , habens Regem de progenie Preſbyteri Ioannis . Et licet ibi ſint aliqui Idololatræ , & Mahumetani , tamen maior pars prouinciæ fidem obſeruat Chriſtianam , & hi Chriſtiani primas tenent in hac prouincia ; præsertim eſt ibi gens quædam Argon vocata , quæ reliquis populis ſagacior eſt , & eloquentior ; ſunt etiam hic Regiones Gog , & Magog , quos illi nominant Lug , & Mongug , in his locis reperitur lapis Lazuli , de quo fit azurum optimum ; ſunt etiam in montibus hiſce prouinciæ magnæ , mineræ argenti , & multiplices ſilueſtrium animalium venationes ; quæ omnia aptè conueniunt paulò antè allegatæ arabicæ deſcriptioni . De montium verò Iagog , & Magog altitudine , ita lib. 1. cap. 37. ſcribit . *Hinc ſi diſcedas ad Orientalem plagam aſcendendum tibi erit per 3 continuos dies , (videlicet arduas Caucaſi rupes) quouſquè peruenias ad montem altiſsimum , & quo altior non eſt in mundo ; nulla quoquè ibi apparet auis propter frigus , & nimiam terræ eleuationem , quæ pabulum nullum adminiſtrare poteſt animalibus . Ignis ſi quandoquè ibi accendatur obſtante nimia regionis frigiditate , non eſt ita lucidus , nec adeò efficax in ſua actione , vt in locis demiſsioribus* , (& paulò poſt .) *vocaturquè hæc regio Belor omni tempore*

Argon populus.

Gog & Magog

Mons altiſſimus .

Frigus ingens.

 hyems

hyems effigiem præſferens donec viator 40 *dietas abſoluat*. Hæc Marcus Venetus. Atquè circa hoc Regnum Belor antiquam, ſcilicet Sacarum ſtationem, Tebeth principale Preſbyteri Ioannis in Cathaio Regnum, ſitum eſſe, tum Geographus Arabs, tum tractatus ארחות עולם אדם dictus R. Abraham Pizol clarè demonſtrant. Ille quidem id Begarger vocat, in qua & maximam vrbem eſſe ſequentibus verbis aſſerit.

Belor

R. Abram Pizol

ومن شرقها بلاد الغرغر ومدينتها العظمى لها
اثنا عشر بابا من حديد واهلها.

In Orientali parte illius eſt Regio Begarger, cuius vrbs maxima nominatur Centaba duodecim portis è ferro inſtructa. R. Pizol cum Veneto id Balor vocat, in quo, & Regnum Tebeth recens detectum ait, Verba eius hæc ſunt.

מלנות באלור הגדולה העליון לכל אלה אשר כתבו הספרים אצלו
שיהודים רבים סגורים בו והוא בצד המזרחי הצפוני גם נתגרשו עוד
ישובים אחרים כחדוש הגלילות האלה המזרחים ביבשה יקרא ום
בשם יושביהם כטִ׳בט צינבא בוקטארי ערדי אוראנאוס
וקרוב לזה למעלה מחכל עיר גדולה לאלחים אין כמוה תחת השמים
אשר סבלטוב להסתדברים תיקרים ומתנהגים כפי הטבע

Regnum, inquit, Balor magnum, & excelſum nimis iuxta omnes illos, qui ſcripſerunt Hiſtoricos ſunt in eo Iudæi plurimi incluſi, & illud in latere Orientali, & Boreali, & ſunt adhuc populi alij non ita pridem detecti in eodem Regno, vocant eos indigenæ

genæ, Tebeth, Zinega e, Bukchari, (lege Buccara) vſquè diaruſa (lege Adiarochoſa) Ariachoſiam vſquè; Huic vicina vrbs eſt omnes alias vrbes magnitudine ſuperans, penè diuina, non eſt ſicut illa ſub Cælo, in qua omnia bona reperiuntur. quæ ſanè alia eſſe non poteſt; niſi Cambalu; quam vicinam Regno Tebeth omnes pæne conſtituunt Geographi relationem Pauli Marci Veneti ſecuti, quibus omnibus ea congruunt, quæ de Regno Tebeth, eiuſquè maxima vrbe Chaparangùe, atquè de monumentis religionis à Chriſtianis quondam ibi relictis refert P. Antonius Andrada Luſitanus è Soc: IESV, qui cùm incolas eius Religione Chriſtianos inaudiſſet, è Regno Mogor anno 1624 plenam laboris difficultatiſquè in id expeditiouem ſuſcepit. Id autem vnum è magnæ Cathaiæ regnis aſſerit; Cathaiam autem, totam illam Aſiæ partem complecti, quam extra Imaum montem Ptolomæus collocat, Seriam antiquitùs dictam, quam ab ortu terminant Oceanus, & China; Gangis fontes, Caucaſi iuga, Parapaniſus, & Aria à meridie; ab occidente tota intra Imaum coarctata Scythia; à Borea deniquè Oceanus Hyperboreus. Vndè patet totam illam Tartariæ magnæ plagam extra Imaum ſiram nomine Cathaiæ, aut Regionum Iagog, & Magog intelligi. Oſtendit hoc clarè ſupra citata Geographia Arabica,

Expeditio ni regnum Tebeth.

Cathaiæ fines.

bica, quæ de ijs per quatuor integra climata augens, omnia, quæ miranda de ijs cæteri Authores tradunt, confirmat; veluti de Pygmæis Cubitalibus, & inſolitæ vaſtitatis volucribus, in interiori receſſu Regnorum Iagog; & Magog, ſeù Cathaiæ, degentibus. De illis ita part. 10 clim. 5. tradit.

ان فى هذا الجز العاشر من الاقليم الخامس بلاد
ياجوج العليا وهي بلاد كثيرة عامرة وهم عدد
كثير وخلفهم خلق صغار جدا وهم كلهم
قصار جدا ونهاية القصر حتى ان الرجل منهم
لا يتجاوز ثلثة اشبار ونسوانهم مثل ذلك.

pygmæi *Eſt in parte huius climatis Iagog regio multùm habitata, & poſt eam homines inueniuntur, omnes minimi ſtatura, in tantum vt ex ijs vnus 3 palmos, vel ſpithamas non excedat, & mulieres eorum ſimiliter.* Cui conſentiunt omnes Septentrionalium rerum Scriptores. Ita Paulus Iouius in libro de Moſcouitarum legatione. *Vltrà Laponas*, inquit, *in regione, inter Corum, & Aquilonem perpetua oppreſſa caligine Pygmæos reperiri, aliqui eximiæ fidei teſtes retulerunt, qui poſtquam ad ſummum adoleuerint, noſtratis pueri denum annorum menſuram vix excedant, meticuloſum genus hominum, & garritu ſermonem exprimens, adeò, vt tam Simiæ propinqui, quam ſtatura, & ſen-*

ſenſibus ac iuſtæ proceritatis homine remoti videantur. De his vide quoquè Olaum Magnum, qui eos *Screlingers*, hoc eſt cubitales appellat. Certè meminerunt huiuſmodi monſtrorum Authores Grauiſſimi, Ariſtoteles, Plut. Cteſias, Plinius, ac proindè ea aliquãdo viſa eſſe vti non facilè negauero; ita homines eos veros fuiſſe non facilè aſſeruero, cùm in hunc diem metallorum foſſoribus huiuſmodi monſtrorum genus in profundioribus Terræ regionibus, quos dęmonculos Montanos paſſim vocant, comparere ſoleat de quibus ita *Georgius Agricola ſol. vlt. de animal. ſubter.* Sunt deniquè mites quidam dæmones, quos Germanorum alij, vt etiam Græci vocant Cobalos; quod hominum ſunt imitatores. Nam quaſi lętitia geſtientes rident, multa videntur facere, quum prorſus nilhil faciant. Alij nominant virunculos montanos, ſignificantes ſtaturam, qua plerunquè ſunt, nempe Nani tres dodrantes longi. Videntur autem eſſe Seneciones, & veſtiti more Metallicorum, id eſt vittato induſio, & corio circum lumbos dependente induti. Hi damnum dare non ſolent Metallicis; ſed vagantur in puteis, & cuniculis: & quum nil agant, in omni laborum genere ſe exercere videntur; quaſi modo fodiant venas, modo in vaſa infundant id, quod effoſſum eſt: modo verſent machinam tractoriam. Quanquam

Pygmæi, vtrum alicubi exiſtant, & an veri homines ſint?

Georgius Agricola l. vlt. de animal. Subter.

quam verò interdùm, glareis laceſſant operarios, rariſſimè tamen eos lædunt. Nec lædunt vnquam, niſi priùs ipſi cachinno fuerint, aut maledicto laceſſiti, non diſſimiles ijs dæmonibus, quos Gutelos, aut Trullas Germani vocant. Quos ſexu, tàm mulieris quàm viri ementito, cùm apud alias nationes, tum apud Sucones maximè in famulatu fuiſſe ferũt. Hæc Georg: Agric:

Cui aſtipulătur quotquot in viſceribus terræ auro ſcrutando operam dant; atquè ex horum numero ego dictos Pygmæos, ſi quando ab hominibus viſi ſunt fuiſſe ſentio, qui homunculorum ſpecie, in caliginoſis huiuſmodi regionibus, ad quas damnati ſunt, apparentes, hominibus fabulæ de Pygmęis cubitalibus gruum antagoniſtis, occaſionem præbuerint. Atquè hác opinionem haud improbabilem eſſe, is facilè cognoſcet, qui ea, quæ de dæmonum ſpectris in ſeptentrionalibus regionibus paſſim comparere ſolitis Olaus, Iornandes, & Marcus Venetus de deſerto Lop in Cathaio tradunt, diligenter fuerit perſcrutatus.

Gryphes in Cataio ſeu Iagog, & Magog

Porrò De vaſtis volucribus, ſeù Gryphibus Hyperborreis. p.9.clim.7.hæc tradit Geograph.

Geographia Arabica.

قسمن هذا الجز التاسع من الاقليم السابع قطعه
من ارض ياجوج وماجوج الداخلة وحكى
وقطعه من البحر الزفتى وهواخر البحر الشرق
وهم

وهو ايضا مظلم وحكى صاحب كتاب العجايب
ان فى داخل بلاد ياجوج وماجوج نهر يسمى
المشهر لا يعرف له قعر فاذا تقاتلوا واسر بعضهم
بعضا طرحوا الاسرى فى ذلك الوادى فيرون عند
ذلك طيورا عظاما تخرج الى من ان يصلوا الى
اخره فترفع بهم الى تلك الكهوف فتاكل
اجسومهم .

Continet hæc pars 9. climatis 7. partem Terræ Iagog, & Magog interioris, & partem maris picei; narrat Author libri rerum mirabilium, quod ad introitum regionum Iagog, & Magog fluuius ſit dictus Almashar, inexplorabilis profunditatis. Et occiſorum in prælio corpora in hoc flumen proiecta, ſimul ac ingẽtes quædam Aues conſpiciunt, ſubitò educta in ſpeluncam, quam è latere Montis habent, deportant ibique corpora eorum deuorant. Meminit horum rapacium volucrum quoq; Beniaminus in itinerario ſuo, eoſque circa eundem Borealem Cathaiæ tractum iuxta quendam maris ſinum aſtro Keſil ſeù Arcturo ſubiectum, ac proinde æſtuoſiſſimũ ponit, in quem cum homines vi ſæuientis maris fuerint coniecti, irremediabiliter eos mori neceſſe ſit, niſi ſe ope dictarum volucrum, modo quodam admirabili (quem cognoſcere non fuerit iniucundum) eripiant.

R. Beniamin in itinerario vbi de Sinarum regione agit

לוקחים עירות בני בקר עמהם ואם יבא אותו הרוח וישלכים בים
הבקפא יקח העור ויכבח בתוכו וסכין אחד בידו ותופר את העור
מפנים כדי שלא יכנס בו המים ומפיל עצמו בתוך המים ורואה
הנשר הגדול ונקרא גריפו והוא סבור שהיא בהמה יורד ולוקח
אותו ומוציאו ליבשה והנה העילו בהר עמק לאכול אותו וממהר
האדם ומכה אותו בסכין והודגו ויוצא מן העור והוליך עד
שמגיע ליבשה והרבה בני אדם ניצילים נענין זה

Boum coria integra quàm plurima in nauibus imponuntur; qui cùm in has maris anguſtias vento acti introducũtur ſinguli ſingula ſubeunt, atque collo introrſum complicato, ita conſuunt, ne aquæ aditus pateat vllus: tum ſeſe mouẽtes in mare conijciũt, quos cum maximæ aquilę illis regionibus familiares gryphes dictę proſpiciunt: boues, aut alia animalia eſſe putantes, aduolantes eripiunt, atque in aridam tranſportant, tunc verò depoſitis in valle, vel monte incumbunt, vt ipſis diſruptis paſcantur; verùm opportuna celeritate vſus, qui intra corium includitur homo, feram ipſam gladio confoſſam vulnerat, & occidit, atque hoc pacto complures euadunt.

De narrationis huius veritate nolo diſputare, vt pote à Rabbino facta, quod genus hominum huiuſmodi fabuloſis narratiunculis nullo non tempore delectari ſolitum nemo neſcit; hoc ſcio pleroſque Geographos circa hunc extremum Septentrionis, & hyperborei Oceani tra-

ctum

ctum inuſitatæ magnitudinis Volucres ponere, quos Grifalcos Paulus Marc: vocat ijſque ad Venationes M. Chamū, vti ſolitum tradit. Herberſtenius quoque ex recentioribus memorat, tantę hiſce locis fortitudinis Aquilas eſſe, vt vitulum aggredi non vereautur, huc fortè reſpicit quod cit. Marcus Ven: l 3. capite de monſtroſæ vaſtitatis volucre Ruc dicta ἐλεφαντομάχῳ narrat. Vt vel hinc appareat non ſine cauſa tanta de hyperboreis Gryphibus ab Authoribus tradita fuiſſe. Certè Aegyptios Sapientes dicta monſtra nequaquam latuiſſe, imò ea inter hieroglyphica ſymbola relata ex Oedipo noſtro clarè patebit; quare nemo miretur ſi nos in hac materia Copta ſeu Aegiptiaca ad Pygmęos, & Gryphes Scythicos dilapſos vider it, quo enim fine id fecerimus, & quanta ſit huius digreſſionis vtilitas tunc apparebit; nunc ad inſtituti noſtri ſemitam reuertamur. Atque ex his omnibus hucuſque dictis tandem concludo; Tartariam, Scythiam, Regiones Iagog, & Magog vno nomine Tartarico Cathai, (quod Regna ſignificat montibus, & deſertis referta) comprehendi. Diuiditur autem Cathaia in maiorem, & minorem; maiorem Cathaiam immenſa locorum hucuſque inexploratorum intercapedine, à Caucaſo inter latera videlicet Oceani Hyperborei, & montes Sinarum ad Oceanum Orientalem vſque

Cathai, montes & deſerta ſignificat Tartaricè.

extenſam, ibi in extremo Septentrionis angulo Americæ iſthmo quodam coniungi, ego mathematicis rationibus penè conuictus exiſtimo; Minor verò Cathaia maioris pręcipua pars eſt, quam nos (quicquid alij dicant qui cum Kitaisko ſeu nigra Cathaia eandẽ cõfundunt) cum PP. Soc. Ieſu, qui eam diligẽter explorarũt, aliam eſſe nõ dicimus, quam eã videlicet regionẽ quæ Borealibus Sinis cõtermina, Thebet, cuius quoq; paulò ante mentio facta eſt, vulgò appellatur. Atque in hiſce vaſtis Cathaiæ regionibus longè latèque potentiſſimum iſtum Imperatorem Presbyterũ Ioannẽ dominatũ Reges 72. partim Chriſtianos, partim Ethnicos ſuæ ditioni ſubditos habuiſſe comperio; etſi multitudinem regnorum, multitudo nominum ei impoſitorum

Presbyter Ioannes varijs nominibus intitulatus ſecuta, magnam paſſim Hiſtoricis præbuerit confuſionis materiam. Quidam enim paſſim eum cum magno Cham cõfundunt. Alij Aſchid vocant origine Perſam; ita Almachin. l. 3 c. 4. hiſt. Sar:

كلمن ملك فرغانه لقت يلاخشيـل كما يسمى
ملك الروم قيصر الفرس كسرى

Omnis Rex Phargana (ita Vrbem Sogdianæ, vocant) dicitur Aſchid, quemadmodum Romanorum Imperator Cæſar, aut Perſarum Coſrai. Sunt qui *cum Aethiopibus cum recenti nomine* ዮሐንስ፡በሊጵ

Iu-

Iuchanes Belul,ideſt, precioſum Ioannem nūcupent. Nonnulli in honorem Ionæ Vatis dictum apud ſuos Ioānam, omnibus, qui Imperiũ illud tenebant, cōmuni nomine haud improbabili coniectura aſſerũt. In his tamen Occiduis Eccleſiæ latinæ partibus Ioannem ſolitum appellari addito Presbyteri vocabulo,non quod is Sacerdos eſſet; ſed quia Archiepiſcopi primatus more Crucem erectam, quo religionis Chriſtianæ defenſorem ſe prædicabat, ſibi præferri curabat. Vnde Scaliger eum à Perſica voce فرستغانی Preſtegiani quod Apoſtolicũ ſonat, ita dictum putat. quas voces Occidui perperam intelligẽtes, pro voce Preſtegiani (Presbyter Ioannes) ſcripſerunt. verba eius ſubiungo. *Sanè non ſemel mirati ſumus gentem nauticæ rei penitùs ignaram adeò terra marique potentem fuiſſe, vt ab Aethiopia ad Sinas vſque Imperij fines propagarit, Ab illis enim temporibus eius Imperatoris notitia ad nos peruenit; Sed nomine Preſtegiani quod perſica linqua, quæ tota Aſia ferè locum habet, vt in Occidente Latina, ſignificat Apoſtolicũ.quo nomine Chriſtianum Regem & Orthodoxum intelligi conſtat. Nam Perſicè* فرستجان *Preſtegiani, numero plurali* Απόστολοι فرستغانی *Preſtegiani verò Apoſtolicus, velut* قدسه فرسجانی *Padeſa Preſtegiani; Rex Apoſtolicus arabicè* ملك الوسرلی

Preſtegiani Perſicè dicitur.

Gentilit iūl

الوسرل *Melek alraſſuli AEthiopicè* ንጉሠ ፡ ኀወሪያዊ *Negus Chauuariaui dicitur. Magnum & latum ipſorum Aethiopũ in Aſia Imperiũ fuiſſe indicio ſunt Cruces Aethiopicæ; quæ in Iapan, Sina, & alibi viſuntur; quin & Templũ Thomæ Apoſtoli in Regione Maabar ſitum, nil niſi Aethiopicum habet, Cruces, ſtructuram, & multa alia, & quod mireris nomen.* hucuſq; Scaliger. E quo diſcurſu, benè quidem colligitur, ex Aethiopia in Indiá, Chiná, & cæteras Aſiæ Regiones Colonias quaſdam, quæ fidem Chriſtianam illis in locis propagarent, traductas, quod & nos modo nitimur oſtendere; At quòd Presbyterum Ioannem origine Afrum, aut ex Aſia pulsũ in Aethiopia Rerum potitum poſtmodũ reſediſſe, dicat; omninò cõfictum eſt, & omni fundamento, vt poſteà videbimus, caret. Diuerſos enim fuiſſe Imperatores Africanum, & Aſiaticum, magna meliorũ Auctorum pars mecum conſentit. Atque Aſiatici quidem Imperium multos annos floruit, donec ad Dauidem quendam peruẽtum, qui vt Paulus Marcus Venetus tradit, à quodam duce Cinge dicto (qui in Imperatorem electus à Scythis, pro Presbytero Vncam cæpit appellari) prælio cum ingente rei Chriſtianæ detrimento victus, & Imperij gloriæ, & Presbyteri Ioannis nomini finem impoſuit. Quo tamen errore Presbyteri Ioannis nomen Abaſſino Imperatori datum ſit,

Paul: Mar: Venetus.

rem

rem apertam facio. Eo tempore quo nouas terrarum plagas maritimo curſu Luſitani inquirebant, magna per Europam celebritate ferebatur Presbyteri *I*oannis nomen, dicebatur enim eſſe Imperator potentiſſimus, multorum Regnorũ dominus, Religione Chriſtianus, quo tamen eſſet loco erat incognitum. Ergo cum Petrus Couillanius, quem Ioannes II. Luſitaniæ Rex ad eum principem per mare mediterraneum primum, terreſtri deindè itinere inueſtigandum miſerat; in Aſiatica India ad quam deuenerat, audiſſet, in in ea Aethiopia quæ ſub Aegypto eſt, principem quendam eſſe, longè potentiſſimum, qui Chriſtianam profiteretur Religionem, ad ipſum ſe contulit; cumque multa apud ipſum reperiſſet, quæ de vero Presbytero Ioanne conſtanti fama apud Europæos percrebuerãt, credidit illum eſſe, qui Presbyter Ioannes dicebatur; hic igitur primus fuit, qui Abyſſinũ Imperatorẽ eo cæpit nomine appellare, Eum deinde cæteri imitati, qui conſequentibus annis Aethiopiam ſunt ingreſſi, eundem errorem in Europam facilè inuexere. Cum itaque de Presbytero Ioanne loquimur, Abaſſinum Imperatorem nequaquam intelligimus, cum præter quam, quod ab Aſiatico, toto cœlo eius Imperium ſit diſſitum, nulla quoque in Chronologia Regum Aethiopiæ, vt ex ea patet, quę in Vaticano latina habetur, de eius aut ex Afri-

Cur Abaſſinorum Imperator quoque Pres byter Ioannes dicatur.

Damianus à Goes

Africa in Aſiam, aut ex hac in illam tranſmigratione fiat mentio: imo expreſſè negat Damianus à Goes l. de Aethiopum moribus, eum Presbyterum Ioannem dici, aut vnquam dictum eſſe, quod & Sacerdotes Aethiopes ſupra citati aſſerunt. Sed intelligimus maximū illum Aſiæ Principem, de quo in præcedentibus hactenus dictū eſt. Illo enim eiuſque ſucceſſoribus longè latequè in Aſia Imperantibus, fidemque Chriſtianam egregiè promouentibus, aut vocatos, aut ſponte ſua fama iſtorū Regnorum & promouēdæ fidei zelo, aut quod probabilius eſt dirę illius perſecutionis, qua in Syria, Aegypto, vicinisq; Aethiopiæ locis, ad ſupplicia ſæuiſſima Chriſtianæ vitæ ſectatores, paſſim inquirebantur, compulſos formidine è dictis locis fugientes in media Perſia Bactria Turcheſtane ſubſtitiſſe, deinde in extemas Aſiæ regiones, paulatim longo exilio perueniſſe, omninò veriſimile eſt. Imò id luculenter demonſtrat ſuperius adducta Syriaca inſcriptio, vbi Iizbuzad Archiepiſc opus Sinēſis dicitur filius Noe Sacerdotis cuiuſdā o riūdi ex ciuitate Belech Regni Turcheſtan; quemadmodum è Syriacis verbis hoc loco repetitis conſtat;

Quomodo & vnde Chiſtiani in hæc loca penetrarint.

Belech ciuitas Turcheſtan.

ܒܫܢܬ ܐܠܦ ܘܬܫܥܝܢ ܘܬܪܬܝܢ ܕܝܘܢܝܐ ܡܪܝ ܝܙܕܒܘܙܝܕ ܩܫܝܫܐ
ܘܟܘܪܐܦܝܣܩܘܦܐ ܕܟܘܡܕܢ ܡܕܝܢܬ ܡܠܟܘܬܐ ܒܪ ܢܝܚ ܢܦܫ ܡܝܠܝܣ
ܩܫܝܫܐ ܕܡܢ ܒܠܚ ܡܕܝܢܬܐ ܕܛܚܘܪܣܬܐܢ

An-

Anno milleſimo nonageſimo ſecundo & c. Iydbuzad Sacerdos & Archiepiſcopus Cumdan ciuitatis regiæ filius Noe Sacerdotis oriundi ex Belech ciuitate regni Turcheſtan &c. Turcheſtan autem Turcarum origine infamem Regionem eam eſſe, quam Sogdianam Ixarte flumine irriguam Ptolemæus vocat, magnæ Cathaiæ initium, & Ciuitatem Belech in ea ſitã, clarè geographus Arabs part. 8. clim. 4. lin. 34. oſtendit, vbi de Coraſinorum Turcheſtanis peculiari prouincia agens, Ciuitatis Belech ſitum non procul à Samarcãda regia magni Tamburlanis Curia, celebratiſſima quondam vrbe conſtituit his verbis. Samarcanda Regia Tãburlanis

ان الجز الثامن من الاقليم الرابع تضمن جــزا
من بلاذ خراسان ومن زرمــان قصــر علقمــه
خمسة عشر ميلا ومنها الى سمرقند ستــة ميــلا
والطريق من سمرقند الى مدينــة بلخ .

Eſt autem hæc climatis 4. octaui pars, & continet portionem Regionis Coraſinæ; & *inea* 35. *A Rarman vſque Kaſaralkamat* 15. *miliaria; hinc Samarcãdã* 6. *miliaria, & venientiũ è Samarcanda in ciuitatem Belech via eſt.* Ex quo ſanè luculenter apparet Iydbuzadum Archiepiſcopum dictum origine Syrum, patria Sogdianum, ſeu Coraſinum fuiſſe; multos quoque ex Pagodum Regione, cæteriſq; Aſiæ regionibus in Chinam Euangelij propa-

gandi cauſa penetraſſe, ex ſuperiori Syro-Sinica lapidis inſcriptione oſtenditur, quæ omnia curioſo Lectori vlterius ſcrutanda relinquimus. Atque hæc de Colonijs in regna Presbyteri Ioannis, & in Chinam traductis ſufficiant.

Porrò qui Euangelicos hoſce Viros pleroſq; primùm, è Syria, AEgypto, AEthiopia in Indiã appuliſſe, eaque ad fidem Chriſti eorum opera conuerſa, inde in Chinam, ob frequens, quod tunc temporis Indis cum Sinis maritimo itinere intercedebat commercium, è ſuis Colonias quaſdam ſubmiſiſſe arbitrantur, vti verius ita certius ſentiunt; cuius expeditionis factæ ſeriem breuibus apertam facio.

Verè ſentiunt qui in Indiam primò eos migraſſe aſſerunt.

Notum eſt, inter cæteras Aſiæ Regiones S. Thomæ Apoſtoli prædicatione Chriſto ſubactas, vnam quoque eſſe ingentem illum Indiæ tranſmontanum diſtrictum, qui à Promontorio Comorino Narſingam, & Bengalam vſque excurrens, Zeilanum Inſulam celeberrimam è latere reſpicit; in qua dictus Apoſtolus innumerabili hominum (qui in hunc diem à S. Thoma Chriſtiani Thomæi vocantur) multitudine ad Chriſtum conuerſa, ſanguinem quoq; ſuum fudit, quod Meliaporæ vrbe Regia, & Narſingæ metropoli contigiſſe, Malabarum Annales tradunt; & ſi quidam eum Calaminæ diſtincta Indiæ vrbe; vel vt perperam alij, Salaminæ in Cypro

India à S. Thoma conuerſa.

Meliaporæ occubuit.

pro paſſum velint; quem quidem errorem ex mala vocis *(Calamina)* intelligentia irrepſiſſe, tum patebit, vbi, quis locus propriè *Calamina* fuerit, aperuerimus. Nota itaq; nullã huius nominis Vrbẽ, teſte Malabarũ Chronico nec hodie reperiri in India, nec olim repertam eſſe; Sed loco Calaminæ; *Calurmina* legendum eſſe, quam vocem conſtat Malabaricam, compoſitam ex *Calur*, *&* *mina*, quarum hæc *(ſupra)* illa, *petram* ſignificat, quaſi dicat *ſupra petram.* Eſt autem Meliaporæ eo in loco, vbi S. Apoſtolus martyrio affectus traditur, ingens quædam petra, quã in hunc diẽ, *Calur* Malabarica lingua vocant. Dum igitur Malabarũ faſti eum Calurminæ paſſum eſſe tradunt, ea voce nequaquam Vrbem, quãdam particularem; ſed vicinam Meliaporæ petram *Calur* dictam, quam Apoſtolus orandi gratia quotidiè aſcẽdere ſolebat, & ſupra quã dũ orationi incumberet, poſteà quoq; occiſus eſt, intelligebãt. Vnde ſi à Thomęis quiſpiã, vbi S. Apoſtolus occubuerit, interrogarit, aliud non reſpõdebũt quàm Meliaporę *Calurmina*, i. Meliaporæ ſupra petram; ita ore tenus mihi retulit vir fide digniſſimus P. Petrus Paulus Godignus Luſitanus Collegij Soc: Ieſu Cocini in India Rector, qui dũ hæc ſcriberẽ Malabaricę prouinciæ Procurator in Vrbem aduenit; atque ita Annales Malabarum habere, & vnanimi conſen-

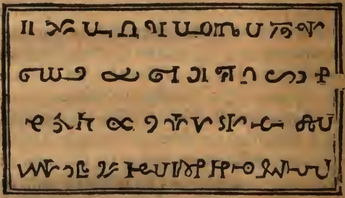
Calumina non eſt Vrbs ſeparata à Meliapora.

Componitur ex Calur & Mina. hoc ſupra pe petram.

ſenſu ab omnibus Chriſtianis ita credi aſſeuerauit; ita Crux ipſa mirabilis quæ dum S. Apoſtolus ſanguinem funderet ex ipſius ſanguinis fluxu expreſſa inlapide quodam miraculosè comparens,in hunc diem Meliaporæ in Eccleſia Sācti Thomæ,ſūma deuotione Indigenarū conſeruata teſtatur; quin & id clariùs docet inſolito characterū genere circa ipsā crucē ad perpetuā rei memoriā inciſa perigraphe,quā ex hiſtoria Xaueriana P. Ioannis Lucenæ decerptā vnà cum myſticis Brachmanū characteribus hic adnectere visũ eſt.

Ioannes Lucena in vita S.Frā-ciſci Xaue-rij.c5.fol. 171.col:2 lin: pen:

Characteres myſtici in circuitu crucis ſcriptę.

Hoſce characteres myſticos veterum philoſophorum fuiſſe, ſingulosque ſingulis dictionibus reſpondere,non ſecus ac AEgyptiorum myſticas notas Brachmanes aſſerūt; quamuis alij ve-

ri-

riſimiliùs exiſtimét ſingulis ſyllabis ſingulas reſpóndere vti ex Alphabeto linguæ Tamul, atq; earundem literarũ Syllabario, quod in hoc typographio habetur, conſtat. Explicationem verò à Brachmane quodã factã & ex malabarica lingua in Luſitanam traductam ſupracitatus Lucena ſequentibus verbis refert.

Depois que appareceo à ley dos Chriſtãos em o mundo, dali à trinta annos à 21. do mes de dezembro morreo o Apoſtolo S. Thome em Meliapor, onde ouue conhecimento de Deos & mudança da ley, deſtruiçam do dæmonio. Naceo Deos da Virgem Maria, eſteue em ſua obedientia trinta annos & era hum Deos eterno. eſte Deos inſinou à doze Apoſtolos ſua ley, hum delles veyo a Meliapor com hum bordam na mam, & fez hũa igreia, & el Rey de Malabar & o de choromandel, & o de Pandi, & outros de diuerſas nacões, & Seitas ſe determinaram todos de boa vontade, concertandoſe entreſi de ſe ſogeitar à ley de S. Thome varam Sancto & penitente, Veyo tempo, que S. Thome morreo per mam d'hum Brachmene, & de ſu ſangue ſe fez hũa Cruz.

Crux miraculoſa fluxu Sanguinis S. Thomæ expreſſa

Anno trigeſimo, vigeſima prima die Decembris, poſt legis Christianæ factam toto orbe promulgationem S. Apoſtolus Thomas, in Meliapora mortuus eſt; Vnde tenet cognitionem Dei, mutationem le-

legis, & deſtructionẽ Dæmonis, Natus eſt Deus ex Virgine Maria, & ſub eius obedientia 30. annos morabatur, & erat Deus ſine fine. Hic Deus ſuam legem 12. Apoſtolos docebat, è quorum numero vnus aduenit Meliaporam manu tenens regulam fabri lignarij & palum (fertur hic palus è mari in littus reiectus eius fuiſſe vaſtitatis, vt cõplures Elephantes ad eum loco mouendum non fuerint ſufficientes, quem tamen S. Apoſtolus pro Eccleſiæ conſtituendæ fundamento à Rege donatum, cingulo proprio alligatum, in virtute Chriſti & S. Crucis non ſecus ac paleam leuiſſimam traxiſſe traditur.) *fecit Eccleſiam. Rex Meliaporæ, & Coromandelis, & Pardorum, alijque diuerſarum nationum & ſectarum* (Principes) *prompta omnes voluntate ſeſe legi S. Thomæ certatim ſubmittere* (maximo viſo miraculo) *conſtituerunt. Venit tempus, quo S. Thomas occumberet Brahmani cuiuſdam manu, & de proprio ſuo ſanguine hæc Crux expreſſa fuit.* Hact: Lucena.

Miraculum à S. Thoma factum.

Porrò hæc Crux 18. Decembris feſto videl: B.V. quod expectationẽ partus Hiſpani vocant, quotannis tempore Miſſę ſolẽnis in varios ſe colores mutare ſolet; quin & ſubinde ſãguinẽ cum ſudore copioſiſſimo, emittere; quod tamen ſemper magnę calamitatis imminẽtis prognoſticũ fuiſſe, experiẽtia docuit. Crucis veram effigiẽ vnà cum characteribus hic apponendã duximus.

Miracula Crucis.

Pauo-

Crux mi raculoſa
S.Thomæ Apoſtoli
Melaporæ in India.

Pauonis figura Cruci imminens inſigne eſt Regis Narſingæ. Cætera quæ circa hanc crucem certis temporibus cõtingere ſolere diximus omninò mirabilia, lege apud dictũ Lucenã, & Oſoriũ quem citat Baronius tom. 1. anno Chriſti 57.

Extra ſcopum forſan hæc videri poſſent. Sed cùm in ea neſcio quo caſu inciderim, ea præterire hoc loco nolui, cùm vt eximiæ antiquitatis monumentum Europæ haud ita forſan notum, tùm vt, quomodo Breuiarium & Martyrologiũ circa locum paſſionis S. Thomæ intelligendum eſſet, hoc digreſſu Lectori forſan haud ingrato, patefacerm. quare ad derelictam ſemitam reuertamur.

Hæc itaque Indiæ tranſmontanæ Regio à S. Thoma Apoſtolo ad Chriſtum conuerſa, cùm

mul

multos annos in ſuſcepta fide cōſtanter perſeueraſſet, tandem deficientibus operarijs, & verbi Dei miniſtris, Regio à priſtino paulatim feruore deficiens, varios gentilium errores imbibit; Vnde tota religio in extremum periculum deducta, parùm abfuit, quin peſſum iret;& iſſet ſanè, niſi Diuina Prouidētia tot deficiētis Eccleſię miſerata malis, opera deuoti cuiuſdam viri natione Syri, qui Martome vulgò dicebatur, hoceſt Dominus Thomas, maturè ſubueniſſet; Hic enim ſingulari Dei inſtinctu è Syria in Indiam profectus, dum vineam hanc adeò incultam, ſqualidam, & tribulis ſpinisque horridam intueretur, pro ſumma cura, qua Chriſtianæ fidei propagandæ tangebatur, eam ſibi excolēdam ratus, primò Indigenarum animis cùm beneuolentia, tùm authoritate, qua pollebat maxima (erat enim non Natalium minus, quam doctrinæ eruditioniſque ſplendore, famaque inſignis) lucrefactis, mox Coadiutores Epiſcopos è Syria, & Babylone AEgypti (ita enim paſſim modò Cairum appellant) accerſitos, per diuerſa Regni loca conſtituit, Syriacam linguam, qua in eadem Regione Apoſtolus Sanctum Euangelium quondam, vt traditio tenebat, prædicarat, introduxit, nihil deniq; eorum, quæ ad Eccleſiæ incrementum conferre poſſent, intermiſit; hac ratione vinea Chriſti in priſtinum ſtatum reducta, eos pau-

India varios errores imbibit.

Extincta religio ſuſcitatur per quendam Thomā natione Syrum.

paulatim progreſſus fecit; Vt non iam proprijs contenta finibus, vberrimas propagines ſuas in omnē Indiā, & in Chinā vſq; extenderit. Verùm contigit tandem ſucceſſu temporum, vt hi Suriani Sacerdotes Neſtorianæ hæreſeos labe infe-ſti, quicquid proaui eorum in India laudabiliter in Chriſtianæ religionis propagatione confece-rant, ipſi prauis dogmatis turpiter deſtruxerint. Ita teſtantur dicti Malabarum Annales; ita Luſi-tani Annalium Indicarum ſcriptores Ioannes de Bairres & Didacus de Coutto. Ita deniquè refert P. Ludoicus Guſmanus in ſua de Indicis expeditionibus hiſtoria Hiſpanico ſermone cō-ſcripta l. 2. c. 27. cuius formalia verba, ad maiorem fidei atteſtationem hic adiungenda cenſui. ſic enim ſcribit. Malabarici Annales

Son muchos los Chriſtianos que ay en la India con eſte nombre de S. Thome que paſſaran de ciento y cinquenta mil, aunque repartidos per diuerſos reynos, y ſubiectos à diuerſos Reyes gentiles y Moros. Tienen eſtos Chriſtianos ſu Arçobispo, Obiſpos y Sacerdotes, que vienen da la Suria y communmente los prouee el Patriarcha Oriental de Babylonia (o Alexandria) y porque los Obiſpos non pueden venir a viſitar eſta gente, ſino de tarde en tarde, paraque no les falten Sacerdotes, ordenan a los Ninõs, ſiendo muy perquẽnos de todas ordines P. Ludoicus Guſmanus.

aunque non las exercitan haſta ſer grandes. La cauſa de auer entrada eſtos Obiſpos, y Sacerdotes Surianos en la India, y tener tanta mano, y autoritad con los Chriſtianos de S. Thome, ſe vn hombre llamado Martome Suriano, que en lengua Suriana vale tanto, come en la eſpanola Don. Era Martome hombre muy rico, y principal, y a eſta cauſa tuuo entrada con los Reyes de Caranganor, y Colon; y con occaſion del nombre, que tenia de Thome, y ſu autoritad en aquella tierra, fueron ſele pegando los Chriſtianos, que deſcendian del Apoſtol S. Thome y el ſe hizo como Cabeça dellos, amparando los, y fauereciendolos, y por eſta via les fue ganãdo las voluntades, y como el era Suriano facilmente les perſuadio, que recibieſſen, y admittieſſen los Obiſpos de aquella tierra, haziẽdoles creer que aquella era la lengua, en que auia predicado Chriſto nueſtro Senõr en Hieruſalem; y per conſiguiente, que los Obiſpos Surianos enſenãuan la verdadera doctrina del Euangelio, y la que el Apoſtol S. Thome auia predicado à ſus ante paſſados. deſta manera entraron los Obiſpos Surianos lo primero en los Reynos de Caranganor, Colon, y Cochin, y poco a poco ſe fueron eſtendido a todas las partes haſta a China.

Syrè ܡܪܝ ܬܘܡܐ idē quod Don Thó

Hoc eſt Multi in India Chriſtiani quorum numerus vltra centum quinquagita millia ferè excurrit.

rit, Chriſtiani Thomæi dicti, per varia regna diuiſi, diuerſis Regibus Gentilium & Maurorum ſubiecti reperiuntur. Habent ij ſuum Archiepiſcopum, Epiſcopos & Sacerdotes, qui omnes è Suria veniunt plerumque eos ad huiuſmodi expeditionem, Patriarcha Babylonio ſeu Alexandrino deſignante. Cum verò Epiſcopi non poſſint terras adeò remotas niſi admodum tardè & rarò inuiſere, ne Sacerdotibus deſtituantur paruos adhuc pueros ordinibus initari ſolent, etiamſi non niſi in prouectiori ætate functiones ſuas exerceant. Cauſa verò cur Epiſcopi & Sacerdotes Suriani Indiam ingreſſi tantam ſibi apud dictos Chriſtianos authoritatem conciliarint, fuit homo quidam natione Surianus, Martome nomine, quod in noſtra lingua dominum Thomam ſignificat. Hic Martome erat admodum diues, & excellens, & ob hanc cauſam intrarat cum Regibus Caranganor, & Colon, & cum occaſione nominis Thomę, & magnæ qua pollebat authoritatis, Chriſtiani Thomæi ei ſe coniungebant. Ita Martome veluti caput eorum factus beneuolentia ſua ita omnium animos ſibi deuinxit, vt difficile non eſſet, ijs de ſolis Epiſcopis Suriæ in Indiam recipiendis admittendiſque perſuadere. Multùm ad hoc ijs perſuadendum poterat lingua Syra, quam eandem eſſe demonſtrabat, qua Chriſtus Saluator noſter in Hieroſolima quondam eſſet vſus; & qua S. Apoſtolus Thomas, ſuis maioribus ſacrum olim promulgaſſet Euange-

Chriſtiani Thomæi

Martome natione Syrus fidé Chriſti in India ſuſcitat.

Coloniæ Syrorum.

P lium

lium: Hac igitur ratione Epiſcopi Suriani primùm Regnum Caranganor, Colon & Cochin ingreſſi paulatim omnes circa Regiones in Chinam vſque occuparunt. Hæc Guſmanus. Quæ omnia confirmat ſupracitatus P. Paulus Godignus, aitque eos in hunc diem aliam doctrinalem, præter Syriacam linguam neſcire; hac omnia monumenta, omnes ſacros & Eccleſiaſticos Codices conſcriptos tenere, omnes deniq; Literatos ſacris potiſſimùm initiandos ad hanc non ſecus, ac apud nos ad Latinam addiſcendam teneri; addit, Vaipocotæ in Collegio Soc: Ieſu, eam ex profeſſo veluti ad Brachmanes conuertendos neceſſariam doceri. Vnde indubitatè colligo, tam eximiarum in vltimos Aſiæ fines expeditionum Authores alios nõ fuiſſe, quàm dictos Epiſcopos Surianos Thomæorum. Inter quos non Syros tantùm; ſed & AEgyptios ſeu Copticas, AEthiopeſque fuiſſe abundè declarant ſupraallegata nomina patria lapidis marginibus Suriano charactere inſculpta. Vt

In India lĩgua Syriana apud Brachmanos hodiè adhuc viget.

Nomina AEthiopica AEgyptia, lapidi inciſa.

ܡܨܪܝܐ, Asba ܐܣܒܐ, Saba ܣܒܐ, kuſio ܩܘܫܝܐ

Tabennoio ܛܒܢܝܐ, Kubtis. ܩܘܒܛܝܣ, Mitſroio

Quorum illa AEthiopica, hæc AEgẏptia, cætera Syra eſſe, vel leuiter tantùm dictarum linguarum cognitione imbutus ignorare non poteſt. Dicebantur autem hi omnes promiſcuè Suriani, vel quod totum illum tractum, qui eſt ab Eufra-

te

te ad mare Erythræum vſque vnà cum extimis & citimis dicti maris littoribus Syriam latè dicerent; vel ob linguam Syram, aut Chaldaicam quam omnes doctiores profitentur; quemadmodum de Arabo-AEgyptijs & AEthiopicis Monachis ſupra oſtendimus, & de Sinaitis monachis monſtrat Beniaminus in ſuo Itinerario his verbis. Beniaminus

ומשם שני ימים לרפידים ויושבים שם בני ערב ואין בו מישראל
ומשם יום להר סיני ובראש ההר במה לכומרים הנקראים סור
יאניים ובני ההר מצבר נקרא טור סיני ויושביו מדברים בלשון
תרגום והם תחת עול מצרים

Vnde in Raphidim duorum dierũ iter eſt, vbi Arabes habitant, nulluſque ex Iſraelitis eſt, Hinc verò ad Sinai montem vna die itur, in cuius cacumine fanum eſt Monachorum, qui Suriani dicuntur; in montis autem radicibus caſtrum magnum eſt, quod Tor Sinai appellant, huius incolæ Chaldaicè loquuntur, hoc eſt lingua targum. ſuntque huius loci incolæ AEgyptiorum ſubditi: Hos autem Monachos Coptitas fuiſſe, librorum Coptorum in huius Arabiæ deſertæ monaſterijs factæ teſtantur inſcriptiones, quas in catalogo librorum Coptorum propoſitas conſidera. Patet igitur Eccleſiam Copto-AEthiopicam, quæ totam dicto modo Syriam comprehẽdebat, vni Patriarchæ Alexãdrino ſeu Lingua Targum

Cai-

Cairano ſubdebat; in Indiam primò, atque hinc in Chinam cæteraſque Aſiæ Regiones, colonias factas nullo non tempore traduxiſſe. Nam cum AEgyptus optimos quoſq; , & commodiſſimos maris Erythræi portus obtinuerit, ex Erythræo verò mari in AEthiopiam, Perſidem ac reliquã denique Indiam non incõmodus traiectus fuerit, frequentiſſimam nullo non tepmore vltrò citròque fuiſſe commeationem, præter alias, celeberrima quoque illa Salomonis ex Aſiongaber maris Rubri portu in Regionem Ophir facta maritima expeditio ſatis declarat. Verùm quid Ophir hoc loco propriè ſit. inter Interpretes admodum controuerſum reperio; ſcio quoſdam Ophir pro ipſo auro obrizo accipere, verùm horum opinio iam dudum exploſa eſt; Alios verò per Ophir eam Regionem Americæ deſignare, quam Peru vulgò dicunt; quæ cum duplex ſit Borea & Auſtrina, eas numero duali Paruaim dictas ex illo colligũt והזהב זהב פרוים. & aurũ illud aurum Paruaim. Ita Arias Montanus. Verùm cum non videam quomodo dicta claſſis in Antipodum Paleſtinæ prorſus & è diametro oppoſitum, disiunctum, ignotumque mortalibus Orbem, abſque magnete, cuius tunc temporis vſum ignorabant, alijsque ſubſidijs, quibus freti noſtri Archinautæ eum Orbem detexerunt, deſtituti, ſecurè, & tam exiguo tempore peruenire potue-

Commoditas ex AEgypto nauigandi in Indiam.

Quid propriè Ophir

tuerint; prætereà quo animo aurum, gemmas, ligna pretioſa, cum tanto periculo in Regionibus adeò diſſitis, quibus in vicinioribus, vtpote Cherſoneſo aurea abundat, quærere attentarint? hæc inquã qui facere potuerint cũ non videam, meritò eã opinionẽ veluti incongruã explodendã cẽſeo. Certius itaq; & ſecurius iter arrepturus dico, Ophir vocẽ Coptã eſſe, ſeu AEgyptiacam; qua AEgyptij Veteres eam Indiam appellabant, quæ continet Regna Malabar, Zeilanum, Aureã Cherſoneſum & ad eam ſpectantes Samatram, Moluccas, Iauas, aliaſque vicinas Inſulas Auriferas, in quas Hiram claſſem Salomonis ſtatutis temporibus expediuiſſe, non aurũ tantùm, gemmæ, lapides & ligna pretioſa, Pauones, Simiæ, ſimiliaq; quæ è dictis Regionibus, rebus huiuſmodi refertis Claſſis Hiram ſecum attulit, teſtãtur. Sed onomaſticon noſtrum Copto-Arabicum Capite de nominibus gentium id clarè docet. vbi ⲟⲩⲥⲟⲫⲓⲣ هند Hend. quod & Indiam explicat. ⲟⲩⲟⲫⲓⲣⲟⲥ verò هندى ſeu Indum, Ophir igitur nihil aliud eſt, quàm India; aurum verò Paruaim ego exiſtimo fuiſſe ex יאוים Iauaim, hoc eſt è Iauis Inſulis, ita enim has Inſulas binas dici, apud Rabbinos me legiſſe memini. Cum itaque ex Erythræo mari in Ophir ſeu Indiam adeò frequens fuerit expeditio; certè hac vſos opportunitate, nõ Chriſtianæ tantùm Religio-

Salamoni Vnde aurũ aſportatum.

ⲟⲫⲓⲣ Aegyptiacè Indiam ſignificat.

gionis propagatores; ſed & veteres AEgyptios eorumque Hieromãtas, & philoſophos cum dictis Regionibus ingens habuiſſe vltrò citròque commercium, varia AEgyptiorum in ijs relicta teſtantur monuměta. Inter ea Ormus ſeu Hormuz nobiliſſima Perſici ſinus Vrbs, prima Aegyptiorum in Perſia Colonia, & cõmoda ijs qui in Indiá traijcere volũt, ſtatio, quáq; ab Hermete AEgyptio, (à quo & nomen habet; هرمز Hormoz enim Arabibus idẽ eſt, quod Græcis Ἑρμῆς Mercurius) ædificatá, Haithon tradit l. de Tartaris c. 6. Iterum Reges Perſiæ AElius Spartiaanus, ab Oſiride, Pſammoſſires dictos aſſerit; nec imperitè, Oſiridem. n. primùm in eas partes & dein in Indiam conceſſiſſe, Vrbibuſque exſtructis populos ad meliorem viuendi normam redegiſſe, Diodorus ſequentibus verbis tradit.

Ormus ab Ermete fundata.

In vita Adr:

L. 1. c. 2.

Ἐπειτα ποιήσασθαι τὴν πορείαν δι' Ἀραβίας παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἕως Ἰνδῶν καὶ τοῦ πέρατος τῆς οἰκουμένης, κτίσαι δὲ καὶ πόλεις οὐκ ὀλίγας ἐν Ἰνδοῖς, ἐν αἷς καὶ Νύσαν ὀνομάσαι, βουλόμενον μνημεῖον ἀπολιπεῖν ἐκείνης καθ' ἣν ἐτράφη κατ' Αἴγυπτον. φυτεῦσαι δὲ καὶ κιττὸν ἐν τῇ παρ' Ἰνδοῖς Νύσῃ καὶ διαμένειν τοῦτο τὸ φυτὸν ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ τῶν κατὰ τὴν Ἰνδικὴν καὶ τὴν ὅμορον χώραν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα σημεῖα τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας ἀπολελοιπέναι κατ' ἐκείνην τὴν χώραν, δι' ὧν προαχθέντας τοὺς μεταγενεστέρους τῶν Ἰνδῶν ἀμφισβητῆται περὶ τοῦ Θεοῦ, λέγοντας, Ἰνδὸν εἶναι.

Hinc per Arabiam, ſecus mare Rubrum ad Indos vſque & Orbis habitabilis fines perrexit.

Nec

Nec paucas Indis Vrbes cõdidit, è quibus vnam vocauit Nyſam AEgyptię illius, vbi nutritus fuerat monumentum relinquere volens. In hac Indorum Nyſa hederam plantauit, quę præ omnibus Indiæ, & finitimæ terræ locis tantùm creſcit & permanet. Multa inſuper alia ſui in terras illas aduentus ſigna reliquit. quibus Indi poſteriores inducti, controuerſiam mouent ſuper hoc Deo, & natione Indum eſſe contendunt; Huius ſecuti veſtigia, frequentius poſtmodum huiuſmodi plagas AEgyptios adijſſe veriſimile eſt. Certè Perſarum Magos, Indorum Brachmanas, vti & cæteros Aſiæ ſapientes omnem philoſophandi rationem, omnes circa Deorum cultum ritus, & cerimonias ab AEgyptijs nõ aliter, quàm hoc reciproco cõmercio accepiſſe, præterquàm quod clarè in vita Apollonij id doceat Philoſtratus; certè ipſa dictarum Gentium mores & conſuetudines, id luculenter indicant; Cum in hodiernum diem in India, China, Iapone, Tartaria ſeu Cathaia, quin etiam in ipſa America, Solis, Lunæ, Siderum, Terræ, Animalium omnis generis cultum, nõ ſecus, ac in AEgypto ab immemorabili tempore, vigere intueamur. Polymorphas Oſiridis & Iſidis ſtatuas, Apides quoq; Anubides, Canopos, & ſimilia AEgyptiorum monſtra ibi paſſim coli reperias; pyramides myſticas & magnificentiſſima Templa Genijs ad AEgyptio-

Indorum philoſophi omnem ſcientiam ab AEgyptijs hauſerunt.

Idolatria AEgyptiorum in tota India paſſim adhuc viget.

ptiorum normam erecta, verbo AEgyptiacam rerum faciem vbique videas. Quæ omnia hic fuſiùs declararem, niſi ea in primæ Oedipi noſtri partis Syntagmate quarto (quam Simiam AEgyptiacam voco) fuſiſſimè & particulatim pertractaſſem, quare Lectorem eò remittimus. Atque hæc ſunt, quæ de Colonijs Copticarum ſiue AEgyptiorum hucuſque dicenda exiſtimaui; de quibus non ignoro alios aliter forſan ſentire poſſe; Verùm iſta mihi viſa ſunt veriſimiliora, potuiſſemque rei propoſitæ alias non contemnendas in medium rationes afferre, ſi aut inſtituti mei ratio id modò poſtulaſſet, aut mea intereſſet aſſenſum à Lectoribus violenter extorquere. Sufficit nobis, ex AEgypto factas in totum Orbem expeditiones, qui vnicus noſter ſcopus erat, dilucidè, etſi fuſiùs forſan, quàm par erat, hoc loco demonſtraſſe. Quare his relictis ad linguam Coptam poſtliminiò reuertamur.

Cap.

CAPVT V.

Vtrum Lingua Copta vera & antiqua ſit AEgyptiorum Lingua.

VEteres AEgyptios, præter Hieroglyphicas literas (de quibus nos, cum non tam ſcriptura propriè ſit, quàm ſymbolica quædam & ſublimioris Theoſophiæ per vniuerſales animi notiones expreſſa repræſentatio; modo ſilemus) aliam propriã linguã, omnibusq; commune idioma habuiſſe, nequaquam dubitari debet, niſi forsã eos quiſpiã per Hieroglyphicas notas, geſtu nutuque expreſſas, Aſtomorum more locutos aſſerat; quod ridiculũ, ne dicam ſtolidum eſt aſſerere. Quænam igitur fuerit antiquà illa AEgyptiorum lingua, ſi quis ex me quærat; ei facilius quid ſentiam reſpondebo, quàm quid ſcripto prodere debeã; cùm nullũ, quem in hac vetuſtatis nebula ſequar, inueniã; ita Scriptorum omniũ in ea peruidẽda caligant oculi; ita altũ de ea omnium ſilentium. Veruntamen quandoquidem ſemper glorioſum eſſe duxi, in quam maximè arduis conari tantùm; ego ſanè toto penè ſemeſtri ſpatio, quo Codicis huius noſtri Coptarabici tum verſioni, tum deſcriptioni incubui, ſingulari ſemper ſtudio, id vnum contendi, vt è

Difficultas in inquirenda lingua antiqua AEgyptiaca.

Sacris Biblijs,Chronicis,atq;antiquioribus Scriptoribus Triſmegiſto,Beroſo, Herodoto,Philone, Plutarcho,Euſebio,Pauſania,Horo,Porphyrio,Iamblicho, alijſq;Hebræis, Arabicis, & Syriacis Authoribus,vocibus antiquæ AEgyptiacæ linguæ proprijs in vnum collectis, ijſque cum Coptæ linguæ vocabulis collatis, quid de vtraq; ſentiendum eſſet, cognoſcerem. quo labore id tandem conſecutus eſſe videor, vt dubitatione omni ſublata, id, de quo paulò ante ſuſpicabar, clarè viderem. Nam ex ijs,quæ ad noſtra vſque tempora dictorum Authorum traditione peruenerunt, neſcio quid affinitatis vnius ad alteram, (quemadmodum in ſequentibus monſtrabimus) deprehendi. Nam examine cæterarum Orientalium ad has inſtituto,ſicuti Copta ad antiquam AEgyptiacam, ita vtraque ad nullam maiorem deprehenditur affinitatem habere, quàm ad Græcam. Falluntur igitur omnes ij, qui illud צפנתפענח,quo ixta vulgatā editionem Pharao Ioſephum mūdi Saluatorem appellat, coacta & violenta deriuatione aliud, quàm AEgyptiacum eſſe aſſerunt. Nam præterquàm quod, non D. Hieronymus tantùm; ſed etiam quotquot de eius verſione rectè ſentiunt, id AEgyptiacum eſſe aſſerant; certè ipſæ Sacræ literæ non obſtantè defectu verborum id apertè ſignificantium id adeò clarè ſanè hiſce verbis mōſtrare videntur, ut

Magna affinitas AEgyptiacæ linguæ ad linguam Græcam.

Tſaphnath Phaneahh vel Tſaphnat phanech non eſt Hebraicū

ut

vt nulli amplius dubitandi locus relinquatur. Gen. 41. v. 44.

ויקראפרעחשם יוסף צפנתפענח

Hoc eſt *& vocauit Pharao nomen Ioſeph Tſaphnath phanebh.* in hoc verſu Hebraico, deſunt quidem hæc verba (in lingua AEgyptia) ex quo vnico aduerſæ partis ſententiæ erroris ſui originem traxiſſe videntur. Sed eorum in Hebraico fieri mentionem, neceſſarium non erat; cum vocabulum à Moſe hoc loco poſitum ſeipſum veluti peregrinũ, atq; ab Hebraica phraſi ſpurium, apud omnes linguæ ſanctæ gnaros ſatis explicet. Quod & Rabbini omnes fatentur. Rabbi Schlomo Iarrhi hoc loco inquit ואין לפענח דמיון כמרקא *non eſt ſimile verbum Phanech in Scriptura.* Cui ſubſcribit Rabbi Abraham hoc loco ita commentans. אמזה מלהמצרית לא ידענו פרושה *Si inquit hæc verba, verba AEgyptia, neſcimus eorum ſignificationem* Cum autem barbarum ſit & peregrinũ, & cuius, vti probauimus, ſignificatio neſciatur, ex ſequela ſanè verborumq; cõtextu ad aliam linguam pertinere non poteſt, niſi ad eam, quæ Pharaoni erat vernacula, quaq; Ioſephum quotidie alloqui erat ſolitus, videlicet AEgyptiam, cui affinẽ, imò eãdem diximus Coptã. Dicimus itaq; hoc vocabulũ Tſaphnath Phanech idẽ eſſe quoq AEgyptiacum

Tſaphath Phanech Aegyptia vox.

Rabbini

R. Salomon Iarrhi in comment. huius loci

R. *Abrahã hoc loco*

Tſaph-nath Pha-nech idē quod pſō-tom pha-nech

cum ſeu Coptũ ⲯⲟⲧⲟⲛⲡⲁⲛⲏⲕ vel ⲯⲟⲛ-ⲑⲟⲙ ⲫⲁⲛⲏϫ, quorum prius ⲯⲟⲛⲧⲟⲙ in AEgyptiaca lingua futura; ⲡⲁⲛⲏⲕ vel ⲫⲁ-ⲛⲏϫ verò vatem vel Augurem ſignificat, aut eũ qui futura & abſcondita aperit. Hoc autem ita eſſe docet Pẽtateuchus Coptus ſeu AEgyptiacus qui ab iniuria temporũ vindicatus, ſummo Reip. literariȩ bono hodiè in Vaticana Bibliotheca cõ-ſeruatur. Vbi ⲯⲟⲛⲧⲟⲙⲡⲁⲛⲏϫ pro Hebrȩo צפנת פענח legitur vti.

Pentateuchus Coptus in Bibliotheca Vaticana n. 4.

Textus Coptus

Ⲟⲩⲟϩ ⲁⲫⲁⲣⲁⲱ ⲉⲗⲡⲉ ϥⲱϭⲟⲩⲣⲉⲃⲟⲗϩⲓ, ⲧⲱⲧϥⲁϥⲧⲏⲓ ϥⲉ-ϫⲓϫⲛ̀ⲓⲱⲥⲏⲫ ⲟⲩⲟϩⲁϥϯⲛⲟⲩϩⲉⲃ ⲥⲱⲛ ϣⲉⲛⲟϩⲓ ⲱⲧϥⲟⲩⲟϩⲁϥϯ, ⲛⲟⲩϫⲗⲁⲗ ⲙ̀ⲙⲟⲩⲃⲉϥⲏⲧϥ. ⲟⲩⲟϩⲁϥⲧⲁⲗⲟϥⲉϫⲉ ⲛⲉϯⲃⲉⲣⲉϭⲱⲟⲩⲧⲥⲙ̀ⲙⲁϩⲁϥⲧⲁ,ⲗⲟϥ ⲉϫⲉⲛϯⲃⲉⲣⲉϭⲱⲟⲩⲧⲥⲙ̀ⲙⲁϩⲥⲛⲟⲩϯ, ⲟⲩⲟϩⲁⲡⲓⲕⲩⲣⲓⲍⲱ ϣⲉⲃⲟⲗ ϧⲁϫⲱϥⲟⲩ ⲟϩⲁϥϫⲁϥⲉϫⲉⲛ ⲡⲕⲁϩⲓⲧⲏⲣϥⲛ̀ϫⲏⲙⲓ. & paulò poſt. Ⲟⲩⲟϩⲁⲫⲁⲣⲁⲱϯⲣⲉⲛⲫⲣⲁⲛ ⲛ̀ⲓⲱⲥⲏⲫϫⲉ ⲮⲞⲚⲐⲞⲚ ⲪⲀⲚⲎⲔ.

Hoc eſt, *Dixit Pharao ad Ioſeph quia reuelauit tibi Deus, omnia quæ locutus es, nunquid Sapientiorem & conſimilem tui inuenire potero?* & poſteà verſu 42. *Tulitque Pharao annulũ de manu ſua, & dedit eum in manu eius Ioſeph; veſtiuitq; eum ſtola byſſina & collo torquem aureum circum-*

poſ-

poſuit. fecitque eum aſcendere ſuper currum ſuum ſecundum præcone clamante, vt omnes coram eo genuflecterent & propoſitum eſſe ſcirent vniuerſæ terræ AEgypti. & poſt. verſu 45. *Mutauique Pharao nomē Ioſeph in* ⲯⲟⲛⲑⲟⲙⲫⲁⲛⲏⲭ (quod eſt futurorum vates.) Ex quo ſanè luculenter patet nomen illud aliud non eſſe, niſi AEgyptiacum. Non enim veriſimile eſt, Pharaonem nomen Ioſeph in aliam, quàm quę ei vernacula erat, linguam commutaſſe. Sed ſi forſan cuipiam in hac verſione Copta, vtpote lingua peregrina, barbara & hucuſque Europæis incognita minus ſatisfactum eſſet, ille adeat 70. interpretum tranſlationem, quam ita ſanè congruam Coptæ reperiet, vt in nullo ab ea differre videatur. Sic enim vertũt. Καὶ ἐκάλεσε Φαραὼ τὸ ὄνομα Ἰωσὴφ Ψονθομφανήχ *& vocauit nomen Ioſeph Pſontomphanech*. Quod ſi nunc quiſpiam præter Sacræ Scripturæ teſtimonia profanas quoque deſiderat authoritates, nec illæ deſunt. Nam omnes eos qui futura prædicerent, AEgyptiaca voce Pſontomphanchtes appellatos eſſe, maximè verò Moſen hoc nomine ab AEgyptijs cohoneſtatum aſſerit Chronicum Alexandrinum hiſce verbis. Τὸν Μωϋσέα μετὰ τὸ ἐπαγαγεῖν αὐτὸν τὰς πληγάς, οἱ Αἰγύπτιοι Ψον-θομ-φαγ-χθὴν προσηγόρευσαν, ὃ ἑρμηνεύεται ᾧ ἀπεκαλύφθη τὰ μέλλοντα. *Moſem inquit, cum 10. plagas in AEgyptum introduxiſſet, AEgyptij appellabant Pſont homphanchthi.*

70. Interpretes habet Pſontomphanech.

Gen.41 n.44.

AEgyptij Augures & Interpretes ſomniorum & futurorum prædictores vocabantur Pſontomphanctes.

Chronicō Alexādrinum f. 179 edit. Græcolatinæ

Moſes ob prodigia patrata vocatur Pſontomphacthes

cuiu-

cuius interpretatio eſt, cui futurum reuelatum eſt. Pſonthom phanech igitur nil aliud eſt quàm futurorum ſeu Abſconditorum interpres, qualis Ioſeph reputabatur, eo, quod obſcura ſomniorum præſagia ſagaciter intellexiſſet, & prudenter interpretatus eſſet. Et hoc modo intelligendam eſſe illam vocem AEgyptiam, docet Philo in libro de Ioſeph. Ioſephus libro primo antiquitatũ, quibus aſtipulantur Expoſitiones Thargumicæ; Nam vbi Hebræi legunt צפנת פענח, Rabbi Onkelos Paraphraſtes Chaldæus ſic vertit.

Philo l. de Ioſeph

Ioſeph l. de Antiquit.

Rabbi Onchelos in paraphraſi Caldaica huius loci.

וקרא פרעה שום יוסף גברא דמטמרן גלין ליה

Et vocauit Pharao nomem Ioſeph Virum cui maniſeſtantur abſcondita. Conſetit huic Rabbi Ionathan Ben Vziel qui hoc nomen in Thargum Babylonico ſic vertit.

R. Ionathas Ben Vziel in Thargũ Babylonico

וקרא פרעה שמיה דיוסף גברא דטמירן מפרשם

Et vocauit Pharao nomẽ Ioſeph Virum abſcondita exponentem. cui conſonat Syrica quoque verſio;

ܘܦܩܕܗ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ ܘܩܪܐ ܦܪܥܘܢ ܫܡܗ

ܝܘܣܦ ܙܦܢܬ ܦܥܢܚ ܕܟܣܝܬܐ ܓܠܝܢ ܠܗ.

Dabmeztrin vqcro Faraun ſchmeh Iauſeph Zafnat Fanech dcaſiotſo ghlion lech. *Et præfecit Pharao Ioſeph, eo, quod cculta ei eſſent reuelata.* Cui quadrat id quod Onomaſticum Syriacum, vocem interpretando aſſerit.

Syriacus Pentateuchus apud Maronitas hoc loco.

ܨܦܢܬ ܦܥܢܚ ܡܫܟܚܢܐ ܕܟܣܝܬܐ.

Zafnat fanech meſchachhono dcaſiotſo. Hoc eſt *Inuentorem arcanorum, & abſconditorum*. Arabica quoque verſio idem habet hoc loco.

Arabica Lectio.

وسمّى فرعون اسما يوسف موضح الجفيـــات.

Et vocauit Pharao nomen Ioſeph *quaſi qui aperiret abſcondita*. Vaijſmi Faraun Eſma Iuſef mutſachalhhafiat. Samaritana tamen magis congruit Hebræo textui, ſic.n. in Vaticano codice legitur.

Pentateuchus Samaritanus Vaticanus cit. loco.

ࠅࠉࠀࠌࠓ.ࠐࠓࠏࠄ.ࠀࠋ·ࠉࠅࠎࠐ
ࠀࠍࠉ.ࠐࠓࠏࠄ:ࠅࠁࠋࠏࠃࠉࠊ:
ࠋࠀ·ࠉࠓࠉࠌ:ࠀࠉࠔ:ࠀࠕ:ࠉࠃࠅ
ࠅࠀࠕ:ࠓࠂࠋࠅ:ࠁࠊࠋ ࠀࠓࠑ:
ࠌࠑࠓࠉࠌ ࠅࠉࠒࠓࠀ;ࠐࠓࠏࠄ ࠔࠌ
ࠉࠅࠎࠐ ࠑࠐࠍࠕࠐࠏࠍࠇ:

Vaiomer Pharao al Ioſef Ani Pharao vbalgatach lo iarim iſch eth iado veeth raglo becol Mitſraim Vaicra Farao ſchem Ioſeph Tſaphnath phanech. *Et dixit Pharao ad Ioſeph: Ego Pharao & præter te non leuabit vir manum ſuam, aut pedem ſuum in vniuerſa terra Ægypti. Et vocauit nomẽ Ioſeph Tſaphnat Phanech, id eſt arcanorũ interpretẽ.* Armenica verò Biblia. pro Tſaſnat fanech habẽt Feſuut. vt in vaticano exẽplari legitur

Armenica Biblia Vaticana.

Եկոչեաց փարաւոն հանուն յովսեփայ զաովթ

Eui gociatſi Paraun ſanun Houſepu Feſuut. *Et appellauit Pharao Ioſeph Feſuut*. &c. quod vocabulũ quid propriè ſignificet, nullus mihi Armenorum quibuſcum frequens mihi hic Romæ familiaritas eſt, explicare potuit. Atque ex hac authoritatum farragine luculẽter apparet, hanc vocem Tſaphnath phanech, idem eſſe quod Pſonthom phanech, corruptumque eſſe ab Hebræis, ob difficultatem qua AEgyptiacas voces pronũciabant. Nam cùm hoc verbum abſconditorum reuelatorem ſignificare intelligerent; veriſimile eſt eos Pſonthon in Tſaphan (צפן enim idem quod occultum eſt) vt Hebraicæ phraſi lectionẽ redderent ſimiliorem, tranſmutaſſe. In qua opinione fuiſſe videtur Oleaſter in hunc locum cõmentans, ex Hebræorum libris perſuaſus. *Mihi videtur*, inquit, *ſi Tſaphnath phanech dictiones Hebrææ ſunt, nullum eſſe dubium quin prior* צפנת *Tſaphnoth ſignificet occultum, à* צפן *quod eſt abſcondere, ſeu occultare. De ſignificatione verò ſecundæ dictionis magis dubitatur, quod ea ſolùm hoc loco reperiatur. Rabini tamen noſtri omnes dicunt ſignificare reuelatorem lingua barbara.* Quibus aſtipulatur R. Moſes AEgyptius vulgò Rambam maximarum difficultatum egregius interpres, qui & ob eximiam eruditionis ſuæ ſoliditatem, hoc in epitaphio ſuo in hũc diem ad lacum Geneſareth in Palæſtina, viſẽdo à poſteris Hebræis

Tſaphnat phanech eſt corruptum AEgyptiacũ

Oleaſter ex R. Iari in com: in Gen:

Eulo-

Eulogium meruit ממשה עד משה לא קם כמשה *à Moſe ad Moſem non ſurrexit ſicut Moſes*. Hic, inquam, Moſes AEgyptius natione, in commentatione huius loci expreſſis verbis aſſerit vocem Zaphnath phanech eſſe AEgyptiacam, qua arcanorũ reuelatorem ſignificarent, & ab Hebræis corruptam, & hoc ab ipſis linguæ AEgyptiæ peritis ſe accepiſſe. Ψονθομ igitur ad difficultatẽ pronunciationis vitandam in Tſaphnat verſum, idẽ eſſe facilè ea nomina comparanti patebit. Vnde ſatis mirari non poſſum, quid in mentem venerit Eugubino, quod Tſaphnat phanech verum AEgyptiacum, Pſontomphanik autem corruptũ aſſerere auſus ſit; tãtùm abeſt vt hoc corruptum ſit, vt potius 70. Interpretes ab ipſis Sacerdotibus AEgyptijs inſtructos, id tanquam propriam AEgyptiæ linguæ vocem poſuiſſe, cẽſendum ſit.

Eugubinus in 4 ſuper Geneſ.

Porrò perperã ſentit Diodorus Siculus apud Claudium Duretum, qui præterquàm quod linguam antiquam AEgyptiorum extinctam dicat, tantam eius ad Hebræam adſtruit affinitatem; vt haſce duas Gẽtes ſine difficultate ſeſe intelleхiſſe innuere videatur. Quod ſi verum eſt, quomodo ſeruabitur illud pſalmi de Ioſeph loquentis, *Cùm exiret de terra Ægypti, linguam quam non nouerat audiuit*? Aut vnde tantam ad Hebræam contraxit ſimilitudinẽ; an è cõmercio, vel vtriuſque populi frequẽti digreſſu? Sed Hebræos AE-

Diodorus Siculus apud Claudiũ Duretum del' origine des langues de ceſt Vniuers c. 41.

Pſal. 80. V. 4.

Geneſ. 41 gyptijs commiſceri nefas eſſe, ſacra pagina teſtatur. Si porrò dixerímus quod à prima origine huiuſmodi inter eos extiterit ſimilitudo, id certè cùm nulla huius rei exiſtant veſtigia, gratis aſſeremus. Quod porrò alij obijciãt illud Beniamini Iudæi aſſerentis, AEgyptiacam linguam ab Hebraica parùm differre, refutatione nõ indiget; cùm illud nequaquam de lingua antiqua AEgyptiorum; ſed Arabica, qua ante quadringentos circiter annos, quo tempore Beniamin AEgyptum luſtrabat, vulgò vtebantur, intelligendum ſit. Hanc enim cũ ſororibus ſuis Chaldaica, Syra, AEthiopica vnicam matrem ſuam profiteri clarũ eſt. Et teſtatur Author libri Gozri. his verbis.

Beniamin. Iudæus

Arabica lingua affinis Hebrææ.

היו אלו שלש לשנות משותפות מתדמות הארמי והערבית
והעברית בשמותיהם הליכותם ובשמושיהם

Tres iſtæ linguæ, Chaldaica, Arabica, & Hebraica cõiũgũtur ex ſimilitudine in nominibus ſuis cõſuetudinibus & miniſterijs. Quĩ & hoc ipsũ textus Beniamini Hebręus clarè indicat: ſic enim habet.

Chaldaica & Arabica ſimiles Hebrææ.

ונתנאל ראש הכנסת וסנדרין יושב בשואן בית המלך בעיר
הגדולה במצרים אשר היא ראשונה לבני ערב לשונם כלשון הקדש

Tractans de primarijs ſectæ Iudaicæ viris. *Inter hos, ait, primas tenet Nathanael; primus Eccleſiæ Synedrij, Sedens in Domo Regis in Soan in Vrbe magna Ægypti, quæ filiorum Arab, id eſt, Arabum Metropolis eſt, lingua eorum ſicut lingua ſancta,*

Beniamino Itinerario manuſcripto Hebraico Iudæi cuiuſdã Romani.

Vbi

Vbi forſan pro voce Arabica ערב, Authores עבר quod Hebræum ſignificat ſumentes, erroris cauſam dederunt. Porrò qui linguam AEgyptiam AEthiopicæ, Chaldaicæ, Arabicæ, Syriacæ, alijſq; Orientalibus affinem dicunt, veluti Bibliander, Geſnerus, Volaterranus, Eugubinus, Ambroſius Theſeus, nominibus quibuſdam Coptis perſuaſi id aſſerere videntur. *Patrem enim*, ait Theſeus, Ⲡⲓⲱⲧ & Ⲡϣⲏⲣⲓⲙ *filium appellant, & per literas non ſecus ac Hebræi, Arabes, & Chaldæi (quorum linguam quoque affectare videntur.) computant*. Sed quid quæſo hæc ad linguas Orientales? certè vti totius linguæ, ita quoque nominum horum à cætera Orientalium linguarum phraſi diuerſitatem maximam eſſe, nullo alio teſtimonio, niſi dictarum linguarum cum Copta comparatione, opus eſſe arbitror. Sed operæ precium faciam ſi id exemplo aliquo demonſtrauero.

Beniamini Textus corruptus pro ערב accipientis עבר

Geſnerus Volaterranus, Ambroſius, Theſeus, introduct: ling: Chald: Syriac: Armen:

Lingua AEgyptiaca ad nullam Oriẽtalium affinitatem habet.

Dicunt Patrem & Filium	*Hebræi*	אב ובן	*Ab vben*
	Chaldæi	ܐܒܐ ܘܒܪܐ	*Aba vbra*
	Syri	ܐܒܐ ܘܒܪܐ	*Abo vabro*
	Arabes	الاب والابن	*Ellab vallebn*
	AEthiopes	አብ፡ወወልድ	*Ab wawalda*
	Armeni	Հաւր Լորդւոյ	*Hor eui ordu*
	Samaritani	ࠀࠁ:ࠅࠁࠍ	*Ab vben*
	Coptitæ AEgypti	Ⲫⲓⲱⲧ ⲛⲉⲙⲡ ϣⲏⲣⲓ	*Phiot nemſiri*

Quem-

Quemadmodum è ſequenti catholicæ religionis verſiculo(In nomine Patris & Filij & Spiritus S.) toti orthodoxo mundo paſſim vſitato, patet.

Hebrai	בשם האב ובן ורוח הקדש *Beſchem haab vbèn veruàh hakòdeſch*
Chaldæi	ܒܫܡ ܐܒܐ ܘܒܪܐ ܘܪܘܚܐ ܩܕܝܫܐ *Biſma aba vbra varuhha Kdiſcha*
Syri	ܒܫܡ ܐܒܐ ܘܒܪܐ ܘܪܘܚܐ ܩܘܕܫܐ *Beſchem abo vabro varucho Kudſco*
Arabes	بسم الاب والابن والروح القدس *Biſmillab vallebn varuch elkods.*
AEthiopes	በስመ:አብ: ወወልድ: ወመንፈስ: ቅዱስ። *Baſma walwalda wa manphas Kedus.*
Armeni	յանուն հաւր եւ որդւոյ եւ հոգւոյն սրբոյ *Anun hor eui ordu eui hocun ſerbu*
Samarit:	ࠁࠔࠌ:ࠀࠁ:ࠅࠁࠍ:ࠅࠓࠅࠇ:ࠄࠒࠃࠔ: *Beſchem ab vben veruach haKKodeſch*
Coptitæ	ϧⲉⲛⲫⲣⲁⲛ ⲙ̀ⲫⲓⲱⲧ ⲛⲉⲙⲡϣⲏ ⲣⲓ ⲛⲉⲙ̀ ⲡⲓⲡⲛⲁ ⲉⲑⲟⲩⲁⲃ *Chenphrã phiot nem pſiri nẽ pipna ethuab*

Qui

Qui iam verba in hiſce paradigmatis propoſita diligenter contulerit, videbit magnam quidem Orientalium hìc citatarum linguarum ad ſe inuicem eſſe affinitatem; ſed ad Coptam nullam prorſus. Quid enim πιωτ & πεϣηρι ad *Ab ben*, *Abo vabro*, *Ab vbnu*, *wawalda* & cætera huius generis obtineat, diſpicere vix poſſum; Accedit quod Theſeus linguarum affinitatem, ex vno atque altero vocabulo malè concludat. Nam hac ratione Germanicam dicerem maximè affinem Hebraicæ, aut etiam Perſicæ, cùm plurima cõtineat nomina dictis linguis propria. Pari ratione imprudenter faceret qui ex pauculis vocabulis Armenicis V.G. Գուրջստան *Gurcudā* Թաթարստան *Tatariſtan*. Թուրքստան *Turchiſtan*. Հնդկաստան *Schaiſdan*; quibus vocabulis Indi & Armeni, Georgiam, Tartariam, Turciam Armeniā indicant, ideò Armenicę Indicā affinē eſſe concluderet. cùm vix lingua ſit, quæ non ab alijs quædam vocabula mutuetur, etſi ipſæ inter ſe ſint diuerſiſſimæ. Sed hæc de nomine Pſontomphanech dicta ſint.

Porrò ij, qui nomen Moyſis ab Hebraica voce משה diductum, Hebraicum eſſe volunt, grauiter quoque errant. Cùm hanc vocem Coptam ſeu AEgyptiacam eſſe, præter Authores paulò poſt allegandos id certè ſacra ſcriptura clarè indicet his verbis.

ויגדל הילד ותבאהו לבת פרעה ויהי לה לבן ותקרא שמו משה
ותאמר כי מן המים משיתהו

Philo de Vita Moſis.

Adultum verò tradidit filiæ Pharaonis; quem illa adoptauit in locum filij, vocauitque nomen eius Moyſes, dicens, quia ex aquis extraxi eum. E quibus verbis clarè patet hoc nomen Moyſi non à Parentibus, nec ab aliquo alio ex Hebræorum Gente, ſed ab ipſa Pharaonis filia inditum eſſe; quæ cùm præter vernaculam AEgyptiam aliam familiarem non haberet; certè inuentum puerum eam AEgyptio nomine Moyſem, quaſi diceret, ex aquis ſeruatum, appellaſſe, in confeſſo eſt; quin & id antiquiſſimi Scriptores Philo, & Fl. Ioſephus clarè oſtendunt: quorum ille in vita Moyſis ita diſſerit. Εἶτα δίδωσιν ὄνομα, θεμένη Μωσῆν ἐτύμως, διὰ τὸ ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνελέσθαι. τὸ γὰρ ὕδωρ Μῶς ὀνομάζουσιν Αἰγύπτιοι. *Poſt hæc nomen ei datur ſumptum ex re ipſa, quod eſſet ex aqua ſublatus. Nam Ægyptiorum lingua Mos aqua dicitur;* hic verò l. 2. de antiquit: Iudæorum ita dicit. Καὶ αὐτῷ τὴν ἐπίκλησιν ταύτην κατὰ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ γὰρ ὕδωρ Μῶ οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσιν, ὕσης δὲ τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. συνθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ταύτην τίθενται. *Et quia proiectus fuerat in flumen ab hoc caſu nomen ſortitus eſt. Aquam enim Ægypij Mo vocant.* ὕσης *verò ſeruatum. Quare*

Mos vel Moy, aut Mo. AEgyptiacè idē quod aqua

com-

compoſita voce ex vtriſque nomen Moyſi fuit inditum. Hiſce aſtipulatur R. Aben Ezra, etſi eum Monios (voce vt ego reor corrupta) AEgyptiacè dictum tradat. verba eius ſunt.

שם משה מתורגם מלשון מצרי בלשון הקדש ושמו בלשון מצרי מוניום וכן כתיב בספר עבדת ה ארמה הנעתק מלשון מצרי אל לשון קדרים גם ככה בספרי חכמי יון אולי למדה לבת פרעה לשוננו

Eſt nomen inquit Moſis traductum de lingua AEgyptiaca in linguam ſanctam, & nomen eius in lingua AEgyptiaca fuerat Monios. Ita ſcriptum eſt in libro de cultu, ſeu ſeruitute terræ, traducto de lingua AEgyytia in linguam AEthiopicam. Et ita quoque legitur in libris Sapientum Græciæ. forſan filia Pharaonis didicit noſtram linguam. Quicquid ſit, hâc vocem, Moſes, AEgyptiacam à voce Copta ⲙⲱⲟⲩ dictam in Pentateucho Copto Vaticano clarè oſtenditur; in quo, vti & in Theſauro noſtro copto, Aqua, ⲙⲱⲟⲩ, vel cum articulo præpoſito ⲡⲓⲙⲱⲟⲩ, dicta paſſim reperitur: vox ſcilicet, à ⲙⲱⲩ. ⲙⲱⲥ. ⲙⲟⲛⲓⲟⲥ, non diſcrepans Textũ Copto-arabicum adiungēdum hìc duxi.

ⲟⲣⲟϩⲁϥϣⲱⲡⲓⲛⲁⲥⲉⲩϣⲏⲣⲓ ⲁⲥϯⲣⲉⲛ ⲡⲉϥⲣⲁⲛ ϫⲉⲙⲙⲱⲩⲥⲏⲥ ⲉⲥϫⲱ̀ⲙⲙⲟϫⲉⲉ ϯⲁⲓⲛⲉϥⲉⲛⲡϣⲱⲓ ⲉⲃⲟⲗϩⲉⲛⲡⲓⲙⲱⲟⲩ

قلما شبّ الغلام ادخلته الى ابنة فرعون وصار لها ولدًا ودعت اسمه موسى قايلة انّى انتشلته

S من

من الما *Et cum iam creuiſſet introduxit eum ad ſe filia Faraum, & factus eſt ei in filium, & vocauit nomen eius Moſes, dicens quia de aqua tuli eum.* cui & Clem: Alex: l.1. ſtromat: ſubſcribit hiſce verbis; *Deinde nomen imponit Regina, Moyſes, capta etymologia eò, quod eum ex aqua ſuſtuliſſet. Aquam enim Moy vocãt AEgyptij in qua moriturus fuerat expoſitus: Moyſen enim vocant eum, qui ex aqua emerſus reſpirauerit.* Ad quod haud obſcurè alludit Targum Vzielidis his verbis.

ורבא רביא ואיית תיה לבת פרעה והות לה הביב היכביר וקרת
שמיה משה ארום אמרת מן מוי דנהרא שחילתה

Et adultum venire fecit ad ſe filia Pharaonis, & fuit ei dilectus, & cum iam validus eſſet, vocauit nomen eius Moyſes; quia dixit (min de Moy) hoc eſt, de aqua eduxi eum. ⲘⲰⲨⲤⲎⲤ igitur AEgyptiacum eſt, non Hebraicum. à ⲙⲱ, & ⲩⲥⲏⲥ, quod ex aquis ſeruatum dicit, vt benè Ioſephus notat, compoſitum. Atque ex his colligitur, eos qui Muſicam à voce AEgyptiaca ⲙⲱⲟⲩ, quod aquam ſignificare diximus, deriuant, eò quod AEgyptij primi eam ad aquas inuenerint; haud inconuenienter ſentire. Cum enim in AEgypto Papyrus, & arundo ex ſtagnantis Nili lacunis copioſa propagine pullulaſceret, ex arundine verò prima fiſtularum, & monaulorum inuentio extiterit, occaſione fiſtu-

Muſica ab aquis ſic dicta.

ſtularum arundinearum, quæ ſtagnantis aquæ ſoboles paſſim habentur; Muſicam prima fundamenta ſua ieciſſe, haud inueriſimile eſt. Vnde & Μοῦσα quoque, quod artem Copticè ſignificat, à ⲙⲱⲟⲩ non malè diduxero, cum AEgyptios omnes artes occaſione aquæ, & fluminum reperiſſe, alibi abundè demonſtremus.

Præterea linguam Coptam AEgyptiacæ antiquæ non affinem tantùm, ſed & penitùs eandem fuiſſe, prꝗter eas, de quibus dictum eſt, innumeræ aliæ voces in omnibus antiquitatum monumentis adhuc ſuperſtites, affatim declarant. Verùm ne gratis id aſſerere videamur, dicta exemplis confirmemus.

Ac primò quidem 12. Menſium nomina priſcis AEgyptijs vſitata, Coptitis adhuc incorrupta manere Tabula Menſium Copticorum id clarè demonſtrat, quã ex Theſauro noſtro Copto-Arabico depromptam, vnà cum AEthiopum, & Arabum menſibus proponere volui.

Nomina Menſium AEgyptiorum & Coptitarum, vt reſpondent Menſibus Romanis, & AEhtiopicis.

Ⲏⲓⲣⲁⲛ ⲛ̀ⲧⲉⲛⲁⲃⲟⲧ ⲙ̀ⲙⲉⲧⲄⲩⲡⲧⲓⲟⲥ

dicit Coptita.

Nomina Menſium AEgyptiorum ſunt hæc.

Thoth	Ⲁ 1	Ⲑⲱⲟⲩⲧ توت	መስከረም፡ Maſcerrum	29 *Auguſt:*
Paophi	Ⲃ 2	Ⲡⲁⲟⲡⲓ بابه	ጥቅምት፡ Techemt	28 *Septem:*
Athir	Ⲅ 3	Ⲁⲑⲱⲣ هتور	ኅዳር፡ Hedar	29 *Octob.*
Chæac	Ⲇ 4	Ⲭⲟⲓⲁⲕ كيهك	ታኅሣሥ፡ Thechſas	27 *Novem:*
Tybi	Ⲉ 5	Ⲧⲱⲃⲓ طوبه	ጥር፡ Thir	27 *Decem:*
Mechir	Ⲋ 6	Ⲙⲉⲭⲓⲣ مشير	የካቲት፡ Lecahit	26 *Ian:*
Phamenoth	Ⲍ 7	Ⲫⲁⲙⲉⲛⲱⲑ برمهات	መጋቢት፡ Megabit	26 *Feb:*
Pharmuthi	Ⲏ 8	Ⲫⲁⲣⲙⲟⲩⲑⲓ برموده	ሚያዝያ፡ Miazia	27 *Mart;*
Paony	Ⲑ 9	Ⲡⲁϣⲱⲛⲥ بشنس	ግንቦት፡ Gunbuoth	26 *April:*
Payni	Ⲓ 10	Ⲡⲁⲱⲛⲓ بوونه	ሰኔ፡ Seni	26 *Maij*
Epiphi	ⲀⲒ 11	Ⲉⲡⲏⲡ ابيب	ሐምሌ፡ Kmali	25 *Iunij*
Meſori	ⲂⲒ 12	Ⲙⲉⲥⲱⲣⲓ مسرى	ነሐሴ፡ Nahaſi	25 *Iulij*

Re-

Reſiduos verò dies ⲡⲉⲛⲧⲉⲙⲧⲉⲩⲣⲟⲛ ⲉⲡⲁⲅⲟⲙⲉⲛⲁⲥ ſeu intercalares vocant.

Notandum itaque antiquitùs, præſertim apud AEgyptios annum, etſi diebus tãtùm 360. conſtiterit, (qui quidem numerus propter æquabilitatem diuiſionis eſt aptiſſimus) neutiquam tamen annum omninò perfectum ac Zodiaco correſpondentem extitiſſe. Quare AEgyptij Hierophantæ, qui cum ſcirent anno populari ad perfectionem deeſſe dies integros quinque, ac quadrantẽ; eum annum perfectum, ſi quando ſignificare vellent, Serpentẽ in orbem, ac circulũ cõuolutũ, caudam ore admorſam Hieroglyphicῶς exprimebant; tanquam Sol perfectum & abſulutum Zodiaci curriculum non conficiat ſi quinque illę dies deſint. Eum Serpẽtem Ⲛⲉⲥⲓ vocabant; retinent hanc vocẽ hodie Coptitæ, & AEgyptij vetuſtiſſimi Chriſtiani, qui τᾶς ἐπαγομένας vocare ſolẽt Neſi lingua priſca AEgyptiaca, ſeu Copta, de qua modo tractamus. Ita enim Onomaſticum Coptum de ijs loquitur.

De anni Coptici & AEgyptiaci antiqui ratione.

Serpens caudam mordens in Orbem circumuolutus AEgyptiacè Nili dicitur. quo nomine Coptitæ dies ἐπαγομένας vocant.

الشهور القبطيه ستتهم ثلثماية وخمسه وستين
يوماً خمس النسى يوم الكيس فى كل اربع سنين
بدو السنه النوروز وهي لفظه فارسيه:

Onmaſticon Cptarabicum fol.55. de menſibus Copt:

AlſchahuralKoptihieh ſanathom tolemaieh hhenſeh ſatin iuman hhams Neſi iumalkeis phil

col

col arba, Sanin badu alſanee ilnuruz voahi lephath pharſieh.

Menſes Copticarum ſunt duodecim, annus eorum continet trecentos ſexaginta quinque dies. quinque dies Neſi intercalatur omni anno quarto; Initium anni Neuruz, eſt illa vox Perſica. Horus quoque Serpentem illum κοσμοειδῶς ἐσχηματισμένον quo annum, Mundum, Regem, & alia ſignificaban, Μισὶ vocari ſcribit, ſed corruptè, vt multa alia in Horo occurrentia; Nam finē anni Solaris etiamnum Copticas Neſi vocare, ex citatis paulò ante verbis patuit. Porrò nomen ἐπαγομένων dictum eſt τῷ ςέρησιν, tanquam olim annus 360 dierū ſimpliciter fuiſſet. Quod, vt dixi Hierophantæ ipſi nō ſolùm in libris ſuis ſcriptum habebant, ſed & fabulam origini & cauſæ τῶν ἐπαγομένων adijciebant. Mercurium alea cum Luna ludentem viciſſe, & ſeptuageſimam ſecundam partem anni ab eo extorſiſſe, quam poſteà 360 diebus, qui modus erat anni priſci, adiecerit. Plutarchus ita rem narrat. Aiūt Rheam furtim in complexum Saturni veniſſe; mox & cum Sole congreſſam eſſe; ſed quaſi prægnatione damnatam, neque annum, neq; menſem qui pareret inueniſſe. Mercurij etiam amore captam cum eo concubuiſſe. Subinde autem cum Luna ludentem Aſtragalis diei cuiuſque ſeptuageſiimam abſtuliſſe, ex quibus 5 dies con-

Apud Horum Serpens Miſi dicitur. tu pro Miſi corrupto; lege Nuſi.

Cauſa & origo dierum ἐπαγομένων.

Plutarcus l. de Oſi. & Iſi. circa principiū.

fe-

fecit eoſque trecentis ſexaginta coniunxit; Eos nunc AEgyptij ἐπαγομένας id eſt Superinductos vocãt, & Deorũ Natales putant. Ex quibus patet ἐπαγομένας antè non fuiſſe, ſed dicta occaſione adiectas eſſe; quarum cognomina erant, vt infra ſubiecta ſunt.

Ἐπαγόμεναι ἤτοι ΗΕΙϹΙ νησὶ

Πρώτη	ΟϹΙΡΙϹ	Oſiris	
Δευτέρα	ϪΡΟΥΡΙϹ	Arueris	Natales Deorum AEgyptiorum
Τρίτη	ΤΥΦⲰⲈΥϹ	Typhon	
Τετάρτη	ΙϹΙϹ	Iſis	
Πέμπτη	ΝⲈΦΘΗ ἤτοι Ἀφροδίτης	Nephte	

Annus ergo AEgyptiacus fuit dierum 365 ſine quadrantis adiectione, cuius Thoth Mercurio dicatus primus menſis neceſſariò cœpit ab ortu caniculæ, Sole in Leonem tranſeunte, nouilunio. Quia obſeruatio anni, & temporum in caniculæ ortu ab AEgyptijs ſtatuebatur: eaq; erat ipſis curſus Solaris epocha. Et quamuis eorum Thoth laxis habenis in anteriora fugeret, *(Thoth primus menſis AEgypt: incipit à ortu Caniculæ.)*

ta-

tamen quarto quoque anno diem intercalabant, vt Diodorus Siculus lib. 1. Dies non ſecundum Lunam, ſed ſecundum Solem metiuntur, triginta dierum menſem conficientes. Quinque autē dies, & quartam partem 12 menſibus adiungentes, anni curſum perficiūt. Quod ea qua ſequitur ratione fiebat. Sit nouiluniū Thoth menſis, V.G. prima die Auguſti, Canicula oriente: poſt quartū annum Thoth ſuperatis Kalendis Auguſti aſcendet in° 31 Iulij. Quare AEgyptiorum Hierophātæ quinto anno ineunte, annū ſuum Ἱερογλυφικὸν à ſecunda die Thoth auſpicabantur, & ſpacium illud quadriennij Κυνικὸν ἐνιαυτὸν, item Ἡλιακὸν ἔτος, aut ἔτος Θεοῦ, id eſt Solis, vocabant. Pari ratione quadriennio exacto, noui anni principium à 3. Thoth numerabant: quadriennium quidem exactum ἔτος Θεοῦ appellantes, ęquabilem verò annū labentem quadrantem; ideò illum Ἱερογλυφικῶς deſignare volentes, quartam arui ſeu iugeri partem pingebant. Horus. Ἔτος τὸ ἐνιστάμενον γράφοντες, τέταρτον ἄρουρας γράφουσιν. ἔστι δὲ μέτρον γῆς ἡ ἄρουρα, πηχῶν ἑκατὸν. βουλόμενοι δὲ ἔτος εἰπεῖν, τέταρτον λέγουσιν. ἐπειδή φασι κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἄστρου τῆς Σώθεως, μέχρι τῆς ἄλλης ἀνατολῆς, τέταρτον ἡμέρας προστίθεσθαι, ὡς εἶναι τὸ ἔτος τοῦ Θεοῦ τριακοσίων ἑξήκοντα πέντε ἡμερῶν. ὅθεν καὶ διὰ τετραετηρίδος περισσὴν ἡμέραν ἀριθμοῦσιν Αἰγύπτιοι. τὰ γὰρ τέσσαρα τέταρτα ἡμέραν ἀπαρτίζει. Inſtantem, inquit, annum ſignificantes arui partem pingunt. Eſt autem ἄρουρα, vnde Latinis ar-

Diodorus Siculus l. 1. part. 2. c. 1

Exemplū

Κυνικὸς ἐνιαυτὸς ſeu Canicularis annus.

Quomodo annum æquabilē labentem Hieroglyphicè exprimerēt.

aruum dicitur terræ menſura centum complectens cubitos. Itaque annum volentes dicere, quartum dicunt.eò quod ab vno, vt tradunt, Sideris, cui Σώθις nomen fecimus (Coptitice Ciωτ,) ortu ad alterum, quarta ſit interiecta diei pars. Enim verò Dei (Solis inquam) annus 365 diebus abſoluitur. Quamobrem & quarto quoque anno ſuperuacuum diem computant, atque intercalant AEgyptij. quatuor ſiquidem diei quadrantes, diem perficiunt. Quæ confirmátur ab Eudoxo apud Plinium; cuius quidem luſtrum nihil aliud eſt; quàm quadriennium caniculare, vt & computus Coptus antiquo AEgyptiorum computui, quo ad annos dictos ad vnguem quadrans, oſtendit. de quo in fine opuſculi huius fuſius dicemus, vbi etiam quid per Neuruz Coptitæ velint, explicatum inuenies. *Plin: l.u*

Patet igitur ex dictis, Coptitas non menſium tantùm antiquorum AEgyptiorum, ac Niſi, ſeu dierum ἐπαγομένων nomina; ſed & omnem quoq; computus Eccleſiaſtici inſtituendi rationem à Proauis ſuis acceptam, ad vltima vſque tempora traduxiſſe: At menſes quidem Coptos eoſdem cum AEgyptiacis non noſtrum duntaxat Onomaſticon; ſed & cæteri Authores, quos infra citamus, abundè demonſtrant. Ac menſe quidem Παωπι, Oſiridem è diuturna peregrinatione reducem, Pauſanias tradit. Menſe verò Αθωρ *Pauſanias in Arcad:*

Φα μενωθ à Typhone occiſum Plutarchus Author eſt. In nouilunio quoque menſis Φαμενωθ feſtum agunt, eodem Authore teſte, quod Oſiridis ingreſſum in Lunam nücupant. Iterum trigeſima Ephebi Ετπη ſeu vulgò Ephephi menſis feſtum celebrant, quod natalem oculorum Hori nücupant. Paophi menſis. Et octauum diem Παοπι, ſeu abeuntis Paophi, feſtum rurſus agunt, quo baculos Solis naſci tenent; & ſexto eiuſdem Harpocratem ab Iſide gigni. Tybi menſis. Idem 7 die menſis Τωβι, ſeu Tybi ſacris operantur AEgyptij, eumque diem vocant aduentum Iſidis è Phœnicia, & in placentulis hippopotamum ligatum efformãt. *Plutarchus. Herodotus. Lylius Gyraldus.* Verùm qui plura huiuſmodi deſiderat, conſulat Plutarchum, Herodotum, & ex recentioribus Lilium Gyraldum, è quibus dicta ferè deſumpſimus.

Porrò nec menſium tantùm AEgyptiorum nomina; ſed & Aſtrorum Copticis vocibus reſpondent. Dicunt AEgyptij Solem Patrio Nomina planetarũ in lingua AEgyptiaca nomine πιρη ab ignea, qua pollet, virtute; Saturnum Ρηφαν Rephan, de quo mentio fit 7 Actorum. πιοϩ Lunam &c. quibus Copta Planetarum nomina magna ex parte reſpondent; vt in Tabula adiuncta apparet.

Πιζὲεφωcτηρ ετκωϯ

7 Planetarum ſeu ambulantium Siderum nomina.

Copticè	*Latinè.*	*Hebraicè.*	*Arabicè*
Πιιοϩ	*Luna*	לבנה	القمر
Πιερμης	*Merc:*	כוכב	عطارد
Coυpoτ	*Venus*	נוגה	الزهرة
Πιρη	*Sol*	שמש	الشمس
Μολοχ	*Mars*	מאדים	المريخ
Πιϩευς	*Iuppiter*	צדק	المشترى
Ρηφαη	*Saturnus*	שבתאי	زحل

Verùm hæc Planetarum nomina in Oedipo noſtro Hieroglyphico exactius diſcutiemus. Ex ſtellis fixis apud antiquos AEgyptios reperio celebratiſſimum Sidus **Cωθιc**, quod κύων interpretantur. Sed & idem reperio apud Coptitas nuncupatum **Cιωϯ** Sioti. Cum verò **Cωθιc** Sidus ab AEgyptijs Sanctum dictum

Cωθιc Stella quæ canicula ſeu ἀστροκύων apppellatur.

fuerit, vti in præcedentibus ex Plutarcho mõſtrauimus; ideò Coptitæ idem **Cιωⲩϯ**, vel **Cωθιc, ⲁΓΓιⲁ** quoque, hoc eſt ſanctũ appellaſſe videntur. Vnde apparet **Cωθιc** & **Cιωⲩϯ** idem eſſe nomen, eandemque rem ſignificare. Multa ſimilia ex Theſauro noſtro Copto patefient. Dixerunt priſci à Chamo Noemi filio, AEgptum Χημίας, (à quo & Chemitæ apud Beroſum AEgyptij dicuntur) quam Neoterici Coptitæ modò vocant **Χημι**, nomine priori haud abſimili, atque ex hac voce poſtmodum Græcis miſta, heterogenea nata nominum monſtra, magnã paſſim corruptionis occaſionẽ dederunt. Vti ex voce ἑρμοχύμιος, aut ἑρμοχάμιος quod Mercurium, vel interpretem AEgyptium ſignificat, voce è Græca & AEgyptia conflata patet. Similia hic de nomiuibus **cβωι, ϕθⲁc, βⲁλκⲩϕн**, dicere poſſem, niſi earum vocum diſcuſſionem alijs locis reſeruaſſem.

Præterea Horus & Apuleius plurima nomina proferunt; quæ cum Coptis comparata magnã vtriuſq; linguæ ad ſe inuicẽ monſtrant affinitatẽ. Vocat Horus in Hieroglyphicis Serpẽtẽ Vbæũ, vel vt melius Vpharum; Accipitrẽ Baieth, Cornicem Cori, Cucupham Vpupam, Cicumam Ciconiam; quibus in lingua Copta totidem vocabula reſpondent **Πιοϕιωι, βⲁιϯ** Baitht.

Nomina AEgyptia animalium

Πι-

Πικωρι · Κουκουφατ . Ϯκακα- *Sbo*
ματ. Vocant AEgyptij inſtitutionem cϐω- *Nomen AEgyptiũ.*
quo nomine & Coptitæ eam vocant.vnde & de-
riuata eius πρεϥϮcϐω Magiſter . Ϩαν-
ϲϐω cognitiones. ϥϮcϐω nouit,cognoſcit,
ſcit, &c. Nomina quoque Plantarum ab Apu- *Nomina Plantarũ AEgyptia.*
leio in ſuo, de virtutibus plantarum,tractatu in-
dicatarum, cum Copticis herbarum nominibus
comparata exiguam habere differẽtiam compe-
riuntur. Vocant,teſte Apuleio, Draconteam ſeu *Apuleius c.91.l.de Plantis.*
Viperinam, AEgyptij Eminion, cui Coptum
Ϫαμιανον in eadem ſignificatione reſpondet.
Atque hæc eſt herba cuius Plutarchus meminit
à Magis, & Prophetis in Mythræ ſacrificijs vſi- *Herba Omomum*
tata, Omomum, dictum. de qua nos fusè ſuo
loco; Item Scolopendrium,ſeu Adianton, quod
alij piper aquaticum quoq; nũcupant; AEgyptij
pheper vocant, Coptitæ Φεπρος . Periſtereon
etiam dicitur Thiophenges,quod iuxta Coptam
deriuationem idem ſonat,ac Dæmones apparere
facere, à Prophetis Pharijs teſte citato Apuleio,
dicebatur αἷμα τοῦ Ἑρμοῦ. ſanguis videlicet Mer-
curij. Pari ratione Pemptemphtam donum Dei
à πεμτεμ & ΦϮ diductum quo nomine
ob eximiam qua pollet vim, Verbenacam Co-
pto-AEgyptij vocant. Saphta verò ex Sa & Phta
compoſitum,id eſt,quod contra Deum, quo no-
mi-

mine AEgyptij priſci, & Coptitæ moderni Hyoſciamon herbam vocāt: atque hæc eſt herba quam Typhonion teſte Apuleio Sacerdotes AEgypti vocabant, eò quod illa herba Typh onis naturę eſſet, & Oſiridi AEgyptio Deo contraria. Portulacam priſci dicebant ϯⲇⲉⲗⲙⲟⲩⲑⲟⲥ, quam Coptitæ ϯⲙⲉⲗⲙⲟⲩϩⲓ corruptè dicunt; Centauream verò illi αἴθεμις, hi αἰτίαμας. His adiungi poſſunt Mene, Sylitho, Thaborin, Emen ipſe, herbarum nomina AEgyptia, quibus in Latino reſpondent Satyrion, Scylla, Chamæleon, Dictamnus, quæ cū Coptis dictionibus cōparata, ex quo fonte profluxerint, facilè monſtrabunt. Sed cum huiuſmodi vocabula ab Authoribus multis tractata, ac paulatìm corrupta à genuina appellatione receſſerint; conſultò de ijs tacemus, ne forſan, ob pluſculum diſcrepantia verba, coactam & violentam comparationem inſtituiſſe videamur.

Cum itaque (vt ex dictis patet) nulla lingua antiquæ AEgyptiacę Copta ſimilior ſit, certè indubitatum relinquitur, eam veram eſſe & germanam antiquæ AEgyptiacæ linguæ filiam: non puram quidem, qualis ab initio, videlicet floreſcentis AEgyptiorum Imperij, tempore Patriarcharum vigebat; ſed è varia hominum, linguarumque commixtione, ſtatuſque AEgyptiaci fre-

quen-

quēti mutatione, ſuccedentibus ſęculis corruptā.

Cæterùm vnum meritò quiſpiam mirari poſſit, cur nullus apud Copticas AEgyptios de Gentilium Deorum nominibus, præter vnicum Ptha (de quo in ſequente capite) ſermo ſit. neq; enim vnquā Oſiridis, Iſidis, Hori, Ichtō, Emeph, aliorumq; à Plutarcho & Iamblicho citatorum nominum; etſi id ſingulari ſemper ſtudio inquiſiuerim, in eorum libris mentionem fieri deprehendi. Quod cum me multùm perplexum, & ancipitem animo redderet; reperi tandem, id non factum eſſe, quod Copticæ huiuſmodi nomina ignorarent; ſed quod ſummæ religionis amore moti, nefas eſſe putarent, ſacras hiſtorias, in quibus conſcribendis toti erant, fabuloſis Gētiliū Deorum nominibus profanare; in hoc imitantes Hebræos, qui alto quoq; ſilentio huiuſmodi nomina ſuppreſſiſſe videtur, tùm quia AEgyptijs nunquā licitū erat Hebræis cōmiſceri, tùm ob ſummā Idololatriæ, ac alienæ ſeruitutis deteſtationē, quam tanto odio perſequebātur; vt falſi numinis nomē, vel ore proferre, crimē exiſtimarēt morte piandū; atq; hæc eſt ratio, cur non nomina tantū; verùm etiā ipſas hiſtorias eorū, quæ in AEgypto quondā ab Heroibus & maioribus eorū gerebātur, veluti teneris mētibus noxias attingere temerariū exiſtimarent. Sed quid de nomine Dei Copto ſentiendum ſit, iam aperiamus.

Apud Copticas nullum Deorum nomē præter Phta ſupereſt.

Cap.

CAPVT .VI.

De nomine Dei Copto ⲫϯ *Phta eiuſqae Origine atque myſterijs.*

Iamblichus Seg. 8. 15. Euſ. de præparatione Evangel: Plutarchus l. de Oſir: & Iſide.

FRequens omninò apud Copticas eſt illud nomen ⲫϯ Phtha, quod tamen, vtrum idem ſit cum illo Phtha antiquo AEgyptiorum Numine, cuius Iamblichus, Plutarchus, alijq; meminerunt, non immeritò quiſpiam dubitare poſſet. Sunt, qui ab ipſis Copticis inſtructi hoc nomen Dei ⲫϯ nequaquam expanſum; ſed abbreuiatione contractum eſſe aſſerunt; nec legi debere ⲫϯ Phtha; ſed ⲫⲛⲟⲩϯ Phnutha, aut Ⲡⲓⲛⲟⲩϯ. atque hi quidem aliam aſſertionis ſuæ rationem non adducunt, niſi Pythagoricum illud αὐτὸς ἔφα, auctoritatem videlicet Copticarum prætendentes, à quibus id ſe didiciſſe gloriãtur. Verùm cum hiſce temporibus Sacerdotum AEgypti ruditas, & ſumma antiquitatũ ignorantia, præterea linguam Coptam perfectè callentium in AEgypto paucitas paſſim notiſſima ſit, non video cur huiuſcemodi imperitis hominibus in hac maxima vetuſtatis caligine,

tan-

tanta ſit fides habenda; Ego certè, qui huius rei veritatẽ è Coptitarũ monumentis ſummo ſtudio inueſtigare contendi, nomen Dei Ⲡⲓⲛⲟⲩϯ ſępeſæpiùs quidem; Ⲫⲛⲟⲩϯ autem, quod ipſi Ⲫϯ contracto æquipollere dicunt, nunquam in vllo Coptorum monumẽtorũ me legiſſe meminì. E quo vel ſolo luculẽter patet, Ⲫϯ à nomine Dei Ⲫⲛⲟⲩϯ, vel vt melius, Ⲡⲓⲛⲟⲩϯ, omninò diuerſum eſſe. dato tamen, non conceſſo, Ⲫϯ idem eſſe, quod Ⲡⲓⲛⲟⲩϯ, inde tamẽ nulla ratione ſequitur, illud in abbreuiatione ſua non Phta, ſed Ⲡⲓⲛⲟⲩϯ neceſſariò pronunciandũ eſſe, cũ nemo ignoret, plerorumq; Orientaliũ morẽ eſſe, abbreuiata nomina qualiacũque maioris breuitatis cauſa, eo quo ſcribũtur modo, abbreuiatè pronunciare; Rem aliquibus exemplis clariorẽ reddo; ⲛ̅ⲟ̅ⲥ̅ abbreuiatũ Dei nomẽ, apud Coptitas idẽ eſt, quod Dominus. nec aliã tamẽ pronũciationẽ, niſi quã literę dãt, habet. אגלה & הבה Agla & Haba, Hebræorum Dei nomina abbreuiata ſunt; ex ijs literis quas ראשי תבות appellant, reſultantia; Agla quidem ex capitalibus dictionum ſequentis ſententiæ. Raſche theboth.

אתה גיבור לעולם אדוני

hoc eſt

Tu es fortis in æternum Deus.

Haba verò ex hac ſententia emergit; הקדוש. ברוך הוא *Sanctus benedictus ille* nec tamen dum mentio ſit horum nominum, ea expansè, ſed contractè, vt gnari huius linguæ ſciunt, pronunciantur. Innumera ſimilia ex Hebræis, Arabibus, Syriacis, Perſicis, hìc adducere poſſem; ſi aut fuſiores demonſtrationes requireret patefacta veritas, aut Prodromi feſtinatio id permitteret. Manet igitur, abbreuiata Dei nomina non neceſſariò expansè pronunciari.

Alij verò, qui hoc nomen Φϯ, (eò quod ϯ litera, non Θ Th; ſed D ſonet) ideò non Phtha ſed Phda pronunciari debere aſſerunt, ſimiliter falluntur. Cum in propatulo ſit, hanc vltimam literā Alphabeti Coptici ϯ, myſtico Hebræorum, & Samaritanorū Thau, Græcorum Θ, ſono æquipollenti omninò reſpondere; quod autem AEgyptij Coptitæ id paſſim veluti D pronuncient, id non tàm ob naturalem pronunciationem, quàm ob linguæ vitium, quo in hac litera ϯ pronuncianda Coptitæ laborant, fieri cenſendum eſt.

Sed dicent alij, inueriſimile eſſe, Chriſtianos AEgyptios hoc profano Dei gentilis nomine pro veri Dei nomine vſos eſſe; Verùm his reſpōdemus; hoc nomen Φϯ vnum fuiſſe ex abſolutis Dei nominibus, qualia Thoyth, Emeph, Ichthō quoq; erāt, certos Dei effectus explicātia.

&

& qualia apud Hebræos, יהוה Iehoua, מקם makom, שם Schem. ארני Adonai אל el. & apud Arabes ﺍﷲ alla; ac proindè vitio ijs nequaquã vertendum eſſe, ſi illud nomen Dei vnà cum lingua AEgyptiorũ Veterũ retinuerint. His igitur ita prælibatis, nunc tandẽ, quid propriè ſit illud Dei nomen Φ†, vnde deriuatum, quæ myſteria referat, aut cuius rei Hieroglyphicum ſit, poſtliminiò aperiamus. Dico igitur hoc nomen Dei Φ† Coptitas ab Antiquis acceptum inter ſecreta & myſterioſa Dei nomina, recenſuiſſe. quod vt intelligatur ſciendum eſt. Myſticorum nominũ rationẽ olim poſtulaſſe certis quibuſdã Characteribus, ſeu Monogrammis diſtingui, ne cõmunioribus vocabulis miſta profanarẽtur; quod præ cæteris Gentibus, Hebræis, Chaldæis, Arabibus vſitatum fuiſſe legimus: qui nomen Dei non tãtùm myſticè ſcribebant; ſed & illud apertè ſcribere aut temerè quoquè pronunciare ſub *Rabbi* grauiſſima pœna prohibebant. Vndè Rabbi *Iohanan.* Iohanan filius Beroca, in Pirckeauoth dicit. פרקי אבות

כל חמחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי אחר שוגג ואחר
מזיר כחלול השם

Omnis, inquit, homo, qui clam & in ſecreto verendum Dei nomen inhonorat, iſte palàm debitas ſceleri ſuo pœnas luet. Rabbi Ionathan quoque in expoſitione ſua Chaldaica, quæ Syriacis literis *Rabbi Ionathan.*

col arba, Sanin badu alſanee ilnuruz voahi lephath pharſieh.

Menſes Coptitarum ſunt duodecim, annus eorum continet trecentos ſexaginta quinque dies.quinque dies Neſi intercalatur omni anno quarto; Initium anni Neuruz, eſt illa vox Perſica. Horus quoque Serpentem illum Κοσμοειδῶς ἐσχηματισμένον quo annum, Mundum, Regem,& alia ſignificaban, Μισὶ vocari ſcribit,ſed corruptè, vt multa alia in Horo occurrentia; Nam finē anni Solaris etiamnum Coptitas Neſi vocare,ex citatis paulò ante verbis patuit.Porrò nomen ἐπαγομένων dictum eſt τῷ στέρησιν, tanquam olim annus 360 dierū ſimpliciter fuiſſet.Quod, vt dixi Hierophantæ ipſi nō ſolùm in libris ſuis ſcriptum habebant, ſed & fabulam origini & cauſæ τῶν ἐπαγομένων adijciebant. Mercurium alea cum Luna ludentem viciſſe, & ſeptuageſimam ſecundam partem anni ab eo extorſiſſe, quam poſteà 360 diebus, qui modus erat anni priſci,adiecerit.Plutarchus ita rem narrat. Aiūt Rheam furtim in complexum Saturni veniſſe; mox & cum Sole congreſſam eſſe;ſed quaſi prægnatione damnatam, neque annum, neq; menſem qui pareret inueniſſe.Mercurij etiam amore captam cum eo concubuiſſe. Subinde autem cum Luna ludentem Aſtragalis diei cuiuſque ſeptuageſiimam abſtuliſſe,ex quibus 5 dies confe-

Apud Horum Serpens Miſi dicitur. tu pro Miſi corrupto; lege Niſi.

Cauſa & origo dierum ἐπαγομένων.

Plutarcus l.de Oſ: & Iſ: circa principiū.

fecit eoſque trecentis ſexaginta coniunxit; Eos nunc AEgyptij ἐπαγομένας id eſt Superinductos vocāt, & Deorū Natales putant. Ex quibus patet ἐπαγομένας antè non fuiſſe, ſed dicta occaſione adiectas eſſe; quarum cognomina erant, vt infra ſubiecta ſunt.

Ἐπαγόμεναι ἤτοι ΝΕΙCΙ νησὶ

Πρώτη	ΟCΙΡΙC	Oſiris	
Δευτέρα	ϪΡΟΥΡΙC	Arueris	Natales Deorum AEgy-ptiorum
Τρίτη	ΤΥΦΩΕΥC	Typhon	
Τετάρτη	ΙCΙC	Iſis	
Πέμπτη	ΝΕΦΘΗ ἤτοι ἀπορεὰς	Nephte	

Annus ergo AEgyptiacus fuit dierum 365 ſine quadrantis adiectione, cuius Thoth Mercurio dicatus primus menſis neceſſariò cœpit ab ortu caniculæ, Sole in Leonem tranſeunte, nouilunio. Quia obſeruatio anni, & temporum in caniculæ ortu ab AEgyptijs ſtatuebatur: eaq; erat ipſis curſus Solaris epocha. Et quamuis eorum Thoth laxis habenis in anteriora fugeret, ta-

Thoth primus menſ. AEgypt: incipit à ortu Caniculæ.

tamen quarto quoque anno diem intercalabant, vt Diodorus Siculus lib. 1. Dies non ſecundum

Diodorus Siculus l. 1. part. 2. c. 1

Lunam, ſed ſecundum Solem metiuntur, triginta dierum menſem conficientes. Quinque autẽ dies, & quartam partem 12 menſibus adiungentes, anni curſum perficiũt. Quod ea qua ſequitur ratione fiebat. Sit nouiluniũ Thoth menſis, VG.

Exemplũ

prima die Auguſti, Canicula oriente: poſt quartũ annum Thoth ſuperatis Kalendis Auguſti aſcendet in° 31 Iulij. Quare AEgyptiorum Hierophãtæ quinto anno ineunte, annũ ſuum Ἱερογλυφικὸν à ſecunda die Thoth auſpicabantur, & ſpacium illud quadriennij Κυνικὸν ἐνιαυτὸν, item Ἡλιακὸν ἔτος,

Κυνικὸς ἐνιαυτὸς ſeu Canicularis. *annus.*

aut ἔτος Θεοῦ, id eſt Solis, vocabant. Pari ratione quadriennio exacto, noui anni principium à 3. Thoth numerabant: quadriennium quidem exactum ἔτος Θεοῦ appellantes, ęquabilem verò annũ labentem quadrantem; ideò illum Ἱερογλυφικῶς deſignare volentes, quartam arui ſeu iugeri partem pingebant. Horus. Ἔτος τὸ ἐνιστάμενον γράφοντες, τέταρτον ἀρούρας γράφουσιν. ἔστι δὲ μέτρον γῆς ἡ ἄρουρα, πηχῶν ἑκατόν. βουλόμενοι δὲ ἔτος εἰπεῖν, τέταρτον

Quomodo annum æquabilẽ labentem Hieroglyphicè exprimerẽt.

λέγουσιν. ἐπειδή φασι κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἄστρου τῆς Σώθεως, μέχρι τῆς ἄλλης ἀνατολῆς, τέταρτον ἡμέρας προστίθεσθαι, ὡς εἶναι τὸ ἔτος τοῦ Θεοῦ τριακοσίων ἑξήκοντα πέντε ἡμερῶν. ὅθεν καὶ διὰ τετραετηρίδος περισσὴν ἡμέραν ἀριθμοῦσιν Αἰγύπτιοι. τὰ γὰρ τέσσαρα τέταρτα ἡμέραν ἀπαρτίζει. Inſtantem, inquit, annum ſignificantes arui partem pingunt. Eſt autem ἄρουρα, vnde Latinis arvum

aruum dicitur terræ menſura centum complectens cubitos. Itaque annum volentes dicere, quartum dicunt.eò quod ab vno, vt tradunt, Sideris, cui Σώθις nomen fecimus (Copriticè Ⲥⲓⲱϯ,) ortu ad alterum, quarta ſit interiecta diei pars. Enim verò Dei (Solis inquam) annus 365 diebus abſoluitur. Quamobrem & quarto quoque anno ſuperuacuum diem computant, atque intercalant AEgyptij. quatuor ſiquidem diei quadrantes, diem perficiunt. Quæ confirmátur ab Eudoxo apud Plinium; cuius quidem luſtrum nihil aliud eſt; quàm quadriennium caniculare, vt & computus Coptus antiquo AEgyptiorum computui, quo ad annos dictos ad vnguem quadrans, oſtendit. de quo in fine opuſculi huius fuſius dicemus, vbi etiam quid per Neuruz Coptitæ velint, explicatum inuenies. *Plin: l.2.*

Patet igitur ex dictis, Coptitas non menſium tantùm antiquorum AEgyptiorum, ac Niſi, ſeu dierum ἐπαγομένων nomina; ſed & omnem quoq; computus Eccleſiaſtici inſtituendi, rationem à Proauis ſuis acceptam, ad vltima vſque tempora traduxiſſe: At menſes quidem Coptos eoſdem cum AEgyptiacis non noſtrum duntaxat Onomaſticon; ſed & cæteri Authores, quos infra citamus, abundè demonſtrant. Ac menſe quidem Ⲡⲁⲱⲡⲓ, Oſiridem è diuturna peregrinatione reducem, Pauſanias tradit. Menſe verò Ⲁⲑⲱⲣ *Pauſanias in Arcad:*

Ⲫⲁⲙⲉⲛⲱⲑ à Typhone occiſum Plutarchus Author eſt. In nouilunio quoque menſis Ⲫⲁⲙⲉⲛⲱⲑ feſtum agunt, eodem Authore teſte, quod Oſiridis ingreſſum in Lunam nũcupant. Iterum trigeſima

Ephebi Ⲉⲡⲏⲡ ſeu vulgò Ephephi menſis feſtum celebrant, quod natalem oculorum Hori nũcupant.

Paophi menſis. Et octauum diem Ⲡⲁⲟⲡⲓ, ſeu abeuntis Paophi, feſtum rurſus agunt; quo baculos Solis naſci tenent; & ſexto eiuſdem Harpocratem ab Iſide gigni.

Tybi menſis. Idem 7 die menſis Ⲧⲱⲃⲓ, ſeu Tybi ſacris operantur AEgyptij, eumque diem vocant aduentum Iſidis è Phœnicia, & in placentulis hippopotamum ligatum efformãt.

Plutarchus. Herodotus. Lylius Gyraldus. Verùm qui plura huiuſmodi deſiderat, conſulat Plutarchum, Herodotum, & ex recentioribus Lilium Gyraldum, è quibus dicta ferè deſumpſimus.

Porrò nec menſium tantùm AEgyptiorum nomina; ſed & Aſtrorum Copticis vocibus reſpondent. Dicunt AEgyptij Solem Patrio

Nomina planetarũ in lingua AEgyptiaca. nomine ⲡⲣⲏ ab ignea, qua pollet, virtute; Saturnum Ⲣⲏⲃⲁⲛ Rephan, de quo mentio fit 7 Actorum. ⲡⲓⲟϩ Lunam &c. quibus Copta Planetarum nomina magna ex parte reſpondent; vt in Tabula adiuncta apparet.

Ⲡⲓϩⲓⲉⲫⲱⲓⲥⲧⲏⲣ ⲉⲧⲕⲱϯ

7 *Planetarum ſeu ambulantium Siderum nomina.*

Copticè	*Latinè.*	*Hebraicè.*	*Arabicè*
Ⲡⲓⲓⲟϩ	*Luna*	לבנה	القمر
Ⲡⲓⲉⲣⲙⲏⲥ	*Merc:*	כוכב	عطارد
Ⲥⲟⲩⲣⲟⲩ	*Venus*	נוגה	الزهره
Ⲡⲓⲣⲏ	*Sol*	שמש	الشمس
Ⲙⲟⲗⲟⲭ	*Mars*	מאדים	المريخ
Ⲡⲓϩⲉⲩⲥ	*Iuppiter*	צדק	المشترى
Ⲣⲏⲫⲁⲛ	*Saturnus*	שבתאי	زحل

Verùm hæc Planetarum nomina in Oedipo noſtro Hieroglyphico exactius diſcutiemus. Ex ſtellis fixis apud antiquos AEgyptios reperio celebratiſſimum Sidus Ⲥⲱⲑⲓⲥ, quod κύων interpretantur. Sed & idem reperio apud Coptitas nuncupatum Ⲥⲓⲱϯ Sioti. Cum verò Ⲥⲱⲑⲓⲥ Sidus ab AEgyptijs Sanctum dictum

Ⲥⲱⲑⲓⲥ Stella quæ canicula ſeu ἀστροκύων apppellatur.

fuerit, vti in præcedentibus ex Plutarcho mõſtrauimus; ideò Coptitæ idem **Cιωϯ**, vel **Cωθιc, ⲁⲧⲧⲓⲁ** quoque, hoc eſt ſanctũ appellaſſe videntur. Vnde apparet **Cωθιc** & **Cιωϯ** idem eſſe nomen, eandemque rem ſignificare. Multa ſimilia ex Theſauro noſtro Copto patefient. Dixerunt priſci à Chamo Noemi filio, AEgptum Χημίαν, (à quo & Chemitæ apud Beroſum AEgyptij dicuntur) quam Neoterici Coptitæ modò vocant **Χημι**, nomine priori haud abſimili, atque ex hac voce poſtmodum Græcis miſta, heterogenea nata nominum monſtra, magnã paſſim corruptionis occaſionẽ dederunt. Vti ex voce ἑρμοχύμιος, aut ἑρμοχάμιος quod Mercurium, vel interpretem AEgyptium ſignificat, voce è Græca & AEgyptia conflata patet. Similia hic de nomiuibus c**ϐωι, ϕθⲁc, ϐⲁⲗ. ⲕⲧⲫⲏ**, dicere poſſem, niſi earum vocum diſcuſſionem alijs locis reſeruaſſem.

Nomina AEgyptia animalium

Præterea Horus & Apuleius plurima nomina proferunt; quæ cum Coptis comparata magnã vtriuſq; linguæ ad ſe inuicẽ monſtrant affinitatẽ. Vocat Horus in Hieroglyphicis Serpẽtẽ Vbæũ, vel vt melius Vpharum, Accipitrẽ Baieth, Cornicem Cori, Cucupham Vpupam, Cicumam Ciconiam, quibus in lingua Copta totidem vocabula reſpondent **Πιϩϥωι, ϐⲁιϯ**, Baithi.

ⲠⲒⲔⲞⲢⲒ · ⲔⲞⲨⲔⲞⲨⲪⲀⲦ . ϯⲔⲀⲔⲀ-ⲙⲁⲧ. Vocant AEgyptij inſtitutionem ⲥⲃⲱ-quo nomine & Coptitæ eam vocant.vnde & deriuata eius ⲣⲉϥϯⲥⲃⲱ Magiſter . ⲥⲁⲛ-ⲥⲃⲱ cognitiones. ϥϯⲥⲃⲱ nouit,cognoſcit, ſcit, &c. Nomina quoque Plantarum ab Apuleio in ſuo, de virtutibus plantarum,tractatu indicatarum, cum Copticis herbarum nominibus comparata exiguam habere differētiam comperiuntur. Vocant,teſte Apuleio, Draconteam ſeu Viperinam, AEgyptij Eminion, cui Coptum ⲈⲘⲒⲀⲚⲞⲚ in eadem ſignificatione reſpondet. Atque hæc eſt herba cuius Plutarchus meminit à Magis, & Prophetis in Mythræ ſacrificijs vſitata, Omomum, dictum. de qua nos fusè ſuo loco. Item Scolopendrium,ſeu Adianton, quod alij piper aquaticum quoq; nūcupant; AEgyptij pheper vocant, Coptitæ ⲫⲉⲡⲡⲟⲥ. Periſtereon etiam dicitur Thiophenges,quod iuxta Coptam deriuationem idem ſonat,ac Dæmones apparere facere, à Prophetis Pharijs teſte citato Apuleio, dicebatur αἷμα τοῦ Ἑρμοῦ. ſanguis videlicet Mercurij. Pari ratione Pemptemphtam donum Dei à ⲡⲉⲙⲧⲉⲙ & ⲫϯ diductum quo nomine ob eximiam qua pollet vim, Verbenacam Copto-AEgyptij vocant. Saphta verò ex Sa & Phta compoſitum,id eſt,quod contra Deum, quo nomi-

Sbo

Nomen AEgyptiū.

Nomina Plantarū AEgyptia.

Apuleius c.91.l.de Plantis.

Herba Omomum

mine AEgyptij priſci, & Coptitæ moderni Hyoſciamon herbam vocãt: atque hæc eſt herba quam Typhonion teſte Apuleio Sacerdotes AEgypti vocabant, eò quod illa herba Typh onis naturę eſſet, & Oſiridi AEgyptio Deo contraria. Portulacam priſci dicebant ϯⲇⲉⲗⲙⲟⲩⲑⲟⲥ, quam Coptitæ ϯⲙⲉⲗⲙⲟⲩϩⲓ corruptè dicunt; Centauream verò illi αἴθεμις, hi αἰτίαμας. His adiungi poſſunt Mene, Sylitho, Thaborin, Emen ipſe, herbarum nomina AEgyptia, quibus in Latino reſpondent Satyrion, Scylla, Chamæleon, Dictamnus, quæ cũ Coptis dictionibus cõparata, ex quo fonte profluxerint, facilè monſtrabunt. Sed cum huiuſmodi vocabula ab Authoribus multis tractata, ac paulatìm corrupta à genuina appellatione receſſerint; conſultò de ijs tacemus, ne forſan, ob pluſculum diſcrepantia verba, coactam & violentam comparationem inſtituiſſe videamur.

Cum itaque (vt ex dictis patet) nu lla lingua antiquæ AEgyptiacę Copta ſimilior ſit, certè indubitatum relinquitur, eam veram eſſe & germanam antiquæ AEgyptiacæ linguæ filiam: non puram quidem, qualis ab initio, videlicet floreſcentis AEgyptiorum Imperij, tempore Patriarcharum vigebat; ſed è varia hominum, linguarumque commixtione, ſtatuſque AEgyptiaci fre-

quen-

queti mutatione, ſuccedentibus ſęculis corruptã.

Cæterùm vnum meritò quiſpiam mirari poſſit, cur nullus apud Coptitas AEgyptios de Gentilium Deorum nominibus, præter vnicum Ptha (de quo in ſequente capite) ſermo ſit. neq; enim vnquã Oſiridis, Iſidis, Hori, Ichtõ, Emeph, aliorumq; à Plutarcho & Iamblicho citatorum nominum; etſi id ſingulari ſemper ſtudio inquiſiuerim, in eorum libris mentionem fieri deprehendi. Quod cum me multùm perplexum, & ancipitem animo redderet; reperi tandem, id non factum eſſe, quod Coptitæ huiuſmodi nomina ignorarent; ſed quod ſummæ religionis amore moti, nefas eſſe putarent, ſacras hiſtorias, in quibus conſcribendis toti erant, fabuloſis Gẽtiliũ Deorum nominibus profanare; in hoc imitantes Hebræos, qui alto quoq; ſilentio huiuſmodi nomina ſuppreſſiſſe videtur, tùm quia AEgyptijs nunquã licitũ erat Hebræis cõmiſceri, tùm ob ſummã Idololatriæ, ac alienæ ſeruitutis deteſtationẽ, quam tanto odio perſequebãtur; vt falſi numinis nomẽ, vel ore proferre, crimẽ exiſtimarẽt morte piandũ; atq; hæc eſt ratio, cur non nomina tantũ; verùm etiã ipſas hiſtorias eorũ, quæ in AEgypto quondã ab Heroibus & maioribus eorũ gerebãtur, veluti teneris mẽtibus noxias attingere temerariũ exiſtimarent. Sed quid de nomine Dei Copto ſentiendum ſit, iam aperiamus.

Apud Coptitas nullum Deorum nomẽ præter Phta ſupereſt.

Cap.

tanta ſit fides habenda; Ego certè, qui huius rei veritatẽ è Coptitarũ monumentis ſummo ſtudio inueſtigare contendi, nomen Dei Πινουϯ ſæpeſæpiùs quidem; Φνουϯ autem, quod ipſi Φϯ contracto æquipollere dicunt, nunquam in vllo Coptorum monumẽtorũ me legiſſe memini. E quo vel ſolo luculẽter patet, Φϯ à nomine Dei Φνουϯ, vel vt melius, Πινουϯ, omninò diuerſum eſſe. dato tamen, non conceſſo, Φϯ idem eſſe, quod Πινουϯ, inde tamẽ nulla ratione ſequitur, illud in abbreuiatione ſua non Phta, ſed Πινουϯ neceſſariò pronunciandũ eſſe, cũ nemo ignoret, plerorumq; Orientaliũ morẽ eſſe, abbreuiata nomina qualiacũque maioris breuitatis cauſa, eo quo ſcribũtur modo, abbreuiatè pronunciare; Rem aliquibus exemplis clariorẽ reddo; ⲛⲟ̅ⲥ abbreuiatũ Dei nomẽ, apud Coptitas idẽ eſt, quod Dominus. nec aliã tamẽ pronũciationẽ, niſi quã literę dãt, habet. אגלה & הבה Agla & Haba, Hebræorum Dei nomina abbreuiata ſunt; ex ijs literis quas ראשי תבות appellant, reſultantia; Agla quidem ex capitalibus dictionum ſequentis ſententiæ. Raſche theboth.

אתה גיבור לעולם אדוני

hoc eſt

Tu es fortis in æternum Deus.

Haba verò ex hac ſententia emergit; הקדוש . ברוך הוא *Sanctus benedictus ille* nec tamen dum mentio fit horum nominum, ea expanſè, ſed contractè, vt gnari huius linguæ ſciunt, pronunciantur. Innumera ſimilia ex Hebræis, Arabibus, Syriacis, Perſicis, hìc adducere poſſem; ſi aut fuſiores demonſtrationes requireret patefacta veritas, aut Prodromi feſtinatio id permitteret. Manet igitur, abbreuiata Dei nomina non neceſſariò expansè pronunciari.

Alij verò, qui hoc nomen Φϯ, (eò quod ϯ litera, non Θ Th; ſed D ſonet) ideò non Phtha ſed Phda pronunciari debere aſſerunt, ſimiliter falluntur. Cum in propatulo ſit, hanc vltimam literã Alphabeti Coptici ϯ, myſtico Hebræorum, & Samaritanorũ Thau, Græcorum Θ, ſono æquipollenti omninò reſpondere; quod autem AEgyptij Coptitæ id paſſim veluti D pronuncient, id non tàm ob naturalem pronunciationem, quàm ob linguæ vitium, quo in hac litera ϯ pronuncianda Coptitæ laborant, fieri cenſendum eſt.

Sed dicent alij, inueriſimile eſſe, Chriſtianos AEgyptios hoc profano Dei gentilis nomine pro veri Dei nomine vſos eſſe; Verùm his reſpõdemus; hoc nomen Φϯ vnum fuiſſe ex abſolutis Dei nominibus, qualia Thoyth, Emeph, Ichthõ quoq; erãt, certos Dei effectus explicãtia.

&

& qualia apud Hebræos , יהוה Iehoua, מקם makom, שם Schem. ארני Adonai אל el. & apud Arabes الله alla; ac proindè vitio ijs nequaquã vertendum eſſe, ſi illud nomen Dei vnà cum lingua AEgyptiorũ Veterũ retinuerint. His igitur ita prælibatis, nunc tandẽ, quid propriè ſit illud Dei nomen Φϯ, vnde deriuatum, quæ myſteria referat, aut cuius rei Hieroglyphicum ſit, poſtliminiò aperiamus. Dico igitur hoc nomen Dei Φϯ Coptitas ab Antiquis acceptum inter ſecreta & myſterioſa Dei nomina, recenſuiſſe. quod vt intelligatur ſciendum eſt. Myſticorum nominũ rationẽ olim poſtulaſſe certis quibuſdã Characteribus, ſeu Monogrammis diſtingui, ne cõmunioribus vocabulis miſta profanarẽtur; quod præ cæteris Gentibus, Hebræis, Chaldæis, Arabibus vſitatum fuiſſe legimus: qui nomen Dei non tãtùm myſticè ſcribebant; ſed & illud apertè ſcribere aut temerè quoquè pronunciare ſub grauiſſima pœna prohibebant. Vndè Rabbi Iohanan filius Beroca, in Pirckeauoth dicit. *Rabbi Iohanan.* פרקי אבות

כל המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי אחד שוגג ואחד
מזיד בחלול השם

Omnis, inquit, homo, qui clam & in ſecreto verendum Dei nomen inhonorat, iſte palàm debitas ſceleri ſuo pænas luet. Rabbi Ionathan quoque in expoſitione ſua Chaldaica, quæ Syriacis literis *Rabbi Ionathan.*

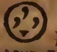
ſcripta in Vaticano ſeruatur, hanc ad fidelium cætum facit admonitionem de Dei nomine non publicando.

Targum Babyloni-cũ Syriacis literis ſcriptum in Bibl. Vat.

ܥܡܝ ܐܝܣܪܝܠ ܠܘ ܡܦܪܣ ܫܡ ܡܢܟܘܢ ܫܡܗ ܡܪܝܗ
ܕܐܠܗܐ ܡܛܠ ܠܐ ܡܙܕܟܐ ܐܠܗܐ ܒܝܘܡܐ ܕܕܝܢܐ ܪܒ
ܐ

Ami Iſrail lu mephar ſem menachum ſmo morih dalloh metul mezci alho beiuma ddina raba *Popule meus Iſrael nemo ex te publicet nomen, ſeu verbum Dei, quia non iuſtificabitur, quicunque fecerit illud, in die iudicij magno.* Ac proindè ſtudio ſummo magnum illud nomẽ Dei Τετραγράμματον, quod המפרש appellant, tegebant; & ſicut ob ſupremam Diuini Numinis reuerentiam id humanis labijs pronunciando profanari nollent, ita nec legi. Quam ob cauſam varijs id modis referebant; nunc per tria Iodim circulo inſcripta, ad 3 Diuinas proprietates, quas מדות vocant, in arbore Sephiroth indicandas. vti apparet.

Nomẽ Dei Tetragrãmaton variè referebatur.

Nunc per י & ה, vti ſequitur. יה. Sæpè quoque per vnicã tantummodo literam י aut ה, quibus ſingulis ſcribendi rationibus maxima quæuis myſteria inſinuabant. quemadmodum in Hieroglyphico opere fusè declarabimus. Quamuis apud Græcos nomen Dei his tribus literis ΙΑΩ ſcriptũ quoq; reperiam. vel vt in circulo ſequenti

Nam Diodorus, Si-

Siculus, qui primus, ſi Plinio credendum eſt, apud Græcos nugari deſijt, ſpectatorque rerum plurimarum fuit, inter cætera, Moſen hoc nomine vocatū his verbis prodit. Apud Iudæos Moſes ab Iao, quem illi Deum inuocant, acceptas leges dare præſeferebat &c. Quo loco nomine Iao ſacroſanctum Dei Tetragrammaton יהוה à Diodoro deſignatum eſſe, certum eſt. Græcos enim iſtud Dei nomen ſic ſcripſiſſe, tùm ex Macrobio, tùm ex Clemente Alexandrino clariſſimè patet; Macrobius enim cum Deorum omniū nomina ad vnum Deum referre vellet, hunc Orphei verſiculum recitat.

Plinius l. 7. c. 56. & c. 12. l. 5.
Diodorus l. 34
Moſes Iao dictus.
Macrobius Saturn: l. 1. c. 18.

Εἷς Ζεὺς, εἷς Ἅδης, εἷς Ἥλιος, εἷς Διόνυσος.

Orpheus.

Id eſt. Iuppiter eſt vnus, Pluto vnus, Bacchus eſt vnus, vnus Sol.

Vel vt Caninius vno verſu tradit

Bacchus, Sol, Orcus, & Iuppiter vnus & idē.

Caninius.

Huius, inquit, Macrobius verſus authoritas fundatur. Oraculo Apollinis Clarij, in quo aliud quoquè nomen Soli adijcitur, qui in eiuſdem ſacris verſibus inter cætera vocatur Ἰαω. Nam conſultus Apollo Clarius, quis Deorum habendus ſit, qui vocatur Ἰαω, ita effatus eſt.

Oraculum Apollinis Clarij.

Ὄργια μὲν δεδαῶτας ἐχρῆν νηπευθέα κεύθειν.
Ἐν δ' ἀπάτῃ παύρῃ σύνεσις καὶ νοῦς ἀλαπαδνός.
Φράζεο τὸν πάντων ὕπατον θεὸν ἔμμεν Ἰαω.

Quorum verſuū ſentētia ſic à Caninio appēditur.

Oraculum

Orgia qui norunt, arcana recondere par eſt.

Fra-

Fraudē mētis inops agitat, quē inſcitia verſat
Diuorum ſummum cunctorum en accipe Ιαω.

Clem. Alex. l. 3 Strom: Clemens Alexandrinus, *quatuor literarum,* inquit, *nomen myſticum eſt, quo illi circundabantur, qui ſoli adytum ingrediebantur. Dicitur autem* Ιαον, *quod exponitur Exiſtens* (ὁ ὤν). Verùm de hoc nomine Ιαω eiuſque myſterijs, in hieroglyphicis fuſius tractabimus, cum de Baſilidis, Valentini, Marci, aliorumque Gnoſticorum, qui primi hoc nomen Ιαω ad ſuperſtitiones innumeras traduxerūt, dicemus. quare hiſce per tranſennam dictis, ad noſtra monogrāmata reuertamur.

Ιαον quaſi ὁ ὤν.

MeKubalim aliàs Kabaliſtæ. Secuti ſunt hoſce Hæbræorum Mekubalim, omnes propè Oriētales populi. Nā præter Chaldæos, qui nomen ſuū diuinum plerumq; ſic referunt יי, aut ſic etiá ייי׳, vti in antiquis manuſcriptis apparet. Græci quoque hoſce ſecuti Chriſti Seruatoris noſtri nomen, myſtico hoc monogrammate diuinitùs accepto formare ſunt ſoliti. ☧. vel α☧ω. cuiuſmodi μονόγραμμα adeò in primitiua Eccleſia poſt Conſtantinum Magnum vſitatum fuit, vt nullum Chriſtianorum epitaphium eo carere videatur. Quemadmodum hìc Romæ in Calliſti, Priſcillæ, Lucillæ, Calepodij Cæmiterijs ſubterraneis non ſemel cum ſumma animi voluptate videre licuit. Et egregium illud Romæ ſubterraneæ opus recens edi-

Chaldæi.

Græci.

Roma ſubterranea Iacobi Boſij.

editum luculenter demonſtrat. Hanc itaque arcanã nominis Dei & Chriſti ſcribendi rationem ad Latinam quoque Eccleſiam traductam, monſtrant ſequentia monogrammata Chriſti IHS · XC · quibus monogrammatum dictorũ apud Coptitas ſcribendi ratio, adeò affinis eſt; vt, an Latini à Coptitis, an hi ab illis eam deſumpſerint diſpici vix poſſit. Simili enim characterum genere dicta nomina effigiant. IHC · XC · Ieſus Chriſtus. Armeni quoque nomen Dei, ac ſumma quæuis myſteria fidei, teſte Ambroſio Theſeo, literis conſignant. Nam per primam Alphabeti literam ա quam *Aip* vocant, coniunctam vltimæ dicti Alphabeti, videlicet trigeſimę nonæ o, quã Aipun dicunt, idẽ denotant, quod Hebræorum ſapientes per 3 Iodim circulo inſcripta, ſeu quod Græci per primam & vltimam Alphabeti ſui literam Α & Ω, videlicet illum, qui ſe Α & Ω, ա & o *Aip* & *Aipun*, principium ſcilicet & finem eſſe dicebat. Nam in ա Aip. prima Alphabeti Armeniaci litera, quæ tribus lineolis ad baſim literæ perpendiculariter erectis effigiata eſt, tria in vno cõueniunt, Pater videlicet, & Filius, & Spiritus Sanctus; tres vnum ſunt. Et o *Aipun* trigeſima nona litera Alphabetum claudens, nec ad

Latini.

Coptitæ.

Armenorum myſteria in literis.

Myſteriũ Trinitatis.

qua-

quadragenarium numerum tranſire permittens, orbis eſt in ſe reuolutus, atque reflexus principio & fine carens, Trinitatis vnionem inſcrutabilem deſignat. Teſtatur hoc monogrãma Armenicũ, quod in libro, ſeu charta quadã cõuoluta Armenicè ſcripta Bibliothecæ Vaticanæ, orationũ principijs præfixũ videtur; vt ſequitur;

Liber ſeu Charta Cõuoluta Armenice ſcripta in Vaticano.

 ac proindè hoc nomen per huiuſmodi characteres repræſentatum idem eſt, quod Հելի՛ Հուպել որ թարգմանի մեծ է ած̄. Heli hubel vr tarcmani mietic aſtuuati, hoc eſt, *Heli Hubel quod exponitur magnus Deus*. Alia prætereà plurima in voce Adam, quam per primam hanc literam referunt, recõdita Sacramenta oſtendũt. Sed quia illa digna ſunt ſcitu, ea hìc ſubiungã. Dicunt Armeni literã ա *Aip* propagationis humani generis per Adamum primũ, & redemptionis deperditi, per Chriſtum Adamum ſecundũ factæ, ſymbolum eſſe. Hinc eã vocant myſticè ադամ Adam. hoc eſt հող *huug terram* aut կուրդ երկիր *curt ergir* terra virgo; vel հող մարմնացեալ *huug marmnatial*, terra incarnata, aut կարմիր հող. *carmir huug* terra rubens: vel quẽ admodum alii quoq; explicant, teſte Ambroſ: Theſ: qui ex terra tota ſua. de quo illud quoque D. Pauli intelligunt Armeni որպէս ադամաւն ամենեքեան մեռանին նոյնպէս քր̄իւ ամենեքեան կեն

Quid Armenicè Heli Hubel.

Adam.

Adam ſignificat Terram. Terram Virginem Terram incarnatã. Terram rubentem. Eum qui ex terra tota ſua.

կենդանաս ցին vrbes Adamauen amenechian merran nun bes Chriſtus eui amenechian ghien tanatian *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Chriſto omnes viuificabuntur*. Sed hæc ideo fuſius tradidi, vt oſtenderem, quanto Oriẽtales populi huiuſmodi myſterioſos Characteres honore proſecuti ſint. Arabes quoq; ad ſuperſtitionem vſque huiuſmodi myſticis monogrammatis fingendis deditos, ſatis ſuperque in Hieroglyphicis noſtris apparebit; Tempus me chartaque deficeret, ſi omnia de myſticis Oriẽtalium nominibus recenſere vellem, quare ijs omiſſis ad Copticas redeamus. Arabes ſuperſtitioſi in nominibus, Dei.

Non ab ſimilem itaque rationem Coptitæ in myſterioſo nomine Φϯ Hebræos imitati, obſeruaſſe videntur. Conſtat id duobus elementis Φ & ϯ (quamuis in Copticarum libris id monogramma contractum etiam reperiam, vti in characteribus paulò poſt ponendis apparebit.) Per Φ, eadem quæ aut Hebræi per characterem ייי, vel Armeni per literam ա, naturam nempè Diuinam 3 perſonis ſubſiſtentem, idque per tres lineas quibus litera cõſtat, ſignificatam; aut etiam Perſonam Chriſti duabus naturis ſubſiſtentem, non incongruè per circulares ſimul, & rectas lineas, quibus character componitur, quarum illæ Diuinam, æternam, immortalem, incorruptibilem; hæc verò humanam & ex ſe Figura Φϯ quid myſticè ſignificet.

naturam fragilem & mortalem refert, deſignaſſe videtur. Per ⲧ verò, quæ in Coptico Alphabeto vltima eſt, & Thau viuificum illud ſignum ſalutis humanę affectat, ſcilicet Seruatorẽ noſtrũ, qui corpus ex elementorum commiſtione coagmentatum, (quæ elemẽta aptè per quatuor Crucis ✠ ramos deſignantur), aſſumens, voluntarium Crucis ſupplicium ſubijt, vt quadripartito mundo ſalutẽ perditã reſtitueret, eos indigitaſſe veriſimile eſt. Verùm ſi hæc forſan alicui minus placeant; audiat quid mihi ex inſperato in mentẽ venerit. Tradunt AEgyptij, teſte Euſebio, Supremum illud AEgyptiorũ Numen, quod Emeph vel Hemeph vocant, (alij corruptè Cneph, vel Emeth) ouum ex ore producere, è quo Deus, quẽ Phtha nuncupant, naſcitur. Græci Vulcanum, Taautũ Phœnices appellant; *De quo Suidas his verbis.* Φθᾶς ὁ Ηφαίστιος παρὰ Μεμφίταις, καὶ παροιμία· ὁ Φθᾶς σοι λελάληκε. *Phthas Vulcanus dicitur à Memphitis, & proverbium eſt, Vulcanus ſiue Phthas tibi locutus eſt.* Mundum itaque per ouũ intelligẽtes cùm pingere vellent, in circulo Serpentem ſeu Aſpidem ἱερακόμορφον, quemque ob igneam quandam viuacitatem Deum exiſtimabant, vocatum Ἀγαθοδαίμονα, ea ratione adaptabãt; vt Θ Theta grææ literæ ſimillimum conſtitueret characterẽ. Atque hac figura eum quem vniuerſum regere, atque conſeruare cre-

Tau ſignũ

Euſeb: de preparat: Euangel: l.3.c.2 & 3

Heme pht ouum ex ore producit è quo Deus Phta.

credebant, deſcriptum adorabant, & ſanctè venerabantur. Hoc item nomen Dei aiebant peragrare vniuerſum Orbem; de quo ita Iamblichus. *Hanc ſanè*, inquit *viam deificam & anagogicã ad diuina Mercurij docuit, & diſſeruit, explanauit, & eandem interpretatus eſt Bitys Propheta Ammoni Regi; quam inuenit in adytis deſcriptã literis Hieroglyphicis, in vrbe AEgyptia, quam Soin appellant. Idem Propheta Dei nomen tradidit, nomen inquam Dei perambulans vniuerſum mundum.* Hæc Iamblichus. Conſtat autem totus character duobus, circulo, & ſerpente, qui alis extenſis capiteque accipitrino ſurſum ſublato, cauda deorſum vergente, formam Crucis exactè referebat, vti in hac figura apparet.

Oculos huius eo, artificio teſte Euſebio, adornabant AEgyptij, vt & claudi & aperiri poſſent. Hunc itaque ſimul atque oculis apertis proferebant; vniuerſa AEgyptus lętitia, atq; hilaritate perfundebatur; perindè ac ſi Deorũ oculi eos aſpicerent, opemque præſentem omnibus pollicerentur; in luce igitur & in propatulo omnes eſſe, riſui & iocis atque cõuiuijs dare operam; Quo ſi clauſis eum oculis extuliſſent, ibi tum omnia mærore luctuque confundi, auerſos & iratos eſſe Deos exiſtimari, ſe omnes in tenebras, & obſcura penetralia, miſerabilique deploratione pro ſe quemque niti,

Nomen perambulans vniuerſum Orbem.

Iamblichus. ſegm. 8. c. 5.

Bytis Propheta AEgyptius.

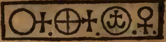
Nomẽ Dei perambulãs mũdum.

Euſebius de præpar. Euangel.

Artificioſa fabrica Taauti Agathodæmonis.

vt Deorum indignationem quacunque poſſent ratione mitigarent. Hunc characterem capiti ſeu fronti Serapidis inſerebant. Hunc Oſiris & Iſis in manibus portabant; quæ omnia in Hieroglyphicis noſtris ex uarijs authoribus ſtabiliemus; antiqui autẽ AEgyptij varijs modis hoc monogrãma Hieroglyphicum conficiebant, vti in præſentibus apparet.

Characteres Phtha ſeu Taaut variè afformabantur ab AEgyptijs.

Quibus quidem characteribus in Hieroglyphicis obeliſcis, & Bembina Tabula nil frequentius; vti ea perluſtranti luculenter patebit. Hos itaque characteres myſticos, cum primi Chriſtiani AEgyptij ſtudioſiùs conſiderarent, & aliquam ad characteres ſuos, queis nomen Altiſſimi referre ſolebant, videlicet Φ┤, Phtha, vel Empth, quod iam veluti myſticum traditione perceperant, affinitatem deprehenderent; veriſimile eſt eos, cùm eadem ſigna toties, non in obeliſcis tantùm, aut pyramidibus; Sed etiam in manibus Idolorum, in templorum valuis, alijſque celebrioribus locis inciſa viderent, & magnum quiddam ab AEgyptijs ſignificari intelligerent, veluti ſymbolum quoddam à fidei ſuę myſterijs nequaquam alienum, in ſacrum vſum, tanto libẽtiùs, quanto Crucis figura, quam huiuſmodi monogrammata exprimebãt, maiora myſteria indigitare videbantur, conuertiſſe. Sed ne quis forſan ſola me coniectura

Bembina tabula.

du-

ductum id dicere exiſtimet, audiat Ruffinum, cuius narrationem optimè quadrare meæ aſſertioni, verba ſequentia ſatis demonſtrant. *Signum, dominicæ Crucis inter illas, quas dicunt* Ἱερατικὰ *ſeu Sacerdotales literas habere Ægyptij dicuntur. veluti vnum ex ijs, quæ apud illos ſunt, literarum elementis. Cuius literæ ſeu vocabuli hanc aſſerunt eſſe interpretationem, vita ventura.* Subſcribit huic Sozomenus. his verbis. Φασὶ δὲ, τοῦ ναοῦ χαρακτῆρας σταυροῦ σημείῳ ἐμφερεῖς ἐγκεχαραγμένους τοῖς λίθοις ἀναφανῆναι, παρ' ἐπισημόνων δὲ τὰ τοιάδε ἑρμηνευθεῖσαν σημᾶναι ταύτην τὴν γραφὴν ζωὴν ἐπερχομένην. *Aiunt,* inquit, *templo illo Serapidis diruto diſiectoque, quaſdam ex ijs, quas hieroglyphicas vocant notas, ſimiles ſigno Crucis inſcriptas lapidibus apparuiſſe. Ab ijs autem qui docti hæc talia, explicatam eam notam, ſignificare Vitam venturam.* in Suida quoque hæc hiſtoriola breuiter. Ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου βασιλέως καθαιρουμένων τῶν ἐθνικῶν ἱερῶν, εὑρέθησαν ἐν τῷ Σεράπιδος ναῷ ἱερογλυφικὰ γράμματα σταυροῦ ἔχοντα τύπους. ἅπερ θεασάμενοι οἱ ἐξ ἑλλήνων χριστιανίσαντες, ἔφασαν, σημαίνειν τὸν σταυρὸν παρὰ τοῖς ἱερογλυφικὰ γινώσκουσι γράμματα, τὴν ζωὴν ἐπερχομένην. *Tempore Theodoſij Imperatoris, cum templa Ethnicorum euerterentur, inuentæ ſunt in templo Serapidis hieroglyphicæ literæ Crucis figuram habentes; quas videntes ij Gentilium, qui Chriſto iam addicti erãt, aiebant, ſignificare Crucem apud peritos hieroglyphicarum notarum, vitam venturam.* Socrates demum

Ruffinus Eccleſ.hiſt. l.2.c.29.

Sozomenus l.7. Eccleſ. hiſt.c.15.

Suidas in Theod.

mum in hiſtoria ſua tripartita, hiſce iam dictis aſtipulatur. *Cum,*inquit, *Serapidis templum ſpoliaretur,& in ſacris, vti vocant, literis Crucis figuræ fuiſſent inuentæ, ea res in diſputationem venit; Chriſtiani enim, quibus notarum periti aſtipulabantur; Crucem Chriſto adiudicabant. Ethnici verò quippiã cõmune Chriſto cũ Serapide eſſe impiè contendebant; tutatus eſt Deus cauſam ſuã. Nam plurimi eorum, quos Diabolus deceperat, Chriſto nomẽ dederunt,& trophæum paſſionis, Crux triumphalis notata frontibus refulſit inde.* Aſtruunt hanc hiſtoriam picturæ, in quibus paſſim hodiè videas D. Antonij vetuſtiſſimi Archimandritæ penulæ & manui aſſui, aut imponi hanc Crucem . An quia AEgyptius ille vir, quibus iam notum, & inter Sacra hoc ſignum? Certè obeliſcis qui inde Romam vecti ſunt, inſculptũ ſæpiſſimè videmus. Atque ex hactenus dictis patet origo nominis Coptici Φϯ. Norunt enim Coptitæ benè, figuram, quam Φ refert, diuinitatis atque æternitatis ſymbolum eſſe; Legerant prætereà in Sacris literis de virtute Saluτiferi ſigni Thau, dolentium frontibus impreſſi; ſciebant illud ſignum finem legis eſſe, & omnis iuſtitiæ complementum; admirabantur prætereà admirabilem Dei O. M. prouidentiam, volentis illud in denſiſſimis etiam infidelitatis tenebris, ceu vnicum, ac fulgentiſſimum ſalutis ſymbolum, characte-

rem-

Socrates l.9. hiſt. tripar.

Cur Antonius Baculum Thau inſignitum geſtet.

remque non Idololatris tantùm, ſed & ipſis Dæmonibus venerandum proponere: Atque ex his omnibus diligenter inter ſe collatis, id iam auſim, quod ſuprà verebar, inferre. Φ† nimirum Coptum idem ſignificare, quod Phtha nomen diuinum, antiquis AEgyptijs receptum: quod præter compoſita nomina ex hoc Πεμτενφ† Pemtenptha, Cαφ† Saptha, de quibus ſuprà c. 5. dictum eſt, egregiè quoque docet Iamblichus cit: loco. Namſicut, Emepht ſupremum apud AEgyptios Numen, intelligentiam omnia in ſeſe conuertentem ſignificat, ita Phtha, quem Emepht ex ouo produxiſſe ſuprà diximus, eum ſignificat, cum veritate & abſque falſo omnia artificiosè conficientem, hoc eſt, qui executorem agit rerum ab Emepht in ouo mūdano diſpoſitarum; quod verum eſſe, vel ex ipſo nominis etymo patet. Numen enim Phtha ſic dictum à perſuadendo, ſeu inflectendo oratione, (à quo & Græcorum πειθὼ promanaſſe arbitror) indicat eum omnia verbo & virtute ad ſe trahere, immutare omnia, omnia flectere, conſeruare omnia; Quod Deum AEgyptiorū Phtha, Phœnicum Taautum, Alexandrinorum Thoth, vel Θουθ, Græcorum Vulcanum, vel Mercuriū aut πειθὼ ſeu Suadā preſtare notiùs, quàm dici debeat; præter arbitrium enim in mundum,

Emepht quid ſignificet.

Phtha vnde deriuetur.

vni-

ṽniuerſum, Ⲫϯ reſponſa quoque conſulentibus dabat,(vnde & prouerbium ſuprà indicatum Φθαί σοι λελάληκε. Phthas tibi locutus eſt; promanaſſe probabile eſt). Ac proinde non incongruè vti ſuprà diximus, hunc Taautum, Thoth, ſeu Mercurium Ἀγαθοδαίμονα, per circulum exprimebant, Serpente Ἱερακομόρφῳ, quem in modum Crucis alatum efformabant, ei impoſito. Aptè enim hoc Hieroglyphico eius in hoc mundo dominium exprimebant, & forſan hũc Crucis characterem AEgyptij primùm à Moſe exaltante Serpentem in deſerto, aut ex baculo eius ſeu virga mirifica in qua Tetragrammaton Dei nomen forma Crucis inciſum fuiſſe traditur, vt in margine apparet, didicerunt.

Nomen Dei forma Crucis inſcriptum virga Moyſis.

ו ✱ ה
ה

Porrò Ⲫϯ Copticarũm, ſicut nec charactere à charactere Taauti multùm diſcrepat, ita nec ſignificatione. Significant enim Coptitæ per hoc ipſum Dei naturam & eſſentiam, non ſecus ac AEgyptij per characterem ſuum Tauticum, ac Hebræi per nomen illud שם המפרש, τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ ἄῤῥητον καὶ ἀνεκφώνητον denotare ſolent: veluti in ſequẽtibus exemplis patet, in quibus vſurpant appropriatum Dei nomen Ⲫϯ. vt Ⲡⲟⲥ Ⲫϯ *Dominus Deus* ϯⲱⲣⲕ ⲙ̀ⲙⲟⲕ Ⲫϯ *adiuro te Deus.* ⲁⲛⲟⲕ Ⲫϯ *ego Deus.* Ⲡⲉϫⲉ Ⲫϯ *dixit Deus.* ⲁⲗⲗⲁ ⲉⲧⲁⲧⲙ̀ⲙⲁⲥⲟⲩ ⲉⲃⲟⲗ-

Ⲫϯ Appropriatum Dei nomẽ

ex

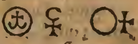
Ϩⲓⲛⲫϯ *Sed ex Deo nati ſūnt*. Quibus apud Hebręos reſpōdēt. ויאמר יהוה *dixit Dominus*. אני יהוה *ego Dominus*. & ſic de cęteris. Iehoua autē appropriatū Deo nomē, nulli nō notū eſt. Notandū prætereà omnia Dei nomnia cōtracta apud Copritas lineola quadā trāſuerſa ſuperpoſita ſignari. veluti

Ⲡ̅ⲟ̅ⲥ *Dominus*. Ⲓ̅ⲏ̅ⲥ *Ieſus*. Ⲭ̅ⲥ *Chriſtus*. Ⲑ̅ⲥ *Deus*. aliaq; ſimilia; Ⲫϯ verò nullibi hac lineola notatū reperiri, voluenti Copticos libros patebit. Quod cum primùm aduertiſſem, ab eorū qui id nomē cōtractum dicunt, diſceſſi ſentētia. Iterùm hoc nomē Phtha nullā recipit mutationē, nec affixū vllum; Sed loco eius Copritæ vtūtur nomine Ⲡⲓⲛⲟⲩϯ; veluti Ⲡⲁⲛⲟⲩϯ *Deus meus* Ⲡⲉⲕⲛⲟⲩϯ *Deus tuus*. Ⲡⲉϥⲛⲟⲩϯ *Deus eius*; non ſecus ac Hebræi, qui loco יהוה vtuntur ארוני *Adonai* אלהים *Elohim*. Non minus igitur inuariabile eſt, quàm Τετραγράμματον Dei nomē. Sicut igitur magnū illud Dei nomē myſticis rationibus conſtat, ſic & hoc Coptum. Iterum ſicut nomē Dei יהוה iuxta Rabbenu Hakadoſch, Deū generātē ſignificat, ſic & hoc nō apud Copritas tātùm, ſed apud AEgyptios Antiquos quoq; Emepht, ſeu cū aſpiratione Hemepht, ſeu Ϧⲉⲙⲫϯ quod nos ex Copto interpretamur (in Phtha), quaſi diceres, Deū omnia peragētē in Phtha filio, quē produxit; vel, vt cū Iamblicho loquar, Emepht nimirum

Nomen Ⲫϯ non recipit mutationem, nec affixū

Significat Deum generātē

Quid Emepht Copta lingua.

producẽtẽ ex ouo Phtha, hoc eſt, intelligentiã ad exẽplar ſuũ IXθon generantẽ ſapiẽtiã, omnia cũ veritate artificioſè diſponentẽ,nempè Taautũ illum ſupradictũ;quem proindè appoſitè per hos characteres ſeu *μονογράμματα* repræſentabant:per circulum primũ mundi genitorẽ,æternumq; conſeruatorẽ; diuinitatemq; eius vbiq;diffuſam.per ϯ verò ſapientiã mundũ gubernantem intelligẽtes; quæ ſanè multùm affinitatis ad ſacroſancta fidei noſtræ myſteria habere,quis non videt? Veriſimile igitur eſt, primos Chriſtianos AEgyptios, vti ex allegatis ſuprà Chronologorũ teſtimonijs patet, Cum ex AEgyptijs Gentilibus de nominis huius myſterijs ſæpenumero differentes audiſſent,veluti ſpeculum myſticum & ſymbolum fidei, vitæque futuræ propoſitum, vnanimi conſenſu, in Eccleſiam ſuam recepiſſe. Atque hæc ſunt quæ de hoc nomine Dei Φϯ dicenda putaui, præ iudicio nõ obfuturus,ſi meliora quis in medium protulerit. Miſit non ita pridem ad me ſcripto, ſuam de hoc nomine opinionem Illuſtriſſimus D. Petrus à Valle Coptitarum olim in AEgypto Auditor, in qua multa præclara de hoc nomine obſeruat, quam proindè libenter hic apponerem; ſed ne Prodromum iam propè fatigatum, nimis onerarem, eam Oedipo reſeruare volui.

Cap.

CAPVT VII.

De affinitate Linguæ Coptæ, ſiue AEgyptiacę ad Græcam, eiuſque corruptione ſucceſſu temporis facta.

PRopinquitas, quam Copta ſeu antiqua AEgyptia ad linguã Gręcam obtinet, ea eſt; vt, num hęc ab illa, an ab hac illa profluxerit, diſpici vix poſſit. Vndè non malè eam antiquiſſimam Græcam dicere poſſemus. Veriſimile enim eſt, AEgyptiam vnà cũ literis à Cadmo & Phœnice poſt Deucalionis diluuium, ſi Plinio & Euſebio credimus, in Græciam primùm tranſportatam, ibidem filiam, nempè linguam Græcã peperiſſe; Imò Græcos quoque ab AEgyptijs per literas numerandi rationem accepiſſe, ſatis oſtendit litera Copta ϛ, quę ſicut ſextum in ordine literarum obtinet, ita ſenarij quoq; index eſt. Quam & Græci in hunc diem pro figura ϛ ſenarij vſurpant, aliumque extra numeros vſum non habet. Quod ſignum luculentum eſt linguam AEgyptiam in Græcia nouam Coloniam inſtituiſſe; quæ poſteà ſenſim exculta, breui ingentia incrementa

Figura numeri Senarij apud Græcos ϛ. apud Coptitas ſextum inter literas locum occupat.

fecerit;adeò, vt ipſe Rex Pſammeticus, teſte Herodoto,è Græcia linguæ peritiores,qui ſubiectos populos puritatem linguæ eius docerent, in AEgyptum accerſiuerit.(erat autem tunc, quantum quidem coniectura aſſequi poſſum, ea inter AEgyptiorum vernaculam, & Græcam diſtinctio, quæ modò inter Italicam, Hiſpanicam aut etiam Gallicam & Latinam;adeò vt nec Græcis AEgyptiam, nec AEgyptijs Græcam linguam addiſcere eſſet difficile. Quod & Sixtus Senenſis inſinuare videtur; qui ait Triſmegiſti libros pleroſque videri ſtylo Græco conſcriptos.Quicquid ſit, certè linguâ Græcam apud AEgyptios in vſu fuiſſe, teſtantur complurium Philoſophorum in AEgyptum ſuſceptæ expeditiones; continuumq; literarum vtrinque cõmercium. Quod factum non eſſet niſi communi aliqua lingua,ſicuti Europęi Latina, vſi eſſent. Confirmant id quoque variæ paſſim Cipporum, & Columnarum Græca lingua ab antiquis Regibus factę inſcriptiones; quas vide apud Diodorũ Siculũ.Democritus Abderita Philoſophus in libro cui titulus eſt, φυσικὰ καὶ μυστικὰ, & Syneſius, qui in illum ad Dioſcorum magni Serapidis Alexãdrini Dei Sacerdotẽ Scholia cõpoſuit,& is Græcas quoque profert inſcriptiones. Nã in AEgyptũ profectus, apud magnum Hoſtenẽ in tẽplo Memphis, vnà cũ Sacerdotis filijs miniſtri officio fungebatur;

Lingua Cræca ſe habebat ad AEgyptiá vti ad Italicam Latina

Sixtus Senenſis l.2. fol 76. lin. 40.

Diodorus Siculus l.1.c.2. fol.14. ed: Baſil.

Democritus Abderita apud Syneſium.

&

& dum in templo cibũ ſumeret, repẽtè ſpõte ſua, lapidea apparuit in cinereo puluere ſciſſa columna, ex qua πετρώας βίβλους id eſt libros lapideos extrahentes inuenerunt in eis, aliud prorſus nihil, quàm tria hæc Græca lingua conſcripta.

Ἡ φύσις τῇ φύσει τέρπεται *Natura natura delectatur.*
Ἡ φύσις τὴν φύσιν νικᾷ *Natura naturam vincit.* Inſcriptio Græca
Ἡ φύσις τὴν φύσιν κρατεῖ *Natura naturæ dominatur*

Altera inſcriptio huic ſimilis, nõ procul à Memphi ſaxo inciſa verbis quidẽ Græcis; ſed myſtico quodã characterum genere tectis (teſte Barachia Abenephi) extare fertur; quorũ verborum ſenſus non diſſentit ab ijs, quæ in Smaragdina Hermetis Triſmegiſti tabula proponuntur. Inſcriptio eſt.

ΟΥΡΑΝΟ ΑΝΩ ΟΥΡΑΝΟ ΚΑΤΩ.

ΑΣΤΡΑ ΑΝΩ ΑΣΤΡΑ ΚΑΤΩ.

ΠΑΝ Ο ΑΝΩ ΠΑΝ ΤΟΥΤΟ ΚΑΤΩ.

ΤΑΥΤΑ ΛΑΒΕ ΚΑΙ ΕΥΤΥΧΕ.

Hoc eſt *Cœlũ ſurſum, Cœlũ deorſum, Aſtra ſurſum, Aſtra deorſũ, omne quod ſurſũ, omne id deorſũ, Hęc cape & proſperare.* Pręterea & hieroglyphicis ſchematiſmis, Græcas ſubinde inſcriptiones ſupponi, luculẽter teſtatur figura 38 Theſauri Hieroglyphicorum Heruartij, vbi ſub Anubide crocodilo inſiſtente, ſtipantibus eum à lateribus, Ammone, & Serapide, cum alijs Hieroglyphicis notis, hæc verba Græca, Copto tamen chara- Hieroglyphicis miſcebantur nomina Græca.

cte-

ctere inſcripta videntur.

ⲤⲨⲚⲐⲢⲞⲚⲞⲒⲤ ⲦⲞⲒⲤ ⲈⲚ ⲀⲒⲄⲨⲠϮⲰⲒ ⲐⲈⲞⲒⲤ ⲒⲤⲒⲀⲤ ⲀⲢⲬⲒⲈⲢⲈⲨⲤ ⲀⲚⲈⲐ.

Aſſeclis Dijs in AEgypto Iſias Archiſacerdos poſuit

Fuiſſe autem hanc inſcriptionẽ ab AEgyptio factã,nõ à Græco;duo probant. primum,ipſa in AEgypto facta,vt ex verbis patet,inſcriptio; alterum,ipſa Symbolorum ratio,quę purè Hieroglyphica eſt, & à nemine niſi in adytis AEgyptiorũ educato perfici potuit,vt in Oedipo noſtro apparebit,vbi ſingula huius ſchematis explicabuntur, cuius quoq;mẽtio fiet 9 cap.huius.Ex quibus patet, Græcã linguã AEgyptijs non familiarem tãtùm;ſed & AEgyptiacę quàm ſimillimam fuiſſe, nominibus AEgyptiacis (quotquot à Veteribus Authoribus poſteritati conſignata adhuc ſuperſunt)quæ omnia neſcio quid Græcum ſapiunt, id abundè oſtendentibus. Quid enim aliud Oſiris,niſi ὅσιος ἱερὸς Sacroſanctus? Quid aliud Iſis niſi prudens naturæ progreſſus ἀπὸ τοῦ ἰέναι, hoc eſt ab eundo deducto nomine?Horus quoque certè ἀπὸ τῶν ὡρῶν vel ἀπὸ τοῦ ὁρᾶσθαι deriuatum nomen, nil aliud ſignificat,niſi τὸν ἥλιον παντεπόπτην & curſu quem in Zodiaco perficit, annum in quatuor partes, quas ὥρας, teſte Macrobio, dicebant, diſpertientem. Sic Typhon ἀπὸ τοῦ σμᾶν hoc eſt à diſ-

Oſiris vnde deriuetur.

Iſis vnde

Horus

Typhon

diſſipando Smy & ἀπὸ τύφειν ab incendendo ſeu vrendo Typhon & βίβων appellatus eſt. Serapis etiam, ſiue ἀπὸ τῆ σώρου καὶ Απιδος à ciſta videlicet, in qua à Titanibus Apis coniectus eſt; ſiue ἀπὸ τῆ σαίρειν, hoc eſt à gaudio & hilaritate, vti Plutarcho placet, denominatus; à Græco certè nomen vel inuenit, vel Græco id impertijt; Sic Βαλ quod myrrham ſignificat, Biblos nomen Vrbis, quorum illud ἀπὸ τῆ βάλλειν deductum, Plutarchus diſcuſſionem dementiæ vocat; hoc à multitudine papyrorum, ſeu arundinum aut iuncorum ibi naſcentium Biblos nuncupant Strabo & Herodotus. Iſin quoque Μὰθ hoc eſt matrem ἀπὸ τῆ μητρὸς vocabulo Germanico Mutter non multùm diſſimili, appellant. Hanc alio quoque nomine vocāt Αθυρι & Μεθύερ; quorum illud mundanam domum, ἄθυρον hoc eſt apertā, & quaſi ſine portis: hoc omne ex multitudine & cauſa compoſitum ſignificat. Sed his omnibus fuſiùs tractantem l. de Oſiride & Iſide, Plutarchum conſule. Quis ignorat Mercurium illum Termaximum, ob eximiam qua pollebat ſapiētiam, AEgyptiacè Thoth, vel vt alij Θωυθ, menſe quoque Θωουθ nomini eius honoriq; conſecrato, Deum appellatum? quod verbum non longè abeſt à Græco Θεὸς, ſi finale Θ in Σ mutaueris. Nō deſunt hoc loco, qui Deorum ſeu

Serapis

Bal diſcuſſio dementiæ.

Biblos

Iſis μὰθ dicitur

Menſis Thoth Mercurio dicatus.

Ido-

Idolornm Syrorum nomina Aſima, Thartac, Seſach, Neſroch,& ſexcenta alia huiuſmodi mõſtra quorũ mentionem Sacra facit hiſtoria,inter AEgyptiaca quoque numerant. Sed nos eorum opinionem in ſyntagmate 3 Oedipi noſtri AEptiaci amplè exploſimus. Nec enim VG.Aſima, AEgyptiacum, aut Græcum eſt, vti ipſi pertinaciter volunt, ſed Samaritanum vocabulum eſt, quo Deum, ſub Hircina forma efformatum paſſim indigitabãt;vt benè R. Nathan in Baal aruch oſtendit, vbi hunc Deum,per contemptum non aliter vocari ſolitum aſſerit, quàm תיש בלי צמר hircum abſque lana (ſeu pilis) hinc Hebræos quoque Cuthæis ſeu Samaritanis exprobraſſe legimus,quod Geneſim ſuam ab hirco ridiculè ſanè, hiſce verbis, inciperent.

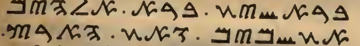
ࠁࠓࠀࠔࠉࠕ : ࠁࠓࠀ : ࠀࠔࠉࠌࠀ

Hoc eſt, *in principio creauit Aſima, id eſt Hircus*; quod & Abenezra in prooemio in Eſteris librũ aduertit;vbi diſquirens cur in toto libro illo Dei nominis nulla fieret mentio; tandem cauſam illius reddit hiſce verbis

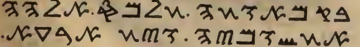
והנכון בעיני שזאת המגילה חברה מרדכי וזה הטעם ושלח ספרים וכולה
משנה ספר אחר שהוא המגילה כטעם פתשגן והעתיקה הפרסיים ונכתבה בדברי
הימים והם היו עובדי עבודה זרה והיו כותבין תחת השם הנכבד והנורא שם
תועבתם כאשר עשו הכותים שכתבו תחת בראשית ברא אלהים ברא אשימא
והנה כבוד השם שלא יזכרנו מרדכי במגילה

Re-

Certum autem nobis viſum eſt , hoc volumen Mardochæum compoſuiſſe , eo conſilio, vt omnes libri ſacri ex vno hoc volumine tranſcripti iuxta exemplar tranſlationis Perſarum mitterentur, & hoc deſcriberetur in libris dierum Regum priorum. Cum autem ſeruituti alienæ ſeruirent, (id eſt Idolorum cultui eſſent addicti) ſcripſerunt pro nomine glorioſo & terribili, nomen abominationum ſuarum, quemadmodum fecerunt Cuthijm (Samaritani) qui ſcripſerunt pro, (In principio creauit Deus) creauit Aſima, & ecce ad gloriā Dei eſt, quod eius Mardochęus non meminerit. Verùm hāc calumniā ex odio quo Samaritanos perſequebantur, ab Hebręis, ipſis Cuthæis falsò affictam, apertè docet Pētateuchus Samaritanus Vaticanus, in quo nulla omninò huius Aſimę fit mētio, ſed verba Samaritana vndequaq; Hebręæ lectioni reſpōdere videntur. quod & Ioannes Morinus quoq; in exercitationibus ſuis in Pētateuchū Samaritanū obſeruauit, vt fides cōſtet, Hebræo—Samaritanas lectiones, hìc adduxi . in quarum nulla Aſimæ mentio fit.

Breſcit bara Elohim & ſchamaim veeth haaretz.

Bekameadah talmez Elehab ith ſchomih vaith araah. Sed hæc παρέργως.

Porrò cum nihil in reru m natura ſtabile , nil firmum , ſed omnia flùxa reperiantur & fallacia; mirum, ſanè non eſt ; ſi ſicut in omnibus alijs linguis , ſic & in Copta ſucceſſu temporum maximæ mutationes cõtigerint. Nihil enim mutationi magis obnoxium eſſe, quàm linguas,tùm alij , tùm præclarè admodũ in hiſtoria Latinitatis ſacræ oſtẽdit pereruditus P. Melchior Inchoferus,quin & omnia Occidẽtis Regna id abundè demõſtrant . Quis enim hodiè nouerit antiquam Hetruſcorum linguam? Quis Saxonum wandalorum , cæterarumque Gentium antiqua ab hodiernis facilè diſcernat idiomata? Certè quantùm Hetruſca & Latina lingua hodierna receſſerit ab antiqua , inſcriptiones monſtrant, tùm tabulæ Eugubinæ , antiquis Hetruſcorum literis & lingua ſcriptæ , magis ad Hebraicam dicendi rationẽ , quàm Latinã accedentes; tùm roſtratæ columnę nulli hucuſq, plenè exploratæ. Quantæ etiam linguarũ corruptelę è finitimo diuerſarũ Gentiũ cõuentu exoriãtur , nos docẽt Itali,Galli, Dalmatæ , Iſtri, Slauo nes finitimi Germaniæ , quarũ dialectus adeò ex harũ nationũ idiotiſmis cõfuſa eſt , vt pleriq; lingua promiſcua loquẽtes, nihil loqui videantur . Pœnorum quoque antiqua lingua tantùm ab Hebraica & Syra cum quibus eadem erat,teſte Hieronymo,degenerauit ; vt vix dignoſci poſſit . Quemadmodum è

Plau-

Plautino illo verſu ab Hannone Pœno prolato apparet. *Ny Ethaloim valon vth ſi coratſiſima conſith*. In quo ſi ineptas iuncturas, atque imperitas verborum diſtinctiones tollas, facies hanc lectionem Hebraicam

נא את עליונים עליונות שקורה אתם מקום חזות

Na ethelionim elionoth ſchacora otham makom hazoth. Hoc eſt, obſecro vos ſuperos ſuperaſq; quibus contigit locus iſte. Multa ſanè ſimilia hìc dicere poſſem, ſi tempus permitteret, quare qui plura huiuſmodi deſiderabit, conſulat Bernardum Ildretum Canonicum Cordubenſem l. 2 c. 2, voluminis (varias Antiquitades de Espannã Africa, y otras prouincias) inſcripti. apud quem vocabula Punica ſingulari ſtudio cõgeſta reperies. Sed nos ad Coptam reuertamur; quam ſanè linguam communi omnibus alijs viciſſitudini ſubiectam, probant ex omni ferè natione, quæ ſucceſſu temporum in hanc linguam irrepſere, petita vocabula. quæ libenter hìc quoque recenſerem, niſi à referendis nominum mõſtris Lectoris me remoueret patientia; aliqua tamen hìc, vt corruptio manifeſtiùs appareat, adducere viſum eſt. Nam Romanis AEgyptũ occupantibus, in eam iam ante à Gręcis penè corruptam, plurima vocabula Latina quoq;, maximè ea, quę militare negotium concernunt, irrepſerunt. Vti ⲡⲓⲕⲉⲛⲥⲟⲥ Cenſus. ⲡⲓⲇⲟⲩⲝ Dux. ⲡⲓⲡⲣⲉ

ⲧⲱⲣⲓⲟⲛ *Prætorium*. Ⲡⲓⲕⲟⲩⲣⲁⲧⲱⲣ *Curator*. Ⲡⲓⲧⲣⲓⲃⲟⲩⲛⲟⲥ *Tribunus*. Ⲡⲓⲛⲟⲧⲁⲣⲓⲟⲥ *Notarius*, aliaque quàmplurima, quę tibi Theſaurus noſter ſuppeditabit. Hebrçorum verò ea nomina, quæ ad menſuras & pondera pertinẽt aſſumpſiſſe videntur. Vti Ⲡⲓⲕⲟⲙⲟⲣ *Chomor*. Ⲡⲓⲃⲁⲧⲟⲥ *Bathus*. Ⲡⲓⲕⲟⲣⲟⲥ *Corus*. Ⲡⲓⲥⲓⲕⲗⲟⲥ *Sicl.us*. Arabica quoque & Perſica quamplurima reperio; quæ tamẽ breuitatis cauſa libẽs prætereo. Græca verò lingua, ſi nuda tantùm vocabula reſpicias, meritò magna ex parte Coptam ſibi vendicare videtur. ſi ſyntaxim nomiuumq; conſtructionem, tantò ab ea videbitur eſſe remotior, quantò in vocabulis affinior. Non enim à Græca tantùm; ſed etiam ab omnibus alijs linguis in declinandorum nominum, ac coniugandorum verborum ratione ita diuerſa eſt & difformis; vt ſi pauca excipias, cum nulla in nullo prorſus conuenire videatur. Eſt etiam proprium huius linguæ, omnem mutationem ſortiri à principijs verborũ fine ſemper immutabili vt Ⲡⲓⲁⲅⲅⲉⲗⲟⲥ *Angelus*. Ⲍⲁⲛⲁⲅⲅⲉⲗⲟⲥ *Angeli*. Ⲡⲓⲙⲁⲑⲏⲧⲏⲥ *Diſcipulus*. Ⲛⲓⲙⲁⲑⲏⲧⲏⲥ *Diſcipuli*. ſimiliaque quamplurima, quæ ex elementis noſtris Coptis huic libro adiunctis deprehẽdes. In quibus omnibus ſi verba reſpicias,

Copta lingua affinis eſt Græcæ nominibus non nominum ſyntaxi.

ma-

magnam affinitatem ad Græcam linguam; ſi ſyntaxin, inſignem diuerſitatem reperies. ac proinde quando ſuperiùs de huius ad Græcam linguam affinitate locuti ſumus; id nequaquam de ſyntaxi; ſed de vocabulis tantùm nudè ſumptis intelligas velim. accedit, quòd nulla habita diſtinctionis ratione verba alicuius periodi ita in vnum coaceruēt Coptitæ, vt vnum verbum conſtituere velle videantur. Patet id in ſequentibus ſententijs. ⲡⲉⲥⲁϫⲓⲁϥⲉⲣⲟⲩⲥⲁⲣⲝ *Verbum caro factum eſt.* & illud ⲫⲁⲓⲡⲉⲁϥⲉⲣⲙⲁⲑⲏⲧⲏⲥ ⲛ̀ⲓⲏⲥ. *hic eſt Diſcipulus ille Ieſu*. Item. ⲫ︦ⲧ︦ ⲟⲩⲕⲣⲓⲧⲏⲥ ⲙ̀ⲙⲏⲓⲡⲉ. *Deus Iudex verus ille.* quæ iuxta noſtrum ſcribendi morem, ita ſcribi deberent. ⲡⲉⲥⲁϫⲓ ⲁϥⲉⲣ ⲟⲩⲥⲁⲣⲝ *Verbum fuit caro*. ⲫ︦ⲧ︦ⲟⲩⲕⲣⲓⲧⲏⲥⲙⲙⲏⲓⲡⲉ &c. Atque in hiſce ſanè verborum contextibus, ſi dictiones aliquas exceperis, nec in periodis diſtinctio, nec in cōſtructione ἑλλωισμὸς vllus reperitur. Vtrum verò huius Coptæ linguæ intricata; & difformis dictionum conſtruendarum ratio eadem fuerit; quæ antiquæ AEgyptiorum linguæ, difficile omninò eſt aſſerere; præſertim cum libri modò nobis deſint antiqua pura lingua AEgyptiorum ſcripti. Probabile tamen eſt, & quantum ex Coptitarum monumentis, va-

Copta lingua difficilis

riorum Authorum lectionumqne antiquarum collatione colligere licuit. eam ſi non eandem, vtpote vetuſtate temporum corruptam, ſaltem non omninò abſimilem fuiſſe Coptæ, quæ ab ea profluxit, & magnam vocabulorum partem antiquæ propriorum adhuc tenet. Verùm, vt aliquid certi de hoc ſtatueretur, AEgyptus conſulenda foret, videndumque, ſi forſan aliqua adhuc in vetuſtis pyramidum ruinis eius veſtigia reperirentur, quæ ſi haberentur, difficile non eſſet, ex cõparatione cum Copta facta, in eius proprietatum cognitionẽ deuenire. Sed quoniam deſunt, qui indefeſſo ſtudio huiuſmodi deperditas antiquitates eruant; mirum non eſt, eas hoc ſæculo manere inacceſſas. nihilque remanere nobis niſi pauca quædam veluti ex temporum naufragio relicta fragmenta; Pauca inquam vocabula quædam, à Vetuſtis Authoribus obſeruata, quibus inopiam noſtram ſolemur.

CAPVT VIII.

De Vtilitate Linguæ Coptæ ſeu AEgyptiacæ.

MIratus ſum ſemper, cur ex tanto ſcribẽtium numero, tantaque librorum copia adeò pauci reperiantur, qui, aut reconditioris lite-

literaturæ difficultates perfectè attingãt; aũt deprehenſas ſuperent, Videmus enim nobis dubitantibus innumeros quidem obuios libros eſſe, quos tamẽ ſi benè expenderis, ex mille vix vnũ repereris qui in perplexitate conſtitutis animis ſubſidio eſſe poſſit. Imò, quod dicere pudet, omnes Scriptores in vnius verba ita coniurare, vt ſi verborum fucum tuleris, eandem omninò rem ſcriptam, ſubſcriptam, tranſcriptamque reperias. Hinc fieri arbitror; vt concatenatorum more cæcorum vno trahente alterum, omnes in inemendabilium errorum barathrum labãtur. Cuius quidem literariæ calamitatis aliam cauſam eſſe non exiſtimo, niſi externarum literarum artiumque neglectum, quæ cùm plerumque ſummo labore addiſcantur, quidam ad propudioſum illud ignauiæ Asylum confugientes, ſegnitiem mentiſque inopiam velare conãtur: illud(cui bono)probro ſuomalè prætexentes,quaſi nihil proſit, niſi vnde vẽter & marſupiũ turgeat. Mihi ſanè lõgè alia mẽs,alius ad literas animus: quo ita à natura ſum cõparatus, vt nihil ingenuo homine dignius exiſtimẽ; quàm induſtriã, vireſq; ingenij,ijs in rebus potiſſimũ, quas vel obliuioſa, ac indocta ſæcula ſucceſſu tẽporũ neglexerũt, reſtaurãdis; aut quas natura in ſecretioribus penetralibus recondidit, ſagaciter rimandis experiri; ita quidem vt omnes huiuſ-

mo-

modi abditos Theſauros pelluſtrem, & ſi minus eos exportare poſſim; ſaltem Alcmæonis more me in ijs volutem,atque humeris,ſinu,calceis quantulum licet conueham. Eo ſtudio inſtigatus, Coptæ quoq; linguæ,ſeu antiquæ AEgyptiacæ, vnà cum Hieroglyphicæ vetuſtate temporum deperditę diſciplinę inſtaurationem, molior; in quo negotio ſi non omnia ad deſideratam perfectionem perduxiſſe videar, ſatis tamen feciſſe cēſebor, primus hanc glaciem tētaſſe, alijſque ad vlteriùs inceptum iam opus promouendum, viam monſtraſſe. Quod ſi hic ſpes me quoq; fefellerit; certè nil reſtare video niſi vt laudem in conatu reponam. Sed hæc forſan fuſiùs quàm par erat,proſequutus ſum.Quare linguam Coptam proſequamur, quæ, ſi Hebraicam excipias cum non immeritò linguarū antiquiſſima ſit; nemini quoque dubium eſſe debet, ex eius inſtauratione ingentē oriri poſſe tùm literis tùm Eccleſiæ vtilitatem & emolumentum. Literis quidem, cum eius ope innumera atque obſcuriſſima antiquitatis myſteria, ac præſertim in Hieroglyphicis obeliſcorum notis abdita; quēadmodum ex ijs, quæ in Oedipo noſtro AEgyptiaco prodemus, apparebit; Libros enim ex omni facultate & ſcientia hac lingua conſcriptos eſſe, adeò certum eſt, vt ad hoc probandum nulla alia authoritate opus ſit,

niſi

niſi Theſauri noſtri, ſeu onomaſtici Coptici, in quo omnium facultatum & ſciētiarum termini, Copticis vocabulis adeò propriè exponuntur, vt in eo nulli alteri linguæ cedere velle videatur. Nomina autem huiuſmodi, non eſt credibile ab Authore onomaſtici fuiſſe excogitata; ſed ex Authoribus huius, vel illius facultatis deprompta, fuiſſe, & ſummo ſtudio collecta. Ego certè famoſa illa Triſmegiſti volumina alia lingua non fuiſſe ſcripta, niſi Copta, multis rationibus, quas alibi prodemus, inducor. Magna igitur emolumenta ex huius linguæ inſtauratione Reip:literariæ prouenire poſſe, quis eſt qui nō videt? Eccleſiæ quidē, quia antiquiſſima AEgypti Chriſtianorum Eccleſia, hac lingua, licet ipſiſmet hac tempeſtate ferè penitùs ignota, in ſacris vtitur, eademque exaratos habet omnes, cùm veteris, tùm noui teſtamenti Codices; quin & 4 prima Concilia, aliaque permulta ad rem Eccleſiaſticam facientia, vt ſuprà quoque recenſuimus; quæ omnia plurimùm conferent ad confundendas impias atque abominandas noſtri temporis hæreſes; quandoquidem AEgyptiorum Eccleſia licet ab hinc mille & ducentis circiter annis, ſub diuerſis Epiſcopis Alexandrinis ab Eccleſia Romana frequenti ſchiſmate ſit diuiſa, in ſacris tamen peragendis & in ſacrorum librorum receptione ab illa nūquam diſſenſit. Porrò quo tem-

pore huiuſmodi ſacrorum voluminum in linguã Coptam prima facta fuerit tranſlatio, hucuſq; cognoſcere non licuit; quantùm tamen è martyrologio Coptico, quod Arabicè ſcriptũ in Maronitarum Collegio conſeruatur, colligere licuit, ea facta eſt ab hinc mille circiter & trecentis annis, quo tempore, teſte Nicephoro, ſtudium ſacrarum literarum in Thebaide, & per totam paſſim AEgyptum, maximè florebat; quod & dictum martyrologium, in prima proluſione menſis Thoth apertè dicit; præcipuam Monachorum eius temporis occupationem fuiſſe Sacra Biblia è Græca, Chaldaica, & Hebraica, in linguam ipſis propriam, Coptam nimirum, transferre; quæ prototypa deinde ſuccedẽtibus ſæculis, alij & alij identidem deſcribentes, numerum librorum pro multitudine Cœnobiorum, Monachorumque in immenſum auxerunt. His igitur ita ritè declaratis, nunc antequàm vlterius progrediar, in gratiam ſtudioſi Lectoris eorum librorum catalogum, qui hodiè in Bibliotheca Vaticana lingua Copta ſcripti conſeruantur, priùs hoc loco prodere viſum eſt, ne autem id obiter, vt dici ſolet, & ſuperficietenus fiat, quidam Amicorum meorum rem haud ingratam me facturum exiſtimarunt, ſi præter nudas Codicum denominationes ſingulorum quoque titulos & inſcriptiones tàm Copticas, quàm Arabicas, & ſi quæ alia eſſent di-

 cto-

ctorum librorũ proſcænia, ex quibus annus, quo quiſque ſcriptus; patria ad hæc, & nomen Authorum, ſimileſque circumſtantiæ à Lectore faciliùs percipi poſſent, adiungerem. Tàm laudabili amicorum poſtulationi deeſſe nec potui, nec debui: etſi labores tantò fuerint grauiores, quantò pauciores eſſent, qui in ijs exantlandis auxilio mihi conſilioque eſſe poſſent. Nam inſcriptiones plurimas quidem inueni; ſed ita ſitu ſqualidas, ita corroſas, ac quod peſſimum erat, ea negligentia & incuria exaratas, vt à peritioribus etiam Arabicæ linguæ vix legi, nedum intelligi poſſe viderentur. Quare omiſſis ſemeſis huiuſmodi librorum titulis, ac vetuſtate obliteratis annotationibus, aliquas tantùm, hìc & eas quidem, quæ minorem in enodando difficultatem habebant, apponendas duxi.

CATALOGVS

Librorum Coptorum, ſeu AEgyptiorum, qui hoc tempore in Bibliotheca Vaticana conſeruantur.

Primo loco ſeſe offert Pentateuchus 3 tomis in folio magno comprehenſus, quorum primo Geneſis & Exodus: ſecundo Leuiticus, & nume- I

ri: tertio Deuteronomium continetur. Primi tomi inſcriptio Copto—Arabica eſt ſequens.

Ⲥⲩⲛ Ⲑⲉⲱ

Ⲧⲉⲛⲉⲣϩⲏⲧⲥ ϧⲉⲛϯ ⲃⲟⲏⲑⲓⲁ ⲛ̀ⲧⲉ
ⲫϯ ⲧⲉⲛⲥϧⲁⲓⲛⲈⲛ̀ϫⲱⲙ ⲛ̀ⲧⲉⲙⲱⲩⲥⲏⲥ
ⲡⲣⲟⲫⲏⲧⲏⲥ.

نبتدى بعون الله نكتب خمسة اسفار التوراه لموسى

Hoc eſt, *Incipimus cum adiutorio Dei ſcribere quinque libros Legis Moſis Prophetæ.*

Poſteà ſingulorum quinque librorum tituli incipiunt eo quo ſequitur modo.

Geneſis. Ⲏϯⲅⲉⲛⲉⲥⲓⲥ ⲛ̀ⲧⲉⲙⲱⲩⲥⲏⲥ ⲡⲓⲡⲣⲟⲫⲏ
ⲧⲏⲥⲡⲓϫⲱⲙⲙⲡⲉ̀ⲙⲡϩⲟⲩⲓⲧ ⲛ̀ⲧⲉϯⲙⲉⲧⲣⲉ
ϥⲥⲱⲛⲧⲡⲉ. Hoc eſt· *Geneſis Moſis Prophetæ, liber continens creationem rerum.*

1

Exodus. Ⲡⲓϫⲱⲙⲙⲉ̀ⲙⲁϩⲃ̅ ⲛ̀ⲧⲉ̀ⲙⲱⲩⲥⲏⲥ ⲡⲓⲡⲣⲟ
ⲫⲏⲧⲏⲥ ⲡⲓϫⲱⲙ ⲛ̀ⲉⲝⲟⲇⲟⲥ. Hoc eſt. *Liber ſecundus Moſis Prophetæ, liber Exodus.*

Leuiticus. Ⲡⲓⲙⲁϩ ⲅ̅ ⲛ̀ϫⲱⲙⲉ̀ⲛϯⲅⲉⲛⲉⲥⲓⲥ ⲛ̀ⲧⲉ
ⲙⲱⲩⲥⲏⲥ ⲡⲣⲟⲫⲏⲧⲏⲥ ⲛ̀ⲑⲟϥⲡⲉⲡϫⲱⲙ
ⲛ̀ⲛⲓⲗⲉⲩⲓⲧⲓⲕⲟⲛ. *Tertius poſt libros Geneſeos Moſis Prophetæ ille eſt liber Leuiticus.*

2

Numeri. Ⲡⲓϫⲱⲙ ⲇ̅ ⲛ̀ⲧⲉ ⲙⲱⲩⲥⲏⲥ ⲡⲓⲡⲣⲟⲫⲏ
ⲧⲏⲥ

ⲉⲧⲡⲓϫⲱⲙⲙ̀ⲁⲣⲓⲑⲙⲟⲥ. *Liber quartus Moſis Prophetæ,ille liber Numerorum.*

ⲠⲓⲈ̄ⲛ̀ϫⲱⲙ ⲙⲛ̀ⲧⲉ ⲙⲱⲩⲥⲏⲥ ⲡⲓ ⲡⲣⲟⲫⲏⲧⲏⲥ ⲡϫⲱⲙ ⲛ̀ⲧⲉ Ⲇⲉⲩⲧⲉⲣⲟⲛⲟ ⲙⲓⲟⲛ. *Quintus liber Moſis Prophetæ,liber eſt Deuteronomij.* *3.Deuteronomium.* Deſcripta verò fuerunt hi 3 Tomi āno Copto 1115. opera cuiuſdā Gabrielis filij Phanus, ſic enim in fine libri habetur.

كتب فى ثلث عشرين من شهر مسرى المبارك سنة
الف ومايه وخمسة عشر للشهدا الاطهار رزقنا بركتهم

Deſcrpſit autem hoc opus vigeſimo tertio menſis Megori benedicti, anno 1115. SS. Martyrum; det nobis Deus de benedictionibus eorum.

Eſt porrò Pentateuchus hic præ reliquis ſingulari cura ſcriptus; & accuratiſſima partitione in ſuas lectiones, Κεφάλαια & verſus diſtinctus,qua ſcribendi ratione, omnibus alijs palmam præcipere videntur. Dictiones Legis, aliorumque ſcriptorum ſeparāt Copticæ lineola,non ſolo ſpacio, vt Iudæi,cæteræq;nationes.etſi in inciſis mēbris & periodis vix vllam diſtinctionis, vt paulò ante dictum eſt,habeant rationem:tenent tamen nonullas alias notas, quibus cum ſenſus diſtinctione animi affectus exprimunt, veluti oppoſitionis, interiectionis, protractionis,interrogationis, obſecrationis, indignationis. Diſtingnunt

Præ-

præterea ſingulos Moſis libros in lectiones, quas ⲛ̀ⲥⲧⲟⲓⲭⲟⲥ (verſus) appellāt, פרשים & סדרים paraſchim & ſedarim Iudaicis longè breuiores. Sexcentas triginta liber Geneſis earum numerat: Exodus 603. Leuiticus 702. Numerorū 835. &c. quorum numerus finito libro exprimitur hiſce verbis Coptis.

Ⲅⲉⲛⲉⲥⲓⲥ ⲉⲛⲟⲓⲣⲏⲛⲛⲁⲧⲏⲛ ⲥⲧⲟⲓⲭⲟⲥ ⲗϫ.

Geneſis continet verſus 630.

Ⲉⲝⲟⲇⲟⲥ ⲉⲛⲛⲏⲣⲏⲛⲛ ⲧⲓⲕⲱⲙⲁⲧⲓⲛ ⲥⲧⲟⲓⲭⲟⲥ ——— ⲅϫ.

Exodus continet verſus 603.

Ⲗⲉⲩⲓⲧⲓⲕⲟⲛ ⲉⲛⲟⲓⲣⲏⲛⲛ ⲧⲱⲕⲱⲙⲁⲧⲏ ⲛ̀ⲥⲧⲟⲓⲭⲟⲥ ⲃⲯ.

Leuiticus continet in ſumma 702.

Ⲁⲣⲓⲑⲙⲟⲥ ⲉⲛⲛⲏⲣⲏⲛⲛⲁⲧⲏⲛ ⲥⲧⲟⲓⲭⲟⲥ ⲱⲗⲉ.

Numerorum liber continet verſus 835.

Deuteronomium quot verſus habeat, ob tritam & exeſam vetuſtate paginam colligere non valui. Atque in hoc mihi Samaritanos imitari videntur Coptitæ. Diſtinguunt illi eadem ratione 5 libros Moyſis, in ſectiones quaſdam quas ࠒࠑࠉࠌ Katſim vocant, quarum 250 in Geneſis libro numerāt, & in tota Lege 960. & numerum earum non ſecus ac Coptitæ. ſuos

ⲥⲧⲟⲓⲭⲟⲥ, & Hebræi Maſorethæ ſuas paraſchas & Sedarim apponunt, quemadmodum in Vaticano codice patet. ࠄࠆࠄ:ࠎࠐࠓ

:ࠄࠓࠀࠔࠅࠍ:ࠒࠑࠉࠍ:ࠌࠀࠕࠉࠌ:ࠇࠌࠔࠉࠌ

Haze Sepher hariſchon Katſin mathaim, hamiſchin ſchanim. hic liber primus habet ſectiones 250. & in fine.

ࠅࠎࠅࠌࠀ:ࠒࠑࠉࠍ:ࠁࠊࠋ:ࠕࠅࠓࠄ

:ࠈࠎࠇ:ࠕࠔࠏ

Ve ſoma Katſin becol thorath) ———— (960
Summa ſectionum totius Legis) ———— (

4 Poſt Pentateuchũ quarto loco occurrit liber Euangeliorum, non minus varietate picturarũ, quàm ſcripturæ venuſtate cum primis ſpectabilis. Scriptus ille fuit in Conuentu S. Mercurij in AEgypto à quodam Gabriele nomine, eo anno quo ſequitur.

كتب ذلك المسكين غبرايل بكنيسـة القديس
مرقوريس فى مصرالمحروسه بدير القديس العظيم
انطونيوس ببرية العربة بحضور الحكيـم المذكور فى
ثالث برحهات برمهات سنة سنة وثمانين وتسـع
مايه للشهدا الاطهار الموافق الخامس رجـب الصوم
سنة ثمان وعشرين تسعمايه

Sripſit hoc in Conuentu S. Mercurij in AEgypto Gabriel pauper & humilis; & cuſtoditur id mo-

cui Ldo

dò in monaſterio Sancti Anthonij Magni in deſerto Arabiæ, in præſentis ſapienis ſupradicti, in tertio menſis Pharmuthi, anno 986. SS. Martyr: 5 die Reheb menſis Ieiunij, anno Arabum 918.

5 Codex continet 14 Epiſtolas D. Pauli Apoſtoli. 3 Canonicas & actus Apoſtolorum, cuius hæc eſt epigraphe

هذا الكتاب المبارك يشتمل على رسايل بولس
الرسول هم اربعه وعشرين

Hic eſt liber benedictus continens Epiſtolas Pauli Apoſtoli; & ſunt illarum 14. In fine verò hæc ſcripta habentur.

كمل ذلك بسلام من الرب فى يوم السبت المبارك
خامس عشرين ثد برموده المبارك بسنة الشهدا
الاطهار الف مايتين وعشرين

Perfectus eſt liber ille in pace, quæ à Domino. Die Sabbathi benedicti; 15 menſis Pharmuthi benedicti. anno SS. *martyr:* 1220.

6. Codex Euangeliorum alius, cuius inſcrptio eſt.

Ⲡⲓⲉⲩⲁⲅⲅⲉⲗⲓⲟⲛ Ⲙⲡⲉⲛⲟ̄ⲥ̄ Ⲓ̄ⲏ̄ⲥ̄ ⲡⲭ̄ⲥ̄.

Euangelium Domini noſtri Ieſu Chriſti.

7. Liber Apocalypſis S. Ioannis Apoſtoli; qui Copto-Arabicè ſic incipit.

رويا القديس يوحنا الانجيلى

Ⲁⲡⲟ

Ⲁⲡⲟⲅⲁⲗⲩⲙⲯⲓⲥ ⲧⲟⲩ ⲁⲅⲓⲟⲩ Ⲓⲱⲁⲛ-ⲛⲟⲩ Ⲉⲩⲁⲛⲅⲉⲗⲓⲥⲧⲟⲩ.

Viſio ſeu reuelatio S. Ioannis *Euangeliſtæ* . in fine verò ponuntur ſequentia verba.

قي يوم الجمعه الخامس عشرين من شهـر برمهات
سنة احدى وستين والف للشهـــدا الاطهار وهـو
الاسبوع السادس من الصـــوم المقدس اعاد الله
من بركاته علقــه لنفسى ولمن يشا الله تعالى بعد
العبد الحقير المسكين العاجز من جميع الفضايل
الخاطى كثر من كل بشر

Hoc eſt. *Die Veneris 25 menſis Pharmuthi anno 1061 SS. Mart: & illa erat ſeptimana ſexta Ieiunij ſancti . det Deus de benedictione ſua continentiam animæ meæ , & cui voluerit Deus excelſus poſt me abiectum, vilem, pauperem omnibus meritis & excellentijs priuatum, peccatorem inter mortales maximum* .

8 Pſalterium Dauidis deſcriptum fuit iuſſu venerabilis Domini Patriarchæ Gabrielis. 22 menſis Paophi anno Coptico milleſimo 82.

9 Liturgia S. Marci. titulus eius eſt

ϯⲅⲓⲁ ⲁⲛⲁⲫⲟⲣⲁ ⲛ̀ⲧⲉⲡⲓⲁⲅⲓⲟⲥ Ⲙⲁⲣⲕ. ⲡⲉⲩⲁⲅⲅⲉⲗⲓⲥⲧⲏⲥ ⲟⲩⲉⲩⲭⲏ.

Miſſa ſeu oblatio S. Marci Euangeliſtæ vnà cum orationibus , & precibus quotidiè recitandis.

10 Cõtinet hic codex *Liturgiã S.Gregorij*;cui in fine adiũctę ſũt orationes Copta lingua cõſcriptę S.Cyrilli,quẽ Arabicè كيريلس kirilas vocant

11 Miſſa ſeu Liturgia S. Baſilij,Gregorii,Cyrilli. Epigraphe libri eſt Copto-Arabica.

قداس القديس باسيليوس كيريلس وغريغوريوس

Ⲱⲩⲁⲛⲁⲫⲟⲣⲁ ⲛ̀ⲧⲉⲙⲁⲅⲓⲟⲥ Ⲃⲁⲥⲓⲗⲓⲟⲥ Ⲕⲩⲣⲓⲗⲗⲟⲥ, Ⲅⲣⲏⲅⲟⲣⲓⲟⲥ.

12 *Rituale Monachorum* , in quo de varijs ritibus & cerimonijs Antiquorũ Monachorum agitur. Item de varia ſacrorũ veſtimentorum ratione. quis huius Codicis ſit Author, aut quando ſcriptus fuerit,mihi vt ſcirem, tineæ inuiderunt.

13 *Manuale variarum orationum ſeu precum*; lingua Copta cõſcriptarum;iuxta diſtributionem temporis diſpoſitarum.

14 Aliud *Miſſale*,in quo variæ Liturgiæ continentur. Annus & nomen Authoris deſunt.

15 *Grammatica & dictionarium* , Lingua Copta ſcriptum ante 400 circiter annos.Authoris anonymi.

61 *Miſſale* ſeu Codex variarum Liturgiarum S.Cyrilli , Gregorij, Baſilij. qui deſcriptus eſt per quẽdam Religioſum Andream nomine.

71 *Epiſtolæ* Beati Pauli. Canonicæ. & Actus Apoſtolorum.

18 *Miſſale* Coptum.

Miſ-

19 *Miſſale S. Cyrilli*

ϯⲛⲁⲫⲟⲣⲁ ⲙⲡⲁⲅⲓⲟⲥ Ⲕⲩⲣⲓⲗⲗⲟⲥ.

20 *Grammatica & dictionarium.*

21 *Miſſale.*

22 *Grammatica & dictionarium.*

23 *Euangelia.*

24 *Orationes ſacræ.*

Atq; hi ſunt Codices Copti, quos Bibliotheca Vaticana hodiè conſeruat, in alijs quoque celebrioribus Vrbis Bibliothecis varia quoq; hac lingua cõſcripta monumenta reperiuntur: eſt in Bibliotheca Collegij noſti Maronitici inter cęteros Arabicos Codices Martyrologium quoque Copticum, in quo Sanctorum Orientalis Eccleſiæ, potiſſimùm AEgyptiorum Monachorum vitæ, iuxta dies 12 menſium Coptorum ſingulari ſtudio Arabica lingua, Coptitis vernacula, deſcriptæ ſpectantur; dignum ſanè opus, quod ob rerum memorabilium copiam, & hiſtorias geſtaque Sanctorum Latinæ Eccleſiæ hucuſque ignota, publici iuris fiat. Eſt & liber aſceticus Epiſtolarũ S. Antonij ad Monachos AEgyptios cõſcriptarũ, nõ minori rerũ copia refertus. Quæ Coptitarum monumenta eſſe plerisq; libris præfixæ, aut in fine adnexæ, aut marginibus etiam appoſitæ inſcriptiones luculenter oſtendunt. Porrò in priuatis quoque aliorum Bibliothecis non deſunt Coptici Codices, inter quos Theſau-

rus noſter Coptarabicus,(quem mihi Illuſtriſſimus Vir D. Petrus à Valle Patritius Romanus; pro egregio ſuo erga linguarum Orientalium reſtaurationem affectu, ex AEgypto non ita pridem allatum, communicauit vertendum)præ cæteris omnibus ob rerum, nominum, verborumque copiam,qua refertus eſt,dignus viſus eſt qui ſine mora publici iuris fieret. Conſtat verò dictus Theſaurus à nobis ex Arabica Coptaque lingua, in Latinum verſus, tribus potiſſimùm partibus. Primam partem ſibi vendicant ea,quæ ad Grammaticam ſpectant. Alteram verò nomina rerum in certas claſſes ſeu materias diſtributarum, quam ideò ὀνομαστικὸν ſeu Nomenclatorem cum Iunio non malè vocamus. Tertiam partem denique abſoluunt dictiones ſingulæ in Copticis monumentis paſſim occurrentes, iuxta Alphabeticum ordinem diſpoſitæ;vnde & eam dictionarium vocamus; Coptitæ Scalam Electam appellant,non incongruo vocabulo. Ordinantur enim in ea dictiones ſingulæ iuxta earundem fines, methodo ab ordine noſtrorum dictionariorum prorſus contraria. ſicut enim apud nos inquiſitio dictionum inſtituitur à literis Capitalibus; ita apud Coptitas ex literis dictionum deſinentibus vocum inquiſitio inſtituenda eſt.quem modum Kamus quoq; celebre Arabum dictionarium obſeruat.

Hic

Hic itaq; noſter Copto-arabico-latinus Theſaurus, ea verborum nominumque copia refertus eſt, vt nullam Literatorum familiam eſſe arbitrer, cui non ſummam vtilitatem ſit allaturus. Inuenient in eo primò ſacrarum literarum interpretes, inſignem rerum & nominum eorum inſtituto propriorum copiam, qua in obſcuris nominibus in ſacris literis occurrentibus adiuuentur. Medici huius ope è varijs dubijs, quæ in nominibus plantarum, mineralium, aliorumque medicamentorum hìc Coptarabicolatinè expoſitorum paſſim occurrunt, eruentur. Aſtronomi mox cœleſtem Siderum exercitum, ſingulaſque ſtellas antiquis nominibus ſuis, queis eas primi aſtronomiæ Inuentores AEgyptij & Arabes olim inſignierant, cohoneſtatas aſpicient. Nec Phyſicis deerit materia, qua obiecta ſua excolant. Nam & elemẽtorum, lapidum, arborum, plãtarum, animalium quadrupedum, volucrum, piſcium, ſerpentium nomina, prout ab Antiquis indigitata ſunt, cum ſummo gaudio contemplabuntur. Mathematici antiquos quoque artium terminos in geometricis, ſtaticis, arithmeticis, aſtronomicis, muſicis, ſimilibuſque artibus & ſcientijs, ſingula nominibus Coptis, Arabicis, Latinis, inſignita reperient. Antiquarijs denique hic nil aliud erit, quàm promus condus, ex quo innumera emolumẽta literis promanatura mox

Interpretes ſacræ Scripturæ.

Medici

Aſtronomi.

Phyſici.

Mathemathici.

Antiquarij

ex

experientur. Atque hi ſunt libri Copti qui ad notitiam meam peruenerunt.

Obtulit non ita pridem, ex familiaribus quidam, inſcriptiones varias, inter Coptos ſeu AEgyptiacos Codices, vt ipſe, aiebat, repertas, eo charactere, quem Salomonis perperam quidam appellant, exaratos. Has inſcriptiones, cùm analyticæ artis ſubſidio, labore nō adeò magno enodaſſem, deprehendi, tùm dictarum inſcriptionum ſenſum, tùm alienam in multis ab Arabum ſcribendi ratione phraſin, neſcio cuius impoſturæ ſpeciem habere; vnde induci nulla ratione potui, vt hoſce Salomonis characteres Coptitis vnquam vſitatos fuiſſe crederem; accedebat, quod nulla horum, nec in Coptitarum monumentis, nec apud alios ſinceros Authores eorum ſub hoc nomine reperirentur veſtigia; quare, ne hoc Eridis pomum tangēdo cuiquam præiudicio forem, earum explicationes conſultò omittendas exiſtimaui. Scio multos paſſim huius farinæ characteres inſcriptioneſque Salomonis nomine circumferri, quibus tamen multum fidei habere nolim, cùm neſcio quid ſuppoſititij partus oleāt, veriùſq; è maleferiatorum hominum, quàm Salomonis officina deprompti videantur. Quia verò iudicium meum circa id genus characteres, quidam deſiderant; dico huiuſmodi characterem nequaquam Salomonis eſſe, cùm purè Arabicus

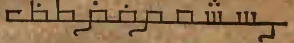
ſit

ſit, & poſteris temporibus è chirographico, ſeu currente Hebræorum charactere, (vti clarè alibi demonſtrabimus) profluxerit; Sed Agarenorum eſſe, ſeu Saracenorum Africanorũ; hos enim literis Arabicis ſuper lineas data opera ductas veluti cõcatenatis, olim καλλιγραφίας ergò vti ſolitos, è varijs numiſmatũ inſcriptionibus comperio; & celebratiſſima illa inſcriptio Arabica, quã Georgius Gualterius in antiquitatibus Siculis in S. Reſtituta, in marmore quodam perpetuo venuſtiſſimè ſuper lineas agglutinatis ſpectabilem proponit, abundè teſtatur. Verùm cùm multæ paſſim hoc charactere inſcriptiones factæ, circũ ferantur, viſum fuit dictorum characterum Alphabetum, præſertìm cùm à nemine id præſtitum adhuc ſciam, hoc loco apponere, vt ſi huiuſmodi quandoque inſcriptiones in manus Arabicæ linguæ periti inciderint (vti in meas nõ infrequenter inciderunt) clauem qua ad interiora eius faciliùs penetrare poſſit, hìc reperiret.

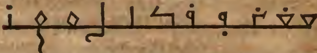
Alphabetum
Characterum Agarenorum. ſeu
Saracenorum in Africa.

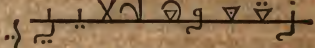
R Dh D Ch hh G Th T B A

'Ai Th T Dh D Sh S Sc S Z

N M M L ·L K C Ph Gh Gh Ai

I I I L L H&LV H H N

His itaque oſtēſis, cùm in hanc variarum inſcriptionum materiem neſcio qua occaſione inciderimus, iniuriam me Reip. Literariæ facturum exiſtimaui, ſi hoc loco præterirem ſcripturam aliam ſacram, ſeu hieroglyphicam, verè mirabilem, à nemine adhuc, vt intelligo, explicatam; cuius enodationem egò diuina Numinis gratia opitulante aggreſſus, tandem feliciter primus expediui. Attamen, vt inuenta veritas luculentiùs pateſiat, totius rei hiſtoriam ab ouo ordiri viſum eſt.

Mira-

Mirabilis vetuſtiſſimæq; Inſcriptionis, in rupe quadam montis Oreb quæ pars montis Sinai eſt, inciſæ, à nemine antehac explanatæ, vera, certa, & fidelis interpretatio.

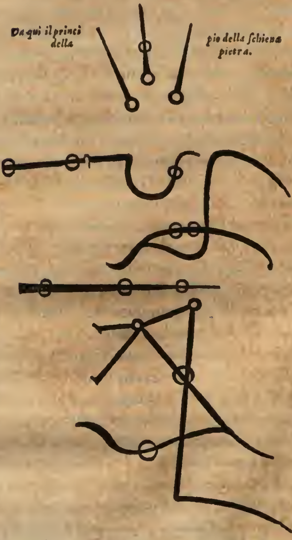
Prodromum AEgyptiacum mihi adornanti, dum à varijs, varij griphi, varijque hieroglyphici nodi diſſoluẽdi offerrẽtur; inter cæteros, R.P. Dominicus Germanus, natione Sileſius, Arabicæ linguæ profeſſor, ex ordine S.P.Frãciſci; cùm de meo in abſtruſis huiuſmodi notis enucleandis molimine inaudiſſet, & ipſe ſcripturã quandã attulit; in rupe quadã mõtis Sinæ ſeſquipalmaribus literis inciſam quã, R. P. Thomas Obecinus Nouarienſis ex eadẽ D. Franciſci Familia, vir ob egregiam eruditionem, linguarumque Orientalium peritiam paſſim notus; dum eas oras olim luſtraret, ſumma diligentia, & fide, ſuis manibus deſcriptã, Romam eo animo ſecum aſportauit: vt Europæis eam veluti hieroglyphicum quoddam, quo indagando ingenij vires experirentur, proponeret; Audio enim in tantum vnicam hanc ſcripturam Orientalinm hucuſque torſiſſe ingenia; vt non defuerint, qui explicatu eam aſſererent omninò impoſſibilem; Quidam

ob difficultatem hieroglyphicis; alij Cabalicis ſymbolis annumerarent: alij denique alia, vt in huiuſmodi rebus arduis & abſtruſis fieri ſolet, de ea comminiſcerentur.

Hanc itaq; ſcripuram omnium Orientalium opinione inexplicabilem, cùm mihi ita D.O. M. diſponente primò oblatam penitiùs inſpexiſſem, mox animum ſubijt ſcriptura illa Apuleiana de adytis prolata, ignorabilibus literis, partim nodoſis, & in modum rotæ tortuoſis, partim, capreolatim condenſis apicibus prænotata; quibus tamē tantum abeſt, vt animo conciderim, aut de ea penetrãda animũ deſponderim; vt nil potiùs habuerim antiquiùs, animum meum inſolito quodam veritatis cognoſcendæ inuadente deſiderio, quàm in maximis myſterijs, quæ neſcio, quo inſtinctu ei ſubeſſe cognoſcebam, intelligendis indagãdiſque, omnem induſtriam, vireſq; ingenij experiri. Diuino itaque priùs implorato auxilio, mox trium linguarum, Hebraicæ, Samaritanæ, & Syriacæ, ad quas dictæ ſcripturæ characteres proximè accedere videbantur, adhibitis quoque mihi conſuetis artis cõbinatoriæ regulis, ſedulam occepi comparationem; & ecce ſcripturæ cæteroquin intricatiſſimę, omniumq; opinione inexplicabilis, ſenſus vti opinione citiùs, ita quoque labore non adeò magno & ſingulari, (Deo Patri luminum ſit honor) clarus, omnibuſque ſolutus

no-

nodis tandem emerſit. Vnde ſi quis à me quæſierit, quomodo *tàm citò* rem adeò difficilem *inuenire potuerim*, illi aliud nō reſpondeo, niſi illud Iacobi Iſaacidis, *quia voluntas Dei fuit vt citò occurreret quod volebam*. Verùm antequàm inuentam veritatem pandamus, memoratam ſcripturā priùs cū exemplari, doctiſſimi viri Ioannis Baptiſtæ Doni, qui eam ab Anglo quodam acceperat collatam (quam quidem noſtro ſimillimam reperimus) ea fide qua eam citatus P. Thomas, alijque ex rupe Sinaica decerpſerunt, vnà cum authentica facti relatione, priùs hìc ob oculos ponere viſum eſt. vt ea, qua in rebus incognitis & difficilibus decet, ingenuitate procedamus. Scripturæ typus ſequitur. *Gen. c. 27. v. 20.*

Typus Inſcriptionsi Sinaicæ.

P. Thomæ Obecini Nouarienſis authenticum huius ſcripturæ teſtimonium.

Queſte figure ò lettere ſi trouano ſculpite in vna pietra piccola poſta à piedi del monte Oreb, doue Dio N.S. diede la legge, & ſi vede la pietra eſſer di radice del monte. Ma poco eleuata da terra, & mi diſſero quei Padri, & Arabi, che m'accompagnauano, che era traditione preſſo di loro, che quella ſcrittura fuſſe di Geremia Profeta. Ma che niuno l'aueua mai potuto interpretare; Che però teneuano, che in quelle lettere manifeſtaſſe Geremia, oue haueua naſcoſto li ſacri vaſi del tempio, & m'affermauano, quei Padri, *che dal monaſterio(qual è vicino)alcuni deuoti Religioſi teſtificano ſpeſſe volte hauer viſto ſopra quella pietra vn ſplendore mirabile. Quanto al fatto, che Geremia naſcondeſſe i ſacri vaſi, l'habbiamo ne Machabei nel cap. 2.del.l. 2.ma non ſi dice, che aſcendeſſe al monte Oreb, ma al monte doue aſceſe Moſe, & vidde l'heredità di Dio, & queſto fù il monte Nebo poſta nella terra di Moab, dirimpetto à Gerico, come nel Deut. 34.leggiamo. Sia come ſi vole, l'hò voluto notare per eſſercitio de virtuoſi. S'auertirà che la ſcrittura eſſendo incauata nella ſchiena della pietra, parte delle lettere declinano da vn lato & parte dall'altro, & ſono di grandezza più d'vn palmo & mezzo; & quelli forami che ſe moſtrano*

qui

qui con figure d'O, ſono piu profondi, che l'intagliatura della lettera, oue comodamente v'entrano le parte delle dita, che piu chi meno grande, come del ſopraſcritto eſſemplare ſi moſtra.

Io Frà Tomaſo da Nouara cauai da luoghi citati le preſente figure di lettere Hebraiche antiche.

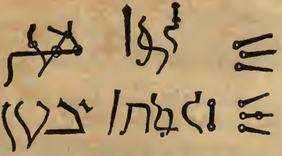
Quæ omnia approbat Illuſtriſſimus D. Petrus à Valle, tùm montis Sinæ; tùm memoratæ ſcripturæ oculatus inſpector. Hac itaque teſtificatione accepta, dico, hanc ſcripturam antiquam Chaldaicam eſſe, quam Aſſyriam, & Thargumicam alij; alij Aramæã, Libonæã ſeu Babyloniam, eò quòd tempore Regum Iſrael, & captiuitatis Babylonicæ ea paſſim & vulgò vterẽtur; alij denique alijs nominibus appellant. Character verò eius antiquus Hebræus eſt, monogrammatικῶς ad myſteria ſub eo latentia, à profanorum lectione ſecuriùs occultanda, exaratus; cuius ſenſum iſtum eſſe dicimus, qui ſequitur.

DEVS VIRGINEM CONCIPERE FACIET.

Verùm, vt explicationis factæ veritas luculentiùs omnibus innoteſcat, ſingularum vocum reſolutionem in ſuas literas hìc apponam.

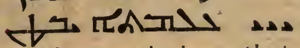
Arà

Ἀνάλυσις
Inſcriptionis Chaldaicæ
antiquæ

Ἀνάλυσις Literarum

ייי עלמתא יבטן — Hebraicè.

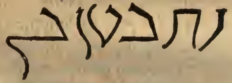

Chaldaicè

Iebten *Almatha* *Adonai* — Lectio.

Deus *Virginem concipere faciet*· — Interpretatio.

Hanc literarum analyſin cùm penſiculatiùs excuſſiſſem, in vltima voce יבטן duas alias adhuc voces contineri aduerti, videlicet ſequentes.

Vetbabten Ben. & illa pariet filium.

Itavt totius ſcripturæ ſenſus ſit·

ܝܝܝ ܥܠܡܬܐ ܢܒܛܢ ܘܬܒܛܢ ܒܪ

ייי עלמתא יבטן ותבטן בן

Deus Virginē concipere faciet, & illa pariet filium.

Sed Lector lectiones has, vt volet accipere poterit, ſiue enim hæ duæ vltimæ voces addantur priori, in quo implicitè cõtinentur, ſiue non, ſemper idem manebit ſcripturæ ſenſus.

Porrò, cùm huius ſcripturæ interpretationem Viris Hebraicæ, Chaldaicæ, atq; Syriacæ linguæ vndequaque peritiſſimis recognoſcēdam dediſſem; videlicet Reuerendiſſimo & Illuſtriſſimo D.D. Sergio Riſio Archiepiſcopo Damaſceno Maronitæ; Admodum R.P. Domino Philippo Guadagnolo Ord. Cler. minor. Theologo; D. Abrahamo Ecchellenſi Maronitæ Arabicæ & Chaldaicæ in Academia Piſana profeſſori, eo ipſo tēpore Romę cõmorãti; viris pręter linguarum cognitionē cõplurium aliarũ rerum notitia claris. Prætereà Reuer. quoq; doctiſſimiſq; PPP. Soc: Ieſu, Cornelio à Lapide, Ignatio Lomelino, Ioanni Baptiſtæ Ferrario, Hebraicæ in collegio Romano profeſſori; multis deniqne alijs, cùm, inquam, oſtendiſſem, ſingularumque literarum à confuſa illa ſcribendi ratione, analytica methodo vindicatis apicibus, ſenſus veritatis vltrò ijs innotuiſſet, eam non approbarũt tantùm; ſed & ex eius interpretatione tàm appoſitè facta, ſummã

vo-

voluptatem haurire viſi ſunt. Authores itaque fuerunt vt hanc adeò antiquam nouitatem, vel vt meliùs dicã, antiquitatem adeò nouam, vtpote quæ ingẽtia Eccleſiæ emolumẽta adferre poſſit, non in Europæorum tantùm; ſed & Aſiaticorum gratiam, mox publici iuris facerem, quod quidem per Prodromum hunc AEgyptiacum commodè fieri poſſe iudicaui.

Veruntamen vt & Lectori dictarum linguarum ignaro quoque ſatisfiat, & nequicquam vel proprio confinxiſſe ingenio, vel quippiam violenter tortum explicaſſe, aut coniecturis vagis indulſiſſe videar; ſingularum literarum, vti & vocum rationem varia authoritate ſtabiliẽdam duxi. Ac primò quidem 3. illos apices ſeu 3 Iodim in modum coronæ diſpoſita, myſticum Dei nomen יהוה olim ſignificaſſe, Galatinus paulò poſt citandus tradit, & Ioannes Fortius Hortenſius Neophytus in libello de myſtica literarum ſignificatione docet his verbis.

Schena

Galatinus

כי הקדמנים באופן אחת כתבן שם יהוה באופן אחרת היו

קוריין קצת מהם כתבוהו ב ׳ג :׳׳ קצת ב ג תגים לרמז הסוד ג

מדות. *Veteres, inquit, alia ratione ſcribebant Dei nomen* יהוה, *alia legebant. Quidam id 3 Iod, quidã 3 apicibus, ad 3 Diuinarum proprietatum, ſeu* מדות *ſacramentum indicandum ſcribebant.* Certè nomẽ Dei 3 Iod circulo incluſis olim myſticè ſcriptũ

fuiſſe, ſuprà c.7. declaratum eſt. & clarè ex Hebraicis antiquis Authoribus docet Lilius Gyraldus ſynt: 1. hiſtor: Deor: fol. 2. *Alij*, inquit, *rectius Iehoua enunciant; quod apud Antiquos quoſdam Hebræos legimus hac ſignificatione notatū, tribus videlicet Iod literis, quæ circulo concludebantur, ſuppoſito puncto chamez hoc modo.* Confirmant hanc ſcribendi rationem Antiquiſſimi tùm impreſſi, tùm manuſcripti Hebræorum Codices Vaticani, in quibus paſſim hoc nomen Dei יהוה tribus hiſce apicibus ſcriptum reperias. Qua quidem ſcribendi ratione nil aliud denotabant, niſi Sacroſanctæ Trinitatis myſteriū, trina nominis יי iah repetitione implicitè indicatum. Vt vel hinc appareat, Sacerdotes ſummos ſolennem olim populo daturos benedictionem, tribus medijs digitis dextræ manus extenſis veluti tribus ׳׳׳ Iod, hoc nomen, teſte perplexorum doctore Rambam non ſine cauſa myſticè expreſſiſſe: erat enim

illa typus quidam benedictionis per Patrem, & Filium & Spiritum ſanctum in lege gratię dandæ fidelibus: Certè per hoc nomen tribus quoq; digitis eleuatis, (vel vt alij ſētiūt vno digito, in quo 3 inter nodia 3 Iod exprimebant, extenſo)

iu-

Vide Talmud l. כריתת *c.1 R. Salomon ibid: & Exod:29.n.36. l.* מנוחות *c.8. & 2.* משנות *fol. 96.n.3. c.6. Rambā in* מרע *fol: 55:p.2. Baal aruch Voce* צי *Aben ſchueb l.2.c.11. fol. 50. in Exodum.*

iuramentum veteres præſtitiſſe apud varios cõperio.& in hunc diem non in Græca tãtùm Eccleſia,ſed & Latina multis in locis adhuc moris eſſe intelligo; etſi moderni Hebræi in odium Sanctæ fidei noſtræ vno omiſſo Iod, plerunque duobus tantùm id effigient, vt ſequitur ⁛. Sed de huiuſmodi apicibus nominis Dei,eiuſque origine & myſterijs, conſule R. Abraham Picol libro de expoſitione תגים hoc eſt apicum;linea quæ ſequentibus verbis incipit.

והנה אני מעורדך על ענין סוד זה הסימן הגדול משבעה אותיות

Ecce doceo te quid ſecreti contineatur in ſigno magno literarum, vbi præclara quæuis de eo tradit & Sacram Triadem eo ſignari doctè demõſtrat. Itaque clarè patet, hos 3 apices myſticos eſſe, & aliud non ſignificare niſi nomen Dei. ⁛. *Iah Iah Iah.* ex hiſce verbis Exodi. 3.v:14.

אהיה אשר אהיה כה תאמר אהיה שלחני אליכם

hoc eſt, *Ego ſum qui ſum, qui eſt miſit me ad vos* extractum: quaſi per tertiò repetitũ אחה manifeſtè diceret אני הוא יה Ego ſum ille Deus,ego ille Deus,ſic dices יהוה qui eſt Deus ipſe miſit me ad vos. vt ex citati Rabbini verbis, patet, & pulchrè declarat Archãgelus Burgus. in Cabaliſticis dogmatis fol. 152.& l.2. de declaratione nominis Ieſu. Tres igitur apices hoſce idẽ eſſe cũ Ehieh

nomine Dei יהוה ex ſequentibus clarè liquebit. Sicut enim nomen Dei Τετραγράμματον, יהוה teſte R.Hakkadoſch, Deum generātem, & per conſequēs trinū denotat, eo modo, vt per י principiū ſeu prima perſona Patris; per ה filius, ſecunda; per ו *vau*, deniq; nexus, ſeu vinculū aut amor, videlicet Spiritus ſanctus per duo vero ה *he* duplex reſpectus ſecundæ perſonæ producti ſcilicet, & producētis, vel etiam naturarum in Chriſto δυαὶ deſignatur; ita, inquam, per 3 hoſce apices, quorum vnuſquiſque circulo gaudet, 3 perſonas diuinas, ſeu hypoſtaſes coæternas, & conſubſtantiales, Patrem videlicet per primum; filium per ſecundū, (qui & cùm medius ſit, non ſine cauſa duobus circulis cōſtat, vt videlicet duplex paulò ante memoratus in ſecunda perſona reſpectus, vel δυαὶ naturarum in Chriſto, diuina videlicet & humana deſignaretur.) per tertium deniquè apicem Spiritum ſanctum, hunc Scriptorem indicaſſe veriſimile eſt. Certè Galatinus dicta adeò clarè demonſtrat, vt meas in hoc nomine exponendo partes aſſumpſiſſe videatur. ita enim l.2. c.10.fol:49.& 50.diſſerit. *Literæ itaque nominis Dei* יהוה *quo ad numerum ſunt 4, vnde & Τετραγράμματον dicitur. In veritate tamen non ſunt niſi 3. ſcilicet* יהו. *Tres igitur huius nominis literæ 3 diuinas deſignāt hypoſtaſes. prima quidem* י *quæ principium interpretatur, eò quòd omnium aliarum*

In reuelatore arcanorum.

prin-

principium ſit; cùm ab ea vnaquæque originem ſcripturæ habeat, ipſaque à nulla originem ſumat, rectè Patrem in diuinis inſinuat; qui cùm à nullo ſit; aliæque perſonæ ab eo emanent, principium ſine principio dicitur. ſecunda verò ſcilicet ה *, quæ eſſe vel viuere ſignificat, filiū aptiſſimè innuit, per quē omnia facta ſunt, & eſſe cœperunt, & quicquid factū eſt, in ipſo vita erat. Tertia autem, ſcilicet* ו *, quæ copulatiuam particulam, &, denotat, Spiritum ſanctum optimè exprimit, qui cùm ſit amor Patris & filij, quo ſe viciſſim amant, rectè ſcilicet nexus vtriuſque nuncupatur.* ה *verò geminatur ad inſinuandum, ſolum filium, qui ſecunda eſt in Trinitate perſona, duplicē habere reſpectum. Nam Pater cùm ſit tantùm producens & non productus; vnum etiam duntaxat quo ad hoc reſpectum habet; Filius autem cùm productus ſit, & producens; duos habet reſpectus:* Nam *& à Patre producitur, & vnà cum Patre producit Spiritum ſanctum. Quamobrem in antiquis Hebræorū Codicibus hoc nomē* Τετραγράμματον *per 3 Iod literas ſcriptū reperitur, quæ & circulo clauduntur, & eis pūctus Camez ſupponitur hoc modo.*

in quo duo inſinuantur arcana, quorum primum eſt, quia Iod idem eſt quod principium; etſi igitur principium in operibus Trinitatis intrinſecis ſoli Patri conueniat, in operationibus tamen extrinſecis, tribus perſonis commune eſt. tria igitur ייי *tres ſunt hypoſtaſes, vnica verò Camez tribus Iod ſup-*

ſuppoſita, diuina natura eſt, quæ vnicuique hypoſtaſi, tota impartibiliter communicatur: circulus autem quo tria Iod includuntur, eſt ipſa naturæ identitas. qua ſimul ipſæ diuinæ hypoſtaſes tãquam vnicum principium, & vna prima cauſa, ad omnium actiones cõcurrũt. Alterum arcanum eſt, quod 3 Iod æqualia trium perſonarum æqualitatem ſignificant. Hactenus Galatinus; Ex quibus etiam patet, cur reliquis literis huius ſcripturæ pleriſq; partim 2 partim 3 circuli inſcripti ſint. Certè ad nil aliud meo iudicio, niſi vel ad myſteriũ incarnationis, vel duas in Chriſto naturas, aut ad 3 hypoſtaſes diuinas indicãdas. Forſan per vocis עלמתא, ם hoc loco clauſum, & duobus circulis ſignatum, ad myſterioſum illud לםרבה המשרה hoc eſt, *multiplicabitur imperiũ eius*, Iſa: 9. Scriptor alludit. Eſt enim hoc loco ם medium præter naturam clauſum. & in ſacris literis nunquam alibi reperitur. Certè plerique commentatores in hunc locum portam illam Orientalem myſticam videlicet illibatam Deiparæ virginitatem, intelligunt. Præterea & duas filiationes in Chriſto, nomen item B. Virginis, מרים: Tempus denique annorum à prophetia huius vſque ad aduentum Meſſiæ, ſcrutinio admodũ ſubtili eruunt. Sed de his vide Galatin: l. 7. c. 13. Hoc vnum addam, omnes ductus harum literarum myſticos eſſe, & myſterijs ingentibus refertos. quæ tamen ſagaci Lecto-

Lemarbeh hämiſchra.

Miriam

ctori vlteriùs inueſtiganda relinquo. Alterum vocabulum עלמתא *almatha* idem ſignificat ac Virginem; quam eodem nomine Hebræi עלמה, Syri, ܥܠܝܡܬܐ *Aleimtha*, Chaldæi ſiue Babylonij אלמתא *Almatha*, ſine Iod in medio, hoc eſt, *Virginem iuuenculam & abſconditam* appellant. Vt ex lexicis eorum patet. Nota hoc loco; primam & vltimam literam huius vocis ad Syrorum literas ܥ *Aiu* & ܐ *Olaph* proximè accedere, atque ſic vulgò has literas veteres Hebræos expreſſiſſe Abram Balmis l. מקנה fol. 6. lin. 15. docet, & antiquum Hebræorum Syrorumque Alphabetum apud Claudium Duretum l. de linguarum origine in fine peculiari folio impreſſum luculenter demonſtrat. Reliqui verò characteres למה ad Hebraicarum literarum formam propiùs accedere cuiuis perito facilè patebit. Vnde colligo hos characteres antiquos Hebræorum eſſe, & hanc ſcripturam ante inuentionem punctorum vocaliũ inciſam; imò Syras, Arabicas, Samaritanaſq; quicquid alij dicãt, aliunde nõprofluxiſſe, niſi ex ãtiquo hoc charactére; ſuo loco oſtẽdã. nũc hæc tãtùm indicaſſe ſufficiat. Tertia vox ſequẽtia verba in ſe concludit μονογραμματικῶς inſerta יבטן ותבטן בן hoc eſt, *concipere faciet, & pariet filium*, quorum primum futuri temporis, 3 perſ: maſcul: in Aphil אבטין *concipere facere ſeu grauidam reddere*; alterum fut: temp: perſ: fæmin: à

Del'origine des lãgues de ceſt vniuers.

ver-

verbo ܒܛܢ *bten* (vel à nomine Chaldæo בטנא aut Hebræo בטן, quod *ventrem* ſignificat, diductum) idem quod *fætum ex ventre producere, ſeu parere*, ſignificat. ita Fabricius Boderianus in ſuo Lexico Syro-Chaldaico voce ܒܛܢ docet, quē conſule. Non ignoro verbum Syriacum ܒܛ, magis concipere, quàm, parere ſignificare. Targumica tamen phraſi idem eſſe, ac parere, multa loca apud Ionathan & Onkelos paraphraſtas Chaldæos, docent, quæ vide citato Lexici loco.

Atque ex his omnibus tandem cōcludo. Hanc Scripturā antiquiſſimā eſſe, & multis ante Chriſti aduētum ſæculis (quod tùm phraſis, characteres, eorumq; profunda vetuſtiſſimaque in rupe inciſio, tùm ſcripturæ ipſius non factum; ſed futurum Virginis partum apertè indigitātis ſenſus; traditio deniq; Indigenarū indubitatè monſtrat) vel à Propheta, vel ab alio quopiā viro ſingulari vt ad illud Eſaiæ והנה העלמה הורה וילד בן *Ecce Virgo*
14:7. *concipiet*, alluderet, inciſam. Atque hanc ſcriptu-
7:14. rā ante Chriſti aduentum exaratā fuiſſe, libenter hìc demonſtrarem, verùm cùm hæc materia plura & maiora, quàm vt prodromus iſte ferre poſſit, ſupponat, Oedipo eam commodiùs reſeruaui: vbi & hāc ſcripturam penitiùs diſcutiemus. Secundò, hanc ſcripturam eodem in loco inciſam eſſe, in quo Deus Moyſi olim in Rubo incōbuſto apparens oretenus locutus dicitur, & in

quo

quo primùm nomen ſuum admirabile, de quo in præcedentibus diximus, Moyſi, vt per id omnia mirabilia perpetraret, reuelauit. hoc autem ad radicem montis Oreb contigiſſe ſacra pagina docet, c. 2. Exodi. *Moyſes autem paſcebat oues Iethro ſoceri ſui Sacerdotis Madian, cumq; minaſſet gregem ad interiora deſerti, venit ad mōtē Dei Oreb; apparuitq; ei Dominus in flāma ignis, de medio Rubi, & videbat quod rubus arderet, & non combureretur.* Quæ loci deſcriptio, exactè quadrat, loco, in quo memorata ſcriptura, teſte P. Thoma, inciſa dicitur. Ex quo etiam apparet, quo fine harum exarator literarum rubo huic dictam inſcripſerit ſentētiam. Cùm enim primam hoc loco redemptionis humanæ delineationē τυπικῶς adumbratā fuiſſe cognoſceret; altiſſima prætereà vti ſub nomine Dei אהיה aut יהוה hoc loco Moyſi primùm manifeſtato, ita & ſub rubo incombuſto abſcondita conſideraret; prophetico imbutum Spiritu, ea claris quidem verbis; ſed myſtica quadam & intricata ſcribendi ratione tectis, vt ad dicta myſteria alluderet, incidere voluiſſe; quaſi ſub pauculis hiſce verbis totum hunc ſequentem ſenſum implicitè contentum indicare voluerit. *Deus qui hoc loco Moyſi in rubo incōbuſto apparens, ſeipſum ei reuelando dixit* אהיה אשר אהיה *Ego ſum qui ſum Deus Patrum veſtrorum, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob; ille nouiſſimis temporibus*

Hæc Scriptura inciſa fuit ea in rupe, in qua Moyſes rubū quōdam vidit incombuſtum.

Virginem, cuius rubus incombuſtus hoc loco viſus, typus quidam erat, concipere faciet, & illa pariet filium Ieſum Meſſiam qui ſaluū faciet populum ſuū à peccatis eorum. Non defuerunt hoc loco, qui viſo & examinato hoc corollario, ſenſerint ab ipſo Moyſe fortaſſis hāc ſcripturā, eo in loco vbi dux populi Dei primò declaratus fuerat,& in quo ſub viſione hac grādi rubi incombuſti myſteria redemptionis humanæ cognorat,vt ad ea alludere, inciſam. Quicquid ſit ex hac ſcriptura duo maxima & præcipua Chriſtianæ Religionis myſteria colligūtur. videlicet SS.Trinitatis & incarnationis,illud quidem,per myſticum Dei nomen de quo ſuprà. hoc, per rubum incombuſtum. Quid enim aliud rubus iſte incōbuſtus indicat, niſi Beatiſſimam illam Virginem,Dei matrem, quæ ſine vllo carnalis concupiſcentiæ ardore, Ieſum verum Meſſiam & humani generis Seruatorem,conceptum; inuiolato pudoris clauſtro mundo miro modo peperit. Atque hæc ſunt quæ de hac ſcriptura dicēda exiſtimaui.in qua ſi quicquam prꝗſtitiiſſe videbor,D.O.M.eiuſq; Sāctiſſimæ matri id acceptum velim.Ego certè, partim ex ſummo, quo erga hanc Virginem Deiparam feror, affectu; partim ingentibus myſterijs ſub hac ſcriptura reconditis, alijſque emolumentis, quę ſuo tempore Eccleſiæ ſanctæ hanc interpretationem adferre poſſe videbam, motus, eam

Maxima chriſtianæ Religionis myſteria ſub ſcriptura hac latent.

po-

poſteritati per Prodromum hunc promulgatam inuidere nolui.

Porrò plures antiquo charactere Hebraico in deſerto Sin rupibus inciſas, mihi ſupra allegatus Pater obtulit, quarum aliæ locum 70 palmarum, & collectionis mannæ; aliæ locum confractionis tabularum Moſaicarum, aliæ alia indicant, quas abſque vllo ferè labore primo intuitu ſolutas libenter hìc proponerem, niſi Oedipo noſtro eas reſeruaſſem; Huius itaque ſacri hieroglyphici expoſitione præmiſſa, nil reſtat, niſi vt ad profani quoque hieroglyphici interpretationis ſpecimen quoddam exhibendum nos accingamus.

CAPVT VLTIMVM.

Vtrum vulgares AEgyptiorum characteres & Nomina, Hieroglyphicis inſerta reperiantur.

SOlent ij, qui in paupere Domo conuiuium inſtruunt, caput cenæ plerunq; in extremos miſſus reſeruare, ita prorſus mihi accidiſſe videtur; pręmiſſis enim ijs, quæ de lingua Copta, ſiue AEgyptiaca pro ingenij ſuppellectiliſq; tenuitate dicenda videbantur, præcipuam Prodromi noſtri partem conſultò huc reſeruare viſum eſt; vt

circa hanc materiam vti difficilem, ignotam,& à nemine pertractatam,ita raram,ſterilem, & infæcundam oborta Lectori tædia, hac ratiocinatione haud forſan ingrata, veluti vltimo miſſu, eoque (niſi mea me fallit opinio) haud inſipido attemperarem. Quæritur itaque; vtrum veteres AEgyptiorum Hieromanthæ vulgaris linguæ characteres,& nomina,hieroglyphicis notis inſerere ſint ſoliti? Hæreo; cùm qui de propoſita quæſtione è claſſicis Authoribus quicquam tradiderit,reperiam neminem,pleriſque AEgyptios veteres præter ſacras literas alias prorſus habuiſſe nullas opinantibus. iuxta illud Luc: l. 3.

Nondum flumineas Memphis contexere biblos
Nouerat,& ſaxis tantùm volucreſque feraſque
Sculptaque ſeruabat,magicas animalia linguas.

Quam quidem erroneam opinionem inde ortam exiſtimo, quod, quamnam priſci AEgyptij vernaculam, quamnam communem ſcribẽdi rationem,quam denique habuerint,inter characteres vulgares & ſacros differentiam, ignorarint. Verùm nos adhibito exacto dictæ difficultatis ſcrutinio, frequentique ſingulorum characterum ad inuicem comparatione, rem paulò ſcrupuloſiùs ponderantes, eam multò aliter ſeſe habere comperimus. Attamen vt circa argumẽtum adeò nouum, inſolens,&, παράδοξον, aliquid certi ſtatuatur, veritaſque opinionis noſtræ lucu-

len-

lentius demonſtretur, de literis & ſcripturis Veterum AEgyptiorum, quædam breuiter, & non niſi ex mente aliorum prælibare viſum eſt. Nota itaque tres apud AEgyptios characterum ſpecies vſitatas fuiſſe, videlicet ἐπιστολογραφικὴν, ἱερατικὴν, & ἱερογλυφικὴν; de quibus Clemens Alexandrinus l. 5. ſtrom: his verbis. Αὐτίκα οἱ παρ' Αἰγυπτίων παιδευόμενοι πρῶτον μὲν πάντων τὴν Αἰγυπτίων γραμμάτων μέθοδον ἐκμανθάνουσι, τὴν ἐπιστολογραφικὴν καλουμένην. δευτέραν δὲ τὴν ἱερατικὴν ᾗ χρῶνται οἱ ἱερογραμματεῖς. ὑστάτην δὲ καὶ τελευταίαν τὴν ἱερογλυφικὴν, ἧς ἡ μέν ἐστι διὰ τῶν πρώτων στοιχείων κυριολογικὴ. ἡ δὲ συμβολικὴ. τῆς δὲ συμβολικῆς, ἡ μὲν κυριολογεῖται κατὰ μίμησιν. ἡ δ' ὥσπερ τροπικῶς γράφεται. ἡ δὲ ἄντικρυς ἀλληγορεῖται κατά τινας αἰνιγμούς. ἥλιον γὰρ οὖν γράψαι βουλόμενοι, κύκλον ποιοῦσι, σελήνην δὲ σχῆμα μηνοειδές. &c. *Qui ab AEgyptijs inſtituuntur, primùm quidem omnium eam AEgyptiarum literarum viam & rationem addiſcunt, quam* ἐπιστολογραφικὴν *vocant.* videlicet, quæ tunc temporis, vtpote toti AEgypto communi, in literis vulgari lingua conſcribendis, paſſim vtebantur, quam quidem aliam non fuiſſe, quàm Coptam è ſequentibus patebit. *Secundam autem* ἱερατικὴν *ſeu Sacerdotalem, qua vtuntur* οἱ ἱερογραμματεῖς, *ſcilicet ij, qui de rebus ſacris ſcribunt*. Hoc eſt, qui arcana Theologiæ aut philoſophiæ ſuæ myſteria, arcano quodam characterum, è varijs formis ſimilitudinibuſque rerum naturalium, artificialiumque figuris à ſapiẽtibus AEgypti, inſtitutorum genere conſignabant

Apud Aegyptios tres literarum genus.

ἐπιστολογραφική

Epiſtolaris ſcriptura alia non erat quàm Copta.

Ἱερατικὴ *ſeu Sacerdotalis.*

bant; cuiuſmodi minutum illum characterem, quem mumijs, Canopis, Iſiacis ſtatuis, ac hieroglyphicis ſchematiſmis in Bembina tabula appictum videmus, fuiſſe, alibi demonſtrabimus, quẽ & ego ob dictas rationes aliter vocare non ſoleo, niſi characterem hieroglyphicum currentem, non enim ab hieroglyphicis differre videtur, niſi, quod ille proprius eſſet τῶν ἱερογραμματέων, quorum officium erat, ea quæ ob artis defectum pingere nequirent, minutiori charactere & ad ſcribendum aptiori exprimere; hic verò τῶν ἱερογλύφων, quorum erat ſacra ſymbolorum ſchemata maiora ſaxis & lapidibus iuxta artis ſculptoriæ regulas incidere. Non deſunt tamen, qui hanc ſcripturam Sacerdotalem ex myſticis certi cuiuſdam alphabeti figuris conflatam aſſerant, cuiuſmodi in appendice diuerſarum linguarũ introductionis ſuæ in ling: Orient: Ambroſius Theſeus adducit, verùm cùm nulla inter hieroglyphicorum monumenta huius alphabeti veſtigia reperiam, meritò cæteris id ſuppoſititijs annumerandum cenſeo. Etſi, eos præter communes literas, quarum apices myſterijs non omninò carebant, aliud myſticum quoddam alphabetũ quoque habuiſſe certum ſit, & in Oedipo abundè demonſtretur. *Vltimam autem* ſcripturæ ſpeciẽ, *ἱερογλυφικὴν, id eſt ſacram, quæ inſculpitur ſcripturã, cuius vna quidem eſt per prima elementa* κυριολογικὴ *id*

Hierogrãmatei & Hieroglyphi quomodo diſtinguãtur

Ἱερογλυφικὴ triplex.

id eſt propriè loquens ; ſiue quæ res per conſimiles characteres exprimit . altera verò ſymbolica, id eſt per ſigna ſignificans ; ſymbolicæ autem vna quidem propriè loquitur per imitationem, alia verò ſcribitur veluti tropicè , alia verò apertè ſumitur allegoricè per quædam ænigmata . Qui Solem itaque volunt ſcribere, faciunt circulum. Lunam autem , figuram Lunæ cornuum formam præſeferentem, conuenienter ei formæ quæ propriè dicitur. Tropica ſiue tranſlatitia eſt, quæ varias diuerſarum rerum, præſertim animalium formas, figurasque transfert, ad ſignificandum vel Deorum, vel aliarum rerum ad diuinum cultum ſpectantium dignitates, & myſteria ; ita Ibide & Accipitre Scarabæoformi indicant hieroglyphicè à Sole Lunam pulchritudinem ſuam participare , nempè lucem , quæ diuinæ pulchritudinis imago quædam eſt, & per Accipitrem innuitur; ſicuti Sol & Luna per Scarabæum & Ibim . His igitur præmiſſis , & veluti præſuppoſitis dico , hieroglyphicis non ſacros tantùm , aut eos quos κυριολογικοὺς ſeu ἱερατικοὺς vocant; ſed & vulgaris linguæ Coptæ characteres nominaque inſerta eſſe ; dogma multis antehac non παράδοξον tãtùm; ſed & quibuſdam etiã, quod amplius , prorſus . ἀδυνάτον . Verùm dicta exemplis declaremus.

Κυριολογική.

Τροπικη

Nemini ignotum eſſe arbitror ; celeberrimũ illud antiquitatis monumẽtum hieroglyphicum, quod

Tabula Bembina quod Tabulam Bembinam, ab Ampliſſimo Cardinale Petro Bembo, (in cuius manus Pauli III. Pont: Max: munere primùm incidit,) vulgò vocant. In huius itaq; Tabulæ à diuerſis poſtmodum æri inciſæ, inferiori limbo, ſecũdo loco *Hieroglycum ſchema.* hieroglyphicum ſchema, monſtri ſub Scarabæi indumento humanam faciem mentientis ſimilitudine effigiatũ occurrit. Cuius capiti Lunæ creſcẽtis ſpecies imminẽs cornibus in ſe cõuerſis figuram exprimit circuli, è cuius centro character in crucis ſimilitudinẽ diffuſus, neſcio quid myſterioſum indigitat. Cõtinet prętereà Scarabęus ille αἰθεροπτόμορφος chelarum deductarum intercapedine, concluſam Tabellam quandam veluti ſcriptoriam, ſeu pugillares, quibus antiquo Copto

charactere hoc nomẽ exaratum reperio, Φτλο, quod antiqua AEgyptiaca lingua ſeu Copta nihil

hil aliud, quàm amorem ſignificare,& hierogly-phici ſchematis cōtextus,& dictionariũ noſtrum Copto-arabicum in Scala nominum in O deſi-nentium, clarè teſtatur, vbi ⲫⲓⲗⲟ idem quod محبة* id eſt amorem Author explicat. cui Græca Mahha-beth. vtpote ab eo deriuata vocabula, φιλεῖν, φίλος, φιλία, admodum affinia ſunt. Etſi autem primus chara-cter, vel negligentia ſculptorum, aut vetuſtate tē-porum obliteratus, ita clarè expreſſus non videa-tur, illum tamen Ⲫ Coptum eſſe, tùm exemplar AEneæ Vici iuxta prototypon ipſum Bembinũ immediatè ſumma cura adumbratum, in quo memoratus character perfectiùs quàm in exem-plari Herwartiano eluceſcit; tùm reliqui ſequētes characteres ⲓⲗⲟ, quos eoſdē in omnibus exem-plaribus reperio, apertè demonſtrant. Hanc au- ⲫⲓ tem in tabella expreſſam ſcripturam verè Co- ⲗⲟ ptam eſſe, atque ipſam eandem, quam ἱερογλυφι-κῶν Clemens vocat, ſeu qua in AEgypto vulgò Copta vox eſt. quondam vtebantur; duo potiſſimùm me ad id indubitanter ſentiendum inducunt; Primum eſt, ſumma dictorum characterum ad Coptos hoc tempore ſuperſtites affinitas. Alterum eſt non hoc loco tantùm, ſed & in cæteris quoque AEgy-ptiorum monumentis, ſimilia nomina quædam Copto charactere exarata hieroglyphicis inſerta commiſtaque reperiri, quod neſcio an ab aliquo hucuſque ſit notatum; veriſſimum tamen eſt, vt

ex ſequētibus patebit. Sunt in domo Petri à Valle, quem ſupra laudauimus duæ mumiæ, hoc eſt corpora humana ab immemorabili tempore varia vnguentorum atque aromatum cōmiſtione condita, مومي *mumi* à Perſis dicta. Has ipſe propria manu, dum AEgyptum luſtraret, è Pyramidum ruinis eruta Romam ſecum aduexit; in vnius horum maſculi videlicet inuolucro, cæteris hieroglyphicis ſymbolis commiſtam quoq; videmus, hanc clariſſimè expreſſam vocem Coptam Ⲉⲩⲧⲩⲭⲓ, quam idem ſignificare, ac *proſperetur*, & dictionarium noſtrum Coptum docet, & ex inſcriptione c.7. allegata, vbi idem vocabulum occurrit, patet. Characteres quoque ijs, quos ſuprà è tabula Bembina eruimus, præſertim V nequaquam diſſimiles ſunt. Vti manifeſtum vnum cū altero comparanti fiet. vbi & illud nota. Ⲩ pſilon Coptum olim omninò ſimile fuiſſe V latino, cuius & pronunciationem affectat. Præterea in variarū antiquitatum officina Petri Stephanoni Ciuis Romani AEgyptiacum numiſma eſt, in cuius vtraque ſuperficie characteres varij inciſi conſpiciuntur; qui quidem alij non ſunt quàm AEgyptij, atque ex eorum, quos paulò ante produximus, numero. Figura numiſmatis impreſſa vnà cum characteribus ſequitur.

Mumia quid perſicè.

Ⲉⲩⲧⲩⲭⲓ vox Copta inter hieroglyphica ſcripta reperitur.

Hoc

Hoc autem AEgyptiacum monumentum eſſe, præter hieroglyphica ei adiuncta, in eo quo-

AEgyptiacum numiſma.

Phylacterium AEgyptiorum
contra nocu- menta ignis.

que Canopi Ignis victoris repræſentata hiſtoria ſatis demonſtrat. quæ, teſte Suida, & Ruffino, ita ſeſe habet. Olim vt fama fert, Chaldæi ſuum Deum, qui eſt ignis, magnificis verbis extollentes, paſſim circũferebant, vt cum omnibus Prouinciarum Dijs compararetur, & vt ille, qui cæteros viciſſet, ab omnibus iudicaretur Deus. Cæterarum autem Prouinciarum. & nationum Dij, quod ex ære, vel argento, ligno, aut lapide, vel alia huiuſmodi materia confecti, & in tẽplo, lociſque ſacris eſſent collocati, & huiuſmodi materia facilè ab igne conſumeretur, neceſſe erat; vt vbique ignis ſemper vinceret; hoc audito Canopi Sacerdos, quoddam huiuſmodi callidum conſilium inijt; In varijs AEgypti partibus ficti-

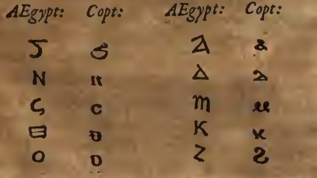
 les

les hydriæ minutis, & continuis foraminibus interpunctæ fieri ſolebant; vt per illa foramina aqua turbida percolata, pura redderetur & lĩpida Canopi Sacerdos cùm harũ vnam accepiſſet, & illa foramina obturaſſet cera, & varijs coloribus Hiſtoria & origo Canopi. depinxiſſet, in Græco eſt καὶ διαφόροις ζωγραφήσας χρώμασι, hoc eſt, varijs animalium hieroglyphicis figuris, coloribusſque delineatis, aqua repletum, vt Deum collocauit; cumque veteris ſtatuæ caput amputaſſet, quæ Menelai cuiuſdam Gubernatoris fuiſſe dicebatur, id illi ſuæ nouæ ſtatuæ imponens accuratè accommodauit. Aduenerunt poſteà Chaldæi: accenſus eſt ignis, & cera qua obturata erant illa foramina liqueſcebat; Hydria autem ſudante & aquam eijciente per foramina, ignis extinguebatur. Hac igitur calliditate & verſutia, Canopus victor Chaldæorũ declaratus eſt, & ab eo tempore vt Deus colitur. Atque hác quidẽ hiſtoriam exactè refert numiſmatis paulò ante propoſiti figura; quam AEgyptij poſtmodum more ſuo in omne ſuperſtitionis genus præcipites, iuxta relatæ hiſtoriæ ſeriem in certa materie effingentes, inter ſacra ſymbola collocarunt. eoque phylacterij loco poſtmodum illos contra ignis flammarumque violentiam vſos, Symbolum ſalutis. πεντάλφα ſeu πεντάγραμμον à latere ei adiunctum, abundè docet; hoc enim eò quòd hanc vocem Græcam ΥΓΕΙΑ quod ſalutem ſignificat variò

ſitu

ſitu referat, proſperitatis ſymbolũ apud AEgyptios fuiſſe, tritum eſt ex hiſtoria Antiochi Soteris, qui contra Galatas decertaturus, huius ſymboli vexillis impoſiti ſubſidio, de quo faciendo in ſomno monitus fuerat, inſignem victoriam reportaſſe fertur. Quadratum autem ex altera parte nihil aliud quàm μονόγραμμα nominis Kanub hoc eſt Canopi eſſe oſtendunt literæ Ⲕⲁⲛⲟⲩⲃ, quæ omnes in dicto monogrammate continentur. Et ratio ſcribendi fuit AEgyptijs propria, vt alibi dicetur. Atque hiſce duobus ſymbolis Canopi Numinis contra ignis flammarumque nocumenta prophylacticam imaginem adhibendam eſſe, ἱερογλυφικῶς, ſignificarunt. Literas verò ſingulis vaſis canalibus appoſitas Coptas eſſe, alia quidẽ ad id probãdũ authoritate opus eſſe non arbitror, niſi parallela quadã dictorũ characterũ inter ſe facta cõparatione, quã Lectori relinquo ex hac tabula iudicandam.

Monogrã-ma Canopi.

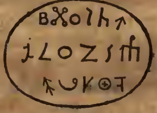

Ve-

Verùm cùm hæ literæ initiales verborum ſint, ac proinde peculiarem vtentium mentem ac ſenſum reſpiciant, eas hucuſque, vtpote extra humanæ cognitionis limites longè conſtitutas, quid ſibi velint, inueſtigare non licuit; ſi tamen augurari liceat, dicerem eos eſſe, qui myſterioſum quendam numerũ in ſe continerent effectus & operationes Canopi connotantem; Verùm de his fuſior dabitur in Oedipo dicendi materia; ſufficiat interim, has literas Coptas eſſe, demon- Gnoſtici Hæretici. ſtraſſe. Scio futuros quoſdam, qui dum hæc legẽt, haſce literas cum Epheſijs, aut etiam ijs, quibus in amuletis ſuis Gnoſtici portentoſa illa nomina Ⲁⲃⲣⲁⲝⲁⲥ, Ⲥⲉⲃⲁⲱ, ⲓⲁⲱ &c. exarare ſolebãt, confuſuri, huiuſmodi inſcriptiones Græcorum, non AEgyptiorum figmenta dicent. Verùm hoſce manifeſtè redarguent monumenta hieroglyphica, quibus huiuſmodi literas paſſim inſertas videmus, vt in obeliſco Lateranenſi col: 2. ſch: 3. in inferiori quoque limbo tabulæ Bembinæ inter nauem Oſiridis, & Androſphyngem. in hieroglyphica denique Iſiacæ ſtatuæ in Theſauro hieroglyphico num: 62. notata inſcriptione: ex horum quoque numero ſunt literæ Amuleti AEgyptiaci, quas ex Theſauro hieroglyphicorum figura 61. depromptas hic inſerere libuit.

Quod

Quod quidē amuletū etſi Gnoſticorū appareat, AEgyptiacum tamen eſſe, literæ Coptæ, quibus

inter hieroglyphica ſimiles paſſim, vti dictum eſt, reperiuntur, clarè oſtendunt: accedit quod Gnoſtici nihil non ab AEgyptijs deſumpſerint. Tempus me deficeret, ſi omnia huius materiæ propria hìc coaceruare vellem, quare qui plura deſiderabit, Oedipum noſtrum conſulet, vbi fuſius de his tractabitur.

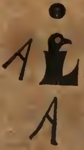
Porrò priſcos AEgyptios huiuſmodi monogrammis, ac myſticis characterum apicibus non ſecus ac Hebræos, à quibus id forſitan edocti ſunt, vſos eſſe, præter eos, de quibus paulò ante diximus characteres, quam plurimi alij obeliſcis cæteriſque AEgyptiorum monumentis hinc inde inſerti luculēter oſtendunt; è quorum numero hoc quoque μονόγραμμον A ex Δ & A compoſitum, in nullo non A obeliſco frequentiſſimum AEgyptiacarum vocum Ⲁⲅⲁⲑⲟⲥ ⲇⲉⲙⲟⲛ quibus bonū Geniū Deltæ Nili ſeu AEgypti ſignant, index; cum præter dictarum vocum capitales literas, eius quoque AEgypti

Monogrã- mis AEgyptij vſi ſunt inter hieroglyphica.

Character A monogramma Agathodæmonis

pti portionis figuram, quam △ paſſim vocant, clarè dictum μονόγραμμον exprimat. Atque hanc rem ita ſeſe habere apertiſſimè docent hieroglyphica Simulacra Oſiridis, Iſidis, Anubidis, Ammonis, pleriſque in obeliſcis obuia, quorum manibus hunc characterem vel geſtari, vel à latere ijs apponi paſſim reperias; vbicunque igitur hác notam repereris, illa Agathodæmonem AEgypti ſignari noueris; Rem exemplo manifeſtam facio; Obuia ſit paſſim in obeliſcis ſacra quædam imaginis ἱερακομόρφῳ ſculptura cum charactere A, ei à latere adiuncto, qua quidem nihil aliud ſignificare volunt quàm Oſiridem, ſeu Solem lucis & caloris fontem Genium AEgypti, ita quidem, vt per Accipitris fulgentiſſimos oculos, & calorem, quo abundat, naturalem, teſte Porphyrio, lucem & calorem Solis, per A verò Genium AEgypti bonum ἱερογλυφικῶς præfigurando indicent. Analyſim ſchematis vnà cum methodo eam legendi ſubiungendam duxi.

Quid accipitris oculi hieroglyphicè.

Diuus

Oſiris, id eſt, Sol fons lucis, & caloris.

ΑΓΑΘΟϹ ΔΑΙΜΩΝ *eu bonus Genius AEgypti.*

Con-

Confirmat hæc egregiè μονόγραμμον aliud figuræ 38 Theſauri hieroglyphici inſertum, vbi è dextro Anubidis Crocodilo inſiſtentis latere Ammonis arietino capiti hic character ſub iunctus, nil aliud ſignificat niſi has voces Coptas Ⲁⲙⲟⲩⲛ Ⲁⲅⲁⲑⲟⲥ Ⲇⲉⲙⲟⲛ. Ammon Bonus Genius Deltæ Nili, ſeu AEgypti; cùm omnes literæ vocis Ⲁⲙⲟⲩⲛ in eo expreſſæ cernantur. Vnde non ſine ratione Aſteriſmum deltoton ſuper caput Arietis, cui ſubiectam credebant AEgyptum, veteres Aſtrologi poſuerunt. Verùm ne quicquam proprio ingenio confixiſſe, aut etiam vaga quadam coniectura affirmaſſe videamur, modò rationes ſingulorum dicemus, vbi tamen priùs dictorum characterum monogrãmorum inſtitutionem, primamque originem recenſuerimus. Ferunt priſci AEgyptiacarum rerum Scriptores Herodotus, Diodorus, Strabo, alijque, hanc inferiorem AEgypti partem mari olim tectam fuiſſe; Oſiridem autẽ primum AEgypti Regem (quidam Herculem, alij Mercurium fuiſſe tradũt; ſed perinde eſt, cùm vterq; cum Oſiride paſſim confundatur) cum ex ingenti limi arenarumq; ex AEthiopia aduectarum coaceruatione Nili defluxu facta, hunc maris ſinum neſcio quid terreſte parturire cerneret; Nili aquis in alueos certos diductis, terram intermediam ab aquis ſeparatam, habitatoribus non aptam tantùm, ſed &

Monogrammum Ammonis

Cur triãgulum ſuper caput Arietis ponatur.

Origo huius monogrammi A

G g iu-

iucundam reddidiſſe. ingenti verò ſerpentum è putrefacto limo natorum copia locum continuò infeſtum reddēte, cùm multi quotidiè è ſerpentum morſibus, inter quos & Oſiridis Nauclerus Canopus, perirent; magnam Oſiridem vim Ibium hiſce locis immiſiſſe, qui deuoratis ſerpentibus, locum breui tempore expurgatum, à periculis immunē reddiderunt. Multiplicatis itaque Ibibus, cùm poſteri notarent, dictas aues roſtro, duorumque crurum diuaricatione eam figuram, quam Mercurius olim ſimili occaſione inuentā, inter ſacras iam notas primam poſuerat, & quam terræ Nili aquis circumfuſæ figura triquetra referret, exprimere; accedentibus multis alijs beneficijs ab Ibide collatis, eam Agathodæmona ſeu Genium AEgypti, è monogrammo illo quod pedibus effigiabat, appellare cœperunt. Atque ex eo tempore Ibis ſemper boni ominis auis habita, & in ſacrorum Animalium album relata, in ſui venerationem totam impoſterum traxit AEgyptum, adeò quidem, vt locum ipſum, in quo primò comparuerunt Ibes, illud videlicet Nili brachium, quod Africam reſpicit & arenas Libiæ ſeu catabathmum, AEgypti alio nomine non appellarint, quàm Agathodæmona, quod & maiorum traditione edoctus Ptolemæus docet. Δέλτα μέγιστον ἐκεῖνο καλεῖται καθ᾽ ὃ ἐκζέεται ὁ μέγας ποταμὸς λεγόμενος Ἀγαθὸς Δαίμων. *Delta magnum,* in-

Ab Ibi inuenta litera.

Ibis à figura quæ pedibus exprimebat dicta Agathodæmon.

Brachium Nili dicitur Agathodæmō

inquit, *vocatur id iuxta quod diuertitur fluuius dictus Agathodæmon*. Porrò Ibin roſtro diuaricatis cruribus tranſuerſim inſerto, figuram non abſimilem Latino A, quam poſteà Ibin dictam, primam literarum conſtituerit Mercurius, expreſſiſſe Plutarchus docet, Ιβις δὲ ποιεῖ τῇ τῶν ποδῶν ἀποστάσει πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τὸ ῥύγχος ἰσόπλευρον τρίγωνον. *Ibis*, inquit, *pedum diuaricatione eorum inter ſe, & cum roſtro comparatione triangulum repræſentat æquilaterum*. & l.9.ſympoſ:q.3. Ερμῆς λέγεται θεῶν ἐν Αἰγύπτῳ γράμματα πρῶτος εὑρεῖν, διὸ καὶ τὸ τῶν γραμμάτων Αἰγυπτίων πρῶτον Ιβιν γράφουσιν ὡς Ερμῇ προσήκουσαν. *Mercurius primus Deorum in AEgypto traditur inueniſſe literas, atque Ibin AEgyptij ſignum primam literam faciunt, veluti Mercurio conuenientem*. Quæ omnia clarius à Valeriano l.17. hierogl. ʃ de Ibi exponuntur his verbis. *Eſt alia*, inquit, *ratio cur AEgyptum hieroglyphicè ſignificarent Ibes, nempe cum ea regio Delton à Δ Græcæ literæ figura nuncuparetur, eam cum Ibibus ſimilitudinem habet, quod alites hæ literam eo inceſſu pedũ, interſtitio ad æquales trianguli lineas diducto, ſignare videntur, idemque roſtrum patefactum ſignat*. Et l.47. de 7 literis. *Mercurium*, inquit, *qui primus literas AEgyptijs communicauit, Ibim primam literam eſſe voluiſſe, refert quidem ea in inceſſu triangularem effigiem, cruribus ita diſpoſitis, vt ſuo loco dictũ eſt. & quæ prima apud nos & Græcos litera eſt, ad iſoſcelis trianguli faciẽ accõmodatur*. Atq; huc forſan re-

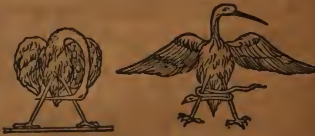
Plutarchus ſympoſ: 5. & l 9. ſympoſ: q 3.

Pier: l. 17. hieroglyph: de Ibi

In expoſit: tab: in fine

reſpicere videtur gemma apud Pignoriam, in qua Mercurius κυνοπρόσωπος è regione Ibidis ſerpente diuaricatis cruribus circumuoluto perfectè literam A exprimentis, quaſi eam hoc ſitu admirabundus data opera obſeruaret, non ſine myſterio effictus ſpectatur.

Ibis Litera prima à Mercurio inuenta.

Ibis vna è 4 literis

Clem: Alex:

Porrò Ibim non huius tantùm literæ, ſed & complurium aliarum rerum inuentricem fuiſſe, atque eam ob cauſam locum inter 4 aureas literas, quas per compita platearum publica pompa quotannis circumferre conſueuerunt, meruiſſe. Clemens l. 5. ſtrom: tradit his verbis ἤδη δὲ κἀν ταῖς καλουμέναις παρ᾽ αὐτοῖς κωμασίαις τῶν Θεῶν χρυσᾶ ἀγάλματα, δύο μὲν κύνας, ἕνα δὲ ἱέρακα, καὶ Ἶβιν μίαν περιφέρουσι, καὶ καλοῦσι τὰ τέσσαρα τῶν ἀγαλμάτων εἴδωλα τέσσαρα γράμματα, *Iam verò in ijs quæ ab alijs vocantur Deorum Comaſiæ, aureas imagines Deorum, duos quidem canes, vnum accipitrem, & vnam Ibim circumferunt, & vocant 4 illa ſimulacra, 4 literas.*

Comaſia Deorum quid?

Et paulò poſt de Ibi ita dicit. ἀριθμοῦ γὰρ ἐπινοίας καὶ μέτρου μάλιστα τῶν ζώων ἡ Ἶβις ἀρχὴν παρέσχηκε τοῖς Αἰγυ-

γυπτίοις δοκεῖ ὡς τῶν κύκλων λοξός. *Numerum enim inuentionis & menſuræ maximè ex animantibus videtur præbuiſſe AEgyptijs, ſicuti ex circulis obliquus*. Atque ex his omnibus ita probatis patet, hunc Ibiacum characterem A non ſine myſticis rationibus Bonum Geniũ præfiguraſſe; cum enim, præterquam, quod ipſum nomen AEgyptiacum Ⲁⲅⲁⲑⲟⲥ Ⲇⲉⲓⲙⲟⲛ perfecto monogrammo, ſicuti Δ Niliacum exprimat, è Genialis quoq; volucris inceſſu ab ipſo AEgypti Agathodæmone Mercurio primò inuentus fuerit, vt dictum eſt, certè congruentius ei ſymbolum nulla ratione conuenire poterat. Dicta autem poſtmodum hæc Ibiaca litera à Cadmo Alpha, eò quòd אלוף *Aluph* (ita enim lingua phœnicum quibus AEgyptias literas primus tradebat Cadmus, Bouem vocant) maximum AEgyptiorum Numen, eorumque veluti Dux & caput haberetur. quod indè ad Græcos, & hinc ad Romanos, & cæteras Nationes poſteà traductum, inter omnes populorum literas principatum tandem obtinuit; ita Plutarch: l.9.Sympoſ: q.3. Κάδμον, φασὶ, τὸ ἄλφα πάντων προτάξαι διὰ τὸ τοὺς Φοίνικας, οὕτω καλεῖν τὸν βοῦν, οὐ δεύτερον, οὐδὲ τρίτον (ὥσπερ Ἡσίοδος) ἀλλὰ πρῶτον τίθεσθαι τῶν ἀναγκαίων. *Cadmum ferunt ideò Alpha primam literam poſuiſſe, quod* βοῦς *ita Phœnicum lingua dicitur, quem non ſecundum, aut tertium, vti Heſiodus, ſed primum locum inter*

Ibiaca litera A à Cadmo cur Alpha dicta.

Plutarchus l.9. Symp: q.3.

res

res neceſſarias exiſtimant. Multa hoc loco mihi de alijs Coptis characteribus, vti Ф.Ϯ.Θ.Ս M.X.V.Λ. quæ paſſim inter ſacras ſculpturas reperiuntur,dicenda eſſent. Verùm quia ex parte de ijs dictum eſt,& in Oedipo noſtro fuſiſſimè veluti proprio loco de ijs tractaturi ſumus, hìc ne Prodromo feſtinanti remoram obijcerem, longior eſſe nolui. Nil igitur reſtat niſi vt me ſine mora ad aliquod hieroglyphicæ interpretationis ſpecimen oſtendendum accingam. Deus Optimus Maximus fortunet molimina.

Specimen Hieroglyphicæ Interpretationis in ſequenti Schemate exhibendum.

CVm occaſione Coptarum literarum, in hoc hieroglyphicũ ſchema inciderimus, extra propoſitum ſcopum nequaquam me collineaturum exiſtimaui; ſi id,quod vnicè multi deſiderabunt, in curioſi Lectoris gratiam videlicet hieroglyphicæ explanationis ſpecimen quoddã hoc loco exhiberem, cùm, vt quantam & quam admirabilem rerum abſtruſiſſimarum copiam & varietatem in Oedipo noſtro prodituri ſimus, ex hac veluti minima eius particula Lectori patefieret; tùm etiam, vt quam in ſimiliũ ſymbolorum, operumque ſecuturorum hieroglyphicis eno-

enodationibus methodum eſſem ſeruaturus, hoc ſupramemorato hieroglyphico ſchemate ceu in prototypo quodam declararem. quod dum facio ad pleniorem ſingularum partium expoſitionem, Anatomicos imitaturus, totum hieroglphicũ corpus in ſuas partes, vt quid pars vnaquæque ſibi velit, quæ myſteria alijs connexa indicet, quo fine denique à Sapientibus inſtituta ſit, clariùs repræſentetur, diſſoluam.

Sex itaq; diſtinctis ſymbolis, quorum vnumquodque inſignium myſteriorum virtutumque maximarum index eſt, hic myſticus ſchematiſmus conſtituitur.

Primum horum Scarabęi corpus eſt, per quẽ, quod ad mundi figuram eius accedat fœtus procreatio AEgyptij mundum, eiuſque conuerſiones ac motus ſiderum cœlorumque indigitare, vt poſteà patebit, ſolebant. Alterum facies hu- Quid per Scarabæũ

ma-

Quid per caput humanum

mana eſt ita corpori Scarabæi adaptata, vt vnum quid πολύμορφον cum eo conſtituere videatur, atque hoc ſymbolo Orum, ſeu Solem mundi mẽtem intellectu, & prudentia ſingula mundi gubernantem deſignabant. Tertium concentricos

Quid circuli

aliquot circulos continet, orbitarum cœleſtium, totiuſque mundi cyclicis rationibus conſtantis ſymbolum κυριολογούμενον. Quarto loco cornuta

Quid Lunæ facies.

Lunæ creſcentis facies in circulum abiens occurrit, quæ innixa Solis ſymbolo Oro, phaſes Lunares, quas menſtrua circumuolutione cum Sole efficit, ſignat. Quintò è centro Lunari circuli

Quid character crucis.

character in crucis ſimilitudinem diffuſus ponitur, quo 4 elementorum, prout Solis & Lunæ influxibus ſubſtant, motus, arcana quadam naturæ ſimilitudine exprimuntur. Sextò Tabella cum

Quid Φτλυ

inſcriptione vocis Φτλυ ſpectanda exhibetur, quo indicat has mundi partes conſeruari nequaquam poſſe, niſi amore veluti totius vniuerſi glutino quodam coaduniantur, qui amor iuxta eorum opinionem, cum aliunde quàm ab anima mundi, cuius amor affectio quædam eſt, non procedat, ideò Septimum ſymbolum appoſuerunt, globum videlicet alatum, ex eius concauo

Quid globus alatus.

ſerpentibus hinc inde proſilientibus, dictæ mundi animæ omnia permeantis, & vitali calore animantis ſymbolum. Analyſi itaque totius hieroglyphici ſchematis propoſita; nunc ne temerè,

aut

aut proprio iudicio freti, quicquam aſſeruiſſe videamur; ipſa incognitæ diſciplinæ ratio poſtulare videtur, vt dictorum veritatem congruis Antiquorum probatorumque Scriptorum teſtimonijs authoritatibuſque, ea qua in hoc molimine decet, fide comprobemus & ſtabiliamus. Scarabæus mundum ſignificat.

Primo itaque Scarabæi ſymbolo mundum ſignificari apud veteres AEgyptios, præter Euſebium Pamphilum, Manethonem, Hecatæumque apud Laertium, alioſque, clariſſimis verbis Horapollo l. 1. hierogl: 50 hierogl: docet: *μονογενὲς δὲ δηλοῦντες, ἢ γένεσιν, ἢ πατέρα, ἢ κόσμον, ἢ ἄνδρα, Κάνθαρον ζωγραφοῦσι. Vnigenitum, inquit, aut ortum, aut patrem, aut mundum, &c. ſignificantes, Scarabæum ſcribunt*. Et paulò poſt, *κόσμον δὲ, ἐπειδὴ κοσμοειδῆ τὴν γένεσιν ποιεῖται. mundum verò ſignificant per Scarabæum, quod ad mundi figuram eius procreatio & fætus accedat*. Nam certo anni tempore bubulum excrementum nactus, materiem eam ſibi ſuſcipit elaborãdam, quod primò ſtatim pacis ſuę verſu mordet Ariſtophanes *αἶρε, αἶρε μάζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ*, quo loco *μάζαν* Poeta pro excremento ponit, vtcunque primùm ex eo pilulas conficit. Vt iam mundi ipſius formam initio imitetur, vel vt Clemens ait. *ἐπειδὴ κυκλωτερὲς ἐκ τῆς βοείας ὄνθου σχῆμα πλασσόμενος, ἀντιπρόσωπος κυλίνδει*, id eſt, mox eas ab ortu occaſum verſus poſticis impellens pedibus, non intermiſſa rota-

Horapollo.

Natura Scarabæi.

Ariſtophanes.

Clemens Alex: l. 5. ſtrom:

tione protrudit, ipſe interim auerſus Orbem ſpectat, quaſi de induſtria det operam, vt ipſius cœli exemplar intuendo imaginem eius exprimere conetur. Quid verò illud, quod inter trūdendum à Subſolano in Africum fertur, quaſi aſtrorum curſui fieri obuiam contendat, qui quidē proprio motu ab Africo in Subſolanum eſt? Plinius l. 30. c. 11. n. 7. *Scarabæus*, inquit, *qui pilulas voluit; propter hunc AEgypti magna pars Scarabæos inter numina colit, curioſa Apionis interpretatione, colligit Solis operum ſimilitudinem huic animali ineſſe ad excuſandos gentis ſuæ ritus.* Certè in ea veneratione vile animal, nullo non tempore AEgyptijs fuiſſe comperio, vt per publicas ſemitas viaſque incedentes, hoc vnicum ſumma cura cauere viderentur, ne Numen illud fimoſum ſibi fortè obuium incauti pedibus obtererent; atque huc facit, quod in tract: arabico qui dialogus duorum peregrinorum inſcribitur, de Perſa & AEgyptio iter facientibus, ad propoſitū Scarabæi cultū haud iniucundè narratur. Perſa enim dum Scarabæum luteum orbem per ſemitam hinc inde volutantem forte fortuna calcaſſet; fertur calamitoſū caſum intuitus AEgyptius manibus in Cœlum ſublatis, omnia Numina, ab hoc ſe ſcelere immunem eſſe conteſtatus. Perſa verò, quid hac inſolita cōteſtatione ſibi vellet, rogante, neq; tu, inquit AEgyptius, vin-

Plinius

Hiſtoria iucunda

vindictam Deorum formidas,qni ſacrã & magnam Dei noſtri Oſiridis imagınem in qua habitans nos cœlorum motus, omnemque agriculturæ rationem docet; adeò temerè,& indignè tractare audes? hac interpretatione emendatus Perſa in poſterum cautiùs inceſſit, ne lutoſum hunc Deaſtrũ fortaſſis lædẽdo indignationẽ Numinum incurreret. Verba Arabica ſubdo.

وكانا رجلان فرسى ومصرى سايــران الى كــورة
بعيده فبين ما كانا ماضيــان فى الطريــق راى
الرجل المصــرى الرجـــل الفرسى إنّــه يدوس
بالاتفاق على الخنافس الذى هو مارعًا كــره من
الشريقين وصرخ المصرى بصوت عظيــم شهد كل
الهتهم انه كان نقى من هذه الخطية فلما سالـــه
الفرسى سبب هذا العوبـــل فاجاب هل انـــت
تخاف قضى الهتنا الذى لصورتهم هكذا امتهنت

Duo viri Perſa & AEgyptius proficıſcentes in Regionem longinquam, ĳs ambulantibus, cùm AEgyptius videret quod Perſa Scarabæum, qui pilulam è ſtercore Aſini conglobatã voluebat, fortè calcaret, miſerabili ploratu omnes Deos teſtatus eſt, ab hoc crimine immunem ſe eſſe, cùmq; inſolitæ eiulationis cauſam Perſa rogaret, reſpondit AEgyptius, non ne tu Dei noſtri vindictam times, qui imaginem eius ita indignè tractare audes? Sed hęc animi gratia.

Plura hoc loco de admirandis obſeruationibus AEgyptiorum circa Scarabæi naturam & proprietates maiori mundo prorſus analogas proferre poſſem, vt, quomodo totius mundi partes in corpuſculo ſuo expreſſas teneat; quìn Solis & Lunæ motũ per Zodiacum imitetur, aliaque non minus iucunda, quàm erudita proferre poſſem, verùm quia ea omnia Oedipo noſtro reſeruauimus, ſuperuacaneum eſſe ratus ſum ijs diutiùs hìc inhærére, qui interim de Scarabæo plura deſiderat, præter Latinos Græcoſque naturalium rerum Scriptores conſulat, Pandectarium quoque Arabicum voce حنافس Elluchaſem l. de animalibus. R. Eliezer in comment: in Leuit: in מקרא הגדלה linea 58. quæ incipit הגב ידוע משלי שועלים בלשון אשמאלין Tractatum denique de parabolis vulpium. parab: de Scarabæo & aquila. Atque hæc de Scarabæo ſufficiant.

Orus ſub forma pueri vittati & faſcijs inuoluti pingitur.

Secundum ſymbolum humani capitis Scarabæo coaptatam figuram exhibet, qua nota nihil aliud denotari, quàm Orum Iſidis & Oſiridis filium Bembina Tabula clarè docet, quẽ ſub vittati pueri ac faſcijs, reticulatoque amictu inuoluti ſpecie paſſim exprimit. (vide figuram ſecundam infimi ſpacij Tabulæ Bembinæ) quo habitu in plurimis gemmis quoque effictus cernitur. A Sacerdotibus quoque ſub forma infantis certis ſolennitatibus Ori imaginem circumferri ſoli-

litum, Epiphanius l. 3. hæreſ. t: 2 fol. 354, ſequentibus verbis luculenter demonſtrat. *Quot autem ſunt apud alios, veluti hi, qui apud Butum ciuitatem Harpocratem nutriunt inſtar nutricum, qui ſenes iam ſunt ætate, quique in menſis ſolennitate imaginarias Ori Numinis afflationes perficere ex Dæmone cogũtur? vnuſquiſque autem ciuis & valde ſenex, vnà cum adoleſcentibus contribulibus, & alijs ætatibus puberibus, Sacerdotes eiuſdem Ori videlicet, & Harpocratis exiſtentes, capite raſi, vnuſquiſque, inquam, fert impudenter ſeruile ac deteſtabile ſignum; & furioſi & deſipientes pulticulis farinæ ac ſimilaginis atque alijs huiuſmodi confectionibus primùm facie obliti, poſteà impertiũt per manum de facie abſtergentes, vnicuique petenti; vt particeps fiat; atque hoc ſanitatis ac medelæ morborum gratia;* Huius Ori dicta ratione circumlati veſtigia clarè quoque monſtrat apud Pignoriam Numus Adriani Imperatoris in quo Iſis puellum Orum vberibus exertis admouet, vti & gemma hieroglyphica è doctiſſimi Nicolai Fabricij de Pereſc Gazophylacio deprompta, vbi Orus puer in Baride virgata veſte indutus pedibus iacet indiſcretis, quem hinc inde mediante Scarabæo duæ ſtipant vpupæ, quo ſymbolo ingens rerum varietas, quam Sol per vaſtiſſima cœlorum ſpacia quodam veluti nauigio delatus, influxu ſuo in vniuerſo cauſatur

Epiphani,

Pignorij Gemma.

tur,hieroglyphicῶς indicatur. Gemma ſequitur.

Sol motu ſuo omnis rer um

in mundo varietatis cauſa eſt.

Horus ita depictus ſymbolum Solis fuit.

Porrò Orum hac pueri forma depictum Solem ſymbolicè ſignificaſſe, Plutarchus docet l. de Oſiride & Iſide. verba eius ſunt. ἐν δὲ ταῖς Ἑρμοῦ λεγομέναις βίβλοις ἱστοροῦσι. γέγραπται περὶ τῶν ἱερῶν ὀνομάτων, ὅτι τὴν μὲν ἐπὶ τῆς τοῦ ἡλίου περιφορᾶς τεταγμένην δύναμιν, Ὧρον, Ἕλληνες δὲ Ἀπόλλωνα καλοῦσι. Ita Macrobius quoque l. 1. Satur:c. 27. l. 63. *Apollo*,inquit,*qui eſt Sol, apud eoſdem Orus vocatur,ex quo & 24 horæ quibus dies noxque conficitur, nomen acceperũt & 4 tempora,quibus annuus orbis impletur, horæ vocantur*. Fingitur autem puerili forma, quod Sol (vti l. 8. orig: Iſidorus docet) quotidiè oriatur, & noua luce reparetur; ſiue vt Phornuto placet, ad Solis indicandam pulcritudinem, ſicut enim nihil in hac rerũvniuerſitate Sole pulchrius cõparet, ita nulla ætas adoleſentiũ ætate pulchrior eſt; aut certè, quod Solis vis calorque vnde vitam cuncta hauriunt, idem ſemper ſit, neque ſeneſcat;iuxta illud Veteris Poetæ.

Plutarchus. *Macrobius* *Iſidorus.* *Phornutus.* *Fulgentius 10.mythol.*

Sol ſemper iuuenis,rapidum qui diuidis axem.

Quia occidendo(inquit Fulgentius) & renaſcendo ſemper eſt iunior,ſiue, quòd nunquam in ſua virtute deficiat.

Quod

Quòd verò caput Ori Scarabæo coniunctum ſit, factum eſt, vt hac κανθαρομορφώτῳ innueretur vniuerſum illud, quod per Scarabæum paulò ante ſignificatum diximus, Solis, quem & ob eam cauſam inuiſibilis Dei viſibilem filiũ Plato non incongruè dicebat, prouidentia & intellectu gubernari. Atque hoc ita ſeſe habere, facilè ex Clemente Alexand: probatur, qui l. 5. ſtrom: de Sphyngum AEgyptiarum cõpoſitione agens, faciem humanam cuilibet alteri animali cõiunctam, priſcis ingenium & prudentiam ſignificaſſe tradit. Sed hæc clariùs apud Porphyrium l. 4. pag. 76. de abſtinẽtia demõſtrantur. *Ad Deorum,* inquit, *fabricam omne animal vnà cum homine aſſumptum eſſe ab AEgyptijs, in qua & pecudum, & hominis, & auium, item & hominis corpora commiſcuere; Nam & ſingulæ apud ipſos Deorum ſtatuæ, vel vſque ad collum humanam ſpeciem præferunt, faciem verò vel auis, vel Leonis, vel alicuius alterius animalis impoſitam habent, vel è contrario capiti humano ſubiectum, alterius animalis corpus præmõſtrãt.* Orum itaq; dicta ratione κανθαρόμορφον, intelligentiæ Solaris mundi gubernatricis ſymbolum eſſe, præ cæteris apertè oſtendit gemmæ apud Pignoriam Typus, in quo Solis ſeu Ori radioſum caput concinnè Scarabæo impoſitũ, quæ omnia ſerpens caudam vorans ambit; vt ea daretur intelligi Orum ſeu Solem temporũ, annorum

Clemens.

Porphyrius.

rum

rum, & omnis cyclicæ conuerſionis in mundo Authorem eſſe. Gemma ſequitur.

Orus ſeu Sol Vniuerſi Dominus Tēporum & omnis cyclicæ conuerſionis Author

Tertium ſymbolum circuli ſunt, Scarabæum inter & Ori caput intermedij, quibus quidem nil aliud niſi cœleſtes orbitas ſuperiores ſignificari, è ſuſcepto interpretationis contextu liquebit; ſunt enim ex eorum numero ſymbolorum, quæ ſupra ex Clemente κυριολογούμενα, hoc eſt propria, & eam rem quam ſignificant, exprimentia, diximus: cui Porphyrius apud Euſebium ſubſcribit, de ſymbolis enim AEgyptiorum ibi tractans, *inde*, iquit, *factum eſt, vt omnia candida cœleſtibus Dijs attribuerentur, pila & rotunda omnia mundo, præcipuè Soli & Lunæ. Circulus autem, & quæ circularia ſunt, ſæculo & motui cœleſti, & zonis & circulis, qui in Cœlo eſſe intelliguntur.* Quibus quidem verbis nihil clarius eſſe poteſt, quare eo vnico contenti, vt breuitati ſtudeamus, omiſſis alijs teſtimonijs, quas ex varijs Orientalium monumentis hìc proferre poſſem, ad reliqua ſymbola nos conferamus.

Euſebius l. 3. c. 3. præpar: Euangelicæ fol: 50. lin: vlt:

Quartum ſymbolum cornutam Lunæ faciem Ori capiti innixam exhibet, quo ipſam Lunam eiuſ-

eiuſque motum, & cyclicas rationes κυκλολογικῶς AEgyptios indigitaſſe,& ex Porphyrio paulò antè patuit, & ex Clemente ſupra allegato luculentiùs patet. ἥλιον μὲν οὖν γράψαι βουλόμενοι κύκλον ποιοῦσι σελήνην δὲ χῆμα μηνοειδὲς κατὰ τὸ κυκλολογούμενον εἶδος. *Solem indicaturi, circulum faciunt, Lunam, verò figuram Lunæ cornuum formam præferentem, conuenientem ei formæ quæ propriè dicitur.*

Quintum ſymbolum Crucis character eſt,intra Lunaris circuli orbitam contentus;ſublunaris ſeu elementaris mundi,circa quem Oſiris & Iſis, id eſt Sol &Luna,teſte Diodoro, ambulantes, omnem influxibus ſuis temporum generationũque, atque corruptionum viciſſitudines producunt, typus proprius. Atque ita ſe habere egregiè è priſcis Scriptorum monumentis oſtendit Marſilius Ficinus c.18.l.3.de vita cœlitus propaganda; *Poſtremi,*inquit,*quidam imaginum Authores vniuerſam earum formam ad Cœli ſimilitudinem accepere rotundam: Antiquiores autem, quemadmodum in quodam Arabum Collegio legimus,figuram crucis cunctis anteponebant, qui corpora per virtutem agunt ad ſuperficiem iam diffuſam; prima verò ſuperficies cruce deſcribitur;ſic enim inprimis habet longitudinem, primaque figura eſt, & omniũ recta quàm maximè & 4 rectos angulos continet, effectus verò cœleſtiũ maximè per rectitudinem radiorum, angulorumque reſultant. Tunc enim ſtellæ*

Diodorus

Crucis character elementaris mundi ſymbolum

magnoperè ſunt potentes, quando 4 cœli tenent angulos, imò cardines, Orientis videlicet, Occidentiſq; & medij vtrinque cœli; ſic verò diſpoſitæ radios ita conijciunt in ſe inuicem, vt crucem inde conſtituant. Crucem ergò veteres figuram eſſe dicebant, tum ſtellarum fortitudine factam, tum earundem fortitudinis ſuſceptaculum (videlicet mundum elementarem quadripartitum). & paulò poſt. *Hæc autem opinio ab AEgyptijs vel inducta eſt, vel maximè confirmata, inter quorum characteres crux vna erat inſignis.* Hæc Marſilius. In Saracenicæ quoque Cabalæ fragmentis, quæ arabicè ſcripta apud me extant, Philoſophos, & Medicos AEgyptiorum, Perſarum, Indorum, & Græcorum ſignificaturos elementa, Crucis figuram ſcripſiſſe inuenio.

Philoſophi & medici AEgyptiorum, Perſarum, Indorum, ſignificantes elementa, crucem pingebant

اهل الفلسفه وطبّا مصر وفرس الهند والروم كانوا
يدلّون العناصر ويكتبونهم مربع بصورة الصليب.

Nec mirũ, elemẽtis enim extra ſuas ſedes naturales dimotis ea ſuos ad eaſdem reditus, naturaliter per rectas facere lineas, diſlocatæ eorundem homogeneę partes experientè docebũt. nequaquam igitur incongruè Sapientes dicti per has 4 rectas, ab vnico puncto, ſeu centro circuli indiuiduo in contrarias partes excurrentes, 4 elementorum myſteriũ indigitarũt Crucis autem inferior curuatura, neſcio quid circulare affectans myſterio nulla ratione caret; Cùm enim nec circulus ſine

Curuilinea Crux quid?

re-

recta, nec ſine puncto recta artificioſè fieri poſſit, puncti proinde monadiſq; ratione, res & eſſe cæperint primò, & peripheria affectę partes centralis puncti miniſterio neutiquam carere poſſint; certè clarum eſt, per hanc curuilineam crucem primam, ſimpliciſſimamque rerum omniũ tum exiſtentium, tum in naturæ latentium inuolucris in lucem productionem, repræſentationemque à Sapientibus denotatam fuiſſe. Idque Deenus pulchrè docet in monade hierogyphica. & Riuera l. de mundo magico.

Creatio rerum expuncto per lineã in circulũ

Præterea cùm hæc naturæ fabrica plena myſterijs, atque adeò cõcinna ſingularum partium ex puncto in infinitam propè peripheriarum amplitudinem emanantium adaptatio ſine vinculo conſiſtere non poſſint, aptè ſanè inter Scarabæi Chelas tabellam Φιλο, id eſt amoris nomine inſignitam, repoſuerunt, vt eo videlicet, mundum ſine amore conſeruari nequaquam poſſe, indigitarent. iuxta illud Orphei

Vinculum vniuerſi amor.

Μῦνος γὰρ τύτων πάντων οἴηκμα κρατύνεις.

Verùm vt Lectori pateſiat, quam nulla res apud AEgyptios myſterio caruerit; & quanta ſub minimis etiam ſimilitudinum vmbris myſteria abdiderint; myſticam dictorum characterum ſignificationem hoc loco exponendam exiſtimaui; Conſtat itaque vox Φιλο quatuor ite ris, quarum prima pyramidis inuerſæ; altera

ra rectæ;tertia globi figurá exprimit:quibus omnibus tot ac tanta myſteria indicantur, vt ijs ſingulis explicandis,non dicam hæc pagina, ſed nec volumen quidem magnum ſufficiat. Quare aliqua earum,adeòq;generalia tantùm hoc loco attingam,vt de alijs Lector iudicium faciat: ac primò quidem character Φ ex circulo & linea cōpoſitus, quid ſignificet paulò ante indicauimus, & de eo c.7. tractatum eſt. videlicet, rerum ex centro per lineas rectas in circulorum peripherias diffuſarum primordia, reliquis verò tribus literis V Λ O. aptiſſimè ſanè & eleganiſſimè amoris in hoc mundo vim, & à centro ad circūferentiam, & ab hac ad illud reciprocum motus proceſſum,exprimētibus: Amor enim nō tātùm verſus inferiora, demittit radios, quo cuncta viuificet,verùm & virtute naturali,ſeu magica naturarum cognatione ſurſum attrahit, & in amplexus mutuos plena conuerſione compellit;ſic enim progreſſus vel deſcenſus à Deo, ſeu vt Platonicè loquar, anima mundi per mundi res vniuerſas, vſque ad materiem, quem proceſſum deſcenſumque aptè pyramidalis litera Λ refert.Et hinc per naturam denuò reditus,ad naturæ præſidem, videlicet monadem illam indiuiduam,pyramidis mundanæ apicem. Similiter aſcenſus ad vaſtiſſimas Cœlorum peripherias per intermedia mūdi ſpacia à cētro vniuerſi nō

Φ V Λ O

Hæc litera amoris in mundo proceſsū denotat.

ab-

abſurdè per radioſam ſeu,inuerſæ pyramidis literam V indicatus amoris aſcenſus, quid aliud ſignificat,niſi *magicam* illam amoris ſuperiora inferioribus connectentem catenam, in reciproca ſingularum partium cōſpiratione defixam. Vnde non malè amorem ita ſummus Philoſophus Areopagita definit. vt quidā ſit *circulus à bono in bonum perpetuò reuolutus*; Nam,vt à Deo incipit, & allicit, perfectæ pulchritudinis rationem præſefert;vt autem in mundum tranſit,amor potiſſimùm dicitur. Voluptas denique prout in Authorem remeans pulcho exemplari, pulchram imaginem,pulchra reuolutione conuertit. In hoc circuitu per omnia penetrans ſurſum eadem ſecum,deorſumque volui continuò facit; non ſecus ac Solis ſimplex radius per ſe vniformis in Cœlo lucem,ſplendorem in æthere,in elementis lumē, in miſtis corporibus colorem lucidum creat.Patet itaque quòd amatorius ordo, ſit cauſa conuerſionis in rebus omnibus ad diuinam pulchritudinem ,& formam principem,atque (vt verbis Procli vtar) reducat ſequentia ad illam omnia, eique coniungens, & coniuncta confirmans; & mox inde ſequentia replens, diuini luminis dotes inde ſcaturientes per vniuerſa diſtribuat. Quod quidem AEgyptijs aliud non fuit quàm anima mūdi, rerum omnium in mundo cauſa & origo; quam aptiſſimè ſanè expreſſerunt in hoc hieroglyphico

Quid amor propriè ſit iuxta Dionyſium.

Amatorius ordo cauſa rerū

glyphico ſchemate, alati globi ſerpentibus hinc inde proſilientibus circumſepti, mundario ſyſtemati ſupraposita figura. Atque globus quidem nihil aliud, quàm orbem vniuerſi, deſignat vt in præcedentibus probatum eſt. Alis teſte Macrobio, Martiano, & Apuleio vis ſubtilis & celer omnia penetrãs in mũdo, denotabatur, vt vel hinc Alatam animam AEgyptios tradidiſſe, mirum non ſit, cùm plerique Platonici, è Zoraſtris doctrina AEgyptiorumque id paſſim doceant. Serpentem verò fæcũdi ſpiritus ſymbolum eſſe, Porphyrius apud Euſebium l. 3. c. 3. Euangelicæ præpar: abundè docet; adeòque clarè à Virgilio oſtenditur, vt ad hoc ſymbolum animæ mundi omnia penetrantis viuificantiſque vnicè reſpexiſſe videatur, dum canit.

Macrobius Martianus Apuleius

Porphyrius

Principio Cœlum ac terras, campoſque liquẽtes
Lucentemque globum Lunæ Titaniaque aſtra
Spiritus intus alit, totumque infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.

Virgil: Maro l. 6. AEneid:

Meminit huius hieroglyphici Barachias Albenephi, Arabs, l. de veterum AEgyptiorũ diſciplinis; quem volente Deo breui latinitati donatum publici iuris faciemus. ita autem dicit.

في مسالة فرعون

De obeliscis Pharaonis.

Barachias Albenephi

والدور مجنح محلق بحيات هو علامة نفس
وروح العالم

Globus, inquit, *alatus, ſerpentibus circumdatus,*
dum

dum pingebatur, ſymbolum erat animę ſeu ſpiritus mundi. Et ex Tabula Bembina id clarum fit, vbi ijs hieroglyphicis ſchematis, quæ magna myſteria continere cenſebantur, plerunque hoc ſymbolum ad faciliorem animæ mundi attractum ponebatur; patet hoc ex eo, quòd ſub Throno pantomorphæ naturæ eiuſdem tabulæ hiſce hieroglyphicis expreſſum ponitur. vbi ſuper alatum globum ſerpente ſceptrigero inſtructum characteres ſacri currrẽtes, circulus, hemiſphęriũ atq; character ἔχματος figura poſita, hunc ſenſum faciunt. Coniungitur inferius ei quod ſuperius virtute animæ mũdi omnia viuificãtis, cuius imperio omnia ſubſunt. Hieroglyphica vnà cum lectione eorundem ſequuntur.

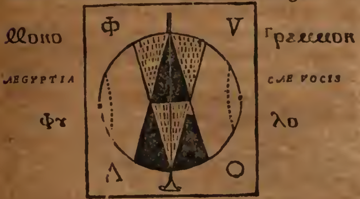

Atque hanc lectionem certam & veram iuxta mentem hierogrammateon eſſe, libenter fusè hìc oſtenderem; verùm quia hi characteres plura ſupponunt, quàm vt hoc Prodromo tradi poſſint, ideò Lectorem ad Oepidum remittimus vbi

vbi omnia fuſè tractata & probata inueniet. Satis interim me feciſſe arbitratus, hoc loco Lectori irritamẽtum quoddam ad alia ſecutura obieciſſe. Porrò quomodo amor animam mundi moueat, ad omnibus mundi partibus ſeſe inſinuandam, pulchrè declarat Hierotheus. Ait enim *amorem*
Amoris definitio. *eſſe vim quandam Animę mũdi propriam, rebuſque inſiticiam, quę ſuperiora mouet ad inferiorum prouidentiam: inferiora, vt verſus ſublimia conuertantur. æqualia denique ad ſocialem inuicem ſui communionem*. Vnde, meo quidem iudicio, Amorem rectiſſimè ſtatuas, vt deſiderium quoddam boni pulchrique, vel bonitatis per pulchritudinem ipſam conferendæ vel accipiendæ, videlicet, cuius poteſtas veluti vnius ſit magnitudinis dimanatio, cuius punctum vel apex ſit primus in Deo, progreſſus per mundum triplicem tripliciter diſtributum, finis autem in ipſa materie, cuius denique quædam ſit infinitudo circa verticem, potentiæ meræ infinitudo circa materiem, connexionis virtus infinita per omnes naturæ intermedios gradus. Quæ omnia pulchrè dictis characterum figuris referuntur. vbi vides Φ inferioris mundi ſymbolum. V amoris à centro verſus ſuprema; Λ à Cœlo, quod circularis litera O exprimit, verſus inferiora proceſſus ἔκτυπον. Vnde & nobiliſſimum illud μονόγραμμον vocis ⲫⲧⲗⲟ AEgyptijs vſitatum, quod in Tabula

Bem-

Bembina haud infrequenter occurrit, reſultat, quo omnia quæ hucuſque de anima mundi et amore mundano dicta ſunt, ſub forma ſphæræ mundanæ admirabili quadam ratione exprimuntur. vt ſequitur. Ego characterem in meliorem formam redactum, hic ſubiungo.

Qui quidem ſi pauca excipias non differt à charactere qui paſſim in Bembina Tabula occurrit, mũdi quadripatiti ſymbolum. & forſan idem μονόγραμμον cum præcedente eſt, cùm omnes literas vocis Φτλο contineat. Sed hoc in Geometria AEgyptiaca melius diſcutiemus. Nunc ad amorem redeamus, cuius prior effectus eſt vniuerſum. *Amor enim*, teſte, Dionyſio, *non permiſit Regem omnium ſine germine permanere*. Idem propagandi ſtudium ab Authore primo in omnes eiuſdem imagines dimanauit Per hunc enim intelligentiæ cœlos mouent, & ſequentibus om-

Dionyſius

Amor cauſa omniũ

nibus ſua munera largiuntur. Per hunc ſidera ſuum lumen in elementa diffundunt; ignis aeri, aer vim ſuam cõmunicat aquæ, aqua terræ; elementa ſimplicia miſtis quibuſque ſiue compoſitis rebus; plantæ & animalia ſpeciei ſuæ multiplicãdæ deſiderio largiũtur, iuxta illud Georg: 3.

Omne adeò genus in terris, hominũq; ferarumq;
Et genus æquoreum, pecudes, pictæque volucres
In furias ignemque ruunt, amor omnibus idem.

Per eiuſdem amoris impulſum obediunt viciſſim inferiora ſupernis maximè; ſic terra tractabilis aquæ, & hæc in aerem deinde reſoluitur: aer in ignem, ac dein per poros inſenſibiles digeſta in æthera, ſublunaris ſubſtantiæ portiũcula firmioris paulatim concretionis, atque coaguli particeps, rapitur altiùs in cœli occultas fibras, vbi quemadmodum in animantibus fieri ſolet, elaborata magis magiſq; apponitur; primũ inde agglutinata aſſimilatur penitus, & in cœleſtem indolem tranſmutatur. Quis igitur iam nõ videt, quàm appoſitè monogrammum illud vocis Φιλο vniuerſo adaptetur? certè cùm hoc paulò profundiùs ſcrutarer, tunc illud Iam-

Iamblichus blichi verum eſſe cognoui; *Characteres AEgyptiorum, haudquaquam fortuitò, aut temerè; ſed magno ingenio ad naturæ exemplar fabricatos eſſe.* Vti in hoc vel maximè eluceſcit; in quo ſub duabus pyramidibus contrario proceſſu implicatis,

in

in charactere ſphærico ⏀, ſubitò coluri, meridiani, tropici, & æquator, amoris mundi, id eſt Solis ſemitæ (in Sole enim maximè amor viget mundanus,) tota denique amoris ſphæra eluceſcit; vt vel hinc intelligeretur; Amorem per vniuerſum diffuſum omnibus in rebus eſſe. Cùm verò magna rerum in hoc mundo ſit diuerſitas, neceſſarium eſt, eum ex contrarijs ſæpè naſci, neque enim vlla pars mũdi alteram odit, niſi amore ſui, vt pulchrè in explicatione conuiuij Marſilius docet; & rurſum eum contrariorum maximè effectricem cauſam, vnde illud Plautinum oppidò eleganter. *Marſilius*

Diua Aſtartha hominum, Deorumque vis, vita,
Salus, rurſum eademque eſt
Pernicies, mors, interitus, mare, tellus, cœlũ, ſidera
Iouis quæcunque templa colimus, eius ducuntur
nutu, & obtemperant.

Hinc Orpheus in Argonauticis non ſine cauſa hunc Amorem, vt mundi genium, & magnum antiquiſſimumque laudat. Cùm enim Chaos ante mundum poſuerit, ante Saturnum Iouem & cæteros Deos, Amorem ſanè in ſinu ipſius Chaos conſtituit. eundem adeò ſic definiens, vt principium, quo res informis ornamentum ſeu Κόσμον perfectionemque deſiderat. Cui & illud Maronis conſonat. *Orpheus*

Vulcani Martiſque dolos, & dulcia furta
Atque chaos, denſos Diuum referebat amores.

Vbi ſanè & ad 3 mundi principia tacitè viſus eſt & ad AEgyptiorũ mẽtem alluſiſſe; per Martem, vti AEgyptij per Oſiridem, agendi principium ſubintelligens, veluti formam; per Venerem, vti AEgyptij per Iſidem, paſſionis vim ſeu materiam agentibus formis vbique ſubſtratam: Per Vulcanum denique, vt AEgyptij per Horum omnia connectentem ſpiritum, vel proportionem mediam. Quæ omnia clariſſimè ex hieroglyphico ſchemate noſtro cognoſci poſſunt. vbi inter Oſiridem κανθαρόμορφον & Iſidem ſublunarem mundum ſuperiores ſcilicet & inferiores circulos mundi mens Horus, ſeu Sol inter duplicem quinarium conſtitutus, veluti in arbore

Tiphereth 10 ספירות Sephiroth ſeu numerationum, תפארת. copulata cũ מלכות Malkuth, remanet amoris habitaculum, decus & gloria cœli, omnium artifex, nodus & copula totiuſque machinæ fundamentum, vniuerſi denique, vt cum Orpheo loquar, clauiger. Atque hæc de explicatione ſingularum

Ratio legẽdi hieroglyphicæ ſcripturæ.

partium huius ſchematis ſufficiant. Nunc videamus quis ſenſus eius ſit, aut qua ratione id in partes reſolutum legi poſſit. Scripturam enim hanc quandam eſſe certum eſt, non eam quidem, qua ex literis, verbis, nominibus, certiſque orationis partibus compoſita, nos plerunque vtimur. Sed

multò excellentiorem, ſublimiorem, & abſtractis mentibus viciniorem, qua integra ſæpe numerò ratiocinatio rerumq; altiſſimarum conceptio, aut inſigne aliquod in naturæ aut diuinitatis ſinu deliteſcens myſterium, hoc vel ſimili artificioſo ſymbolorum contextu intellectui ſapientis vno intuitu obijcitur; oportet igitur in huiuſmodi ſcripturis, relictis orationis circũſtantijs quarum nulla ratio habetur; ab apparente foris imagine duci ad rerum abditas formas, & à ſenſibili obiecto, ad intelligibilis notionem. iuxta illud cõmune Kabaliſtarũ רימון מצאתי תוכו אכלתי קליפתו זרקתי id eſt *malogranatum inueni, interiora comedi corticem abieci*. Quia tamen conceptus hieroglyphicus mentalis, ſine conceptu rerum per nomina, voces, aliaſque orationis partes indicatarum minimè concipi poteſt, ob formalis conceptus ab obiecto, ſeu rebus ſenſibilibus dependentiam, Lectio quædam ijs nominibus, & verbis quibus res per ſymbola ſignificabantur, poſitis, inſtituebatur, cuius vt ſpecimen aliquod curioſus Lector videat, Lectionis παράδειγμα ſubiungendum duxi, quod cùm generaliſſimum ſit, & omnes analogarum rerum ſpecies comprehendat, ei varios quoque ſenſus pro diuerſis analogiæ rationibus inter dictæ tamen analogiæ limites, competere neceſſe eſt, vti ex ſequente ſchemate patet.

Pa

Paradigma Lectionis Hieroglyphicæ.

Iuxta ſenſum proprium ita legi poteſt.	Ανάλυσις *ſchematis in ſuas partes*	*Iuxta ſenſum Anagogicũ, Myſticũ, Magicum.*
Anima mundi vita rerum		*Hemepht, ſiue ſupremus intellectus*
Vniuerſam mundi machinam		*Oſiris*
Cœlorũ orbitas		*Cœleſtes Genij*
Solem		*Horus*
Lunam		*Iſis*
Elementa, ſuperiora videlicet inferioribus amore connectit, connexa in ſuo eſſe conſeruat.	 	*Dæmones ſublunares, faſcinati hoc ſimilitudinario typo, veluti potenti catena trahuntur.*

Iuxta analogiam variam variè legi poteſt.

Cum verò mundi diuerſi, à diuerſis vti mundus minor ſeu humanus, politicus, ethicus, chimicus, & iuxta variam, quam cum maiori tenẽt analogiam, conſtituantũr, variam quoque lectionem huius ſymbolicæ ſcripturæ reſultare neceſſe eſt. Hinc medici ſic legere poſſent; Anima, corpus organicum & ſingulas partes, &c. membra vitalia, cor, cerebrum, partibus inferioribus miro fœdere coniuncta in ſuo eſſe cõſeruat. Ethici verò ita; Anima rationalis totum hominem, potentias ſuperiores, intellectum, voluntatem, cum inferioribus & exterioribus ſenſibus rectæ rationis dictamine concordes facit; & ſic de cæteris quæ Lectori applicanda relinquimus. Vides igitur, quàm multarum rerum, & altiſſimarum, ſimplici hoc hieroglyphico ſchemate, quanto ingenio indigitarint AEgyptij, quomodo ad vnã mundanam ideam, omnes reliquas ei analogas concatenatas veluti traxerint; ita quidem vt non vno ſenſu contenta, ſed per innumeras rerum analogas ſpecies exporrecta, occulta quadam ſimilitudine omnium proceſſum ſeriemq; , etiam ipſa Chriſtianorũ myſteria expreſſiſſe videãtur An non huc reſpicit ad mirandũ illud in בראשית *bereſith* eluceſcens myſterium, quod metathetica quadam Cabalicæ diſciplinæ methodo reſolutum, ſenſum ei, quem hieroglyphicum ſchema non abſimilem his verbis exprimit.

אב בבר רשית שבת ברא
ראש אששת רב איש
ברית טוב

Chriſtianis myſterijs applicari optimè poteſt

Hoc eſt, *Pater in filio, principium , quietem & finem , creauit caput, ignem, fundamentum hominis magni , fœdere bono .* Quid aliud per alatum globum , niſi circulus ille , cuius centrum vbique circũferentia nuſquam , vt Triſmegiſtus loquitur , denotatur; videlicet intellectus ille abſtractus,ſupramundanus,mens prima,Pater inquam cœleſtis ; quid aliud per Scarabæi corpus niſi vnigenitus filius eius , quem Pater principium, quietem, & finem conſtituit rerum omnium, per quem facta ſunt omnia , & ſine ipſo factum eſt nihil . Ne verò quiſpiam indignum clamitet, Deum ipſum , omni admiratione maiorem, inſecto omnium viliſſimo , teterrimo , putidiſſimoque aſſimilari, ille audiat , quid de admiranda Chriſti humanitate in ſoliloquijs ſuis magnũ Eccleſiæ lumen S. Auguſtinus dicat. *Bonus* , inquit, *ille Scarabæus meus ,non ea tantum de cauſa ſit, quòd vnigenitus , quòd ipſemet ſui Author ; mortalium ſpeciem induerit;ſed quòd in hac fæce noſtra ſeſe volutarit, & ex ipſa naſci homo voluerit .* Neque enim veritus eſt Sãctus iſte Theologus,pietatis & integritatis columen,dum in nitidiſſimo Dei fulgore contemplando , hominiſque ex oppo-

Pater per globum alatum

Chriſtus per Scarabæum

S. Aug:

po-

poſita parte Cloacalē quendam, vt cum Catone loquar, putorem expendendo; ſubturpiculam locutionis quodammodo ſtomachoſæ nauſeam, delicatiori habitam deriſui, qui ſatis exploratum haberet, Deum ſe vermem etiam per Prophetam appellaſſe, quo loco multi Scarabæum vertunt: vt ſic vilitas conditionis humanæ, qua infinita maieſtas Dei induta in mundum venit, indicaretur. Per hunc itaque filium, æternam ſapientiam, & verum Oſiridem mūdus creatus eſt, magnus ille homo, cuius caput Angelicus mundus, fons cognitionis; cuius ignis Sol eſt cœlorum cor, fons motus, vitæ & caloris; cuius fundamentum denique ſublunaris mundus cōtinuis viciſſitudinibus veluti ventris inferiores partes, obnoxius. Quid aliud per ⲫⲧⲗⲟ amorem deſignātur, niſi Spiritus ille מרחפת על פני המים, *qui ſuccubans aquis*, omnia igne amoris ſui viuificat, fæcundat, & conglutinat fædere bono, fædere, inquam, pacis & amicitiæ ex naturarum cognatione, & mutuo conſenſu exorto coniungit; dicitur autem bonum, quia ad Deum qui eſt ipſum bonum ita dirigitur & ordinatur; Vt quemadmodum inter ſe totus mundus vnus, ita & cū ſuo Authore poſtremò ſit vnum. Sed tempeſtiuè hoc loco pedem retrahens ad magis faciliora me confero; ne ab hoc impenetrabili profunditatis abyſſo abſorptus temerarij ſcrutinij pœnas luam.

Spiritus S. per ⲫⲧ ⲗⲟ id eſt amorem.

Porrò præter dicta varijs ſenſibus in hieroglyphico ſymbolo expreſſa, alia quàmplurima adhuc continentur myſteria quorũ aliqua particulatim hìc indicare viſum eſt: Primò igitur AEgyptij hoc ſchemate ideali ſummo ingenio totius mundi ſyſtema, corporum ſeriem, omnemque partium mundanarum nexum deſignabãt, quod verum eſſe ex ſequentibus patebit. Tradit Albumazar, alijque Arabum Aſtrologi, AEgyptios Solem inter duos mũdi quinarios poſuiſſe, nempe ſuper hunc, planetas quinque; ſub hoc, Lunam, & quatuor elementa, vt ſequitur.

1 Ⲣⲉⲫⲁⲛ	زحل	*Saturnus*
2 Ⲡⲓⲍⲉⲩⲥ	المشترى	*Iuppiter*
3 Ⲙⲟⲗⲟϫ	المريخ	*Mars*
4 Ⲥⲟⲩⲣⲟⲩ	الزهرة	*Venus*
5 Ⲡⲓⲉⲣⲙⲏⲥ	عطارد	*Mercur:*
Ⲡⲓⲣⲏ	الشمس	*Sol*
1 Ⲡⲓⲓⲟϩ	القمر	*Luna*
2 Ⲡⲓϫⲣⲱⲙ	لنار	*Ignis*
3 Ⲡⲓⲑⲏⲟⲩ	الهوا	*Aer*
4 Ⲡⲓⲙⲱⲟⲩ	الما	*Aqua*
5 Ⲡⲓⲕⲁϩⲓ	الارض	*Terra*

Quod

Quod ſanè tunc verùm eſſe cognoui, cùm primùm in abdita huius ſacræ ſculpturæ perueni. Vides quàm aptè in eo Orus ſeu Sol veluti cœli Rex ac Dominus vnicus, duos inter quinarios medius ſuperiorem 5 planetarum, & inferiorem Lunæ elementorumq; conſtituatur? Sed audiamus de his Marſilium Ficinum l. de Sole c. 6. *Marſilius* *Solem, inquit, quaſi Dominum omnes in mundo medium, quamuis diuerſa ratione, conſtituere; Chaldæi quidem medium planetarum; AEgyptij verò inter duos mundi quinarios, nempe ſuper hunc planetas 5. ſub hoc Lunam & 4 elementa, propinquiorem verò terræ, quàm firmamento poſitum à prouidentia putant, vt eius feruente ſpiritu, & igne, Lunæ, aeris, aquæ humor, & craſſa terrenorum materia foueretur.* Quàm hęc vera ſint figura hieroglyphica clarè oſtendit. eique eruditiſſimus Rambam AEgyptius l 2 מ״רח נבוכים more nebuchim c. 9. ſubſcribit, ubi ita clarè hoc mundi ſyſtema AEgyptiacum depingit, vt ex hac ſacra ſculptura veluti ex πρωτοτύπῳ quodam id adumbraſſe videatur. verba eius ſunt. Syſtema cœlorum *R. moyſes AEgyptius Ben Maimō*

דעבי גלגל נוגה וכוכב יש מחלקת בחם בין הראשונים מאנשי
הלמדים אם הם לטעלה בין חשמש או תחת השמש מפני שאין
שם מופת יורנו על סדור שני הבדורים האלה והיה דעת הראשונים
כולם שבידורי נוגה וכוכב למעלה מן השמש והדע זה ותבינהו
מאד ואחר כן בא פטלמיוס והכריע היותם מתחת ואמר שהוא
הנאות בענין הטבעי שהוא חשמש באמצע ושלש כוכבים למעלה

וש

ושלשה למטה סוף דבר יהיה הענין כן או לא יהיה הנה הראשונים כולם הו מסדרים נוגה וכוכב למעלה מן השמש וזה היו מונים הכדורים הכדור ירח למטה וכדור השמש אשר הוא למעלה ממנו בהכרח וכדור החמשה הכוכבים יולכים וכדור הכוכבים עומדים והגלגל מקיף בכל אשר אין כוכב בו

Mercurij & Veneris ſphæra ſupra Solem ſunt iuxta Veteres Ægyptios

Scito ergò, quòd in ſphæris Veneris & Mercurij, controuerſia fuit inter Antiquos, qui ſtudebant in mathematicis. Vtrum ſupra Solem ſint an infrà? non enim vlla eſt demonſtratio, ordinis harum ſphærarum: omnium tamē Antiquorum opinio fuit, quod iſtæ duæ ſphæræ, ſcilicet Veneris & Mercurij ſint ſuprà Solem. Intēde ergò in hoc & ſcito. Vnde ſecutus eſt poſteà Ptolemæus, & ſub Sole eos conſtituit, aſſerens conuenientius eſſe naturæ Solem in medio planetarum, ita vt 3 ſuprà, 3 infrà ponantur, ordinare. Quicquid ſit, omnes primi Sapientes Venerem & Mercurium ſuprà Solem ordinauerunt. & idcircò duas ſphæras numerauerūt. Sphæram Lunæ quæ ſine dubio propinqua eſt nobis, & ſphæram Solis quæ ſuprà Lunam eſt neceſſariò. Sphæras autem 5 planetarum pro vna reputabant. Sphæram ſtellarum fixarum pro alia, & cælum circum omnia in quo non ſunt ſtellæ. Quòd ſi ita eſt, dicemus, quòd numerus ſphęrarum in quibus ſunt formę ſtellarum, (ſic enim ſtellas Antiqui vocabant, vt ſcitur ex libris eorum), Quaternarius eſt; ſphęra ſcilicet ſtellarum fixarum; ſphęra 5 planetarum; ſphęra Solis, & ſphęra Lunę: ſuprà omnes

4 Sphæræ Ægyptijs

verò

verò ſphæras quædam, in qua nulla ſtella eſt. Hæc Rambam: An non hic quaternarius ſphærarum clarè in noſtro hieroglyphico ſchemate expreſſus videtur? certè expreſſius nihil. Quid enim aliud fulgida illa ac radioſa Scarabæi pterygia niſi rutilam ſtellarum fixarum ſphæram, ſignificant, in qua 12 ſigna Zodiaci per 12 Scarabæi digitos maiores, indicata reponuntur? quid aliud globus ille 5 circulorum, niſi ſphæram 5 planetarum notat? vides ſphæram Solis in Hori capite, & Lunæ ſphærã in propria figura repræſentatam, elementarem mundum includentem. quæ omnia ambit globus alatus, ſphæra videlicet inuiſibilis de qua paulò ante Rambam locutus eſt.

Ne verò hunc quaternarium gratis ab AEgyptijs cõfictum quiſpiam exiſtimet, eius myſteriũ hìc indicandum duxi. AEgyptij itaque cùm ex admirabili illa rerum omnium nexu & concatenatione deprehendiſſent, ſuperiora corpora, inferiora valdè potẽter mouere; & 4 elemẽta, 4 ſphæris veluti principijs actiuis ſubſterni; prætereà ſphęræ Lunari vim quandam efficacem ineſſe ad elemẽtum aquæ cõmouendum, Solari ad ignem, ad aerem ob varias radiorum cõmiſtiones 5 planetarum ſphæræ; ad terram denique alterandam ipſi firmamento; quis non videt, eos magno ingenio hanc quadruplicem catenam, quadruplicia inferioris & ſuperioris mundi ſimilia cor-

Quatuor ſphæræ reſpondent 4 elemẽti

corpora ſimilibus connectentem ſub quaterna-
rio numero, ſeu cubo myſtico indigitaſſe? certè
qui mentem noſtram hic viderit facilè myſte-

Syſtema mundi iuxta mentē veterū AEgyptiorum.

rium

rium illius Cabaliſtici intelliget. אין לך עשב ועשב למטח שאין לו מול ברקיע מכה איתו ואימר גרל. *Non eſt tibi herba ſeu planta aliqua inferiùs, quæ non Stellum habeat in firmamento, quæ percutiat eam & dicat creſce*. Atque ex his patet, quàm concinnè AEgyptij rerum omnium nexum ſub hoc ſymbolico ſchemate repræſentarint. Verùm cùm à nemine adhuc quod ſciam, ſyſtema cœlorum iuxta mentem Veterum AEgyptiorum productum ſit. ego in gratiam Philoſophorum & Mathematicorũ id primus ab immemorabili temporum vetuſtate vindicatum hoc loco proponere volui.

Demum, cùm in hoc mundo maiore vna circumferẽtia ita alteri adnexa ſit, vt ad conuerſionem orbis ſuperioris inferna conuerſio quælibet gubernetur, totiuſq; circuitus ratio per amorem in quadam attractione & pulſione reciproca collocetur. Prætereà cùm in circumfuſa mundi machina connexis corporibus cuncta naturas mutuent inuicem, & mutuentur, ex cõmuni autem hac cognatione cõcomitanter naſcatur amor, ex amore ſimilium attractus, & propulſio contrariorum, verè Amorem vel eo nomine magum rectiſſimè Veteres appellarunt; quicunque in arte quauis, & facultatum genere eo vſque peruenire potuit, vt ex analogia agentium rerum ad res paſſibiles, ſimilium ad

Amor magus.

ſi-

ſimiles,contrariorũ ad cõtrarias,naturaliũ operũ rationẽ proximè viſus eſt imitari; hunc,inquam, Veteres magum,& verè Sapientem, incãtamento & faſcino potentem, in Diuorũ penè numerũ

Mor Iſac relatũ nuncupauerũt. Nam vt rectè Mor Iſaach in philoſophia ſua *Syra* c. 6. philoſophatur.

ܕܝܠ ܚܘܫܒܐ ܗܘ ܡܢ ܚܝ̈ܠܐ ܡܥ̈ܠܝܐ ܘܡܫܬܡܠܝܐ ܘܥܡ
ܗ̈ܘܠܐ ܐܪܥܢܝ̈ܬܐ ܘܫܘܬܦܘܬܐ ܘܡܠܝܡܘܬܐ ܕܥ̈ܠܝܐ ܥܡ ܬ̈ܚܬܝܐ
ܚܘܢ ܠܣܗܪܐ

Scientiæ enim magicæ ratio à ſupremis perficitur potentijs,vnà cum materijs terrenis, familiaritatem item ac conuenientiam ſupernis cum inferioribus quæ ſub Luna ſunt, habentibus,

In quo Magia naturalis conſiſtat

quibus cognitis, mira patrari poſſe quis non videt? Eſt enim hoc præcipuum doctrinæ magicæ caput,præceptumque, vt vnum ab alio naturæ affinitate alliciatur, vel eiuſdem diſſimilitudine repellatur. Atque in hac ſcientia præ cæteris AEgyptij excelluiſſe feruntur. Hos enim, cum inferiorum effigies cœleſtibus vultibus ſubiectas cognoſcerent,ſcilicet صـــورات

Zoroaſter الارض لصـــورات السمـــــــا

è certis mundi materijs imagines certas, quas ab effectu diuinas illices Zoroaſter appellat, eò quòd ijs magna prodigia operarentur, facere ſub

Haly certo ſiderum poſitu, conſueuiſſe, Haly Arabs tradit. l. de imaginibus cœleſtibus. cuiuſmodi

vt

vt innumeras alias, de quibus exprofeſsò in Oedipo tractabitur, prętereà, hęc præſens figura hieroglyphica vna fuit, cuius virtutes magicas vnà cum ritibus cærimonijſque, quibus in eiuſmodi cóficiendis vtebantur, libens proferrem; ſed cùm humani generis hoſtis plerumq; huiuſmodi operationibus eorum ſeſe occultè immiſcere ſit ſolitus, multaq; circa confectionem earum Chriſtianæ pietati prorſus contraria, & à S. Matre Eccleſia iam dudum prohibita occurrant, ne tenerioribus mentibns ijs recitandis offendiculo ſim, vt nunc, ita in alijs libens ſupprimam, niſi Eccleſiæ bonum, cui ſtudeo, aliud ſuadeat; ſed hoc ijs, quibus hac in parte ſubſum, iudicandum relinquo. Habes igitur hieroglyphicum ſyſtema pulcherrimum ſanè & prorſus muſicum, quod interuallis iunctum imparibus; ſed tamen pro rata proportione diſtinctis, acuta cum grauibus temperans, varios æqualiter concẽtus efficit, etſi illum aures non capiant noſtræ, quippe ad ſublunares turbines, affectuumque procellas varias, veluti ad catadupa Nilì obſurdeſcentes; habes omnia philoſophiæ recondita in hoc vnico ſymbolico ſchemate, in totius mundi veluti compẽdio quodam & ἀνακεφαλαιώσεως arcana rerum ſimilitudine adumbrata. Cuius quidem vniuerſam gloriam ab ipſo veſtibulo ſpectandam protinus exhibere nolui; tùm quòd illius ambitum, ac latè

exporrectam ditionẽ nemo perluſtret facilè niſi ingreſſus altiùs, vel aduſque penetralia mentem direxerit ſuam; tùm quòd eiuſdem fulgor atque infanda acies, ſic omnes perſtringat animi neruos, omnemq; exuperet dicẽdi facultatẽ, robur, & copiam, vt nullum ſit adeò fęcundum ingenij flumen, nulla tàm ſtudiosè affectata oratio, quæ veræ laudis huiuſmodi, aut ſpeciem, aut magnitudinem comprehendat. Præſtat igitur hãc ſcribendi rationem non tàm longè quæſitis encomijs perſequi, quàm (quod fieri in huiuſmodi AEgyptiorum myſterijs ſolebat) ſolo ſilentio, Numinis inſtar venerari, contenti ſcilicet vſus iſtius imagine quadam rudiuſcula, dum ſeſe Silenus hìc prorſus aperiat, radioque diuinitatis repentino cuncta perfundat. Hoc vnicum addo, qui mentẽ AEgyptiorũ ſub hac ſculptura latentẽ penetrauerit; facilè quid myſticum illud המקבלים *Hammekkabalim* pronunciatum velit, intelliget.

שיודע סוד המחבור תפארת עם המלכות ביסוד אין סוף ומוציאות
חכמת מאין יצליח במאמרי וידע סוד ההרים הרמים

Qui norit quomodo in arbore ſephirotico coniungãtur Tipheret & Malkuth mediãte Enſuph, & extus fiat Sapiẽtiæ de Meain; illuſtrabitur in verbis hiſce, & altiſſimorum montium ſecreta ſciet. Cognoſcet quoque quò vergant ænigmatica verba Algazielis Arabis Philoſophi l. de influentijs.

كل

كلّ من يعرف السلسله التى يلفق بها العالم العالى
مع الخفى هو يعرف الاسرار الطبيعية
فيفعل المعجزات

Quicunq; norit vinculum, ſeu catenam illam magnam ſuperiorem mundum inferiori connectentem, ſciet omnia naturæ myſteria, & mirabilium patratorem aget. Eſt enim ille fons omnis felicitatis cœlitus in terram deriuatus, quem Nilum cœleſtem AEthiopes dicunt. Vnde & illud prouerbium myſticum AEthiopibus vſitatũ. ገዮን፡ ፈለግ፡ሰማይ፡ዘይፈልስ፡ውእቱ፡፡ ፈለግ፡ ወተመልአ፡ መድር፡ብከ ብኩሉ፡ ሠናይት፡ ወይሬእየከ፡ ጺበ፡ገዐለ፡ወይሁብከ፡ሰእለተ፡፡ ልብከ፡ *Nilus cœleſtis eſt, qui deriuatus ſuper terram tuam, replebit eam, & paſceris diuitijs eius, & deſiderium tuum adimplebitur.* Dictum AEthiopicum. Sub hoc clarè reconditum illud AEgyptiacum ſupra allegatum myſterium reperies. ⲟⲩⲣⲁⲛⲟ ⲁⲛⲱ, ⲟⲩⲣⲁⲛⲟ ⲕⲁⲑⲟ, ⲁⲥⲧⲣⲁ ⲁⲛⲱ, ⲁⲥⲧⲣⲁ ⲕⲁⲑⲟ, ⲡⲁⲛⲧⲁ ⲁⲛⲱ, ⲡⲁⲛⲧⲁ ⲕⲁⲑⲟ. ⲧⲁⲩⲧⲁ ⲕⲁⲧⲁⲗⲁⲃⲉ ⲕⲉ ⲉⲩⲧⲩⲭⲏⲥ. AEgyptiacum. Sub hoc admirabilem illum fontem operies, de quo ita in Veterum Chaldæorum oraculis legitur. φασὶ δὲ καὶ ἀρχικὸν ἥλιον ἀπὸ τῆς ὑλικῆς πηγῆς, καὶ ἀρχαγγελικὸν καὶ πηγὴν αἰσθήσιος, καὶ πηγαίαν κρίσιν, καὶ κεραύνιον πηγὴν, καὶ πηγὴν διοπτέρων, καὶ χαρακτήρων πηγὴν ἐπιβατεύουσαν τοῖς ἀγνώστοις συνθήμασι, καὶ πηγαίας ἀκρότητας Ἀπόλλωνος, Οσίριδος, Ερμοῦ, Oraculum Chaldæorum.

Ponunt ij Solem imperatorem, ſpeculorum fontem, characterum fontem, incognitis ſignis, & ſymbolis incumbentem, & ſummitates fontanas Apollinis, Oſiridis, Mercurij. Quorum myſteria diſquiruntur apud Balgũ, Eximidium, Ariaſtem, alioſque in turba Philoſophorũ. Ex hoc luculenter deniq; patebit ſagaci animo, quomodo Amor mũdi ſit excellentiſſimus metaphyſicus, Phyſicus, Aſtrologus, muſicus, Geometra, Arithmeticus, Dialecticus, Rhetor, Poeta, Hiſtoriographus, Iuriſcõſultus, Ethicus, Medicus, Nauta, Agricola, Architectus, Pictor Venator, Hortulanus, Augur, & Παντομαύτις, verbo abſolutiſſimus Magus. *Nemo igitur naturam adeat qui hunc Pana non attraxerit*. Verùm tempeſtiuè finio, ne immenſum hunc vaſtitatis Oceanum ingreſſus, pedem referre non liceat. Atque hæc ſunt Beneuole Lector, quæ antequam Theſaurum linguæ Coptæ, & poſt illum Oedipum AEgyptiacum luci darem, per hunc Prodromum meum, de vtraque AEgyptiorum lingua vulgari, & hieroglyphica, tibi intimare volui; eumq; hìc præmittere, vt expeditior & cũ maiori voluptate, ſecutura opera adires, ſimulque ad ea intelligenda hiſce præſuppoſitis fieres inſtructior. Ad methodum tamen huius Prodromi quod attinet, fateor multa me hic prætermiſſe, quæ cùm explicationes longa & exacta indigerent, commodiùs

Turba Philoſophorum

ad Oedipum noſtrum remiſimus, plura me quoque eorum, quorum certa notitia haberi non poterat, obmiſiſſe, aut obſcuriora iuſto ſæpius inculcaſſe, vt fert ipſarum partium affinitas ſumma, rerumque tractandarum difficultas, vt fert demum prima quæque inuentio, de qua non dubito vſu venire mihi, quod mille alijs ſolet vt, vſus, ætas, ratio ſcilicet ſemper aliquid apportent noui, ſintque vulgato poruerbio.

δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι.

Interim Beneuole & candide Lector ſi quæ tibi antiquitatis hieroglyphica monumenta; ſi libri huius argumenti, ſi Gemmæ, Mumiæ, Canopi, Idola, aut alia, in quibus huius generis AEgyptum redolentia ſymbola effigiata cernuntur ſuppetant. pro cura qua bono Reip. Lit. promonendo tangeris, ea mecum, vt ea operi meo inſerta ſub nomine tuo publicentur, communicare ne graueris, memor illius Hebraici:

כל המוסף מוסיפין לו והגורע גורעין לו

Addenti additur, & ſubtrahenti ſubtrahitur.

Ἄφθονοι γὰρ Μουσῶν θύραι. *Expertes enim ſunt Muſarum Ianuæ inuidiæ.* Sic enim fiet, vt ſicuti laboris mecum, ita & fructus ſis particeps, ego verò tua opera fretus, verè dicere poſſim

Nunc te marmoreũ pro tempore fecimus; at tu
ſi fœtura gregem ſuppleuerit, aureũ eſto.

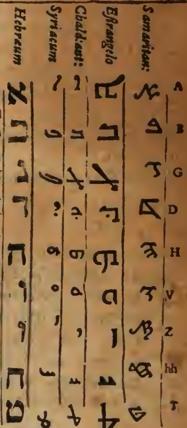
Finis Prodromi.

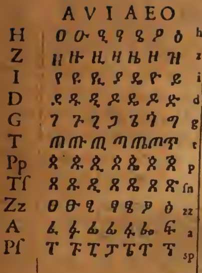
Nota.

Cùm expedito Prodromo aliquot hoc loco folia vacarent, operæ pretium me facturum exiſtimaui, ſi in eorum gratiam qui variorum characterum ſtudio delectantur, earum linguarum, quas ad confirmationem rerum aſſertarum hic prodromus adduxit, alphabeta quoque ſubiungerem; ne quicquam, quod Amanti literarum commodo & emolumento eſſe poſſet, obmiſiſſe viderer.

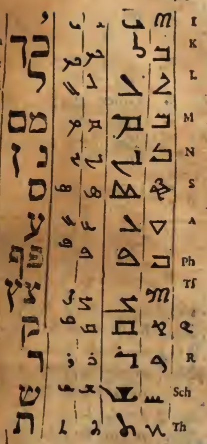
AEthiopicum ſiue Abyſſinum

	A bre:	V lõg:	I lõg:	A lõg:	E lõg:	O bre:	
H	ሀ	ሁ	ሂ	ሃ	ሄ	ሆ	ህ h
L	ለ	ሉ	ሊ	ላ	ሌ	ሎ	ል l
H	ሐ	ሑ	ሒ	ሓ	ሔ	ሖ	ሕ h
M	መ	ሙ	ሚ	ማ	ሜ	ሞ	ም m
S	ሠ	ሡ	ሢ	ሣ	ሤ	ሦ	ሥ ſ
R	ረ	ሩ	ሪ	ራ	ሬ	ሮ	ር r
S	ሰ	ሱ	ሲ	ሳ	ሴ	ሶ	ስ ſ
K	ቀ	ቁ	ቂ	ቃ	ቄ	ቆ	ቅ r
B	በ	ቡ	ቢ	ባ	ቤ	ቦ	ብ b
T	ተ	ቱ	ቲ	ታ	ቴ	ቶ	ት t
Hh	ኀ	ኁ	ኂ	ኃ	ኄ	ኆ	ኅ hh
N	ነ	ኑ	ኒ	ና	ኔ	ኖ	ን n
A	አ	ኡ	ኢ	ኣ	ኤ	ኦ	እ a
C	ከ	ኩ	ኪ	ካ	ኬ	ኮ	ክ g
V	ወ	ዉ	ዊ	ዋ	ዌ	ዎ	ው n

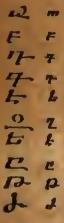

Si valorem cuiuſq; literæ AEthiopicæ ſcire deſideres, accipe conſonantes à latere cum vocalibus in vertice, hæc vnà ſumpta ſyllabam dictæ literæ conſtituent.

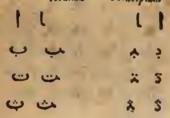
Alphabetum Armenicum

Aip	à	1
pien	p	2
Chim	ch	3
Ta		4
Iec		
Sſ	ſſ	6
E	e	7
Iet	ie	8
To	tt	9
Sce	ſc	0

Arabicum

Finis. *Medium* *Principium*

Al	
B	
T	
T	

Ի	ի	Ini	i	1P
Լ	լ	Liun	l	30
Խ	խ	Che	chh	40
Ծ	ծ	Za	z	50
Կ	կ	Ghien	gh	60
Հ	հ	Hho	hh	70
Ձ	ձ	Zza	zz	80
Ղ	ղ	Chat	ch	90
Ճ	ճ	Ge	g	100
Մ	մ	men	m	200
Յ	յ	Hi	hi	300
Ն	ն	No	n	400
Շ	շ	Scia	ſc	500
Ո	ո	Vo	u	600
Չ	չ	Cia	c	070
Պ	պ	Be	b	800
Ջ	ջ	Cieh	cc	900
Ռ	ռ	Rra.	rr	1000
Ս	ս	Se	ſ	3000
Վ	վ	Vieu	uu	3000
Տ	տ	Diun	d	4000
Ր	ր	Re	r	5000
Ց	ց	Zo	z	6000
Ւ	ւ	Hiun	hi	7000
Փ	փ	Piur	P	8000
Ք	ք	Che	cch	6000
ու	ու	Iecunieu	ieu	10000
Ֆ	ֆ	Fe	f	
Օ	օ	O		

G	ح	ﺢ	ﺤ	ﺣ
Hh	ج	ﺞ	ﺠ	ﺟ
Ch	خ	ﺦ	ﺨ	ﺧ
D	د	ﺪ	ﺪ	د
D	ذ	ﺬ	ﺬ	ذ
R	ر	ﺮ	ﺮ	ر
Z	ز	ﺰ	ﺰ	ز
S	س	ﺲ	ﺴ	ﺳ
Si	ش	ﺶ	ﺸ	ﺷ
S	ص	ﺺ	ﺼ	ﺻ
D	ض	ﺾ	ﻀ	ﺿ
T	ط	ﻂ	ﻄ	ﻃ
D	ظ	ﻆ	ﻈ	ﻇ
Ain	ع	ﻊ	ﻌ	ﻋ
Gaiu	غ	ﻎ	ﻐ	ﻏ
F	ف	ﻒ	ﻔ	ﻓ
K	ق	ﻖ	ﻘ	ﻗ
C	ك	ﻚ	ﻜ	ﻛ
L	ل	ﻞ	ﻠ	ﻟ
M	م	ﻢ	ﻤ	ﻣ
N	ن	ﻦ	ﻨ	ﻧ
He	ه	ﻪ	ﻬ	ﻫ
w	و	ﻮ	ﻮ	و
La	لا		ﻼ	لا
I	ى	ﻲ	ﻴ	ﻳ

PRIMITIAE LINGVAE COPTAE

ſiue

AEGYPTIACAE ANTIQVAE

Ad Eminentiſſ: Principem S.R.E. Card:
FRANCISCVM BARBERINVM.

Præfatio.

CVm ita nobis, Eminentiſſime Princeps, à natura comparatum ſit, vt ijs rebus, quas aut ob nouitatem ſuſpicimus aut quarum cognoſcēdarum feruente tenemur deſiderio, haud planè acquieſcamus, niſi plenam & integram de ijs inſtructionem capiamus, quod cùm in alijs omnibus, tùm potiſſimum in rebus ad ſcientiam pertinentibus locum habere quotidiè experimur. Certè rem haudquaquam ingratam auidis & curioſis Lectoribus me facturum exiſtimaui, ſi Prodromo iam expedito, in quo de linguę Coptę proprietatibus non niſi generatim tantùm, à me diſceptatū fuit. Specialem quandam, breuem ac perſpicuam de huius linguę pręceptionibus ac regulis tractationem hoc loco quoque ſubijcerem, ne quicquam ad res Coptas plenè intelligēdas in Prodromo noſtro omiſiſſe viderer. Diſcuſſa itaque ſine mora ingenti ſanè Grammaticarum Coptarum, quas partim The-

ſauro noſtro Coptarabico, partim alijs Codicibus Vaticanis prefixas reperi farragine; epitomen preſentem compilare aggreſſus ſum, quam iuxta conſuetas noſtrorum Grammaticorum leges, ab omni confuſione vindicatam, ea methodo diſpoſui, vt quecunque vel in Arabica verſione obſcura, aut ob peregrinam tradendi methodum eſſent difficilia; ea Tyronum ingenijs accommodata, hìc breuiter, clarè ac dilucidè traderentur. Ne quoque Lector forſan ob ignotę linguę ſpinoſas traditiones, vnà cum tędio animum ad ea addiſcenda abijceret: minutiorum rerum ſeu particularum quarundam plus difficultatis habentium tractationem Theſauro Copto reſeruaui, in quo Lector omnia ea quæ ad linguam eam perfectè intelligendam pertinent, Coptarabicolatinè tractata pleniùs & penitiùs reperiet. Vale itaq; munificentiſſime Princeps atque hiſce pauculis interim fruere.

LINGVAE COPTAE
ſeu
AEGYPTIACAE ANTIQVAE.
PARS PRIMA
CAPVT PRIMVM.
De literis Coptitarum.

Habent Coptitæ in vniuerſum literas 32. quarum figuras, nomina, poteſtates, in ſequente ſchemate contemplare.

Figura	Nomen	Nomen	Poteſtas
Ⲁ ⲁ	Ⲁⲗⲫⲁ	Alpha	A
Ⲃ ⲃ	Ⲃⲓⲇⲁ	Vida	V
Ⲅ ⲅ	Ⲅⲁⲙⲙⲁ	Gamma	G
Ⲇ ⲇ	Ⲇⲁⲗⲇⲁ	Dalda	D
Ⲉ ⲉ ε	Ⲉⲓ	Ei	E
Ⲋ ⲋ	Ⲋⲟ	So	S
Ⲍ ⲍ	Ⲍⲓⲧⲁ	Zida	Z

Figura		Nomen	Nomen	Poteſtas
Ⲏ	ⲏ	Ⲏⲓⲧⲁ	Hida	I
Ⲑ	ⲑ	Ⲑⲓⲧⲁ	Thita	Th
Ⲓ	ⲓ	Ⲓⲁⲩⲧⲁ	Iauda	I
Ⲕ	ⲕ	Ⲕⲁⲡⲁ	Kabba	K
Ⲗ	ⲗ	Ⲗⲁⲩⲇⲁ	Lauda	L
Ⲙ	ⲙ	Ⲙⲓ	Mi	M
Ⲛ	ⲛ	Ⲛⲓ	Ni	N
Ⲝ	ⲝ	Ⲝⲓ	Exi	X
Ⲟ	ⲟ	Ⲟ	O	O
Ⲡ	ⲡ	Ⲡⲓ	Bi	P
Ⲣ	ⲣ	Ⲣⲟ	Ro	R
Ⲥ	ⲥ	Ⲥⲓⲙⲁ	Sima	S
Ⲧ	ϯ ⲧ	Ⲧⲁⲩ	Dau	T
Ⲩ	ⲩ	Ϩⲉ	H	E
Ⲫ	ⲫ	Ⲫⲓ	Phi	F
Ⲭ	ⲭ	Ⲭⲓ	Chi	Ch

ⲱ

Figura		Nomen	Nomen	Poteſtas
Ⲱ	ⲱ	Ⲁⲩ	O	O
Ϣ	ϣ	Ϣⲉⲓ	Scei	Sc
Ϥ	ϥ	Ϥⲉⲓ	Fei	F
Ϧ	ϧ	Ϧⲉⲓ	Chei	Ch
Ϩ	ϩ	Ϩⲟⲣⲓ	Hori	H
Ϫ	ϫ	Ϫⲁⲛϫⲁ	Giangia	Gi
Ϭ	ϭ	Ϭⲓⲙⲁ	Scima	Sc
Ϯ	ϯ	Ϯ	Dei	Di
Ⲯ	ⲯ	Ⲯⲓ	Ebſi	Ps

CAPVT SECVNDVM.

De Literarum quarundam pronunciatione.

B, Vidı. v cõſonans, pronunciatur vt β: velut ⲂⲎⲐⲀⲚⲒⲀ. Vithania. Bethania.

H, Hida ſimilis eſt literæ Græcę ⲏ ,quæ I longum eſt:pronunciatur, vt I declinans ad E; ſed quãdo inuenitur cum accentu deſuper ⲏ̀, pro-

pronunciatur, I, clarum. prioris exemplum
ⲛⲧⲉ quaſi ⲛ̄ⲧⲉ. ⲙ̀ⲙⲓⲛ. imin.

Ⲏ Ⲛ, Ni. in fine dictionis mutat formam, & ſcribitur ſic ϳ. ſicut Hebraicum נ in fine ן. Exemplum. Πρετοριοϳ πικτκλοϳ.

Θ, Thida vt ϑ VG. Θωογτ. Thoth menſis primus AEgyptiorum.

Π, Bi. pronũciatur vt P.Ex.G. ⲡ̀ⲣⲱⲙⲓ piromi.

Ⲧ, Dau. cùm ſit T. pronunciatur tamen vt D. Ex:C. ⲧⲉⲧⲉⲛⲛⲁϩϯ tetennahdi credidit.

Ⲩ, He. profertur aliquando vt I, & y, & poſt ⲁ eſt v, vocalis. Exem: C. Θⲩⲃⲓ, Thybi, ⲉⲧⲓⲙⲁⲩ etimau.

Φ, Phi. aliquando P, declinans ad B. Ex:C. Φⲩⲗⲓⲝ Philix aut Bilix.

Ⲭ, Chi. abſque aſpiratione pronunciatur eâ ferè ratione quâ Galli pronũnciare ſolent χ Græcum..

Ψ, Ebſi, vt ψ pronunciatur. Ex: C. ⲯⲩⲭⲏ pſychi.

Ϣ, Scei, Sc, pronũciatur vt ש Scin Hebræum & ش Arabicum. Ex:C. Ⲛⲁⲩϣⲱⲡ Nauſchop.

Ϧ, Ch. cum aſpiratione vt ח Hebræorum vel خ Arabum. vt Ϧⲉⲛ hhen.

Ϩ, Hori h. vt Hebræorum ה vel Arabum ﻫ.

Ϫ, Giangia profertur vt I, iota Hiſpanicũ. vt hij...

Ϭ, Scima Sc, ſimilis in pronunciatione eſt, ſuperiori literæ ϣ Schei.

Ϯ ת, Hebræorum æquiualet, ſimile eſt Thau Samaritanorum myſtico, hoc eſt literæ Tau antiquorum Hebręorum, à quibus AEgyptij mutuati videntur. ſic autem ſcribitur. Ϯ. à Coptis pronũciatur Di EG. ⲫϮ phtha, phda.

CAPVT TERTIVM

De varia diuiſione Literarum.

Coptitæ quoque ad valorem & poteſtatem literarum melius dignoſcendam, Hebræos imitati literas has in 5 veluti claſſes diſtinxerunt, ſecundum quinque præcipua organa, quæ natura cuique ſono diſtinctè efferendo deſtinauit, nempè in literas Gutturis, Linguæ, Palati, Dentium, & Labiorum.

Gutturis ſiue Gutturales ſunt, quæ ſpiritu in Gutture formato efferuntur; ſuntque ſequentes.

ⲁ ⲉ ⲏ ⲓ ⲩ ⳉ ⲱ

Linguæ ſiue linguales ſunt, quæ lingua ad radi-

...ces dentium affixa, & inde ad inferiores relabente pronunciantur. ſuntque ſequentes.

ⲇ ⲑ ⲗ ⲛ ⲧ ϯ ϯ

Palati ſiue Palatinæ, aere ad palatum oris protruſo pronunciantur. vt

ⲅ ⲕ ⲓ ⲭ ϧ ϫ

Dentium ſiue dentales, quæ dentibus anterioribus lingua pulſatis efferuntur. vt

ⲍ ⲉ ⲣ ⲥ ϣ ϭ

Labiorum ſiue Labiales, quæ è labijs compreſſis erumpunt. vt

ⲃ ⲩ ⲡ ⲫ ⲯ ϥ

CAPVT QVARTVM.

De particulis ſeu literis quibuſdam genus dictionum diſtinguentibus.

Notandum hîc primò in Coptis dictionibus ſeu nominibus genus nequaquam ex fine, quemadmodum apud Latinos, Græcos, & Hebræos, aut per articulos, dignoſci; ſed ex præfixis quibuſdam literis ſeu ſignis vt ipſi vocant, quæ articulorum ad inſtar ſunt, totam nominum generis diſtinctio-

ctionem deſumendam eſſe vt in exemplo.

I. Omnis dictio quę præfixum habuerit ſignum Ⲡⲓ, indicat nomen maſculinum ſingulare determinatum articulo, quod Arabes cognoſcunt per ا & ﻻ. vt Exem: C

ⲡⲓⲣⲱⲙⲓ	Vir.	ⲡⲓⲥⲱⲧⲏⲣ	Saluat or.
ⲡⲓⲙⲱⲓⲧ	Semita.	ⲡⲓⲙⲁⲣⲧⲩⲣⲟⲥ.	Teſtis.

Exceptio.

Nomina propria hoc ſigno carent. vti etiam apud Latinos, Græcos. vt

Ⲙⲁⲣⲕⲟⲥ	Marcus		(ⲡⲓⲙⲁⲣⲕⲟⲥ
Ⲥⲓⲙⲱⲛ	Simon.	non	(ⲡⲓⲥⲓⲙⲱⲛ
Ⲥⲁⲩⲗⲟⲥ	Saulus.		(ⲡⲓⲥⲁⲩⲗⲟⲥ
Ⲡⲁⲩⲗⲟⲥ	Paulus.		.(ⲡⲓⲡⲁⲩⲗⲟⲥ

2 Omnis dictio quæ habuerit præfixum ſignum ϯ ſignificat nomen fæmininum determinatum, quod Arabes per ا & ل cognoſcunt.

ϯⲉⲕⲕⲗⲏⲥⲓⲁ Eccefiâ. ϯⲡⲁⲣⲑⲉⲛⲟⲥ Vtrgo.
ϯⲇⲓⲁⲑⲏⲕⲏ Teſtamenuũ. ϯϩⲓⲣⲏⲛⲏ Pax.

Signum ϯ quoque indicat hominem (vt iuxta Arabum idioma loquar) de ſe ipſo loquẽtem in prima perſona ſingulari.

ϯⲛⲁⲥⲁϫⲓ loquar. ϯⲛⲁⲉⲣϩⲏⲧⲥ incipiam.
ϯⲛⲁⲧⲱⲛⲧ ſurgam. ϯⲛⲁⲉⲣϩⲉⲗⲡⲓⲥ ſperabo.

Omnis dictio quæ initio habuerit præfixum ſignum Ⲛⲓ, indicat plu ralitatem nominum, vel fæmininorum vel

maſculinorum, determinatè ſeu cum articulo ا & ل ab Arabibus cognitam.

Ⲛⲓⲣⲱⲙⲓ		Viri.
Ⲛⲓϩⲓⲟⲙⲓ		Mulieres.
Ⲛⲓⲁⲙⲁⲓⲟⲩ	pluralis numeri.	Fontes
Ⲛⲓⲫⲏⲟⲓ		Cœli.
Ⲛⲓⲧⲱⲟⲩ		Montes
Ⲛⲓⲁⲅⲅⲉⲗⲟⲥ		Angeli

Omnis dictio quæ ſignum ⲟⲩ habuerit pæfixum; ſignificat nomen maſculinorum vel fæmininorum indeterminatè; hoc eſt ſine articulo.

ⲟⲩⲣⲱⲙⲓ	Vir.	ⲟⲩⲏⲓ	Domus.
ⲟⲩⲥϩⲓⲙⲓ	Mulier.	ⲟⲩⲓⲱⲧ	Pater.

Omnis dictio quæ præfixum habuerit ſignum ϩⲁⲛ, indicat nomina pluralia indeterminatè ſine articulo, vel ſine ا & ل cognita.

ϩⲁⲛⲁⲛⲅⲅⲉⲗⲟⲥ Angeli. ϩⲁⲛⲙⲁⲩ Matres.
ϩⲁⲛⲡⲣⲟⲫⲏⲧⲏⲥ Prophetæ. ϩⲁⲛⲣⲱⲙⲓ Viri.

CAPVT. V.

De octo literis Seruilibus menſurantibus omnem dictionem tàm in nominibus quàm verbis.

Nota. Quemadmodũ in cæteris linguis Orientalibus, literæ quædam ſunt, quarũ additione vel ſubtractione, in cer-

certā alicuius dictionis ſignificationem deuenimus, quas & ideò ſeruiles vocant, ſic etiam in lingua Copta octo tenentur Literæ, quarum vnaquæque iterum alia 14 ſigna habet. quibus omnis dictio in nominibus & verbis menſuratur. Sed de his in ſequentibus

PARS II.

De Nomine.

In nominibus Copticicis 5 conſideranda ſunt; Qualitas, Species, Genus, Numerus, Caſus, de quibus breuiter totidem capitibus agendum.

CAPVT. I.

De qualitate Nominum AEgyptiorum.

Qualitate apud AEgyptios, & Coptitas, ſicuti & apud cæteras gentes, nomen aliud eſt ſubſtantiuum, aliud adiectiuum. Subſtantiuum verò iterum eſt vel

	Proprium	vel		Appellatiuum	
	Ⲓⲱⲁⲛⲛ̀ⲏⲥ	Ioannes		ⲙ̀ⲡⲣⲱⲙⲓ	Vir :
vt	Ⲓⲁⲕⲱⲃⲟⲥ	Iacobus	vt	ⲡⲓⲱⲧ	Pater.
	Ⲙⲁⲣⲕⲟⲥ	Marcus		ⲓⲡⲕⲁϩⲓ	Terra
	Ⲡⲉⲧⲣⲟⲥ	Petrus.		ⲓⲡⲙⲙⲟⲩ	Aqua.

Adiectiuorum verò

aliud eſt	aliud eſt
propriè dictum adiectiuum :	adiectiuum demonſtrat:

Adiect:propriè		Adiect:demonſtr:	
Ⲟⲩⲁϣ	magnus.	ⲫⲁⲓ.	hic.
VG. ⲉⲛⲉⲥⲉ	Bonus.	VG. ⲛⲏⲟⲥ	illa vel hæc.
ϣⲉ	multus.	Ⲑⲁⲓ	ille.

Quibus proprium & adiectiuum demonſtratiuum eſt ſua natura reſtricta ſunt & determinata; Appellatiuum autem & reliqua adiectiua, latè patentia & vaga reſtringuntur præfixo articulo. vti in ſuperioribus exemplis patet, vbi vides articulum V.G. ⲡⲓ maſculini generis, nequaquam proprijs nominibus, ſed appellatiuis tantùm adiũgi.

CAPVT. II.

De Specie Nominum.

Species apud Coptitas duplex eſt, Primitiua & Deriuatiua. Nomen primitiuũ eſt, quod nõ deriuatur aliunde, vt

ϯⲫⲉ	Cœlum	ⲁⲅⲅⲉⲗⲟⲥ	Angelus.
Ⲡⲟ̅ⲥ	Dominus.	Ⲡⲛ̅ⲁ	Spiritus.

Deriuatiuum verò quod ab alio deriuatur. eſtque verbale & Nominale. Verbale eſt quod deriuatur à verbo, qualia ferè sũt omnia adiectiua & participia: vt ⲉⲓⲥⲁϫⲓ. loquens. & cætera quæ à verbo formãtur. Nominale verò eſt quod à nomine originẽ ſuã trahit; qualia ſunt omnia illa adiectiua, quæ ab appellatiuo quopiam formantur. vt

Ⲡⲛ̅ⲁⲧⲓⲕⲟⲛ	deducuntur à	(Ⲡⲛ̅ⲁ	Spiritus.
ⲥⲁⲣⲕⲓⲕⲟⲛ		(ⲥⲁⲣⲝ	caro.

ⲥⲁⲙⲁⲣⲓⲧⲏⲥ	deducuntur à	(ⲥⲁⲙⲁⲣⲓⲁ	Samaria
ⲗⲉⲩⲓⲧⲏⲥ		(ⲗⲉⲩⲓ	Leui.
ⲡⲓⲥⲩⲣⲟⲥ		(ϯⲥⲩⲣⲓⲁ	Siria.
ⲥⲱⲙⲁⲧⲓⲕⲟⲛ		(ⲥⲱⲙⲁ	corpus.

His quoque annumerari poſſunt, nomina deriuatiua locorum, quæ formantur præfixa particula, ⲡⲣⲉⲙ vt

ⲛⲣⲉⲙⲣⲁⲕⲟϯ	Alexandrinus.
ⲛⲣⲉⲙⲛⲁⲍⲁⲣⲉⲑ	Nazarenus.
ⲡⲣⲉⲙⲣⲱⲙⲓ	Romnus.a
ⲛⲣⲉⲙⲛⲓⲕⲏ	Nicænus

Sunt præter hæc multa alia deriuatiua nomina, veluti loci, temporis, inſtrumenti, actionis, vicis, poſſeſſionis, diminutionis, ſimiliaque; Verùm ne ſimilibus nominum monſtris horrorem Lectori inferamus, vtpote ad noſtrum inſtitutum non magni momenti futurorum, conſultò hoc loco ea omittenda cenſuimus.

CAPVT. III.

De genere Nominum.

Genus duplex eſt, maſculinum & fæmininum; Fæminina ſunt ex ſignificatione. 1. Nomina mulierum, & ea quæ mulieribus tantùm conueniunt, vt Ⲙⲁⲣⲓⲁ Maria. Ⲗⲟⲩⲕⲓⲁ Lucia. Ⲕⲁⲑⲁⲣⲓⲛⲁ Ca-tharina. 2. Nomina Regionum & Vrbium. vt Ⲭⲏⲙⲓ AEgyptus. Ⲁⲗⲉⲝⲁⲛⲇⲣⲓⲁ Alexandria. ϯⲁⲣⲁⲃⲓⲁ

Ara-

Arabia. Ⲕⲩⲡⲣⲟⲥ Cyprus. Ⲥⲉⲃⲉⲥⲧⲁ *Sebaſta.* & ſic cæteris.

3. Omnia nomina appellatiua facillimè cognoſcuntur ex præfixo ſibi articulo, quo nunquam carent. cuius rei cape ſequentem regulam.

Omnia nomina maſculina vno ex his 4 ſignãtur articulis.

Ⲡ. Ⲡⲓ. Ⲫ. Ⲫⲏ.

Eexplum

Ⲡⲣⲉϥϯⲥⲃⲱ	Magiſter.	ⲡⲕⲟⲥⲙⲟⲥ	Mundus.
ⲡⲣⲱⲙⲓ	Vir homo.	ⲡⲓⲗⲟⲅⲓⲟⲛ	Rationale.
ⲫⲣⲁⲛ	Nomen	ⲡⲓⲭⲣⲱⲙ	Ignis.
ⲫⲏⲉⲧϫⲱⲙ̀ⲙⲟⲥ	dicens	ⲡⲑⲏⲟⲩ	Aer.
ⲡⲡⲛⲁ	Spiritus.	ⲡⲓⲙⲱⲟⲩ	Aqua.
ⲡⲥⲱⲛⲧ	Creatio.	ⲡⲕⲁϩⲓ	Terra.

Regula 2.

Omnia nomina quæaliquẽ ex his 5 habuerint præfixũ articulũ, erunt generis fæminini. Articuli autem ſunt iſti.

Ⲑ. Ⲧ. Ⲧⲁ Ⲧⲉ. ϯ.

Exempla

Ⲑ	Ⲑⲃⲁⲕⲓ		Ciuitas.
Ⲧ	Ⲧϩⲓⲣⲏⲛⲏ		Pax.
Ⲧⲁ	Ⲧⲁⲡⲁⲣⲭⲏ	hoceſt.	Toparcha
Ⲧⲉ	Ⲧⲉϩⲛⲏ		Voluntas.
ϯ	ϯⲛⲏϫⲓ		Venter.
ϯ	ϯⲥⲱⲧⲏⲣⲓⲁ		Salus.

Ho-

Horum ϯ omnium dictorum articulorum vſitatiſſimus eſt, & frequentiſſimus.

Regula 3.

Omnis dictio quæ ſignum ⲟⲩ initio habuerit præfixum, ſignificat nomen fæmininum vel maſculinum indeterminatè, ſine articulo.

ⲟⲩⲣⲱⲙⲓ	Vir.	ⲟⲩⲏⲓ	Domus
ⲟⲩⲥϩⲓⲙⲓ	Mulier.	ⲟⲩϩⲟ	Frater.
ⲟⲩⲓⲱⲧ	Pater.	ⲟⲩⲙⲁⲩ	Mater.

Quomodo verò ſpecificetur hæc particutla, in arabica lectione ſuprà diximus.

CAPVT. IIII.

De numero Nominum AEgyptiacorum

Numeri nominum apud Copticas ſunt tres. Singularis, dualis, pluralis. De ſingulari, eiuſque ſignificatione in præcedentibus dictum eſt; de duali & plurali cape ſequentes regulas.

Regula I. Omne nomen pluralis numeri determinatę ſignificationis, ſiue id maſculinum fuerit, ſiue fęmininum' deſignatur per præfixos hoſce articulos.

Ⲛⲓ. Ⲛⲉ. Ⲛⲏ. Ⲛ.

ⲛⲓ

Sing:		Plural;	
ⲡⲓⲣⲱⲙⲓ	homo.	ⲛⲓⲣⲱⲙⲓ	homines.
ⲡⲉⲑⲙⲱⲟⲩⲧ	mortuus.	ⲛⲉⲑⲙⲱⲟⲩⲧ	mortui.
ⲡⲓⲫⲓⲛ	futurum.	ⲛⲏⲫⲓⲛ	futura.
ⲡⲓⲉϫⲱⲣϩ	nox.	ⲛⲓⲉϫⲱⲣϩ	noctes.
ⲟⲩⲥϩⲓⲙⲓ	mulier.	ⲛⲓϩⲓⲟⲙⲓ	mulieres.
ϯⲫ	cœlum	ⲛⲓⲫⲏⲓ	cœli.

Regula 2. Omne nomen indeterminatum pluralis numeri, ſiue id fuerit maſculini, ſiue fœminini generis, deſignatur per præfixum articulum. ϩⲁⲛ.

Sing:		Plur:	
ⲟⲩⲣⲱⲙⲓ	homo.	ϩⲁⲛⲣⲱⲙⲓ	homines.
ⲟⲩⲥϩⲓⲙⲓ	mulier.	ϩⲁⲛⲥϩⲓⲙⲓ	mulieres.
ⲟⲩⲙⲁⲩ	mater.	ϩⲁⲛⲙⲁⲩ	matres.
ⲡⲓⲁⲅⲅⲉⲗⲟⲥ	Angelus.	ϩⲁⲛⲁⲅⲅⲉⲗⲟⲥ	Angeli.

Ex quibus patet Cophtam linguam in inflexione nominum, nullam cum Græcis habere communionem; Apud Græcos enim pluralis cognoſcitur ex fine nominis; ſecus apud Cophtitas; apud quos ipſa ſubſtantia nominis ſemper manet intacta, ſola mutatione facta in additione particularum dictarum.

Regula 3. Omne nomen ſiue id maſculinum fuerit ſiue fœmininum, cuius initium ſignatur articulo ϩⲁⲛ aut Ⲏⲓ & finis litera ϭ, quod duo Cophtitis ſignficat, dualis eſt numeri. Vt

ⲟⲩⲣⲱⲙⲓ	Viri.	ϩⲁⲛⲣⲱⲙⲓϭ	duo Viri.

ⲟⲩⲥϩⲓ

ⲟⲩⲥϩⲓⲙⲓ mulier. ϩⲁⲛⲥϩⲓⲙⲓ β duę mulieres.
Ⲡⲓⲁⲅⲅⲉⲗⲟⲥ Angelus. ϩⲁⲛⲁⲅⲅⲉⲗⲟⲥ β duo Ang:
ⲟⲩⲙⲁⲩ mater. ϩⲁⲛⲙⲁⲩ β duæ matres.
ⲡⲓⲙⲁⲑⲏⲧⲏⲥ diſcipulus. ⲛⲓⲙⲁⲑⲏⲧⲏⲥ β duo diſcip:
Ⲧⲫⲉ Cœlum. ⲛⲓⲫⲏⲟⲩⲓ β duo Cœli.
Ⲡⲓⲟⲩⲣⲟ Rex. ⲛⲓⲟⲩⲣⲱⲟⲩ β duo Reges.

Tota igitur generis nominum cognitio conſiſtit in hiſce ſignis ſeu literis præfixis. quæ ſi diligenter aduerteris, nullam difficultatem inuenies in cognoſcen dò genere nominum Coptorum.

Maſc:ſing:	Fæm:ſing:	Com:ſing:	Plur:com:	Plur:com:
Ⲡ	Ⲑ	Ⲟⲩ	Ⲛⲓ	ϩⲁⲛ
Ⲡⲓ	Ⲧ	ⲟⲩ	Ⲛⲉ	ϩⲁⲛ
Ⲫ	Ⲧⲁ	ⲟⲩ	Ⲛⲏ	ϩⲁⲛ
Ⲫⲏ	Ⲧⲉ	ⲟⲩ.	Ⲛ	ϩⲁⲛ
	ϯ			

CAPVT V.

De Caſu Nominum.

Quemadmodum apud Hebræos, Chaldæos, Arabes, AEthiopes, quibuſdam articulis nominibus præfixis conſtituuntur caſus; ſic etiam apud Copticas, quamuis eorum non tanta ratio habeatur, vt in linguis Occidẽtalibus. cùm affixa fermè omnẽ eorum defectũ facilè ſupplere poſſint.

Præter particulas tamẽ ſequẽtes Ⲡⲓ. ϯ ⲟⲩ. ⲛⲓ. ϩⲁⲛ.

quæ nominatiuis caſibus tàm in ſingulari quàm plurali aut duali vti dictum eſt, inſeruiunt; alias quoque particulas cæteris caſibus promiſcuè ſeruientes Copitis reperio. ſuntque ſequentes.

ⲛ̀ⲧⲉ. ⲛ. ⲙ̀.

Ⲛ̀ⲧⲉ. Genitiui particula eſt. maximèque conuenit nomini quod eſt in regimine. Quemadmodum in ſequenribus exemplis patet.

ⲛⲓⲫⲏⲟⲩⲓ ⲛ̀ⲧⲉⲛⲓⲫⲏⲟⲩⲓ Cœli Cœloruuı.
ⲟⲩⲙⲁⲩ ⲛ̀ⲧⲉⲫϯ Mater Dei.
ⲟⲩϩⲟ ⲛ̀ⲧⲉⲡⲕⲁϩⲓ facies terræ.
ⲛⲓⲟⲩⲣⲱⲟⲩ ⲛ̀ⲧⲉⲡⲓⲕⲁϩⲓ Reges terræ.
ϧⲉⲛⲛⲉⲛϫⲓϫ ⲛ̀ⲧⲉⲛⲉⲛϫⲁϫⲓ de manibus inimicorũ.
Ⲡⲟⲩⲧⲁϩ ⲛ̀ⲧⲉⲧⲉⲛⲉϫⲓ fructus ventris tui.
ⲫⲛⲟϩⲉⲙ ⲛ̀ⲧⲉⲧⲉⲕⲟⲩⲓⲛⲁⲙ ſalus dexteræ tuæ.
ⲫⲟⲩⲱⲓⲛⲓ ⲛ̀ⲧⲉⲛⲁⲃⲁⲗ Lumẽ oculorũ meorum.
ⲧϫⲟⲙ ⲛ̀ⲧⲉⲧⲁϩⲉⲗⲡⲓⲥ virtus ſpei meæ.

Particulas verò alteras ⲛ. & ⲙ̀. ſæpè quoque genitiuo præfixas reperio. vt

Ⲡⲓⲥⲱⲙⲁ ⲙ̀ⲡ̅ⲟ̅ⲥ̅ Corpus Domini.
ⲫⲩⲗⲏ ⲛ̀ⲓⲟⲩⲇⲁ Tribus Iuda.
ⲡⲙⲏⲓⲛⲓ ⲛ̀ⲧⲉⲡⲉⲕϫⲓⲛⲓ ſignum aduentus tui.

Plerumque tamen hæ particulæ promiſcuè datiuo & accuſatiuo inſeruiunt.

In datiuo exempla ſunt ſequentia

ⲡⲗⲏ

Ⲡⲗⲏⲛ ⲟⲩⲟⲓ ⲙ̀ⲡⲓⲣⲱⲙⲓ Veruntamen væ homini.
ⲟⲩⲏⲣ ⲛ̀ⲥⲟⲡ Quot vicibus.
ⲛ̀ⲁⲅⲓⲟⲥ ⲙ̀ⲙⲁⲑⲏⲧⲏⲥ Diſcipulis ſuis &
ⲛ̀ⲁⲡⲟⲥⲧⲟⲗⲟⲥ ⲉ̀ⲑⲟⲩⲁⲃ Apoſtolis ſãctis(dedit)
ϯ ⲙ̀ⲡⲉⲧⲣⲟⲥ ⲛ̀ⲡⲓⲧⲉⲃⲓ da Petro denarium.
ⲁϥϯ ⲛ̀ⲛⲓϩⲏⲕⲓ dedit pauperibus.

In Accuſatiuo exempla.

Ⲁϥϭⲓ ⲛ̀ⲟⲩⲱⲓⲕ Accepit panem.
Ⲡⲟⲥ ⲉϥⲉⲛⲟϩⲉⲙ ⲛ̀ⲛⲓⲑⲙⲏⲓ Dominus ſaluat iuſtos.
ⲛⲑⲟⲕ ⲉⲧⲥⲱⲟⲩⲛ) ⲛ̀ⲧⲁϫⲓⲛϩⲉⲙⲥⲓ) tu ſcis ſeſsionem meam
ⲛⲉⲙ ⲧⲁϫⲓⲛⲧⲱⲛⲧ & reſurrectionem meam.
ⲉϥⲉⲟⲩⲟⲣⲡϥ ⲛ̀ϫⲉ) Ⲫϯ ⲙ̀ⲡⲉϥⲛⲁⲓ) mittet Deus miſericordiã ſuã

Verùm hæ duæ particulæ ⲛ̀, & ⲙ̀. quando Datiuo, Accuſatiuo, aut genitiuo inſeruiant; aut quæ ſint Regulæ ad id cognoſcendum cùm fuſiorem tractationem requirant, in Theſaurum diſtulimus dicere; ibi enim Regulas ſingularum harum particularum volente Deo fuſiùs declarabimus. Quare eò Lectorem remittimus.

Porrò Vocatiuus & Ablatiuus propria quoq; ſibi vendicant præfixa. Vocatiuus quidẽ Ⲏⲁ. ⲱ. ϩⲱ. ϫⲉ. vt ⲥⲱⲧⲉⲙ ⲛⲁⲡⲁⲗⲁⲟⲥ audi o popule meus. ⲱ̀ ϯⲥϩⲉⲙⲓ ô mulier. ϩⲱⲥⲡⲟⲥ Domine. vel ϫⲉⲡⲟ́ⲥ.

Quamuis Ablatiuum Copticæ non habeant, exprimũt tamen eũ per adiũctas particulas ⲓϫⲉⲛ. ϧⲉⲛ. ⲉⲃⲟⲗ. ⲉⲃⲟⲗϩⲉⲛ. hoc eſt, de, in, ex,ab. quemadmodum in alijs linguis fieri ſolet.

Paradigma declinationis.

Sing: Num:

Nom:	Ⲡⲓⲣⲱⲙⲓ	Vir.
Gen:	ⲛ̀ⲧⲉⲡⲓⲣⲱⲙⲓ	Viri.
Dat:	ⲙ̀ⲡⲓⲣⲱⲙⲓ	Viro.
Accuſ:	ⲛ̀ⲡⲓⲣⲱⲙⲓ	Virum.
Voc:ô	ⲱ̀ⲡⲓⲣⲱⲙⲓ	Vir.

Ablatiuo præponunt ⲉⲃⲟⲗ. ⲉⲃⲟⲗϩⲉⲛ. ϧⲉⲛ. vt ⲉⲃⲟⲗⲛ̀ⲡⲓⲣⲱⲙⲓ. ⲉⲃⲟⲗϩⲓⲡⲓⲣⲱⲙⲓ. ϧⲉⲛⲡⲓⲣⲱⲙⲓ à Viro.

Plura: Num:

Nom:	Ⲛⲓⲣⲱⲙⲓ	Viri.
Gen:	ⲛ̀ⲧⲉⲛⲓⲣⲱⲙⲓ	Virorum.
Dat:	ⲙ̀ⲛⲓⲣⲱⲙⲓ	Viris.
Accuſ:	ⲛ̀ⲛⲓⲣⲱⲙⲓ	Viros.
Vocat:	ⲱ̀ⲛⲓⲣⲱⲙⲓ	ô Viri.

Loco Ablatiui præponunt nomini ⲉⲃⲟⲗ ϧⲉⲛ.

Pars

PARS III.

De Pronomine.

Nominis vicem ſubeunt Pronomina; quę ſunt ſeparata, vel alijs vocibus affixa. Separata ſunt triplicia, Perſonalia, Demonſtratiua, & Relatiua, quæ generibus & numeris variantur.

CAPVT I.

De Pronomine Perſonali.

	I Perſonæ.	2 Perſonæ.	3 Perſonæ.
Sing:	ⲁⲛⲟⲕ ego. com:	ⲛ̀ⲧⲟⲕ tu. mas:	ⲛ̀ⲧⲟϥ ille mas.
		ⲛ̀ⲑⲟ tu. fæm:	ⲛ̀ⲧⲟⲥ illa fæm:
Plur:	com: ⲁⲛⲟⲛ nos.	ⲛ̀ⲑⲱⲧⲉⲛ vos.	ⲛ̀ⲑⲱⲟⲩ illi.

Datiuos pronominum hiſce vocabulis exprimunt Coptitæ. ⲛⲏⲓ mihi. ϧⲁⲣⲱⲕ tibi. ⲛ̀ⲧⲟϥ illi. vel fæm: ⲛ̀ⲧⲟⲥ. Plural: ⲛ̀ⲛⲟⲛ nobis. ⲛ̀ⲱⲧⲉⲛ vobis. ⲛ̀ⲧⲟⲩ illis. Reliqui caſus Pronominum ſeparati à nominibus & verbis quibus affigũtur, eſſe nõ poſſunt, vti videbitur.

CAPVT II.

De Pronomine Demoſtratiuo & Relatiuo.

Demonſtratiuum duplex eſt, propinquum & remotum. Pro-

	Propinquum.		Remotum.		Relatiuum.	
Sing; maſ.	ⲫⲁⲓ	Hic.	ⲫⲏⲧⲉⲙⲙⲁⲩ		ⲫⲏ	Qui.
Sing; fęm.	ⲑⲁⲓ	Hęc.	ⲉⲧⲉ̀ⲙⲙⲁⲩ	Iſte.	ⲑⲏ	Quæ.
			ⲑⲏⲉⲧⲉⲙⲙⲁⲩ			
			ⲉⲧⲁⲩ	Iſta.		
Plural:	ⲛⲏ	Hi.	ⲛⲏⲉⲧⲉⲙⲙⲁⲩ	Illi.	ⲛⲏ	qui. com:

Nota. ⲫⲏ. ⲑⲏ. ⲛⲏ. relatiua admittũt etiã ⲉⲧⲁⲩ. vt ⲫⲏⲉⲧⲁⲩ, ⲑⲏⲉⲧⲁⲩ. qui, quæ. aliquando etiam vſurpantur reiecto ⲫⲏ. ⲑⲏ. vt Ⲡⲓⲣⲱⲙⲓⲫⲏⲉⲧⲁⲩ ϫⲫⲟϥ. hic vir qui genuit. omiſſo ⲫⲏ ſic dicitur. Ⲡⲓⲣⲱⲙⲓⲉⲧⲁⲩϫⲫⲟϥ idem, ϯⲥϩⲓⲙⲓⲑⲏⲉⲧⲁⲩ ⲙⲓⲥⲓⲙⲙⲟⲥ. hæc mulier quæ genuit. ſic redditur. ϯⲥϩⲓⲙⲓⲉⲧⲁⲩⲙⲓⲥⲙⲙⲟⲥ. Sed de reliquis relatiuis & ĩterrogatiuis fuſiùs tractabimus in ſectione de aduerbijs

PARS IV.

De affixis & præfixis eorumque Ratione apud Coptitas.

Affixa vocantur Pronomina inſeparabilia à fine nominibus adiuncta, innuuntque ſignificationem poſſeſſiuam. in quorum poſitionem Coptitæ à cæteris Orientalibus diſcordant; ſubinde enim ea ponunt in fine, ſubinde initio; in medio quoque verborum ea poni ex ſequẽtibus patebit; vtuntur ad omnem poſſeſſiuam ſignificationem indicandam octo potiſſimùm literis, tot nimirum quot

diuer-

diuerſis modis alicuius rei poſſeſſio conſiderari poteſt. Suntque ſequentes de quibus & fuſiùs alibi.

ⲁ. ⲓ. ⲕ. ⲛ. ⲧⲉⲛ. ⲉ. ⲣⲉ. ϥ. ⲥ. ⲩ.

1. Ⲁ. in dictione occurrens indicat perſonam loquẽtem de ſeipſa, hoc eſt iã perſonam ſingul: numeri Ⲡⲁⲟⲥ Dominus meus. Ⲡⲁⲓⲱⲧ Pater meus. Ⲡⲁⲛⲟⲩϯ Deus meus: vbi nota initialem literam Ⲡ. articulum gen: maſc: coniunctam literæ ⲁ conſtituere vocem poſſeſſiuam in prima perſona maſc: gen: vt Ⲡⲓⲣⲱⲙⲓ Vir, cum affixo Ⲡⲁⲣⲱⲙⲓ Vir meus.

2. I litera idem ſignificat perſon: primã ſingul: num: quæ ponitur nũc in principio, nũc in fine. vt Ⲡⲉⲧⲉϩⲛⲏⲓ voluntas mea. ⲁⲓⲥⲁϫⲓ locutus ſum. ⲛⲏⲓ mihi.

3. K indicat ſecundam perſonam maſculini gen: E.C. Ⲡⲉⲕⲟⲥ Dominus tuus. Ⲡⲉⲕⲱⲧ Pater tuus. Ⲡⲉⲕⲛⲟⲩϯ Deus tuus. ⲁⲕⲥⲁϫⲓ locutus es. ϧⲁⲣⲟⲕ tibi

4. N ſignificat primam perſonam pluralis numeri loquẽte de ſeipſa. vt Ⲡⲉⲛⲟⲥ Dominus noſter. Ⲡⲉⲛⲱⲧ Pater noſter. ⲁⲛⲛϩϯ credimus. ⲉⲣⲟⲛ à nobis.

5. Ten indicat 2 perſonam pluralis numeri. vt E G. Ⲡⲉⲧⲉⲛϫⲟⲥ verba veſtra. Ⲡⲉⲧⲉⲛⲟⲥ Dominus veſter. ⲁⲣⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ locuti eſti ⲛⲱⲧⲉⲛ vobis.

6. Ⲉ indicat perſonam 2 præſentem vt Ⲡⲉⲟⲥ Dominus tuus, ⲧⲉⲟⲥ Domina tua.

7. Pe indicat 2 perſonã præſ: vt ⲁⲣⲉⲥⲁϫⲓ locuta es.

8. Ϥ

8. **ϥ** ſignificat 3 perſonam maſculinam. vt ⲡⲉϥⲣⲁⲛ nomen eius. ⲁϥϫⲓⲙⲓ inuenit. ⲫⲱϥ ei.

9. **C** ſignificat fæmin: in 3 perſona loquentem. vt ⲡⲉⲥⲛⲟⲩϯ Deus eius.

10. **Ⲩ**. 3 perſonæ plural:num: vt ⲡⲟⲩⲟⲥ Dominus eorum. ⲁⲩⲥⲱⲛⲧ fecerunt. ⲛ̀ⲧⲱⲟⲩ eis.

Paradigma expanſum.

Paradigma Nominis affixati.

Singularis.

Ⲓ	Ⲡⲁⲟ̅ⲥ	Dominus meus.
Ⲕ	Ⲡⲉⲕⲟⲥ	Dominus tuus.
Ⲉ	Ⲡⲉⲟⲥ	Dominus tuus fæm:
Ϥ	Ⲡⲉϥⲟⲥ	Dominus ſuus vel eius.
Ⲥ	Ⲡⲉⲥⲟⲥ	Dominus eius fæm:
Ⲛ	Ⲡⲉⲛⲟⲥ	Dominus noſter.
Ⲧⲉⲛ	Ⲡⲉⲧⲉⲛⲟⲥ	Dominus veſter.
Ⲩ	Ⲡⲟⲩⲟⲥ	Dominus eorum.

Pluralis.

Ⲓ	Ⲛⲁⲟⲥ	Domini mei.
Ⲕ	Ⲛⲉⲕⲟⲥ	Domini tui.
Ϥ	Ⲛⲉϥⲟⲥ	Domini ſui maſc:
Ⲥ	Ⲛⲉⲥⲟⲥ	Domini eius f.
Ⲛ	Ⲛⲉⲛⲟⲥ	Domini noſtri.
Ⲧⲉⲛ	Ⲛⲉⲧⲉⲛⲟⲥ	Domini veſtri.
Ⲩ	Ⲛⲟⲩⲟⲥ	Domini eorum.

aliud

	Sing.		Aliud. Plur.	
ⲁ	ⲡⲁϩⲟ	facies mea.	ⲛⲁϩⲟ	facies meæ.
ⲕ	ⲡⲉⲕϩⲟ	facies tua.	ⲛⲉⲕϩⲟ	facies tuæ.
ϥ	ⲡⲉϥϩⲟ	facies eius.	ⲛⲉϥϩⲟ	facies eius.
ⲥ	ⲡⲉⲥϩⲟ	facies eius f.	ⲛⲉⲥϩⲟ	facies eius f.
ⲛ	ⲡⲉⲛϩⲟ	facies noſtra.	ⲛⲉⲛϩⲟ	facies noſtræ.
ⲧⲉⲛ	ⲡⲉⲧⲉⲛϩⲟ	facies veſtra.	ⲛⲉⲧⲉⲛϩⲟ	facies veſtræ.
ⲩ	ⲡⲟⲩϩⲟ	facies eorum	ⲛⲟⲩϩⲟ	facies eorũ.

Non ſecus reliqua nomina maſc: generis occurrentia formanda ſunt; vt ⲡⲣⲱⲙⲓ homo vir, ⲡⲁⲣⲱⲙⲓ Vir meus. ⲡⲉⲕⲣⲱⲙⲓ, ⲡⲉϥⲣⲱⲙⲓ, ⲡⲉⲥⲣⲱⲙⲓ, ⲡⲉⲛⲣⲱⲙⲓ, ⲡⲉⲧⲉⲛⲣⲱⲙⲓ, ⲡⲟⲩⲣⲱⲙⲓ, ⲛⲁⲣⲱⲙⲓ, ⲛⲉⲕⲣⲱⲙⲓ, ⲛⲉϥⲣⲱⲙⲓ, &c. Sic quoque ⲡⲓⲱⲧ Pater. vt dictum eſt. ⲡⲁⲓⲱⲧ Pater meus. ⲡⲉⲕⲓⲱⲧ, ⲡⲉϥⲓⲱⲧ, ⲡⲉⲥⲓⲱⲧ, ⲡⲉⲛⲓⲱⲧ. & ſic de reliquis.

Paradigma Nominum fæminini gen: cum affixis.

ⲁ	ⲧⲁⲟⲥ	Domina mea.
ⲕ	ⲧⲉⲕⲟⲥ	Domina tua.
ϥ	ⲧⲉϥⲟⲥ	Domina eius.
ⲥ	ⲧⲉⲥⲟⲥ	Domina eius.
ⲛ	ⲧⲉⲛⲟⲥ	Domina noſtra.
ⲧⲉⲛ	ⲧⲉⲧⲉⲛⲟⲥ	Domina veſtra.
ⲩ	ⲧⲟⲩⲟⲥ	Domina eorum.

Aliud.

ⲁ	ϯⲁϩⲓⲣⲏⲛⲏ	Pax mea.

Ⲕ	ⲧⲉⲕϩⲓⲣⲏⲛⲏ	Pax tua.
Ϥ	ⲧⲉϥϩⲓⲣⲏⲛⲏ	Pax eius.
Ⲥ	ⲧⲉⲥϩⲓⲣⲏⲛⲏ	Pax eius f:
Ⲛ	ⲧⲉⲛϩⲓⲣⲏⲛⲏ	Pax noſtra.
Ⲧⲉⲛ	ⲧⲉⲧⲉⲛϩⲓⲣⲏⲛⲏ	Pax veſtra.
Ⲩ	ⲧⲟⲩϩⲓⲣⲏⲛⲏ	Pax eorum.
	Aliud Sing:	
Ⲁ	ⲧⲁⲙⲁⲩ	mater mea.
Ⲕ	ⲧⲉⲕⲙⲁⲩ	mater tua.
Ϥ	ⲧⲉϥⲙⲁⲩ	mater ſua.
Ⲥ	ⲧⲉⲥⲙⲁⲩ	mater eius f:
Ⲛ	ⲧⲉⲛⲙⲁⲩ	mater noſtra.
ⲧⲉⲛ	ⲧⲉⲧⲉⲛⲙⲁⲩ	mater veſtra.
Ⲩ	ⲧⲟⲩⲙⲁⲩ	mater eorum.
	Plural:	
Ⲁ	ⲛⲁⲙⲁⲩ	matres meæ.
Ⲕ	ⲛⲉⲕⲙⲁⲩ	matres tuæ.
Ϥ	ⲛⲉϥⲙⲁⲩ	matres eius.
Ⲥ	ⲛⲉⲥⲙⲁⲩ	matres eius f.
Ⲛ	ⲛⲉⲛⲙⲁⲩ	matres noſtræ.
ⲧⲉⲛ	ⲛⲉⲧⲉⲛⲙⲁⲩ	matres veſtræ.
Ⲩ	ⲛⲟⲩⲙⲁⲩ	matres eorum.

Atque ex his & ſimilibus exemplis facilè cognoſces qua ratione quoduis aliud verborum, quo ad affixa ſua formandum ſit.

PARS V.

De Verbo eiuſque particulis.

Multa mihi hìc de varia verbi ſubdiuiſione Copticis vſitata, dicenda forent. verùm quandoquidem eam tractationem Theſauro noſtro reſeruauimus; ſolùm hìc methodum, qua in verborum inflexione vtuntur, à noſtra admodum diuerſam, oſtendemus. Vt methodus noſtra ſpinoſioribus minutijs remotis Tyronibus facilior reddatur & planior: Notandum itaque Copticas octo characterum, vel potius particularum nunc in alia, & alia ſigna diuiſarum ſubſidio, omnem cùm nominum: tùm verborum inflexionem metiri. Sunt autem dictæ particulæ veluti ſigna quædam ſeu indices generis, numeri, caſus, perſonæ, modorum, temporum, aliarumque circumſtantiarum, quæ in nominibus & verbis paſſim à Grammaticis conſiderantur. Huiuſmodi itaque particularum cognitionem ſi habueris, difficile non erit, quoduis verbum Coptum coniugare. particulæ ſunt ſequentes.

ⲁ. ⲉⲓ | ⲛ | ϥ | ⲕ | ⲥ | ⲉⲣ | ⲁⲩ. ⲟⲩ. | ⲉⲣⲧⲉⲛ.

Verùm vt maiori claritate procedamus, tractatũ hunc de verbo in totidem partes, quot particulæ ſunt, ſubdiuidemus, vt ſingularũ particularum ſeu notarum in nominibus, & verbis occurrentiũ, officia melius percipiantur.

Diuiſio prima.

Ac primũ quidem ſignuum ⲁ. ⲉⲓ indicat perſonã de ſeipſo loquẽtẽ in nominibus, hoc eſt denotat affixũ primę

perſonę. Ac primò quidẽ in nominibus. hęc ſigna habet.

1 ⲡⲁ ⲡⲁⲟⲥ Dominus meus.
2 ⲛⲁ ⲛⲁⲟⲥ Domini mei.
3 ⲧⲁ ⲧⲁⲟⲥ Domina mea.

In verbis verò præteriti temporis habet hęc ſigna.

ſigna Exemplum.
ⲁⲓ 1 ⲁⲓⲥⲁϫⲓ Locutus ſũ, vel loquebar.
ⲉⲧⲁⲓ vt 2 ⲉⲧⲁⲓⲥⲁϫⲓ Cùm locutus ſim.
ⲛⲁⲓ 3 ⲛⲁⲓⲥⲁϫⲓ Locutus erã vel loquebar.

In verbis verò futuri temporis hæc ſigna habet.

Exemplũ futuri.
ⲉⲓⲉ 1 ⲉⲓⲉⲥⲁϫⲓ loquar.
ⲉⲓⲛⲁ 2 ⲉⲓⲛⲁⲥⲁϫⲓ volo loqui.
ⲉⲑⲣⲓ 3 ⲉⲑⲣⲓⲥⲁϫⲓ vt loquar.
ⲛ̀ⲧⲁ) ⲛ̀ⲧⲁⲥⲁϫⲓ) loquar.
ⲙⲁⲣⲓ) 4 ⲙⲁⲣⲓⲥⲁϫⲓ)
ⲉϯ 5 ⲉϯⲥⲁϫⲓ qui loquar.
ϣⲁⲓ 6 ϣⲁⲓⲥⲁϫⲓ quia loquar.

In verbis verò temporis præſentis habet hoc ſignum ⲉⲓ. ⲉⲓⲥⲁϫⲓ ego loquor.

Diuiſio Secunda.

Litera **ⲛ** ſignificat hominem, ſeu perſonam loquentem de ſeipſo & de alio. id eſt perſona conſorte: habetque ſigna quindecim. Ac primo quidem in nominibus hæc 3 ſigna habet, ⲡⲉⲛ, ⲛⲉⲛ, ⲧⲉⲛ.

ⲡⲉⲛ

ⲡⲉⲛ 1 ⲡⲉⲛⲟⲥ m. Dominus noſter.
ⲛⲉⲛ 2 ⲛⲉⲛⲟⲥ m. Dominini noſtri.
ⲧⲉⲛ 3 ⲧⲉⲛⲟⲥ f. Dominæ noſtræ.

In verbis verò præteriti temporis hæc 4 ſigna habet.

ⲁⲛ 1 ⲁⲛⲥⲁϫⲓ Locuti ſumus.
ⲉⲧⲁⲛ 2 ⲉⲧⲁⲛⲥⲁϫⲓ (cùm locuti fuerimus (vel cùm loqueremur
ⲛⲁⲛ 3 ⲛⲁⲛⲥⲁϫⲓ Locuti fuimus.
ϣⲁⲛ 4 ϣⲁⲛⲥⲁϫⲓ (Quia locuti ſumus vel (vt locuti fuerimus.

In verbis futuri hæc octo ſigna habentur.

ⲧⲉⲣⲉⲛ 1 ⲧⲉⲣⲉⲛⲥⲁϫⲓ Vt loquamur.
ⲛⲉⲛ 2 ⲛⲉⲛⲥⲁϫⲓ Loquemur.
ⲉⲛⲛⲁ 3 ⲉⲛⲛⲁⲥⲁϫⲓ Volumus loqui.
ⲛ̀ⲧⲉⲛ 4 ⲛ̀ⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ Vt loquamur.
ⲙⲁⲣⲉⲛ 5 ⲙⲁⲣⲉⲛⲥⲁϫⲓ Loquamur.
ⲉⲧⲉⲛ 6 ⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ Qui loquemur.
ⲧⲉⲛ 7 ⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ Loquemur.
ϣⲁⲛ 8 ϣⲁⲛⲥⲁϫⲓ Quia loquemur.

In verbis denique præſentis temporis hoc ſignum habet ⲉⲛ, vt ⲉⲛⲥⲁϫⲓ loquimur vel loquentes ſumus.

Diuiſio 3.

Tertia verò Litera Ϥ, ſignificat tertiam perſonam præſentem ſiue affixum 3 perſonæ; habetque ſigna 14.

ac primò quidem in nominibus 3 ſigna habet.

ⲡⲉϥ	1 ⲡⲉϥⲟⲥ	m. Dominus eius vel ſuus.
ⲛⲉϥ	2 ⲛⲉϥⲟⲥ	m. Domini eius, vel ſui.
ⲧⲉϥ	3 ⲧⲉϥⲟⲥ	f. Domina eius, vel ſua.

In verbis pręteriti temporis habet ſigna, tria vt ſequitur.

ⲁϥ	1 ⲁϥⲥⲁϫⲓ	Locutus eſt.(ille videlicet)
ⲉⲧⲁϥ	2 ⲉⲧⲁϥⲥⲁϫⲓ	Cùm locutus eſſet.
ⲛⲁϥ	3 ⲛⲁϥⲥⲁϫⲓ	Locutus erat vel loquebatur.

In verbis verò futuri tēporis, 7 ſigna habet. vt ſequitur.

ⲉϥⲉ	1 ⲉϥⲉⲥⲁϫⲓ	Loquetur.
ⲉϥⲛⲁ	2 ⲉϥⲛⲁⲥⲁϫⲓ	velit loqui ſeu locuturus eſt.
ⲉⲑⲣⲉϥ	3 ⲉⲑⲣⲉϥⲥⲁϫⲓ	Vt loquatur.
ⲛ̀ⲧⲉϥ	4 ⲛ̀ⲧⲉϥⲥⲁϫⲓ	Vt loquatur
ⲙⲁⲣⲉϥ	5 ⲙⲁⲣⲉϥⲥⲁϫⲓ	Loqetur.
ⲉⲧⲉϥ	6 ⲉⲧⲉϥⲥⲁϫⲓ	Qui loquetur.
ϣⲁϥ	7 ϣⲁϥⲥⲁϫⲓ	Quia loquetur.

In verbis præſentis temporis habet ⲉϥ. vti ⲉϥⲥⲁϫⲓ ipſe loquens eſt, ſeu loquitur.

Diuiſio 4.

Quarta litera **K** indicat ſecundam perſonam præſentem maſculinam, hoc eſt affixum *ſuus*. habetque ſigna 14. Ac primò in nominibus 3 ſigna habet. vt ſequitur.

ⲡⲉⲕ	1 ⲡⲉⲕⲟⲥ	Dominus tuus m.
ⲛⲉⲕ	2 ⲛⲉⲕⲟⲥ	Domini tui m.
ⲧⲉⲕ	3 ⲧⲉⲕⲟⲥ	Dominna tua f.

In

In verbis præteriti temporis habet 3. ſigna.

Ⲁⲕ 1 ⲁⲕⲥⲁϫⲓ Loquebaris ſeu locutus es.
Ⲉⲧⲁⲕ 2 ⲉⲧⲁⲕⲥⲁϫⲓ Quando locutus es.
Ⲛⲁⲕ 3 ⲛⲁⲕⲥⲁϫⲓ cum locutus eras vel loquebaris.

In verbis futuri temporis habet 7 ſigna, vti ſequitur.

Ⲉⲕⲉ 1 ⲉⲕⲉⲥⲁϫⲓ Loquêris.
Ⲉⲕⲛⲁ 2 ⲉⲕⲛⲁⲥⲁϫⲓ Velis loqui.
Ⲉⲑⲣⲉⲕ 3 ⲉⲑⲣⲉⲕⲥⲁϫⲓ Vt loquaris.
ⲛ̀ⲧⲉⲕ 4 ⲛ̀ⲧⲉⲕⲥⲁϫⲓ Vt loquaris.
Ⲙⲁⲣⲉⲕ 5 ⲙⲁⲣⲉⲕⲥⲁϫⲓ Loquêris.
Ⲉⲧⲉⲕ 6 ⲉⲧⲉⲕⲥⲁϫⲓ Qui loquêris.
Ϣⲁⲕ 7 ϣⲁⲕⲥⲁϫⲓ Quia loquêris.

In verbis verò præſentis temporis habet tantùm ſignum ⲉⲕ. vt ⲉⲕⲥⲁϫⲓ loquens tu es, ſeu loqueris.

Diuiſio 5.

5 **C** Indicat perſonam fæmininam abſentem, habetq; ſigna 14. In nominibus quidem vt ſequitur.

Ⲡⲉⲥ 1 ⲡⲉⲥⲟⲥ Dominus eius fæm:
Ⲛⲉⲥ 2 ⲛⲉⲥⲟⲥ Domini eius fæm:
Ⲧⲉⲥ 3 ⲧⲉⲥⲟⲥ Dominæ eius.

In verbis præteriti tẽporis habet 3 ſigna. ſuntq; ſequẽtia.

Ⲁⲥ 1 ⲁⲥⲥⲁϫⲓ Locuta eſt vel loquebatur.
Ⲉⲧⲁⲥ 2 ⲉⲧⲁⲥⲥⲁϫⲓ Quando locuta eſt.
Ⲛⲁⲥ 3 ⲛⲁⲥⲥⲁϫⲓ Locuta fuit vel loquebatur

In verbis futuri temporis habet 7 ſigna vt ſequitur.

Ⲉⲥⲉ 1 ⲉⲥⲉⲥⲁϫⲓ Loquetur.
Ⲉⲥⲛⲁ 2 ⲉⲥⲛⲁⲥⲁϫⲓ Velit loqui.
Ⲉⲑⲣⲉⲥ 3 ⲉⲑⲣⲉⲥⲁϫⲓ Vt loquatur.
Ⲛ̀ⲧⲉⲥ 4 ⲛ̀ⲧⲉⲥⲁϫⲓ Vt loquatur.
Ⲙⲁⲣⲉⲥ 5 ⲙⲁⲣⲉⲥⲁϫⲓ Loquatur.
Ⲉⲧⲉⲥ 6 ⲉⲧⲉⲥⲁϫⲓ Quæ loquetur.
Ϣⲁⲥ 7 ϣⲁⲥⲥⲁϫⲓ Loquatur. fem.

In verbis præſentis temporis habet ⲉⲥ. vt ⲉⲥⲥⲁϫⲓ ipſa loquitur.

Diuiſio 6.

Sextò Literę Ⲉⲣ indicāt 2 perſonam fæmininam prę-ſentem, habetque 14 ſigna. ac in nominibus quidem 3

Ⲡⲉ 1 Ⲡⲉⲟⲥⲓ Dominus tuus.)
Ⲛⲉ 2 Ⲛⲉⲟⲥ Domini tui.) f.
Ⲧⲉ 3 Ⲧⲉⲟⲥ Dominæ tuæ.)

In verbis præteriti temporis habet ſimiliter 3 ſigna.

Ⲁⲣⲉ 1. ⲁⲣⲉⲥⲁϫⲓ Locuta es.
Ⲉⲧⲁⲣⲉ 2 ⲉⲧⲁⲣⲉⲥⲁϫⲓ Quando locuta es.
Ⲛⲁⲣⲉ 3 ⲛⲁⲣⲉⲥⲁϫⲓ Loquebaris.

In verbis futuri temporis habet 7 ſigna vt ſequitur.

Ⲉⲣⲉ 1 ⲉⲣⲉⲥⲁϫⲓ Loqueris.
Ⲉⲣⲛⲁ 2 ⲉⲣⲛⲁⲥⲁϫⲓ Vt loquaris.
Ⲉⲑⲣⲉ 3 ⲉⲑⲣⲉⲥⲁϫⲓ Vt loquaris.
Ⲛ̀ⲧⲉ 4 ⲛ̀ⲧⲉⲥⲁϫⲓ Vt loquaris.
Ⲙⲁⲣⲉ 5 ⲙⲁⲣⲉⲥⲁϫⲓ Loquaris.

Ⲉⲧⲉ

Ⲉⲧⲉ 6 ⲉⲧⲉⲕⲥⲁϫⲓ Quæ loqueris.
Ϣⲁⲣⲉ 7 ϣⲁⲣⲉⲕⲥⲁϫⲓ Loqueris.

In verbis temporis præſentis habet ſignum **Ⲉⲣ** vt ⲉⲣⲥⲁϫⲓ loqueris fæm:

Diuiſio 7.

Septimò. Hæ literæ Ⲟⲩ Ⲁⲩ ſignificant nomina pluralia abſentia, ſiue affixum 3 perſonæ. ac in nominibus primò 3 ſigna habet.

Ⲡⲟⲩ 1 Ⲡⲟⲩⲟⲥ Dominus eorum.
Ⲛⲟⲩ 2 Ⲛⲟⲩⲟⲥ Domini eorum.
Ⲧⲟⲩ 3 Ⲧⲟⲩⲟⲥ Dominæ eorum.

In verbis futuri temporis habet ſigna 3 vti ſequitur.

Ⲁⲟⲩ 1 Ⲁⲩⲥⲁϫⲓ (Loquebantur (vel locuti ſunt.
Ⲉⲧⲁⲩ 2 Ⲉⲧⲁⲩⲥⲁϫⲓ Quando locuti ſunt.
Ⲛⲁⲩ 3 Ⲛⲁⲩⲥⲁϫⲓ Locuti fuerunt.

In verbis futuri temporis habet 7 ſigna.

Ⲉⲩⲉ 1 Ⲉⲩⲥⲁϫⲓ Loquentur.
Ⲉⲩⲛⲁ 2 Ⲉⲩⲛⲁⲥⲁϫⲓ Volunt loqui.
Ⲉⲑⲣⲟⲩ 3 Ⲉⲑⲣⲟⲩⲥⲁϫⲓ Vt loquantur.
ⲛ̄ⲧⲟⲩ 4 ⲛ̄ⲧⲟⲩⲥⲁϫⲓ Loquantur.
Ⲙⲁⲣⲟⲩ 5 Ⲙⲁⲣⲟⲩⲥⲁϫⲓ Loquantur.
Ⲉⲧⲟⲩ 6 Ⲉⲧⲟⲩⲥⲁϫⲓ Qui loquentur.
Ϣⲁⲩ 7 Ϣⲁⲩⲥⲁϫⲓ Loquentur.

In verbis præſētis tēporis habet ſignū **Ⲉⲩ** vt **Ⲉⲩⲥⲁϫⲓ** loquuntur.

Diuiſio 8.

Ⲧⲉⲛ, demum indicat ſecundam perſonam pluralem, habetque ſigna 14. In nominibus quidem 3.

Ⲡⲉⲧⲉⲛ	1 Ⲡⲉⲧⲉⲛⲟⲥ	Dominus veſter.
Ⲛⲉⲧⲉⲛ	2 Ⲛⲉⲧⲉⲛⲟⲥ	Domini veſtri.
Ϯⲉⲧⲉⲛ	3 Ϯⲉⲧⲉⲛⲟⲥ	Dominę veſtrę.

In præterito habet totidem ſigna.

Ⲁⲣⲉⲧⲉⲛ	1 Ⲁⲣⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ	Locuti eſtis.
Ⲉⲧⲁⲣⲉⲧⲉⲛ	2 Ⲉⲧⲁⲣⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ	Quando locuti (eſtis.
Ⲛⲁⲣⲉⲧⲉⲛ	3 Ⲛⲁⲣⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ	Loquebamini.

In futuro habet ſigna ſeptem ſequentia.

Ⲉⲣⲉⲧⲉⲛ	1 Ⲉⲣⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ	Loquemini
Ϯⲉⲧⲉⲛ	2 Ϯⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ	Voletis loqui.
Ⲉⲑⲣⲉⲧⲉⲛ	3 Ⲉⲑⲣⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ	Vt loquamini.
ⲛ̀ⲧⲉⲧⲉⲛ	2 ⲛ̀ⲧⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ	Vt loquamini.
Ⲙⲁⲣⲉⲧⲉⲛ	4 Ⲙⲁⲣⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ	Cùm loquamini
Ⲉⲧⲉⲧⲉⲛ	6 ⲉⲧⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ	Qui loquemini.
ϣⲁⲣⲉⲧⲉⲛ	7 ϣⲁⲣⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ	Loquemini.

In præſenti hoc ſignum habet Ϯⲉⲧⲉⲛ. vt Ϯⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ loquimini.

Tabella Notarum verbis ad genera, perſonas, & tempora ſignificanda præfixarum.

	Notæ Preteriti Perfecti:	*Notæ Preteriti Imperf:*	*Notæ Particip: præſentis Ind: modi*	*Notæ Futuri.*	*Pronomina correſpondentia.*
Singularis num: (1	Ⲏⲁⲓ	Ⲁⲓ	Ⲉⲓ	Ⲉⲓⲉ	Ego
(2	m. Ⲏⲁⲕ F. Ⲏⲁⲣⲉ	m. Ⲁⲕ F. ⲁⲣⲉ	m. ⲉⲕ F. ⲉⲣ	m. ⲉⲕⲉ F. ⲉⲣⲉ	Tu
(3	m. Ⲏⲁϥ F. Ⲏⲁⲥ	m. Ⲁϥ F. ⲁⲥ	m. ⲉϥ F. ⲉⲥ	m. ⲉϥⲉ F. ⲉⲥⲉ	Ille Illa
Pluralis num: (1	Ⲏⲁⲛ	ⲁⲛ	ⲉⲛ	ⲛⲉⲛ	Nos.
(1	Ⲏⲁⲣⲉⲧⲉⲛ	ⲁⲣⲉⲧⲉⲛ	ⲉⲧⲉⲧⲉⲛ	ⲉⲣⲉⲧⲉⲛ	Vos.
(3	Ⲏⲁⲩ	ⲁⲩ	ⲉⲩ	ⲉⲩⲉ	Illi. illæ.

Ex hac tabula dicto citiùs diſces coniugationem alicuis verbi, quemadmodum in ſequntibus exemplis patet. vbi radicibus verborum ⲥⲁϫⲓ dicere. ⲥⲱⲧⲉⲙ audire. ⲧⲱⲃϩ petere. ⲧⲱⲛⲕ ſurgere. alijſq; ſi præfixeris particulas in hac præcedente tabula contentas, totam coniugationem verbi abſolueris. Sed hæc omnia praxis & exercitium frequens reddent faciliora.

Paradigma 2.

Præteritum Perfectum.

Singul:		Plural:	
1. Ⲛⲁⲥⲱⲧⲉⲙ	Audiui.	1. Ⲛⲁⲛⲥⲱⲧⲉⲙ	audiuimus.
2. Ⲛⲁⲕⲥⲱⲧⲉⲙ	uiſti.	2. Ⲛⲁⲣⲉⲧⲉⲛⲥⲱⲧⲉⲙ	diſtis.
3. Ⲛⲁϥⲥⲱⲧⲉⲙ	diuit.	3. Ⲛⲁⲩⲥⲱⲧⲉⲙ	audierunt.

Præteritum Imperfectum.

1. ⲁⲓ	Audiebã.	1. ⲁⲛ	Audiebamus.
2. ⲁⲕ(ⲥⲱⲧⲉⲙ	diebas.	2. ⲁⲣⲉⲧⲉⲛ(ⲥⲱⲧⲉⲙ	batis.
3. ⲁϥ	Audiebat.	3. ⲁⲩ	Audiebant.

Participium præſens.

1. ⲉⲓ	Audio.	1. ⲉⲛ	Audimus.
2. ⲉⲕ(ⲥⲱⲧⲉⲙ	Audis.	2. ⲉⲧⲉⲧⲉⲛ(ⲥⲱⲧⲉⲙ	ditis.
3. ⲉϥ	Audit.	3. ⲉⲩ	Audiunt.

Futurum.

1. ⲉⲓⲉ	Audiam.	1. ⲛⲉⲕ	Audiemus.
2. ⲉⲕⲉ(ⲥⲱⲧⲉⲙ	udies.	2. ⲉⲣⲉⲧⲉⲛ(ⲥⲱⲧⲉⲙ	dietis.
3. ⲉϥ	Audiet.	3. ⲉⲩⲉ	Audient.

Imperat; ⲁⲥⲱⲧⲉⲙ.

Non ſecus alia verba ⲧⲱⲛⲕ ſurgere. ⲱⲣⲕ adiurare. ⲧⲱⲃϩ petere. coniugabis.

Quare duo tantùm hîc propoſuiſſe ſufficiat.

Paradigma coniugationis verbi iuxta communem Orientalium rationem.

Præteritum perfectum.

Singul:	Plural:
1 ⲡⲁⲓⲥⲁϫⲓ locutus fui.	ⲡⲁⲛⲥⲁϫⲓ locuti fuimus.
2 (ⲡⲁⲕⲥⲁϫⲓ locutus fui- (ſti. (ⲁⲣⲉⲥⲁϫⲓ fæm:	ⲡⲁⲣⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ (locuti (fuiſtis.
3 (ⲡⲁϥⲥⲁϫⲓ locutus (fuit. (ⲁⲥⲥⲁϫⲓ fæm:	ⲡⲁⲩⲥⲁϫⲓ locuti fuerunt.

Præteritum Imperfectum.

1 ⲁⲓⲥⲁϫⲓ loquebar.	ⲁⲛⲥⲁϫⲓ loquebamur.
2 (ⲁⲕⲥⲁϫⲓ loquebaris. (ⲁⲣⲉⲥⲁϫⲓ fæm:	ⲁⲣⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ (loqueba- (mini.
3 (ⲁϥⲥⲁϫⲓ loquebatur (ⲁⲥⲥⲁϫⲓ fæm:	ⲁⲩⲥⲁϫⲓ loquebantur.

Participium præſens Indicatiui modi.

1 ⲉⲓⲥⲁϫⲓ Ego loquor.	ⲉⲛⲥⲁϫⲓ loquimur.
2 (ⲉⲕⲥⲁϫⲓ tu loqueris. (ⲉⲣⲥⲁϫⲓ fæm:	ⲉⲣⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ (loqui- (mini.
3 (ⲉϥⲥⲁϫⲓ loquitur ipſe (ⲉⲥⲥⲁϫⲓ fæm:	ⲉⲩⲥⲁϫⲓ loquuntur.

Futurum.

1 ⲉⲓⲉⲥⲁϫⲓ loquar.	ⲛⲉⲛⲥⲁϫⲓ loquemur.
2 (ⲉⲕⲉⲥⲁϫⲓ loqueris, (ⲉⲣⲉⲥⲁϫⲓ fæm:	ⲉⲣⲉⲧⲉⲛⲥⲁϫⲓ loquimini.

ⲉϥⲉ-

3 ⲉϥⲉⲥⲁϫⲓ loquetur. ⲉⲩⲉⲥⲁϫⲓ loquentur
ⲉⲥⲉⲥⲁϫⲓ fæm:

Imperatiuus.

ⲁϫⲟⲥ. Loquere, loquere fæm: loquimini. Semper manet inuariabilis, ſolum plurale cognoſcitur ex adiunctis vti ſuprà dictum eſt.

De Imperatiuo.

Nota in verbis aliquando tempora eſſe ſine dictis ſignis, quemadmodum in Imperatiuo vt ſequitur.

Ⲧⲱⲛⲕ	ſurge maſc:
ⲧⲱⲟⲩⲛⲓ	ſurge fæm:
ⲧⲱⲟⲩⲛⲟⲩ	ſurgite com:
ⲙⲁϣⲉⲛⲁⲕ	abi M.
ⲙⲁϣⲉⲛⲉ	abi F.
ⲙⲁϣⲉⲛⲱⲧⲉⲛ	abite C.

ⲁⲙⲟⲩ veni m. ⲁⲙⲏ veni f. ⲁⲙⲱⲓⲛⲓ venite.

Aliquãdo sũt ſine ſignis & illud eſt omne verbũ actiuũ.

	m.	f.	com:
ⲟⲩⲱⲙ	ede	ede	edite.
ⲥⲱ	bibe	bibe	bibite.
ⲁⲣⲉϩ	ſerua	ſerua	ſeruate.
ϭⲓ	accipe	accipe	accipite.
ϯ	da	da	date
ⲙⲟϣⲓ	ambula	ambula	ambulate.
ⲁϫⲟⲥ	dic	dic	dicite.

ⲁⲛⲁⲩ

ⲁⲛⲁⲩ	vide	vide	videte.
ⲥⲱⲧⲉⲙ	audi	audi	audite.
ⲁⲣⲓ	fac	fac	facite

Et hæc ſigna.

ⲥⲱⲧⲉⲙⲧⲁϣⲉⲣⲓ audi ô filia.
ⲥⲱⲧⲉⲙⲛⲓⲉⲑⲛⲟⲥ id eſt audite ô populi.
ⲥⲱⲧⲉⲙⲡⲁϣⲏⲣⲓ audi ô fili.

De particula negatiua in Imperatiuo vſurpanda.

Coptitę prohibitionẽ indicãtes, Imperatiuo proponũt particulam negatiuam ⲙ̀ⲡⲉⲣ ne. non. vt V.G. ⲙ̀ⲡⲉⲣⲟⲩⲱⲙ لا تاكل ne comedas. ⲙ̀ⲡⲉⲣⲁⲣⲓ ne facias.

Aliquando particula non vſurpatur tantùm in Imperatiuo, ſed in reliquis modis, & perſonis. vt in futuro ſeu coniunctiuo. præfixa hac particula ⲙ̀ⲛ. non. vt

ⲙ̀ⲛⲁⲟⲩⲱⲙ ne comedam, ⲙ̀ⲛⲁⲥⲱ ne bibã.
ⲙ̀ⲛⲉⲕⲟⲩⲱⲙ ne comedas. ⲙ̀ⲛⲉⲕⲥⲱ ne bibas.
ⲙ̀ⲛⲟⲩⲟⲩⲱⲙ ne comedant. ⲙ̀ⲛⲟⲩⲥⲱ ne bibãt.

Sunt quoque AEgyptijs tot diuerſæ particulæ negatiuæ, quot diuerſæ ſunt literæ mutantes ſignificationem rerum in numero & perſona; quarum quidem ſuprà 8 numerauimus, quibus ſingulis reſpondent ſingulæ particulæ negatiuæ ſequentes. ⲙ̀ⲛⲓ non ego. ⲙ̀ⲡⲉⲛ nõ nos. ⲙ̀ⲡⲉϥ non ille. ⲙ̀ⲡⲉⲕ non tu. ⲙ̀ⲡⲉⲥ non illa: f. ⲙ̀ⲡⲉ non tu f. ⲙ̀ⲡⲟⲩ non illi. ⲙ̀ⲡⲉⲧⲉⲛ non vos.

Exemplum.

ⲙ̀ⲛⲓⲥⲁϫⲓ non loquar. ⲙ̀ⲛⲉⲥⲥⲁϫⲓ non loquatur f.

ⲙ̀ⲡⲉⲛⲥⲁϫⲓ		loquamur.
ⲙ̀ⲡⲉϥⲥⲁ̀ϫⲓ		loquantur.
ⲙ̀ⲡⲉⲕⲥⲁ̀ϫⲓ	non	loquaris.
ⲙ̀ⲡⲟⲩⲥⲁϫⲓ		loquamini.
ⲙ̀ⲡⲉⲧⲉⲛⲥⲁ̀ϫⲓ		loquãtur.
ⲙ̀ⲡⲉⲥⲁϫⲓ		loquaris tu f.

Ex quibus colliges mutationem nullam in ipſo verbo ⲥⲁϫⲓ, fieri, ſed in particula negatiua idem ſignificante. quam rem ſi benè perceperis, magnam quoque partem difficultatis Grammaticæ Coptæ ſuperaueris. Sed de his pluribus, ſuo loco.

CAPVT VI.

De affixorum ratione.

Quemadmodum apud omnes Oriẽtales, vti Hebræos, Syros, Chaldæos, Arabas, AEthiopas, pronomina poſſeſſiua, non ſicut apud nos indicãtur, per ſeparata pronomina; ſed per particulas quaſdam, quas, quia nominibus & verbis affigi ſolẽt in fine, affixa dicuntur; ſic & AEgyptij, particulis quibuſdã vtuntur, quę nominibus & verbis adnexę, affixorum rationem obtinent. Sũtq; duplices vti ſequitur.

ⲉⲣⲓ	1 perſ.	ſing:	com:	ⲙ̀ⲙⲟⲓ	me.	
ⲉⲣⲟⲛ	1 perſ:	plur:	com:	ⲙ̀ⲙⲟⲛ	nos.	
ⲉⲣⲟϥ	3 perſ.	ſing:	maſ.	ⲙ̀ⲙⲟϥ	illum	eũ
ⲉⲣⲟⲕ	2 perſ:	ſing:	maſ.	ⲙ̀ⲙⲟⲕ	te	
ⲉⲣⲟⲥ	3 perſ:	ſing:	fæm.	ⲙ̀ⲙⲟⲥ	illã	eam.

ⲉⲣⲟ

ⲉⲣⲟ	2 perſ: ſing: fęm.	ⲙ̀ⲙⲟ	te.
ⲉⲣⲱⲟⲩ	3 perſ: plur: com.	ⲙ̀ⲙⲱⲟⲩ	illos eos.
ⲉⲣⲱⲧⲉⲛ	2 perſ: plur:	ⲙ̀ⲙⲱⲧⲉⲛ	vos

Exemplum in verbo ⲁϥⲛⲁⲩ vidit.

Præteritum perfectum.

Ⲁϥⲛⲁⲩⲉⲣⲟⲓ	Vidit me.
ⲉⲧⲁϥⲛⲁⲩⲉⲣⲟⲕ hoc eſt.	Cum vidit te
ⲁϥⲛⲁⲩⲉⲣⲟ	Vidit te. fæm:

Futurum.

ⲉϥⲉⲛⲁⲩⲉⲣⲱⲟⲩ	Videbit eos.
ⲉϥⲛⲁⲛⲁⲩⲉⲣⲱⲧⲉⲛ	Videbo vos.
ⲉⲑⲣⲉϥⲛⲁⲩⲉⲣⲟ	Vt videat te.
ⲛ̀ⲧⲉϥⲛⲁⲩⲉⲣⲓ	Vt videat me.
ⲙⲁⲣⲉϥⲛⲁⲩⲉⲣⲱⲟⲩ	Videat eos.
ⲉⲧⲉϥⲛⲁⲩⲉⲣⲟϥ	Qui vidit eum.
ϣⲁϥⲛⲁⲩⲉⲣⲟⲛ	Cum vidit nos.

In pręſenti ⲉϥⲛⲁⲩⲉⲣⲟϥ, videt eũ. In Imperati- ⲁⲛⲁⲩⲉⲣⲟϥ vide eum. ⲁⲛⲁⲩⲉⲣⲟⲓ videme. & ſic de cæteris. Demum ne quiquam Grammaticæ noſtræ Coptæ deeſſet viſum eſt hoc loco ſubiungere tabulam quandam compendioſam in qua quicquid hucuſque dictum eſt veluti in anacephaleoſi quadm contineretur. Vſus eius iſte eſt. data radice verbi quære tempus, perſonam, genus, numerum à dextra. & poſſeſſiua modoſque & tempora in calce tabulæ & angulus communis dabit affixum radici addendum.

Syno-

Synopſis Literarum & ſignorum earundem, quibus

	Signa	1	2	3	4	5	6	7
1	Ⲁ	ⲡⲁ	ⲛⲁ	ⲧⲁ	ⲁⲓ	ⲉⲧⲁⲓ	ⲛⲁⲓ	ⲉⲓⲉ
2	Ⲕ	ⲡⲉⲕ	ⲛⲉⲕ	ⲧⲉⲕ	ⲁⲕ	ⲉⲧⲁⲕ	ⲛⲁⲕ	ⲉⲕⲉ
3	Ϥ	ⲡⲉϥ	ⲛⲉϥ	ⲧⲉϥ	ⲁϥ	ⲉⲧⲁϥ	ⲛⲁϥ	ⲉϥⲉ
4	Ⲉⲣ	ⲡⲉ	ⲛⲉ	ⲧⲉ	ⲁⲣⲉ	ⲉⲧⲁ ⲣⲉ	ⲛⲁⲣⲉ	ⲉⲣⲉ
5	Ⲥ	ⲡⲉⲥ	ⲛⲉⲥ	ⲧⲉⲥ	ⲁⲥ	ⲉⲧⲁⲥ	ⲛⲁⲥ	ⲉⲥⲉ
6	Ⲛ	ⲡⲉⲛ	ⲛⲉⲛ	ⲧⲉⲛ	ⲁⲛ	ⲉⲧⲁⲛ	ⲛⲁⲛ	ⲉⲛⲉ
7	ⲉⲣ ⲧⲉⲛ	ⲡⲉ ⲧⲉⲛ	ⲛⲉ ⲧⲉⲛ	ⲧⲉ ⲧⲉⲛ	ⲁⲣⲉ ⲧⲉⲛ	ⲉⲧⲁ ⲣⲉ ⲧⲉⲛ	ⲛⲁⲣⲉ ⲧⲉⲛ	ⲉⲣⲉ ⲧⲉⲛ
8	ⲁⲩ ⲟⲩ	ⲡⲟⲩ	ⲛⲟⲩ	ⲧⲟⲩ	ⲁⲩ	ⲉⲧⲁⲩ	ⲛⲁⲩ	ⲉⲩⲉ
	Valor Signorum	affixa m. ſing.	affixa plur.	affixa Fæm:	Imperf:	Optat: Coniuu:	Præter: Perfect:	Futur:
	Literæ.	Ⲡ	Ⲛ	Ⲧ	ⲁ	ⲉⲧⲁ	ⲛⲁ	ⲉ ⲉⲣ
		Pro Nominibus			Pro præterito verborum			

ⲉⲓⲛⲁ

Coptitæ vtuntur in Nominum & Verb: inflexione.

8	9	10	11	12	13	14	15	
ⲉⲓⲛⲁ	ⲉⲑⲣⲓ	ⲛ̀ⲧⲁ	ⲙⲁ ⲣⲓ	ⲉϯ	ⲉⲓ	ϯⲛⲁ	maſ.	1 pſ.
ⲉⲕ ⲛⲁ	ⲉⲑ// ⲣⲉⲕ	ⲛ̀ⲧⲉⲕ	ⲙⲁ ⲣⲉⲕ	ⲉⲧⲉⲕ	ⲉⲕ	ϣⲁⲕ	maſ.	2 pſ.
ⲉϥ ⲛⲁ	ⲉⲑ// ⲣⲉϥ	ⲛ̀ⲧⲉϥ	ⲙⲁ ⲣⲉϥ	ⲉⲧⲉϥ	ⲉϥ	ϣⲁϥ	maſ.	3 pſ.
ⲉⲣ ⲛⲁ	ⲉⲑⲣⲉ	ⲛ̀ⲧⲉ	ⲙⲁ ⲣⲉ	ⲉⲧⲉ	ⲉⲣ	ϣⲁ ⲣⲉ	Fæm.	2 pſ.
ⲉⲥ ⲛⲁ	ⲉⲑ// ⲣⲉⲥ	ⲛ̀ⲧⲉⲥ	ⲙⲁ ⲣⲉⲥ	ⲉⲧⲉⲥ	ⲉⲥ	ϣⲁⲥ	Fæm.	3 pſ.
ⲉⲛ ⲛⲁ	ⲉⲑ// ⲣⲉⲛ	ⲛ̀ⲧⲉⲛ	ⲙⲁ ⲣⲉⲛ	ⲉⲧⲉⲛ	ⲉⲛ	ϣⲁⲛ	Com. plur.	1 pſ.
ⲧⲉ ⲧⲉⲛ	ⲉⲑⲣⲉ ⲧⲉⲛ	ⲛ̀ⲧⲉ ⲧⲉⲛ	ⲙⲁ ⲣⲉ ⲧⲉⲛ	ⲉⲧⲉ ⲧⲉⲛ	ⲧⲉ ⲧⲉⲛ	ϣⲁ ⲣⲉ ⲧⲉⲛ	Com. plur.	2 pſ.
ⲉⲩ ⲛⲁ	ⲉⲑ// ⲣⲟⲩ	ⲛ̀ⲧⲟⲩ	ⲙⲁ ⲣⲟⲩ	ⲉⲧⲟⲩ	ⲉⲩ	ϣⲁⲩ	Com. plur.	3 pſ.
Volo	Vt	Quod	Qui	Cum	Præſens			
ⲉ ⲛⲁ	ⲉ ⲑⲣ	ⲛ̀ⲧ	ⲙⲁⲣ	ⲉϯ	ⲉ	ϣ		

Pro Futuro verborum | Pro præſ.

SECTIO VI.

De Aduerbijs vlijſque particulis Copti-tis vſitatis

CAPVT I.

Numerant Copticæ quamplurima huiuſmodi particularum genera penes varias earum ſignificationes & conſtructiones. Potiſſima quidem hæc ſunt.

Ⲅⲁⲣ	Nam, enim.	ϩⲟⲡⲱⲥ	Adhuc, ſi.
ⲁⲗⲗⲁ	Sed.	ⲉϣⲱⲡ	Cum, quãdo, (quia, ecce.
ⲡⲗⲏⲛ	Vt, ſed, verũtamẽ.		
ⲉϫⲉⲛ	Super, ſupra, con-(tra, à, ab, ex, pro, de.	ⲉⲧϩⲏ	Coram, ante.
		ⲉⲫⲁϩⲟⲩ	Retro.
ϣⲁ	Vſq;, dum, donec.	ⲙⲉⲛⲉⲛⲥⲁ	Poſt.
ⲉ	Vſq;, dum, donec.	ϧⲁⲛϫⲉⲛ	Ante
ϧⲉⲛ	In	ⲉϧⲣⲏⲓ	Infra
ⲉⲃⲟⲗϧⲉⲛ	In, de, á, ex.	ⲉⲡϣⲱⲓ	Supra.
ⲭⲱⲣⲓⲥ	Præter, niſi.	ⲛϩⲣⲏⲓ	In.
ⲓⲙⲏⲫ	Præter, niſi	ⲛⲣⲏⲓ	In.
ⲡⲱⲥ	Quomodo, qualiter.	ⲉϩⲣⲏⲓ	Supra.
ⲓϫⲉⲛ	E, ex.	ⲟⲩⲇⲉ	Et non.
ⲓϫⲉ	Quod, ſanè, quaſi.	ⲟⲩⲧⲉ	Inter.
ϩⲓⲛⲁ	Vt.	ⲇⲉ	Et.
ϫⲁⲥ	Ne.	ⲉⲡⲓⲇⲏ	Quoniã, quia.
ⲙⲏⲡⲱⲥ	Ne.	ϩⲟⲧⲉ	Ne forte.

ⲉⲑⲃⲉ	Non, quando.	ⲙⲏ)	
ⲁⲛ	Ne, Vtrum.	ⲟⲩ)	Nonne, non.
ϩⲟⲧⲁ	Ne forte.	ϣⲁⲛ)	
ⲁϣⲙⲡ	Quaſi.	ⲁⲩⲏⲣ	Quomodo.
ⲟⲛ	Etiam.	ⲕⲁⲧⲁ	à, ab, apud.
ⲕⲉ	Etiam.	ϩⲟⲥ	Etiamſi.
ⲉⲃⲟⲗ	De, à, ex.	ⲛⲁϣⲱⲡ	Fuit, eſt, non
ϫⲉ	Quoniã, quia.		(manet.
ⲫⲏ	Qui ſing:	ⲡⲁ, ⲡⲉ.	Idem.
ⲛⲏ	Qui plur:	ⲁϥⲉⲣ	Fit, exiſtit
ⲑⲏ	Quæ ſing:		(factum eſt.
ⲛⲁⲓ	Quæ plur:	ⲱⲣⲕ.ϣⲉ	Partic: iurandi.
ⲑⲁⲓ	Hic, ille.	ⲁϩⲁ. ⲥⲉ	Ita, maximè,
ⲫⲁⲓ	Hic, ille.		(ecce.
ⲛ̀ⲑⲟϥ	Ille, ipſe iſte.	ⲙ̀ⲙⲡⲉⲣ)	
ⲛ̀ⲑⲟⲕ	Tu maſ:	ⲙ̀ⲙⲡⲉ)	Non, ne,
ⲛ̀ⲑⲟ	Tu fæm:	ⲙ̀ⲫⲱⲣ)	haud, nondum
ⲛ̀ⲑⲱⲧⲉⲛ	Vos.	ⲙⲙⲡⲉ)	
ⲛ̀ⲑⲟⲥ	Illa.	ⲡⲁ	ô. quando. in plur:
ⲛ̀ⲑⲱⲟⲩ	Illi.	ⲱ̄ & ϩⲱ̄ⲓ	Qando fæ-
ⲁⲛⲟⲛ	Nos.		(mina vocatur.
ⲁⲛⲟⲕ	Ego.		

CAPVT II.

De Numeris Coptitarum.

ⲙⲟⲛⲁ	Vnum	ⲁ̅	1
ⲇⲓⲟ	Duo	ⲃ̅	2
ⲧⲣⲓⲁ	Tria	ⲅ̅	3
ⲑⲉⲓⲥⲥⲁⲣⲁ	Quatuor	ⲇ̅	4
ⲫⲉⲛⲧⲉ	Quinque	ⲉ̅	5
ⲉⲝ	Sex	ⲋ̅	6
ⲉⲫⲑⲁⲓ	Septem	ⲍ̅	7
ⲟⲕⲑⲉ	Octo	ⲏ̅	8
ⲉⲛⲛⲁ	Nouem	ⲑ̅	9
ⲇⲉⲕⲏ	Decem	ⲓ̅	10
ⲉⲛⲧⲉⲕⲟ	Vndecim	ⲁ̅ⲓ̅	11
ⲇⲱⲇⲉⲕⲟ	Duodecim	ⲃ̅ⲓ̅	12
ⲇⲉⲕⲁⲧⲣⲓⲁ	Tredecim	ⲅ̅ⲓ̅	13
ⲇⲉⲕⲁⲑⲉⲓⲥⲥⲁⲣⲁ	Quatuordecim	ⲇ̅ⲓ̅	14
ⲇⲉⲕⲁⲫⲉⲛⲧⲉ	Quindecim	ⲉ̅ⲓ̅	15
ⲇⲁⲕⲁⲉⲝ	Sexdecim	ⲋ̅ⲓ̅	16

Ⲇⲉⲕⲁⲉⲫⲑⲉ	Septendecim	ⲍ̄ⲓ	17
Ⲇⲉⲕⲁⲟⲕⲑⲉ	Octodecim	ⲏ̄ⲓ	18
Ⲇⲉⲕⲁⲉⲛⲓⲁ	Nouendecim	ⲑ̄ⲓ	19
Ⲓⲕⲟⲥⲓ	Viginti	ⲕ̄	20
Ⲓⲕⲟⲥⲓ ⲙⲟⲛⲁ	Viginti Vnum	ⲕ̄ⲓ	21
Ⲓⲕⲟⲥⲓ ⲇⲓⲟ	Viginti duo	ⲕ̄ⲃ	22
Ⲓⲕⲟⲥ ⲧⲣⲓⲁ	Viginti tria	ⲕ̄ⲅ	23
Ⲓⲕⲟⲥⲓⲑⲉⲥⲥⲁⲣⲁ	Viginti quatuor	ⲕ̄ⲇ	24

Et ſic de cæteris vſque ad 30.

Ⲇⲣⲓⲁⲛⲧⲉ	Triginta	ⲗ̄	30
Ⲥⲉⲣⲁⲛⲧⲉ	Quadraginta	ⲙ̄	40
Ⲡⲉⲛⲧⲓⲛⲧⲉ	Quinquaginta	ⲛ̄	50
Ⲉⲝⲓⲛⲧⲉ	Sexaginta	ⲝ̄	60
Ⲉⲡⲧⲁⲙⲓⲛⲧⲉ	Septuaginta	ⲟ̄	70
Ⲟⲕⲇⲉⲓⲛⲧⲉ	Octoginta	ⲡ̄	80
Ⲉⲛⲉⲛⲓⲛⲧⲉ	Nonaginta	ϥ̄	90
Ⲉⲕⲁⲧⲟⲛ	Centum	ⲣ̄	100
Ⲇⲓⲁⲕⲟⲥⲉ	Ducenta	ⲥ̄	200

Ⲇⲓ

Διαροκοcε	δ̄	200
Θεραcκοn	Ῡ	400
Πεnτηκοcε	Φ̄	500
Εξακοcε	Χ̄	600
Εϐτωκοcε	ω̄	700
Εκτοκοcε	ϩ̄	800
Εnακοcε	ϐ	900
Χιλιε	α/	1000
χιλιε Διο	ϐ/	2000
& ſic vſque ad 1000.		
Δεκαχιλιε	Ια/	10000
Ικοcιχιλιε	Κα/	20000
Vſque ad 100000		
Εκατοnχιλιε	Ρα/	100000
Διακοcεχιλιε	Cα/	200000
Vſque ad millena millia.		
Χιλιεχιλια	αα//	1000000
Διο Χιλιεχιλια	ϐαα//	2000000
Χιλιεχιλιε χιλιε	ααα///	1000000000

& ſic in infinitũ deinceps.

Atque

Atq; hos quidem numeros Copticæ à Græcis mutuati ſunt. Porrò præter hos alios numeros habent, qui ipſis proprij ſunt vt ſequitur.

Numerandi ratio propria Coptitis.

1 2 3 4 5 6 7
Ⲟⲩⲁⲓ.ⲥⲛⲁⲩ.ϣⲟⲙⲧ.ϥⲧⲱⲟⲩ.ⲧⲟⲩ.ⲥⲟⲟⲩ.ϣⲁϣϥ.
8 9 10 20 30 40 50
ϣⲙⲏⲛ.ⲯⲓⲧ.ⲙⲏⲧ.ϫⲟⲩⲧ.ⲙⲁⲡ.ϩⲙⲉ.ⲧⲁⲓⲟⲩ.
60 70 80 90 100 200 300 400
ⲥⲉ.ϣϥⲉ.ϧⲙⲉⲛⲉ.ⲡⲥⲧⲁⲩ.ϣⲉ.ⲃϣⲉ.ⲅϣⲉ.&c.ⲇϣⲉ.
1000 2000
ϣⲟ. ⲃϣⲟ.

CAPVT III.

De Computu Eccleſiaſtico Coptitarum.

Habent Coptitæ menſes duodecim & vnum intercalarẽ, de quibus ſic legitur in ipſorũ libris. Ⲛⲓⲁⲃⲟⲧ ⲙⲉⲧⲅⲛⲡⲧⲟⲥ ⲓⲃ ⲛⲉⲙ ⲡⲓⲙⲉⲧⲙⲉⲧⲉⲧⲉⲣⲟⲛ Ⲡⲉⲥⲟ ⲛ̄ⲧⲉⲡⲓⲛⲟⲥⲓⲥⲕⲁ ⲇ̄ⲛⲣⲟⲙⲡⲓ ⲧⲁⲣϫⲏⲛ ϯⲣⲟⲙⲡⲓ ϯ ϩⲟⲩⲓⲧ ⲛ̄ⲧⲉ ϯⲣⲟⲙⲡⲓ. Hoc eſt *menſes Coptici duodecim, quorũ decimustertius Niſi, qui conſurgit ex quinque dierum intercalatione, ſingulis 4 annis, facta, &c.* Reſiduos verò 5 dies intercalares ſeu ἐπαγομένας vel etiam Niſi ob ſerpentis caudam mordentis eos exprimentis hieroglyphicum ſymbolum vocant; vti Onomaſticum oſtendit. سنتهم ثلثماية وخمسة ستين يوما خامس النسي يوم الكبس في كل اربع سنين بدو السنة النوروز

النوروز وهي لفظة فارسية.

Hęc eſt annus eorum 365 dies continet. 5 dies Niſi ſingulis 4 annis intercalantur initio anni Nuruz &c. Quid Niſi ſit ſupra c. 4. Prodromi vidimus; & paulò ante quoque innuimus. Quid *Nuruz* ſibi velit paulò poſt explicamus.

Sciendum igitur quòd quemadmodum AEgyptij annum ſuum *Canicularem* vocabant, qui ex 4 ſimplicibus & die aduentitio conſtabat. Ita etiam Perſæ Veteres ſuum quadriennium نوروز *Neuruz* vocabant. *Neuruz* enim illis eſt initium veris, quod ad verbũ eſt nouus dies, quaſi diceres νεημερίαν. Nam vt AEgyptij ortum Caniculæ propter quem Nili incrementa fiebant, obſeruarunt, ita etiam Perſæ ad hunc vſque diem principia veris non ſolum temporum ciuilium epocham, & titulum ſtatuunt; ſed etiam epulis & pompa proſequuntur. vt teſtatur Fernandus Lopez l. Ind: rer: c. 46. Hodie verò illud nomen *Neuruz* non apud Perſas ſolùm plurimum eſt in ore; ſed etiam apud alias nationes, adeò vt Turcę annum ſolarem *Neuruz* نوروز vocent. Et cùm ætatem alicuius indicare volunt, tot *Neuruz* dicunt eum habere, quot annos natus eſt. Perſæ itaque annum ſuum *Neuruz* vocabant, vt AEgyptij Canicularem. Quin etiam vt AEgyptij ἐνιαυτὸν θεοῦ, ſic illi سال خوداى *Saal chodai, annum Dei ſeu Solis.* Vnde periodum annorum Solarium in ἀφετικοῖς vitæ humanæ Aſtrologi vocant Salchodai. Sed hoc differebant AEgyptij à Perſis & Chaldæis, quod illi ſuo Thoth habenas permitterent, neque intercalarent. Nam quot dies erant à nouilunio Thoth primi, tot quadriennia, & annos

cani-

caniculares, ſiue ἐνιαυτοὺς Θεοῦ, numerabant. Chaldæi verò & Perſæ, quia ſinguli dies vnius menſis appellationibus Heroum aut Regum cognominabantur, primum quadriennium nomine primi diei vocabant. ſecundum, nomine ſecundi; de quibus omnibus volente Deo vberiùs in 3 p. Oedipi noſtri AEgyptiaci. Nunc ad Copticum computum reuertamur.

AEram itaq; annorum ſuorum, vt in Prodromo dixi, Coptitæ ſtatuunt primum Diocletiani annum. cuius initium imperij incidit iuxta Theonis epilogiſmos in annū Actiacæ victoriæ Auguſtalem, qua epocha hactenus ad tempora AEgyptij vſi fuerant. quo tempore Iudaicæ periodi annus agebatur 4997. cyclus Solaris Actiaci V. Et quāuis cōſummatio Martyrij Coptici contigerit 19 anno Diocletiani; æra tamen martyrum nequaquam conſurgit ex hoc anno, ſed ex primo. vt diximus. cuius illa ratio videtur eſſe, quia non AEgyptij ſolùm, ſed & Romani quoque hac æra Diocletiani vtebantur. Ne igitur à Romanorum & AEgyptiorum æra recederent, eandem æram vſitatam retinuerunt, quam & Martyrum dixerunt, Romani verò ſub Conſtantino dictam Diocletiani æram in Indictionum epocham verterunt. Annos porrò ab hac æra Martyrum reuolutos, in cyclos quoſdam diſpeſcunt, quos ipſi, cum Latinis vocant ⲡⲓⲕⲩⲕⲗⲟⲥ ⲛ̀ⲧⲉⲡⲓⲣⲏ id eſt *Cyclus Solis*. Quorum ſubſidio menſem paſchalem inquirunt. vt ſuo loco docebimus. Habent præterea Coptitæ Chriſtiani ſua feſta ſeu ſolennia, per totius anni decurſum celebranda, ſuntque ſequentia.

البشرة	Hoc eſt Annunciatio, 25 Martij ſeu vltimo Pharmuthi.
المولد	Natalis Scilicet D N. I. CH. 25 Dec: 28 Ⲁⲑⲱⲣ ſeu Athyr.
الجميع	Epiphania. 6 Ian: 24 Ⲧⲱⲃⲓ. vel Thybi.
دخول الرب	Introitus Domini ſeu purificatio B. V. 2 Feb: 6. Ⲙⲉⲭⲓⲣ ſeu Mechir.
بطرس بولص	Petrus Paulus. id eſt Feſtum Apoſtolorum Petri & Pauli 29 Iun: 4 Ⲉⲡⲏⲡ Ephebi.
التجلى	Reuelatio ſeu trãſfiguratio Chriſti 6 Aug: 15 Ⲙⲉⲥⲱⲣⲓ. Meſori.
الانتقال	Tranſlatio ſeu Aſſumptio B.V.M. 15 Aug: 7 Ⲙⲉⲥⲱⲣⲓ
الصليب	Crux. dicitur etiam in Calendario Copt: وجود الصليب Inuentio Crucis.

Præter hæc feſta celebranda alia non inuenio.

Atque hæc ſunt quæ de Computu Copto breuiter dicenda duximus. Qui porrò plura de eorum computandi ratione temporumq; partibus diſponẽdis deſiderat, adeat Gymnaſium Hieroglyphicorũ Oedipi noſtri, in eo enim de AEgyptiaco computu fusè & variè tractatũ inueniet.

Ⲡⲓⲉ̀ⲡⲉⲛⲟⲥ ⲛ̀ⲫϯ ⲙⲡⲣⲉϥⲑⲁⲙⲓⲟ ⲛⲉⲙ Ⲓⲏⲥ Ⲭⲥ
ⲙ̀ⲡϣⲓⲡⲓ ⲛⲉϥϣⲓⲡⲓ ⲛⲉⲙ ⲡⲓⲡⲛⲁ ⲉⲑⲟⲩⲁⲃ ⲫϯ
ⲫⲏⲉⲑⲙⲏⲛ ⲉⲃⲟⲗ ⲙ̀ϣⲁ ⲉⲛⲉϩ ⲛ̀ⲉⲛⲉϩ
Ⲁⲙⲏⲛ.

I D E A

ſiue

ICHNOGRAPHIA OEDIPI

AEGYPTIACI.

Porrò nil modo reſtat, niſi vt eorum, quorum cauſa ad Remp: Literariam Prodromum hunc præmiſimus, ſecuturorum videlicet operum ideam quandam ſeu ἰχνογραφίαν, vti in Præfatione ad Lectorem polliciti ſumus hoc loco quoque ſubijciamus. Quo præſtitò futurum ſpero, vt omnes, qui aliquid de ſimili argumento vel legerint vnquam, vel obſeruatu dignum alibi in quacunque lingua vel facultate id fuerit, notarint; pro cura qua boni communis promotione tanguntur, mecum ea communicare non ſint recuſaturi.

Ac primò quidem ſi Deo Optimo Maximo ita placuerit, Prodromo & Theſauro Arabico-copto-latino, (de cuius diuiſione, vtilitate, & præſtantia ſuprà c. 8. fol. 196. & 197. egimus) proximè ſuccedet Oedipus AEgyptiacus opus tripartitum, cuius primam partem *Templum AEgyptiacum*. Alteram *Gymnaſium Hieroglyphicum*. Tertiam denique *Theatrum Hieroglyphicum* notauimus. Verùm huius tripartiti operis Ideam in ſequentibus contemplare.

OEDIPI AEGYPTIACI

PARS I.

TEMPLVM AEGYPTIACVM.

In ſex Syntagmata velut in adyta quædam diuiſum in quo origines Idololatriæ, & fontes primæ ſuperſtitionis à fundamentis aperiuntur & demonſtrantur.

SYNTAGMA I. Δ NILOTICVM.

In quo

De ſitu AEgypti & natura, de Nili origine & incremento, alijſque proprietatibus. Item de Regum AEgyptiorum geſtis & politia, de ſucceſſione à diluuio mundi vſque ad Chriſti aduentum facta, variè agitur.

Syntagma II. Connubia Deorum.

In quo

De Veterum AEgyptiorum Dijs, primæque Idololatriæ inſtitutione tractatur. in eoque parallela quadam comparatione, omnium Græcorum & Veterum Romanorum Numina non aliunde quàm ab AEgypto promanaſſe docetur.

Syntagma III. Pantheon Hebræorum.

In quo

De omnibus & ſingulis Hebræorum Dijs, item de Idololatria, ſuperſtitionibus, ritibus, cerimonijs eorundem. Præterea Hebræorum Numinum colo-

nias ex AEgypto primum traductas eſſe in Aſſyriam, præcipuus huius Syntagmatis ſcopus eſt, è varijs Auctorum monumentis demonſtrare.

Syntagma IV. Simia AEgyptiaca.

Indos, Perſas, Sinas, Iaponas, Tartaros, AEthiopas, imò noui Orbis incolas in ſuis ſacrificijs Deorumque cultu, AEgyptiorum ueterum ritus in hunc diem adhuc affectare docet. verbo, de AEgyptiacæ ſuperſtitionis per totum mundum facta propagatione.

Syntagma V. Myſtagogia AEgyptia.

Quo in multitudine Deorum ac varietate ad myſticas, allegoricas, tropologicas, anagogicaſque rationes AEgyptios Sapientes reſpexiſſe, ex varijs antiquitatum monumentis docetur.

OEDIPI AEGYPTIACI

PARS II.

GYMNASIVM HIEROGLYPHICVM

In ſex claſſes diſtributum.

In quibus

De omnibus & ſingulis Veterum AEgyptiorum artibus & ſcientijs ſacris & profanis, veris & ſuperſtitioſis, licitis & illicitis tractatur.

Claſ

Claſſis I. Grammaticæ Hieroglyphicæ.

In qua

Varia AEgyptiorũ literatura, philologia, eiuſq; ad Hebræorum Cabalã vicinitas, prima deniq; hieroglyphicorũ per parallelam Cabalæ comparationem inſtitutio diſquiritur.

II. Claſſis Phyſicæ Hieroglyphicæ.

In qua

Occulti naturæ characteriſmi, ſingularumque rerum naturalium *ſignaturæ*, (vt vocant) è quibus hieroglyphicos characteres Veteres formare ſolebant, explicantur.

III. Claſſis Medicinæ Hieroglyphicæ.

In qua

Medica ars & varia AEgyptiorum medendi ratio hieroglyphicè repræſentata exponitur; continetque in ſe ſcientiam Simplicium; veluti lapidum, plantarum, arborũ, fructuum, ſeminũ, aromatũ, olerum, animalium, virtutumq. ijs abditarum, occultam & incognitam ſciẽtiam pandit.

IV. Claſſis Mathematicæ Hieroglyphicæ

Continet in ſe Arithmeticam, Geometriam, Muſicam, Aſtronomiã, Architectonicam, Staticam, Thaumaturgicam, ſiue de prodigioſis veterum AEgyptiorum machinis, quorũ myſteria ſub hieroglyphicis latentia eruuntur.

V. Claſſis Magiæ Hieroglyphicæ.

Diſcutit vtramque Veterum AEgyptiorum Magiã; quæ continet ſub ſe Chymiam, Imaginum Aſtrologicarum fabri-

fabricam. Ex omnibus denique rebus naturalibus diuinandi ſcientiam, item Incantationum, adiurationum, & amuletorum artem ijs propriam, quo tamen argumẽto, ita conabimur procedere, vt impias veterũ ſuperſtitiones vnà cũ recentiorũ deliramentis tot iã ſacris Canonibus proſcriptis euertamus, & funditus extirpemus.

VI. Claſſis Theologiæ Hieroglyphicæ.

In qua de vera AEgyptiorum Theologia docetur, videlicet de ſupremo Ente, ſeu Emepht eiuſq; aſſeclis intelligentijs. Item de Genijs mundi & Dæmonibus; eorumq; varijs claſſibus & choris. Item de eorum per varias diſpoſitiones attractu. Docetur, autem in hoc Theologiam Platonicam Pythgoricam, Orphicam, Hermeticam, non eſſe aliud niſi arcanam AEgyptiorum ſapientiam Hieroglyphicis ſymbolis contentam.

OEDIPI AEGYPTIACI

PARS III.

THEATRVM HIEROGLYPHICVM.

In 6 Scenas diſtributum. In quo quicquid in præcedentibus variè allatum eſt, ad praxim reducitur; & hieroglyphicis diſciplinis comprehendi docetur.

Adytum Iſiacum.

In quo Myſteria pyramidum & obeliſcorum in genere diſcutiuntur.

Scena I. Exhibet Obeliſcos à Romanis Imperato-

ribus quodā ex AEgypto in Vrbem delatos, quos voco, Lateranenſem, Flamineum, Barberinum, Saluſtianum Hippodromæum, Medicæum, Palatinum, Mahutæum, eorumque hiſtoriam & interpretationem.

Scena II. Menſas & Tabulas, ſeu Abacos hieroglyphicos adducit, ac primò quidem loco celeberrimam Tabulam, quam Bembinam vocant, eiuſq; integram & ſinceram interpretationem.

Scena III. Canopos exponit, eorumque hiſtoriam, ſignificationes, vſumque fusè deducit.

Scena IV. Sphynges producit, eorumque myſteria & ſignificationes, enodat.

Scena V. Mumias eruit, eorumque hiſtoriam, originem & myſticā inuolucra explicat.

Scena VI. Statuas Iſiacas, aliaque hieroglyphicis inſignita monumenta promit.

In quibus quidem omnibus, nihil diuini Numinis adiuuāte gratia aſſeremus, quod ex omnigenis antiquitatū monumentis, abditiſq; Latinorum, Græcorum, Hebræorum, Syrorum, Arabum, Chaldæorum, AEthiopum, Samaritanorum, Perſarum, Indorum, aliorumque archiuijs ſtabilitum non ſit, ac legitima authoritate confirmatum.

Atque hæc eſt Idea Oedipi noſtri cuius primā quidē partē, omnibus numeris iam abſoluimus, in 2 verò & 3 concinnāda tota noſtra modo deſudat induſtria. faxit Deus O.M. vt ad nominis ſui gloriā, S. Matris Eccleſiæ, vtilitatē, totiuſq; Reipub. literariæ bonum vnicè, cedat.

Ⲡⲉⲛⲓⲱⲧ	Pater noſter
ⲉⲧϦⲉⲛⲛⲓⲫⲏⲟⲩⲓ	qui es in cœlis
ⲙⲁⲣⲉϥⲧⲟⲩⲃⲟ ⲛ̀ϫⲉ	ſanctificetur
ⲡⲉⲕⲣⲁⲛ	nomen tuum.
ⲙⲁⲣⲉⲥⲓⲛ̀ϫⲉⲧⲉ̀ⲕⲙⲉⲧⲟⲩⲣⲟ	adueniat Regnũ tuũ.
ⲡⲉⲧⲉϩⲛⲁⲕⲙⲁⲣⲉϥϣⲱⲡⲓ	voluntas tua fiat.
ⲙ̀ⲫⲣⲏϯϦⲉⲛⲧⲫⲉⲛⲉⲙϩⲓ	ſicut in cœlo
ϫⲉⲛⲡⲓⲕⲁϩⲓ	ita & in terra.
Ⲡⲉⲛⲱⲓⲕⲛ̀ⲧⲉⲣⲁⲥϯ	panẽ noſtrũ quotidia-
ⲙⲏⲓϥⲛⲁⲛⲙ̀ⲫⲟⲟⲩ	nũ da nobis hodiè
ⲟⲩⲟϩⲭⲁⲛⲏⲉⲧⲉⲣⲟⲛ	& dimitte nobis
ⲛⲁⲛⲉ̀ⲃⲟⲗⲙ̀ⲫⲣⲏϯϩⲱ	debita noſtra
ⲛ̀ⲧⲉⲛⲭⲱⲉⲃⲟⲗ	ſicut & nos dimittimꝰ
ⲛ̀ⲛⲏⲉⲧⲉ	debitoribus noſtris
ⲟⲩⲟϩⲙ̀ⲡⲉⲣⲧⲉⲛⲉ̀Ϧⲟⲩ	& ne nos inducas
ⲉ̀ⲡⲓⲣⲁⲥⲙⲟⲥ ⲁⲗⲗⲁ ⲛⲁϩ	in tẽtationẽ ſed libera
ⲙⲉⲛⲉ̀ⲃⲟⲗϦ ⲉⲛⲡⲓⲡⲉⲧϩⲙⲟⲩ	nos à malo

Salutatio Angelica.

Ⲭⲉⲣⲉⲑⲏ ⲉⲑⲙⲉϩⲛ̀ϩⲙⲟⲧ	Aue Maria gratia plena
Ⲡⲟⲥ ⲛⲉⲙⲱ	Dominus tecum.
ⲉⲧⲉⲥⲙⲁⲣⲱⲟⲩⲧ ⲛ̀ⲑⲟ	Benedicta tu
Ϧⲏⲛϩⲓϩⲱⲙⲙⲱⲧⲟϩ	inter mulieres
ϥⲉⲙⲁⲣⲱⲟⲩⲧⲛ̀ϫⲉⲡⲟⲩⲧⲁϩ	& benedictꝰ fructus
ⲛ̀ⲧⲉⲧⲉⲛ̀ϫⲓ Ⲓⲏⲥ	ventris tui Ieſus.

ϯⲁⲅⲓⲁ Ⲙⲁⲣⲓⲁ	Sancta Maria
ⲟⲩⲙⲁⲩ ⲛ̀ⲫϯ	Mater Dei
ⲡⲣⲟⲥⲉⲩⲭⲓ ⲉϫⲉⲛ ⲛ̀ⲛⲟⲛ	ora pro nobis
ⲙⲡⲉⲧϩⲱⲟⲩ	peccatoribus
ϯⲟⲩ ⲛⲟⲩ ⲛⲉⲙ ϧⲉⲛ	nunc & in hora
ⲧⲁϫⲡ ⲛ̀ⲧⲉ ⲧⲉⲛⲙⲟⲩ	mortis noſtræ

Errata ſic corriges.

Fol. 13. l. 9. lege Oraculi pro oraculis.
Fol. 18. l. 13. lege Cap. 8.
Fol. 24. l. 1. ترىخ pro تارىخ
Fol. 29. تارىخ
& lin. 32. مبارك
F ol. 47 ad marg. l.
Fol 49 lin. 13. lege ipſa pro ipſo.
Fol. 50. lin. 17. incidi, omittatur.
Fol.. 50. lin. 20. lege conſecratum.
Fol. 61 lin. 7. lege à virtutibus.
Fol. 62. lin. 16. lege quod, pro qaod.
Fol. 79. lin. 3. lege gouerna.
Fol. 87. lin. 23. lege profecto.
Fol. 89 lin. vltima lege quoniam.
Fol. lin. 1. lege hyemis.
Fol. 92. lin. 17. lege מלכות
Fol. 92. lin. 22. ם dele & lege ם
Fol. 65. lin. 12. lege nihil, pro nilhil.
Fol. 101. lin. 20. lege lingua, pro linqua.
Fol 103. lin. 18. lege igitur, pro ilhitur.
Fol. 111. in nota Marg: leg: Meliapore.
Fol. 111. lin. 13. lege patefacerem
Fol. 113. lin. 5. & 6. leg: infecti p infesti.
Fol. 114. lin. 4. leg: ſu pro ſe
Fol. 115. lin. 9. leg: initiari pro initari.
Ibid: lin. 8. leg: tempore pro tempora.
Fol. 119. lin 4. leg: abūdabāt p abūdāt.
Ibid: lin. 18. lege certè ipſi
Fol 124. lin. 20. lege iuxta pro ixta.
Fol. 125. lin. 24 lege כםלא
Ibid: lin. 4. leg: mutauitq; Pro mutauiq;

Ibid: lin. 13. lege nomen.
Ibid: lin. 14. leg: conſentie.
Fol. 127. lin. 13. lege terra pro tera.
Ibid: lin. vltima. leg: lingua p linquo.
Fol 131. lin. 7. leg. corruptum.
Fol. 132. lin. 7. lege Ægypti.
Ibid: lin. 12. lege Ægyptia.
Fol. 139. lin. vltima leg: Æthiopicis.
Fol. 140. l. 7. leg: 28. pro 29.
Et lin: 11. 25. pro 26.
Fol. 142. l. 9. leg: ſignificabāt, p ſinificabā
Ibid: lin. 23. lege quaſi pro quaſi.
Fol. 143. nota marg: 2. leg: caniculæ.
Fol. 144. lin. 23 lege λέγειν.
Fol. 115. lin. 2. lege מקום.
Ibid: lin. 13. lege olim poſtulaſſe.
Fol. 160. lin. 20. terra pro terram.
Fol. 170. lin. 17. propoſitu typum.
Fol. 176. lin. vlt: זכרו pro וזכרוי
Fol 189. lin: 6 lege deſcripti
Ibid: lin: 12. leg: Meſori p maſori.
Fol. 191. l. penult: leg: ſcripſit p ſcripſi.
Fol. 122. l. 2. leg: ſapientis pro ſapienis.
Fol. 193. lin: 10. اكثر

Fol. 195. lin: 12. lege noſtri pro noſti.
Fol. 233. lin: antepenult leg: terreſtres (pro terreſtre.
Fol. 364. lin: 1. lege ראשית Pro רשת
Fol. 261. lin: antepenult: lege facilia (pro faciliora.
Fol. 300. linea 17. 17. 19. 20. lege
ⲙⲡⲱⲙⲓ pro ⲙⲡⲱⲙⲓ

A01 1462376

Digitized by Google